

ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಒಳನೋಟ
ಸಂಪುಟ - 4

ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸೊಬಗು

ಭಾಗ - ೧

'ಭೀದಮುಕ್ತಾವಳಿ'

ಡಾ|| ಆರ್.ಜಿ. ಗುಡಿ

ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಒಳನೋಟ
ಸಂಪುಟ - ೪

ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸೊಬಗು

ಭಾಗ - ೧
'ಭೇದಮುಕ್ತಾವಲಿ'

ಡಾ|| ಆರ್. ಜಿ. ಗುಡಿ

ವಿದ್ವಾನ್, ಎಂ.ಎ. (ಸಂಸ್ಕೃತ), ಎಂ.ಎ., (ಕನ್ನಡ) ಪಿಎಚ್.ಡಿ.

ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟ ಪ್ರಕಾಶನ

೧೫, "ಮಂತ್ರಾಲಯ" (ಪ್ರಶಾಂತಿ ನಗರ), ೯ನೇ "ಬಿ" ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ
೧೭ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ಇಸ್ರೋ ಲೇಔಟ್, ಬೆಂಗಳೂರು - ೫೬೦೦೭೮
ದೂರವಾಣಿ : ೦೮೦-೨೬೬೬೫೫೯೮, ಮೊಬೈಲ್ : ೯೮೪೮೦೧೧೯೫೪

Email : rsk9651@yahoo.com/subhasbk@gmail.com
trust@prasannavenkatadasaru.org

website : www.prasannavenkatadasaru.org

**“Sri Prasannavenkatadasara Krithigalalli Sidhanthadha
Sobagu Bhaga - 1, Bheda Mukthavali**

Shri Prasanna Venkata Dasara Samagra Kritigalliya Adhyatmika Valanota,
Samputa-4

Written By : **Dr. R. Gururaj Gudi**, No. 10, Vidyanagar, Athani Dst. Belgaum
Mob. : 09242315186

Published by : **Sri Prasanna Venkata Publications**

No. 15, “Mantralaya” (Prashantinagar)

9th ‘B’ Main Road, 17th Cross

ISRO Layout Bangalore - 560078

Copy right : Author

First Impression : 2012

Copies : 1,000

Pages : xii + 94 = 106

Price : Rs. 65 US \$ 5

Used Paper : 70 GSM Maplitho

Cover Page : V.Raj

Copies Available at :

1. Smt : **REKHA KAKHANDAKI**
No15, ‘Mantralaya’ Prashantinagar
9th ‘B’ Main Road, 17th Cross
ISRO Layout Bangalore - 560078
Phone : 080-26665398 Mob : 9448011954
Email : rsk9651@yahoo.com/subhasbk@gmail.com
trust@prasannavenkatadasaru.org
2. Dhruvacharya. kakhandaki
No. 35; ‘C’ Block, Sector - 3
Navangar, Bagalkot, Phone : 08354-235955
3. Minneapolis USA
Contact : shilpa.kedar@yahoo.com

ಮುದ್ರಣ :

23, 3ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ನಂಜನಗಂಟ ಅಗ್ರಹಾರ
ಚಾಮರಾಜವೆಳೆ, ಬೆಂಗಳೂರು - 18
ದೂರವಾಣಿ : 26604835

ಸಮರ್ಪಣೆ

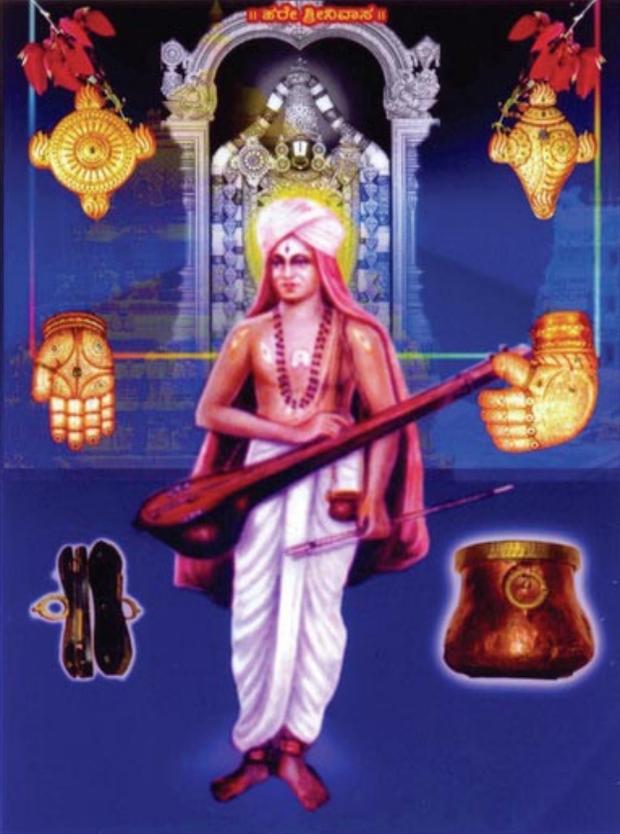
ಪ್ರಸನ್ನ ಚಾರಿತ್ರ ಪ್ರಸನ್ನ ಶೋಭನ ವಕ್ತ್ರ ಪ್ರಸನ್ನಾ ಪಾಂಗನೇತ್ರ ಪ್ರಸನ್ನಗಾತ್ರ ||
ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಸನ್ನನಾದರೆ ನಿತ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನತರೋಕ್ತಿ ಬಾಹೂವು ಭಕ್ತಜನಕೆ ||

|| ಪ್ರಸನ್ನ ವರದಂ ಧ್ಯಾಯೇತ್ ಪ್ರಸನ್ನ ಗುಣಪೂರಣಂ |

ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟಂ ವಂದೇ ಗುರುಭಾವಂ ಪದಂಶ್ರಯೇ ||

|| ಶ್ರೀಶಾಸ್ತ್ರಾಪ್ತಸುವಿಜ್ಞಾನಂ ಶ್ರೀಶೈಕನಿರತಂ ಸದಾ |

ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟಾರ್ಯೋ ಮೇ ಭೂಯಾತ್ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಯೇ ||

ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸರು (೧೬೮೦-೧೭೫೨)

ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶ ದೇವರ ದಿವ್ಯಚರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

॥ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣೋ ವಿಜಯತೇ ॥

॥ ಶ್ರೀ ರಾಮ ವಿಟ್ಟಲಾ ವಿಜಯೇತೇ ॥

ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮಹಾಂಸೇತ್ಯಾದಿ ಬಿರುದಾಂಕಿತ
ಶ್ರೀಮದುಡುಪಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರಾಮ ವಿಟ್ಟಲ ದಿವ್ಯಪಾದ ಪದ್ಮಾರಾಧಕ
ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ ವೇದಾಂತ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರ
ಶ್ರೀಮದಧೋಕ್ಷಜತೀರ್ಥ ಶುಭಸಂಪ್ರದಾಯ ಪ್ರವರ್ತಕ
ಶ್ರೀ ವಿಜಯಧ್ವಜತೀರ್ಥಾಧಿಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀ ಪೇಜಾವರ ಅಧೋಕ್ಷಜ ಮಠಾಧೀಶ
ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರು, ಉಡುಪಿ

ಆಶೀರ್ವಚನ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೀಮಾಂಸಾ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕಠಿಣ, ಗಹನ, ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೂ ತಲುಪಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಾತ್ರ ದೊಡ್ಡದು. ಮಧ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಪುರುಷರು, ಮಕ್ಕಳೂ ತಿಳಿಯುವಂತಾಗಿದ್ದರೆ ಅದರ ಪೂರ್ಣ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕಬ್ಬಿನಂತೆ. ಅದರ ಮಧುರ ರಸವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರಮ ಪಡಬೇಕು. ಅದರ ಕಬ್ಬಿನ ಸಾರವೆನಿಸಿದ ಬೆಲ್ಲ, ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸವಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಧ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಾರವಾಗಿರುವ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮಧ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲದು. ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆ ಮತ್ತು ಲೀಲೆಗಳ ವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಜನರಲ್ಲಿ ಅವನ ಬಗ್ಗೆ ಭಕ್ತಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅದರಂತೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿರುವ ದೋಷ, ದೌರ್ಬಲ್ಯ, ಓರೆಕೋರೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿ ನೈತಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳೂ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವೆ. ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಕಾರವೆಂದರೆ ಮಾಧ್ವ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯಮಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಜನರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜ್ಞಾನ ಜಾಗೃತಿಯ ಗ್ರಂಥಗಳು. ಹೀಗೆ ಮೂರು ರೀತಿಗಳಿಂದ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

ಇಂತಹ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹರಿಕಾರರಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯ 'ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸರು' ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ತುಡಿತವು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿ ಭಾವುಕರೂ, ಪರಮವಿಕ್ರರೂ, ದಾರ್ಶನಿಕರೂ, ಅನುಭಾವಿಗಳೂ ಆದ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸರು ತಮ್ಮ "ಭೇದ ಮುಕ್ತಾವಲಿ" ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಜಡ, ಜೀವ, ಪರಮಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಸಂಕೇತ, ರೂಪಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿನೋದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯರೂ, ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಆದ ಡಾ|| ಗುರುರಾಜ ಗುಡಿಯವರು ಈ ಕೃತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಉತ್ತಮ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು. ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟ ಟ್ರಸ್ಟ್ (ರಿ.) ಬೆಂಗಳೂರು, ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸರ ಕೃತಿ ಕುಸುಮದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಜ್ಞಾನ ಸೌಭವವನ್ನು ಹರಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪ್ರಕಾಶನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅಭಿನಂದನೀಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಾ ಪೂರ್ಣ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಕೋರುತ್ತೇವೆ.

ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ಸ್ಥಳ.

ಚೆನ್ನೈ

ಇತಿ ನಾರಾಯಣ ಸ್ಮರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ

(ಶ್ರೀ) ವಿಶ್ವೇಶ ತೀರ್ಥ

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರು, ಉಡುಪಿ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಪ್ರಸನ್ನ ವೇಂಕಟದಾಸಾರ್ಯ ವಿರಚಿತ ಭೇದಮುಕ್ತಾವಲಿಯೆಂಬ ಕೋಲು ಹಾಡು ೧೦೫ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿದೆ.

“ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ ಕೋಲು, ದುಷ್ಟಶಾಸನ ಕೋಲು, ಸುಖತೀರ್ಥಯತಿರಾಯನ ಕರದಂಡಕೋಲು” ಎಂದು ಈ ಕೋಲುಹಾಡಿನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಮೊದಲಿನ ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ‘ಶ್ರೀದೇವಿಯ ಪದಕೆ ಎರಗುವೆ ಕೋಲೆ’ ಎಂದು ಆರಂಭಿಸಿ ದೇವತಾತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಋಷಿಗಳು ನೃಪರೂ, ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮರವರೆಗೆ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಾನೇ ಈಶನೋ ಎಂದು ಹೇಳುವವನು ತಾಮಸನು, ಅನಂತ ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಹರಿಯ ಗುಣಗಳು ಪರಿಮಿತಿವೆಂದು ಹೇಳುವವನು, “ಹರಿಯು ನಿರ್ಗುಣ ಎಂಬುವವನೂ ತಾನೀಶನೆಂದು ನುಡಿದವಕೋಲೆ, ಹರಿಯ ನಿರ್ಗುಣನೆಂಬ ಡಂಬರ ಕೋಲೆ” ಎನ್ನುವವರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಜ್ಜನರು ಮತಿಗೆಡಬಾರದು ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆ ವಾಯುದೇವರು ಹನುಮ, ಭೀಮ ಮಧ್ವ ಎಂಬ ಮೂರು ಅವತಾರವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿ ಇವರು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

“ಸುಖತೀರ್ಥರಾಯನ ಹಿತವಾಕ್ಯಕ್ಕೆಣೆಯಿಲ್ಲ,
ಶುಕತಾತಸಮನ ದೈವಿಲ್ಲ ಕೋಲೆ
ಶುಕತಾತಸಮನ ದೈವಿಲ್ಲವೆಂದವರ
ಭಕುತಿಯ ಬೇಡಿ ಬಯಸಿದೆ ಕೋಲೆ”

“ಲೌಕಿಕ ಮಾತಿನಂತಲ್ಲ ಮುಯ್ಯದ ಹಾಡು
ವೈಕುಂಠಪತಿಯ ಅರಮನೆಯ ಆಸ್ಥಾನದ
ಏಕಾಂತ ನಾರಿಯರು ಒಪ್ಪಿದ್ದ ಕೋಲೆ”
ಮಾಧವನ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದ ಕೋಲೆ”

“ಅನಂತಾಸನದ ಅನಂತನ ಮಡದಿ
ಶ್ರೀಕಾಂತೇ ನಮ್ಮವ್ವ ಕೇಳವ್ವಕೋಲೆ”
“ಹಾಡುತ ಬರುತೇವೆ ಹರಸುತ ಬರುತೇವೆ
ರೂಢಿಯ ಸಾಧುಜನರ ಗುಣಗಳ ಕೊಂಡಾಡುತ
ನಾವು ಬರುತೇವೆ ಕೋಲೆ”

ಈ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠ, ಶ್ವೇತ ದ್ವೀಪ, ಅನಂತಾಸನ ಎಂಬ ಮೂರು ವಿಷ್ಣುವಲ್ಲಿರುವ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

“ದರುಶನರಾಯರು - ೩೭ ಮಂದಿ
ಅರಸರು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಕೋಲೇ”
“ಜ್ಞಾನದೀವಟಿಗೆ ಬೆಳಗಲು ಬರುತೇವೆ
ಜ್ಞಾನ ಕತ್ತಲೆಯ ಬೆದರಿಸಿ ಕೋಲೇ”
“ಎತ್ತ ನೋಡಲಿ ನವಭಕ್ತಿರತ್ನದ ಬೆಳಗು
ಚಿತ್ರಮಂಟಪಕೆ ಎಣಕಿಲ್ಲ ಕೋಲೇ”

ಈ ಮೇಲಿನ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ೩೭ ಗ್ರಂಥಗಳು ಅದರಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯ ಪರಿಹಾರವನ್ನೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿ ಉಕ್ಕೇರಿಬರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

“ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ವಜ್ರಕಂಬದಿ ಕುಳತಿಹ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞ ಪರಮಹಂಸರು ಕೋಲೇ”

“ಮ್ಯಾಗೆ ಮ್ಯಾಗೊಪ್ಪುವ ಸದ್ಗಂಥದುಷ್ಟರಿಗೆಲಿ ಕೂಗುವ ಸಾಮಕೋಗಿಲೆ ಕೂಗುವನವಿಲ್ಲಳು
ನಾಗಪಾಲಿಕೆಗೆ ಅತಿಪ್ರೀತಿಕೋಲೇ” ಎಂಬ ನುಡಿಯಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಅದರ ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.

“ದೇಶದೇಶದೊಳಿದ್ದ ದುರ್ವಾದಿ ಪೋಕರ

ಘಾಸಿಸಿ ಜಯಪತ್ರ ದ್ರವ್ಯವ ತಂದು ಮಧ್ವೇಶಗರ್ವಿಸಿಹ ಮುದದಿಂದ ಕೋಲೇ” ಈ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

“ಭೇದಿಸಿ ನೋಡಿರೊ ಭೇದವತಿಳಿಯಿರೋ ಮಾಧವ ಜೀವಜಡರೊಳು ಕೋಲೇ”

ಈ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಮೇಯವಾದ ಪಂಚಭೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸನ್ನವೇಂಕಟದಾಸರು ತಮ್ಮ ಕೋಲು ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಯ್ಯದ ಹಾಡುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತದ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಬಂದೇವು ಬೀಗರ ಮನೆಗಿಂದು ಮುಯ್ಯವ
ತಂದೆವು ಬಾಲೆಯರೊಡಗೂಡಿ ಕೋಲೇ”

“ಬೀಗರಿದ್ದ ಮನೆಯನತ್ತತ್ತ ನೋಡಲು
ಬಾಗಿಲು ಬಯಲು ಬರೆ ಹುಯಿಲು ಕೋಲೆ
ಹ್ಯಾಗೆಂತು ಹೆಣ್ಣು ಕೇಳುವರು ಕೋಲೆ”

“ಮಿಥ್ಯನಮ್ಮತ್ತಿಗೆ ಮಾಯೆನಮ್ಮ ನಾದಿನಿ
ಸುತ್ತಿನ ಬಳಗಕೆಣಿಕಿಲ್ಲ ಕೆಣಕಿದರೆ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಹುರುಳಿಲ್ಲ ಕೋಲೆ”

ಈ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಗರ ಮನೆಯ ರೂಪಕಗಳಿದ್ದರೂ ವೇದಾಂತದ ಪ್ರಮೇಯಗಳೂ ಇವೆ.

“ಮಿಥ್ಯಾವಾದದಲಿ ನಮ್ಮತ್ತಿಗೆ ಬಹು ಜಾಣೆ
ಹೆತ್ತವನೆಲ್ಲ ಹುಸಿಯೆಂದುಕೋಲೆ”

“ದೊಡ್ಡಾಕೆನಾನೆಂದು ಅಡ್ಡಡ್ಡ ನಡವಳು
ದೊಡ್ಡವರೆ ಕಂಡರೋಡೋಳು ಕೋಲೆ”

“ಮಾಯಿನ ದನಿ ನೋಡಿ ಮಾವನ ಕಿರಿ ಮಗಳು
ಬಾಯಿ ಬಡಕಿಯು ಬಹು ಭಾಷಿಕೋಲೆ”

“ತನ್ನ ಬದಿಯ ತನ್ನೆರೆಹೊರೆಯವರನ್ನು ತನ್ನಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು ಕೋಲೆ”

“ಪ್ರಸ್ಥವ ಮಾಡುವ ಮನೆಯೊಳು ಹೋಗುವಳು
ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತದಲಿ ಬಲು ಬೇಗ ಷಡ್ರಸಾನ್ನ ಹಸ್ತಲಾಘವದಿ ಕೆಡಿಸುವಳು ಕೋಲೆ”

“ಒಳ್ಳೆತಾಲ್ಯೋದನ ಭಕ್ತ್ಯಭೋಜನದೊಳು
ಕೊಳ್ಳಿಯಿಕ್ಕಿ ಕೆಡಿಸುವಳು ಪದಾರ್ಥವನೆಲ್ಲ ಏಕಾಕಾರ ಮಾಡುವಳು ಕೋಲೆ”

“ಅತ್ತಿಗೆ ನಾದಿನಿಯರ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಚಿತ್ತಾರದ ಗೊಂಬಿ ನೋಡಿರೆ ಕೋಲೆ,
ಚಿತ್ತಾರದ ಗೊಂಬೆ ನೋಡಿರೆ ಅಖಂಡ ಮತ್ತೆ ಭೇದಗಳು ತಿಳಿಯುವುವು ಕೋಲೆ”

“ಕಂಬ ಬೋದುಗಳೊಂದೆ ಕೆಳಮೇಲು ಕಟ್ಟು ವೊಂದೆ
ಕಾಗೆ ಕೋಗಿಲೆಯೊಂದೆ ಗೂಗೆ ನವಿಲು ವೊಂದೆ”

“ಕುದುರೆ ಕತ್ತೆಯ ಬಣ್ಣ ಆನೆ ಹಂದಿಯ ಬಣ್ಣ ಮದಹುಲಿಗೆ ನಾಯಿಬಣ್ಣವು ಕೋಲೆ”

ಈ ಮೇಲಿನ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಗೆ ನಾದಿನಿಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿವಾದವಿರುವುದು.

“ಗುರುಗಳ ಭಯವಿಲ್ಲ ಹಿರಿಯರ ಸ್ಮರಣೆಲ್ಲ
ಹರಿಯೇ ತಾವೆಂದು ಬೆರೆತರು ಕೋಲೆ”

ಈ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವೇಶ್ವರ ಅಭೇದವನ್ನು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನಿಂದಿಸಲಾಗಿದೆ.

“ಮುದ್ರೆಯಿಲ್ಲದ ನಾಣ್ಯ ಶುದ್ಧಲ್ಲ ಜಗದೊಳು
ಮುದ್ರಾಂಕರಾಗಿ ಬದುಕೇವು ಕೋಲೆ”

ಈ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪ ಮುದ್ರಾಧಾರಣೆಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

“ಭಾಗವತರೆಲ್ಲ ಧರೆಯೊಳು ನಮ್ಮವರು
ಶ್ರೀಗಂಧ ಕರ್ಪೂರಕ್ಕೆ ಮೈತ್ರವು ಅಪ್ಪಜಯತೀರ್ಥಗೆ
ಹೆತ್ತವ್ವ ಶುದ್ಧ ಮತಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಬಂಧುಬಳಗಕೆ
ನಿಮ್ಮ ಗುಣ ಒಪ್ಪಣೆ ಹೇಳೇವು ಕೋಲೆ”

“ನೀವು ಬಂದಾಕ್ಷಣ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರ ನೈವೇದ್ಯತೀರ್ಥವು ಲಭ್ಯವು ಕೋಲೆ”

ಈ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಯತೀರ್ಥರನ್ನೂ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.

“ಜನ್ಮ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುರೇ ಗುರುಗಳೇ
ರಮ್ಯೆಯ ರಮಣ ಮನೆದೈವ ಕೋಲೆ”

ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟಪತಿ ನಾಮದುಚ್ಚಾರಣೆಯಲಿ
ಅಶುಭ ಕೋಟಿಗಳು ಉಳುಹಿಲ್ಲ ಕೋಲೆ”

ಅಶುಭ ಕೋಟಿಗಳು ಉಳುಹಿಲ್ಲ ಶುಭಮಸ್ತು
ಕುಶಲಾಯುರಾರೋಗ್ಯವಾಗುವುದು ಕೋಲೆ”

ಉಪಸಂಹಾರದ ಈ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವರು ಗುರುಗಳೆಂದು ವೇಂಕಟರಮಣನು ಮನೆಯ ದೈವವೆಂದು ಹೇಳಿ ಇವರ ನಾಮದುಚ್ಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಶುಭ ಕೋಟಿಗಳು ನಾಶವಾಗುವುವು ಹಾಗೂ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯ ಸಂಪತ್ತು ದೊರೆಯುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೇಂಕಟದಾಸರ ಭೇದಮುಕ್ತಾವಲಿಯ ನುಡಿಗಳು ಸುಲಭವಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ವೇದಾಂತದ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ಬೀಗರ ಮುಯ್ಯದ ಹಾಡುಗಳು ಕುಟುಂಬದ ಜನರ ವಿಡಂಬನೆಗಳ, ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳ ವಿವರಗಳು, ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದ ಚಿತ್ರದ ವಿಡಂಬನೆಗಳ ತುಂಬ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ.

ಈ ಭೇದ ಮುಕ್ತಾವಲಿಯ ಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಡಾ|| ಗುರುರಾಜ ಗುಡಿಯವರು ದೀರ್ಘವಾದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಬರೆದು ದ್ವೈತ ವೇದಾಂತ ಪ್ರಮೇಯಗಳ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟಿರುವರು, ಇವುಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೇಂಕಟದಾಸರ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಸಿ ತೋರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ತೋರಿಸಿ ಈ ನುಡಿಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಮತ್ತು ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ರೂಪ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಈ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ನುಡಿಗಳ ಸಾರವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು ಎಂದು ನಂಬಲಾಗಿದೆ.

— ಪ್ರೊ. ಕೆ.ಟಿ. ಪಾಂಡುರಂಗಿ

ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತ ವಿದ್ವಾಂಸರು

ನಿವೇದನೆ

ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಜನಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಇಂದು ನಮಗೆ ಕೇಳಿಬರುವುದು ಪಂಪ-ರನ್ನರಂಥವರ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲ ದಾಸರ 'ದೇವರನಾಮ'ಗಳು. ಹಬ್ಬ - ಹರಿದಿನಗಳಂತಹ ವಿವಿಧ ಶುಭ ಪ್ರಸಂಗಗಳಂತೆ, ಕೆಲವೆಡೆ ನಿಯಮಿತವಾಗಿಯೂ ಈ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಕೇಳಿಬರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ 'ಕೀರ್ತನಸಾಹಿತ್ಯ' ಕನ್ನಡ ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಜನರ ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಲಿದಾಡಿದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ. ವೇದೋಪನಿಷತ್‌ಗಳ ಹರಿಭಕ್ತಿಗಂಗೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡದಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹರಿಸಿದವರು ದಾಸಕೂಟದ ಭಗೀರಥರು. ವೇದೋಪನಿಷತ್‌ಗಳಲ್ಲಿಯ ತತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ದ್ವೈತದರ್ಶನಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ನಾರಿಕೇಲಪಾಕಗೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಅವೇ ಹರಿದಾಸರಿಂದ ದ್ರಾಕ್ಷಾಪಾಕಗೊಂಡವು. ಸಮಗ್ರ ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡ ಹರಿದಾಸರು ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವದಂತಹ ಜಟಿಲ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಸಹ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ದ್ರವೀಕರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ತಲುಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ದಾಸರಲ್ಲಿಯ ತೀವ್ರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ - ಕಾಳಜಿಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದರ್ಶನ. ಅಲ್ಲದೆ ದಾಸರಲ್ಲಿದ್ದ ಉನ್ನತ ತತ್ವಜ್ಞಾನದಂತೆ, ಆಳವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯ - ಪ್ರತಿಭೆಗಳೂ ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

ನವೀನ ವಿಚಾರದ ಪರಿಮಿತಿಯಂತೆ, ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಇತಿಮಿತಿಗೊಳಪಟ್ಟು ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದುದೇ ದಾಸರ ಹಿರಿಮೆ. ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಕೀರ್ತನೆ ಸುಳಾದಿ ಹಾಗೂ ಉಗಾಭೋಗಗಳಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಕಾರಗಳಂತೆ ಕೋಲುಪದ, ಡೊಳ್ಳಿನ ಪದ, ಬುಡುಬುಡಿಕೆ ಪದ, ಕೊರವಂಜಿಪದ, ಲಾವಣಿಗಳಂತಹ ಜಾನಪದ ಮಟ್ಟಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಜೊತೆಗೆ ಸಂಗೀತ-ನೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ತಮ್ಮ ತಂಬೂರಿನಾದದಿಂದ ಜನರ ಮನವನ್ನು ಮಿಡಿದರು.

ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾದ ಸ್ಥಾನ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಹರಿದುಬರುತ್ತಿರುವ ಹರಿದಾಸ ಪರಂಪರೆಯ ಚೇತನ 'ದ್ವೈತದರ್ಶನ'. ಹರಿದಾಸರ ಗುರು ಆನಂದತೀರ್ಥರು ಬೋಧಿಸಿದ 'ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ' ಹರಿದಾಸರ ತತ್ವ. ಅವರ ಉಪದೇಶ ಹರಿದಾಸರ ಸಂದೇಶ. ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆದು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಹರಿದಾಸರು. ಇವರಲ್ಲಿ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಥಮ ಘಟ್ಟದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು, ವ್ಯಾಸರಾಜರು, ವಾದಿರಾಜರು, ಪುರಂದರದಾಸರು, ಕನಕದಾಸರಂತೆ, ದ್ವಿತೀಯ ಘಟ್ಟದ ವಿಜಯದಾಸರು, ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರು, ಗೋಪಾಲದಾಸರು, ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು, ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಮುಂತಾದವರು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ವೈವಿಧ್ಯ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರದ್ದು. ವಿಜಯದಾಸರು ಗೋಪಾಲದಾಸರಂತಹ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ದ್ವಿತೀಯ ಘಟ್ಟದ ದಿಗ್ಗಜರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದ 'ಇತರ ಪ್ರಕಾರಗಳ ರಚನೆ ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟರಲ್ಲಿ ಅದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ದ್ವಿತೀಯ ಘಟ್ಟದ ಇಂತಹ ಇತರ ಪ್ರಕಾರಗಳ ರಚನೆಗೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿ ಪ್ರೇರಣಾ ಸ್ಪೂರ್ತರನಿಸಿದವರು ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೇನಲ್ಲ.

ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ, ವ್ಯಾಕರಣ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದ್ವೈತವೇದಾಂತವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ದಾಸರ ಪದಗಳನ್ನು

ಅಭ್ಯಾಸ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದಂತೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಉಪನಿಷತ್, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಂತಹ ಉನ್ನತ ವಿಚಾರ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ 'ನಿರೂಪಣೆಯ ವೈಖರಿ - ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿದ್ದೆ. ಆ ಕುರಿತ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರಬಲಉತ್ಕಟ ತುಡಿತವೇ 'ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಒಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ' ಎಂಬ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ. ಪ್ರಬಂಧವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಅದಾದನಂತರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಒಬ್ಬ ಹರಿದಾಸರ ಕೃತಿಗಳ ಬಗೆಗೇ ಇಂತಹ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆಯೂ ಆಗಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ವಿಚಾರ ಈಗ ಡಾ|| ಸುಭಾಸ್ ಕಾಖಂಡಕಿಯವರಿಂದ ಸಾಕಾರಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ 'ಭೇದಮುಕ್ತಾವಲಿ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಬೀಗರ ಸಂಭಾಷಣೆಯಂತಹ ನವೀನವಿಚಾರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಲುಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರದು, ಗಡುಚೆನಿಸಿದ 'ಪ್ರಪಂಚ ಸತ್ಯ' 'ಪಂಚಭೇದ ನಿತ್ಯ'ಗಳಂತಹ ಸತ್ವ-ಮಹತ್ವ ಭರಿತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಆಡುಭಾಷೆಯ ಸೊಗಡಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಹಾಸ್ಯ - ಸ್ವಾರಸ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ದ್ರವೀಕರಿಸಿದ ಅವರ ಈ ಸರಸ-ಸುಂದರ-ಸರಳ ನಿರೂಪಣೆಯು ಪಂಡಿತರಂತೆ ಪಾಮರರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರ ಈ ಕಾವ್ಯವಾಣಿ ಭವ್ಯವಾಣಿ - ದಿವ್ಯವಾಣಿಗಳಂತೆ ಪ್ರಸನ್ನ ವಾಣಿಯೂ ಆಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸನ ಅನುಗ್ರಹವೇ ಕಾರಣ.

ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮರೆತು ಹೋದಂತಿರುವ ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರನ್ನು ಮತ್ತೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದವರು ಅವರ ವಂಶೀಕರಾದ ಡಾ|| ಸುಭಾಸ್ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮತಿ ರೇಖಾ ಕಾಖಂಡಕಿ ದಂಪತಿಗಳು. ತನ್ಮೂಲಕ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಹಾಗೂ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮತ್ತಷ್ಟು ತತ್ವ ಸತ್ವ- ಮಹತ್ವಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದು ಅವನ್ನು ಎತ್ತರಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೂ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದುದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞ. ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳಾದ "ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಉಡುಪಿ ಶ್ರೀಪೇಜಾವರ ಅಧೋಕ್ಷಜ ಮಠಾಧೀಶರಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ೧೦೮ ಶ್ರೀವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರು" ಈ ಕೃತಿಗೆ 'ಆಶೀರ್ವಚನ' ನೀಡಿ ಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಅನಂತಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರಂತೆ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಯ ಹಾಗೂ ಖ್ಯಾತ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಪ್ರೊ. ಕೆ.ಟಿ.ಪಾಂಡುರಂಗಿಯವರು 'ಮುನ್ನುಡಿ' ಬರೆದು ಈ ಕೃತಿಯ ಗೌರವ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೂ ಅನಂತ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಕೃತಿರಚನೆ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬರಲು ಎಲೆಮರೆ ಕಾಯಿಯಂತೆ ಸಂಪರ್ಕಕೊಂಡಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಮಠದ ದಿವಾನರಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಅನಂತ ವಂದನೆಗಳು. ಎಲ್ಲ ಹರಿದಾಸ ಬಂಧುಗಳಿಗೂ ಅನಂತಪ್ರಣಾಮಗಳು.

ನಂ ೧೦, ವಿದ್ಯಾನಗರ

ಸುಜನವಿಧೇಯ

ಅಥಣಿ

ಗುರುರಾಜ ಗುಡಿ

ಮೊ. : ೦೯೨೪೨೩೧೫೧೮೬

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು

ಹರಿದಾಸರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ದಾಸವರೇಣ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸರ ವಿಶೇಷ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ “ಭೇದ ಮುಕ್ತಾವಲಿ” ಕೂಡ ಒಂದು, ಇಡಿ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಜಾನಪದ ಶೈಲಿಯ ಕೋಲಿನ ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟಪೂರ್ಣವಾದ ಕೃತಿ. ಈ ಕೃತಿ ಮೇಲೋಟಕ್ಕೆ ಜಾನಪದ ಕೃತಿಯಂತೆ ತೋರಿದರು - ಒಳಗಿನ ತಿರುಳು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆ, ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತದ ಗಂಭೀರ ಚಿಂತನೆಗಳು ತರ್ಕಗಳೂ, ಶ್ರೀ ಮದಾನಂದತೀರ್ಥರ ಸರ್ವಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳ ಹಾಗು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯದ ಸಾರಗಳು ಹೂರಣದಂತೆ ಒಳಗೆ ಅಡಗಿದಂತಿವೆ. ಡಾ. ಆರ್. ಜಿ. ಗುಡಿಯವರು ಅಂಥಹ ಒಳತಿರುಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಸಂಶೋಧಿಸಿ, ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಆತ್ಮ - ಪರಮಾತ್ಮನ, ಭೇದ ಚಿಂತನೆಯ, ಜೀವ - ಬೇಧ ಚಿಂತನೆಯ, ಜೀವ - ಜಡರ - ಪಂಚಭೇದಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ದಾಸರ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷ ಹೊಳಪುಗಳನ್ನು ಪದರ - ಪದರಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ ತಮ್ಮ ವಿದ್ವತ್ತಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ೧೨೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಕೊಟ್ಟು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಈ ದಾಸರ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನವನ್ನು ಭಕ್ತವೃಂದದ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಒಳತಿರುಳನ್ನು ಓದಿ, ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ, ಲೇಖಕರ ಅಪೂರ್ವ ಚಿಂತನೆಯ ಅನುಭವ ಹಾಗು ದಾಸರ ಸಂದೇಶದ ರಸಾನುಭವ ನಮ್ಮ ಅನುಭಾವ ವಾಗಬಹುದು.

ಪ್ರಸ್ತುತ, ಡಾ|| ಆರ್. ಜಿ. ಗುಡಿಯವರು ಮೂಲತಹ ವ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೆಸರಾಂತ ಪಂಡಿತರು ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧಕರು. ಇವರು ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಷಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆಳವಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿ ಪಡೆದು ಎಲ್ಲ ಹೆಸರಾಂತ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ಮಹಾಧೀಶರ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು. ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ‘ಭೇದಮುಕ್ತಾವಲಿ’ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಸಂಶೋಧಿಸಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಗ್ರಂಥ ರಚಿಸಿಕೊಂಡಿ ಎಂದು ವಿನಂತಿಸಿದ್ದಾಗ, ಅವರು ಸಂಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಲುಪಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಡಿ.ಟಿ.ಪಿ. ಮಾಡಿದ ಕರಡು ಕೃತಿಯನ್ನೂ ಸಹ ತಿದ್ದಿ ಪಡಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಸಾಲದು. “ಭೇದಮುಕ್ತಾವಲಿ” ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೋಲಿನ ಹಾಡಿನ ೧೦೫ ನುಡಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಯೇ, ಒಂದು ಸಂಪುಟವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಉಳಿದ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸೊಬಗನ್ನು ಭಾಗ-೨ ಆಗಿ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಾಶನದ ಮೂಲಕ ದಾಸರ ಭಕ್ತ ಜನಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುವ ಸೂಚನೆ ನಮಗೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ವಿನಂತಿಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ೯೪ರ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ, ವಿದ್ವತ್ ಪೂರ್ಣವಾದ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟು ಈ ಕೃತಿಯ ಮೆರಗನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ, ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಪ್ರೊ. ಕೆ.ಟಿ. ಪಾಂಡುರಂಗಿ ಅವರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಅನಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂದೇಶ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟು ಈ ದಾಸರ ಜ್ಞಾನ ಕಾರ್ಯವು ನಿರಂತರ ನಡೆಯಲು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಗುರುಗಳಾದ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಪೇಜಾವರ ಮಠದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ೧೦೦೮-ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರು ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳು.

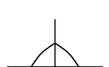
ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸರ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಒಳನೋಟವನ್ನು ಸುಮಾರು ೫೦ ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಭಕ್ತ ಜನಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸಬೇಕೆಂದು ದಾಸರ ಪ್ರೇರಣೆಯಂತೆ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದೆ, ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟ ಪ್ರಕಾಶನ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟ ಕಲ್ಚರಲ್ ಅಂಡ್ ಚೆರಿಟೇಬಲ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ (ರಿ). ಬೆಂಗಳೂರು. ನಮ್ಮ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಈಗ ನಾಲ್ಕನೇ ಸಂಪುಟವಾಗಿ “ಭೇದಮುಕ್ತಾವಲಿ” ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಮಸ್ತ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಸಕ್ತರು, ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ದಾಸರ ಭಕ್ತರು ಸಹೃದಯದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆಂಬ ಆಶೆ ನಮ್ಮದು. ಇನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಈ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರವಣ ಕುಮಾರ ಬಿ.ಜೆ. ಅವರಿಗೂ ಅನಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು ಇವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಅಂತರಾತ್ಮರಾದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ದೇವರ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹವಿರಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇವೆ. ಡಿ.ಟಿ.ಪಿ. ಕರಡು ಪ್ರತಿಯ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಎ.ಆರ್. ಕಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಆರ್. ಎಂ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿದ ವಿಶ್ವಾಸ ತ್ರಿಂಟ್ಸ್ ಹಾಗು ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದ ವಿ.ರಾಜ್ ಅವರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

- ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟ ಪ್ರಕಾಶನ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟ, ಕಲ್ಚರಲ್ ಅಂಡ್ ಚೆರಿಟೇಬಲ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ (ರಿ). ಪರವಾಗಿ,
ಶ್ರೀಮತಿ ರೇಖಾ ಕಾಖಂಡಕಿ, ಡಾ. ಸುಭಾಸ್ ಕಾಖಂಡಕಿ

ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸಾರ್ಯ ವಿರಚಿತ “ಭೇದ ಮುಕ್ತಾವಲಿ (ಕೋಲು ಹಾಡು)”

ಕೋಲು ಮುಕ್ತವಾರ್ಗದ ಕೋಲು ದುಷ್ಟಶಾಸನ ಕೋಲು ಸುಖಿತೀರ್ಥಯತಿರಾಯನ ಕರದಂಡು ಕೋಲು ಕೋಲೆನ್ನ ಕೋಲೆ	ಪ
ಶ್ರೀದೇವಹೂತಿಜಾಜನಂಪ್ರಿಗೆ ನಮಿಸುವೆ ಶ್ರೀದೇವಿ ಪದಕೆ ಎರಗುವೆ ಕೋಲೆ ಶ್ರೀದೇವಿ ಪದಕೆ ಎರಗುವೆ ಮುಖ್ಯಗುರು ವಾದಜವಾಯುರೊಂದಿಪೆ ಕೋಲೆ	೧
ವಾಣಿ ಭಾರತಿದೇವಿ ಗರುಡ ಮಹೇಶಾನಂತ ಜ್ಞಾನದಾತರಿಗೆ ನಮೋ ಎಂಬೆ ಕೋಲೆ ಜ್ಞಾನದಾತರಿಗೆ ನಮೋ ಎಂಬೆ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಮಾನುನೇರಾರ್ವರ ಶರಣೆಂಬೆ ಕೋಲೆ	೨
ಗರುಡನ ರಂಭೆ ವಾರುಣಿ ಗಿರಿಜೇರಿಗೊಮ್ಮೆ ಕರಗಳ ಮುಗಿದು ಸ್ಮರಿಸುವೆ ಕೋಲೆ ಕರಗಳ ಮುಗಿದು ಸ್ಮರಿಸುವೆ ಇಂದ್ರ ಕಾಮ ವರ ಪ್ರಾಣಾನಿರುದ್ಧರ ಬಲಗೊಂಬೆ ಕೋಲೆ	೩
ಇಂದ್ರಾಣಿ ರತಿ ಮುಖ್ಯರಾದ ತಾರತಮ್ಯದ ವೃಂದಾರಕ ಋಷಿನ್ಯಪರನು ಕೋಲೆ ವೃಂದಾರಕ ಋಷಿ ನೃಪರ ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮ ರಂ ಧ್ಯಾನಿಸುವೆ ಮನದಲಿ ಕೋಲೆ	೪
ಏನೂ ಇಲ್ಲೆಂಬನ ಹಾನಿಗೆ ಕಡೆಯಿಲ್ಲ ತಾನೀಶನೆಂದು ನುಡಿದವ ಕೋಲೆ ತಾನೀಶನೆಂದು ನುಡಿದವ ತಮಸನು ತಾನುಂಬ ತನ್ನ ಬಳಗದಿ ಕೋಲೆ	೫
ಹರಿಯ ಗುಣಕೆ ಎಣೆಕೆನಿಟ್ಟವ ಕೆಟ್ಟವ ಹರಿನಿರ್ಗುಣೆಂಬ ಡಂಬರ ಕೋಲೆ ಹರಿನಿರ್ಗುಣೆಂಬ ಡಂಬರ ಸಂಗದಿ ಧರೆಯಸಜ್ಜನರು ಮತಿಗೆಡಲಿ ಕೋಲೆ	೬
ಕ್ಷೀರಾಂಬುಧಿ ಮನೆಯ ವಾಸುದೇವನ ಆಜ್ಞಾ ಧಾರಿಯೆನಿಪ ವಾಯುದೇವನು ಕೋಲೆ ಆಜ್ಞಾ ಧಾರಿಯೆನಿಪ ವಾಯುದೇವನು ಮೊದಲಿಗೆ ವೀರ ಹನುಮ ಭೀಮನಾದನು ಕೋಲೆ	೭

- ಮೂರನೆ ಅವತಾರಿ ಮಧ್ವರಾಯನು ಮುಕ್ತಿ
 ದಾರಿಯ ತನ್ನವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೋಲೆ ಮುಕ್ತಿ
 ದಾರಿಯ ತನ್ನವರಿಗೆಲ್ಲ ತೋರಿದು
 ದಾರಿಯ ಪದವ ಹೊಂದಿದೆ ಕೋಲೆ || ೮ ||
- ಗುರು ಮಧ್ವ ಎನ್ನ ಮಾತೆ ಗುರುಮಧ್ವನೆನ್ನ ತಾತ
 ಗುರು ಮಧ್ವನಾಥ ಸಖಭಾತ ಕೋಲೆ
 ಗುರು ಮಧ್ವನಾಥ ಸಖಭಾತನೆಂದ
 ವರಿಗೊಲಿವನು ಗತಿಯ ಕೊಡುವನು ಕೋಲೆ || ೯ ||
- ಸುಖತೀರ್ಥರಾಯನ ಹಿತವಾಕ್ಯಕೇಯಿಲ್ಲ
 ಶುಕತಾತ ಸಮನ ದೈವಿಲ್ಲ ಕೋಲೆ
 ಶುಕತಾತ ಸಮನ ದೈವಿಲ್ಲವೆಂದವರ
 ಭಕುತಿಯ ಬೇಡಿ ಬಯಸಿದೆ ಕೋಲೆ || ೧೦ ||
- ಭಕುತ್ಯೆಂಬ ಮುಯ್ಯವ ಹರಿಪಾದಕರ್ಪಿಸಿದ
 ಅಕಳಂಕ ಮಧ್ವ ಮುನಿರಾಯ ಕೋಲೆ
 ಅಕಳಂಕ ಮಧ್ವಮುನಿರಾಯನಂಷ್ಟಿಗೆ
 ಸಕಳ ಭಾರವ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು ಕೋಲೆ || ೧೧ ||
- ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪಾನಂದಭಾವ ಮೋಕ್ಷ ಸು
 ವಾಸಿನೇರೆಲ್ಲರೊಂದಾಗಿ ಕೋಲೆ ಸು
 ವಾಸಿನೇರೆಲ್ಲರೊಂದಾಗಿ ಹೋಗುವ
 ಹೇಸಿ ನಾರೇರ ಗೆಲ್ಲುವ ಕೋಲೆ || ೧೨ ||
- ನಮ್ಮ ಮುತ್ತಯ್ಯನಾದ ಮರುತರಾಯನ ಕೀರ್ತಿ
 ನಿರ್ಮಲ ಬುಧರಿಗಮೃತವು ಕೋಲೆ
 ನಿರ್ಮಲ ಬುಧರಿಗಮೃತವು ಧರೆಯೊಳು
 ಹಮ್ಮಿನ ಖಳರಿಗೆದೆಗಿಚ್ಚು ಕೋಲೆ || ೧೩ ||
- ಮುತ್ತಯ್ಯಂಶದ ಒಳಗೊಬ್ಬ ಜನಿಸಿದ
 ಹೆತ್ತಯ್ಯಮ್ಮ ಜಯರಾಯ ಕೋಲೆ
 ಹೆತ್ತಯ್ಯಮ್ಮ ಜಯರಾಯ ತನ್ನ ಬಂಧು
 ಮೊತ್ತದಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ ಕೋಲೆ || ೧೪ ||
- ಜಯರಾಯ ಸಂತತಿಯ ಮಕ್ಕಳು ನಾವೀಗ
 ಜಯನವಭೇರಿ ಹೊಯಿಸುತ ಕೋಲೆ
 ಜಯನವಭೇರಿ ಹೊಯಿಸುತ ರವದ ಜಾಗ
 ಟಿಯೆ ಬಿರುದಲಿ ಬರುತೇವೆ ಕೋಲೆ || ೧೫ ||
- ಬಯಲು ಮಾತಿನವ ಕಡೆಗಾಗಿ ತತ್ತವಿ
 ನಯ ವಾಕ್ಯ ನಿಮಗೆ ಸೊಗಸಲ್ಲ ಕೋಲೆ ವಿ
 ನಯವಾಕ್ಯ ನಿಮಗೆ ಸೊಗಸಲ್ಲ ಕೇಳಿದರೆ
 ಭಯಬಿಟ್ಟು ಕೇಳಿ ಕವಿಯರು ಕೋಲೆ || ೧೬ ||
- ಲೌಕಿಕ ಮಾತಿನಂತಲ್ಲ ಮುಯ್ಯದ ಹಾಡು
 ವೈಕುಂಠಪತಿಯ ಅರಮನೆಯ ಕೋಲೆ
 ವೈಕುಂಠಪತಿಯ ಅರಮನೆಯಾಸ್ಥಾನದ
 ಏಕಾಂತ ನಾರೇರೊಪ್ಪಿದ್ದು ಕೋಲೆ || ೧೭ ||

ಹಾದಿ ಬೀದಿಯ ಜನರ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮುಯ್ಯಲ್ಲ ಮಾಧವನ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದ ಕೋಲೆ ಮಾಧವನ ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದ ಮಂದಿರದಿ ಶ್ರೀದೇವಿಯಮ್ಮ ಕೇಳಲು ಕೋಲೆ	೧೮
ಭ್ರಾಂತಜನರಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿದೋರದು ಮುಯ್ಯಾ ನಂತಾಸನದ ಅನಂತನ ಕೋಲೆ ಅ ನಂತಾಸನದ ಅನಂತನ ಮಡದಿ ಶ್ರೀ ಕಾಂತೆ ನಮ್ಮವ್ವ ಕೇಳಲು ಕೋಲೆ	೧೯
ಹಾಡುತ ಬರುತೇವೆ ಹರಸುತ ಬರುತೇವೆ ರೂಢಿಯ ಸಾಧುಜನರನು ಕೋಲೆ ರೂಢಿಯ ಸಾಧುಜನರ ಗುಣಗಳ ಕೊಂ ಡಾಡುತ ನಾವು ಬರುತೇವೆ ಕೋಲೆ	೨೦
ದರ್ಶನರಾಯರು ಮೂವತ್ತೇಳು ಮಂದಿ ಅರಸರು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಕೋಲೆ ಅರಸರು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಮಹಿಮೆ ಉ ಚ್ಚರಿಸುತ ನಾವು ಬರುತೇವೆ ಕೋಲೆ	೨೧
ನಮ್ಮ ತವರಿಗೆ ಕೀರ್ತಿತಂದ ಕನ್ಯೇರು ನಾವು ನಮ್ಮ ನೆಳಲಿಗಂಜಿ ನಡೆದೇವು ಕೋಲೆ ನಮ್ಮ ನೆಳಲಿಗಂಜಿ ನಡೆದೇವು ದುರುಳೇರ ಉನ್ನತ್ತ ನಮಗೆ ಎಣಿಕೆಲ್ಲ ಕೋಲೆ	೨೨
ಜ್ಞಾನದೀವಟಿಗೆ ಬೆಳಗಲೆ ಬರುತೇವ ಜ್ಞಾನ ಕತ್ತಲೆಯ ಬೆದರಿಸಿ ಕೋಲೆ ಅ ಜ್ಞಾನ ಕತ್ತಲೆಯ ಬೆದರಿಸಿ ಬರುವಾಗ ಹೀನ ಬುದ್ಧರು ಮೋರೆ ತೆಗೆದಾರು ಕೋಲೆ	೨೩
ನಮ್ಮಯ್ಯನಾಸ್ಥಾನ ಬಣ್ಣಿಸಲಳವಲ್ಲ ನಿರ್ಮಳಾತ್ಮಕರು ಸಚಿವರು ಕೋಲೆ ನಿರ್ಮಳಾತ್ಮಕರು ಸಚಿವರು ಪರಿವಾರ ಧರ್ಮಶೀಲರು ವಿರತರು ಕೋಲೆ	೨೪
ಎತ್ತ ನೋಡಲಿ ನವಭಕ್ತಿರತ್ನದ ಬೆಳಗು ಚಿತ್ತ ಮಂಟಪಕೆ ಎಣಿಕೆಲ್ಲ ಕೋಲೆ ಚಿತ್ತ ಮಂಟಪಕೆ ಎಣಿಕೆಲ್ಲ ಶಂಕಚಕ್ರ ಒತ್ತಿಡಿದವು ಭಿತ್ತಿಲಿ ಕೋಲೆ	೨೫
ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ವಜ್ರಕಂಬದಿ ಕುಳಿತಹ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಪರಮ ಹಂಸವು ಕೋಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಪರಮಹಂಸವು ಪುಣ್ಯಶೋಕ ಧರ್ಮಜ್ಞರಾಯ ಗಿಳಿವಿಂಡು ಕೋಲೆ	೨೬
ಮಾಗೆ ಮ್ಯಾಗೊಪ್ಪುವ ಸದ್ಗಂಥದುಪ್ಪರಿಗೇಲಿ ಕೂಗುವ ಸಾಮಕೋಗಿಲೆ ಕೋಲೆ ಕೂಗುವ ಸಾಮಕೋಗಿಲೆ ನವಿಲ್ಲಳು ನಾಗಪಾಲಕಗೆ ಅತಿಪ್ರೀತಿ ಕೋಲೆ	೨೭

ಕಡುಭಕ್ತಿಪತಾಕೆ ಹರಿನಿಷ್ಠೆ ಕಳಸವು
 ಕೊಡುವ ಅಭಯ ಭತ್ತ ಸಾಲ್ಗಲು ಕೋಲೆ
 ಕೊಡುವ ಅಭಯ ಭತ್ತ ಸಾಲ್ಗಲು ಶ್ರೀ ತುಲಸಿ
 ನಡುವೆ ಪ್ರಣತ ತೋರಣಗಳು ಕೋಲೆ || ೨೮ ||

ತಪವೆಂಬ ತಪಿತದರ ಮೈಸಿರಿಯ
 ನೃಪ ಜಯರಾಯನೆಸೆದನು ಕೋಲೆ
 ನೃಪಜಯರಾಯನೆಸೆದಾ ಸಿಂಹಾಸನದಿ
 ಶಶಿ ತೇಜದಂತೆ ಹೊಳೆದನು ಕೋಲೆ || ೨೯ ||

ಆನೆಗಳೆಣೆಕಿಲ್ಲ ಕುದುರೆಯ ಗಣನ್ಯಿಲ್ಲ
 ಕಾಲಾಳು ರಥಕೆ ಮಿತ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಕೋಲೆ
 ಕಾಲಾಳು ರಥಕೆ ಮಿತ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಅನ್ಯೋಕ್ತಿ
 ಚಾಣೆ ದಾಸೇರಿಗೆ ಕಡೆಯಿಲ್ಲ ಕೋಲೆ || ೩೦ ||

ಕುವಿದ್ಯಾರಣ್ಯವ ಸವರಿ ಬೇಟ್ಯಾಡಿದ
 ಕೋವಿದ ನಮ್ಮ ಹಡೆದಪ್ಪ ಕೋಲೆ
 ಕೋವಿದ ನಮ್ಮ ಹಡೆದಪ್ಪ ರಚಿಸಿದ
 ದೇವವನಗಳ ವರ್ಣಿಪೆ ಕೋಲೆ || ೩೧ ||

ತತ್ತಪ್ಪಕಾಶದ್ದಾಳಿಂಬೆ ಸುಧಾರಸ
 ಬಿತ್ತಿದ ಕಬ್ಬಮೋಘ ಮಾವು ಕೋಲೆ
 ಬಿತ್ತಿದ ಕಬ್ಬಮೋಘ ಮಾವು ಪದ್ಯಮಾಲೆ
 ಉತ್ತತ್ತಿ ತೆಂಗು ಹಲಸನ್ನು ಕೋಲೆ || ೩೨ ||

ಹತ್ತು ಪ್ರಕರಣ ದಾಟಿತೆಂಬೊ ದ್ರಾಕ್ಷದ
 ಸುತ್ತಿದ ಬಳ್ಳಿಮಂಟಪ ಕೋಲೆ
 ಸುತ್ತಿದ ಬಳ್ಳಿಮಂಟಪದಿ ಶುದ್ಧ
 ಮತ್ಯೊನ ಕೂಡಪ್ಪ ನಲಿದನು ಕೋಲೆ || ೩೩ ||

ದೇಶ ದೇಶದೊಳಿದ್ದ ದುರ್ವಾದಿ ಪೋಕರ
 ಘಾಸಿಸಿ ಜಯಪತ್ತ ದ್ರವ್ಯವ ಕೋಲೆ
 ಘಾಸಿಸಿ ಜಯಪತ್ತ ದ್ರವ್ಯವ ತಂದು ಮ
 ಧ್ಲೇಶಗರ್ಪಿಸಿದ ಮುದದಿಂದ ಕೋಲೆ || ೩೪ ||

ಬಂಧು ಸುದರ್ಶನರಾಯರ ಒಡಗೂಡಿ
 ಮಂದಿರದೊಳಗಾನಂದಿಪ ಕೋಲೆ
 ಮಂದಿರದೊಳಗಾನಂದಿಪ ಶ್ರುತವೇಷ
 ತಂದೆಯನೇನ ಹೊಗಳುವೆ ಕೋಲೆ || ೩೫ ||

ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ತತ್ತ ನಾಣ್ಯದಿ ರಾಮನಾಮ
 ಸುಪ್ಪಾಣೆ ಮುದ್ದೆ ನಡೆಸುವ ಕೋಲೆ
 ಸುಪ್ಪಾಣೆ ಮುದ್ದೆ ನಡೆಸುವ ತನ್ನವರಿಗೆ
 ತಪ್ಪ ಮುದ್ದೆ ಕುರುಹಿಟ್ಟಿನು ಕೋಲೆ || ೩೬ ||

ಭೇದಿಸಿ ನೋಡಿರೊ ಭೇದವ ತಿಳಿಯಿರೊ
 ಮಾಧವ ಜೀವ ಜಡರೊಳು ಕೋಲೆ

ಮಾಧವ ಜೀವ ಜಡರೊಳು ಎನುತಲಿ ಬೋಧಿಸಿದನು ಹಿತಮಾರ್ಗ ಕೋಲೆ	೩೭
ತನ್ನ ಹೊಂದಿದರಿಗೆ ಪ್ರೌಢವೃತ್ತಿಯನು ಶ್ರೀ ಮನ್ನಾಮಾವ್ಯತವನುಣಿಸುವ ಕೋಲೆ ಶ್ರೀ ಮನ್ನಾಮಾವ್ಯತವನುಣಿಸುವ ಹೊರವನು ಉನ್ನತ ಮಹಿಮ ಜಯರಾಯ ಕೋಲೆ	೩೮
ಆವಾಗ ಸೂತ್ರಾರ್ಥ ನಿರಾಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ತೀವಿದ ಶ್ರುತಿಯ ಕಹಳೆಯು ಕೋಲೆ ತೀವಿದ ಶ್ರುತಿಯ ಕಹಳೆ ಧ್ವನಿಯುಂಟು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸ ರಾಮಾರ್ಚನೆಯುಂಟು ಕೋಲೆ	೩೯
ಅಚ್ಚ ಸಾತ್ವಿಕನಾದ ರಾಜಾಧಿರಾಜನ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸತಿ ಶುದ್ಧಮತಿಯಮ್ಮ ಕೋಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸತಿ ಶುದ್ಧಮತಿಯಮ್ಮ ನಮ್ಮಮ್ಮ ನಿಚ್ಚ ನಮ್ಮನು ಹೊರವಳು	೪೦
ತಾಯಿ ತಂದೇರ ಹಾಡಿ ದಣಿಯದು ನಮ್ಮ ಮನ ಭಯವು ಅದರಲ್ಲಿರುವುದು ಕೋಲೆ ಭಯವು ಅದರಲ್ಲಿರುವುದು ಶುಭಗುಣ ಬಾಯಿ ಮಾತಿಗೆ ತೀರವು ಕೋಲೆ	೪೧
ಬಂದೆವು ಬೀಗರ ಮನೆಗಿಂದೆ ಮುಯ್ಯವ ತಂದೇವು ಬಾಲೇರೊಡಗೂಡಿ ಕೋಲೆ ತಂದೇವು ಬಾಲೇರೊಡಗೂಡಿ ಬೀಗರ ಅಂದವ ಹೇಳಲಳವಲ್ಲ ಕೋಲೆ	೪೨
ಬಹುಕಾಲದ್ದಿರಿಯರು ಬಾಳಿದ ಮನೆಯಿದು ವಿವರಿಸಿ ನೋಡಲರಿಯದೆ ಕೋಲೆ ವಿವರಿಸಿ ನೋಡಲರಿಯದೆ ಕೆಡಿಸಿದರು ಧವಳಾರವೆಲ್ಲ ಮಲಿನವು ಕೋಲೆ	೪೩
ಬೀಗರಿದ್ದ ಮನೆಯನೆತ್ತೆತ್ತ ನೋಡಲು ಬಾಗಿಲು ಬಯಲು ಬರೆಹಯಿಲು ಕೋಲೆ ಬಾಗಿಲು ಬಯಲು ಬರೆಹಯಿಲು ನಮ್ಮವರು ಹ್ಯಾಗೆಂತು ಹೇಣ್ಣ ಕೇಳುವರು ಕೋಲೆ	೪೪
ಸಂಖ್ಯಾವಿದನೆಂಬಾತ ಮಾವನಾತನ ರಾಣಿ ಬಿಂಕದ ಬೌದ್ಧದೇವ್ಯತ್ತಿ ಕೋಲೆ ಬಿಂಕದ ಬೌದ್ಧದೇವ್ಯತ್ತಿ ಭಾಟ್ಟು ನಿಃ ಶಂಕ ಚಾರ್ವಾಕ ಭಾವ ಮೈದುನರು ಕೋಲೆ	೪೫
ಮಿಥ್ಯ ನಮ್ಮತ್ತಿಗೆ ಮಾಯೆ ನಮ್ಮ ನಾದಿನಿ ಸುತ್ತಿನ ಬಳಗಕೇಣಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಕೋಲೆ ಸುತ್ತಿನ ಬಳಗಕೇಣಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಕೇಣಿದರೆ ಮತ್ತೇನಾದರು ಹುರುಳ್ಳು ಕೋಲೆ	೪೬

- ಇಷ್ಟತ್ತೊಂದು ಮಂದಿ ಹೆಸರಾದವರ ಕೂಡ
ಬಹುಕಾಲ ಕಜ್ಜವು ನಮಗುಂಟು ಕೋಲೆ
ಬಹುಕಾಲ ಕಜ್ಜವು ನಮಗುಂಟು ಹಾಲಿಗೆ
ಹೆಪ್ಪನೆರದಂತೆ ಹಿತಮಾತು ಕೋಲೆ || ೪೭ ||
- ಅಂಗಳದೊಳು ಬಂದು ತಿಳಿದೇವು ಅತ್ತಿಗೇರ
ಶೃಂಗಾರಗರತಿ ಸಿರಿಯನು ಕೋಲೆ
ಶೃಂಗಾರಗರತಿ ಸಿರಿಯನು ಕಾಣುತ
ಹಿಂಗದೆ ನಿಂತು ನುಡಿಬೇಕು ಕೋಲೆ || ೪೮ ||
- ತಂಗಳೆಂಜಲು ಎಂಬೊ ಅಂಜಕೆ ತಮಗಿಲ್ಲ
ಮಂಗಳಧಾತು ಕಾಣೆವು ಕೋಲೆ
ಮಂಗಳಧಾತು ಕಾಣೆವು ಅತ್ತಿಗೇರು
ತಿಂಗಳಸ್ನಾನ ಅರಿಯರು ಕೋಲೆ || ೪೯ ||
- ದಾವ ಮೂಲೆಲಿ ಬೂದಿ ಮನೆಗಸ ನೋಡಿರೆ
ಭಾವಿ ಅತ್ತೆಯಕೆಲಸವ ಕೋಲೆ
ಭಾವಿ ಅತ್ತೆಯ ಕೆಲಸಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆವು
ನಾವೇನುಡುಗೊರೆಯ ಕೊಡಬೇಕು ಕೋಲೆ || ೫೦ ||
- ಮಿಥ್ಯಾವಾದದಲಿ ನವ್ಯತ್ತಿಗೆ ಬಲುಚಾಣೆ
ಹೆತ್ತವನೆಲ್ಲ ಹುಸಿಯೆಂದು ಕೋಲೆ
ಹೆತ್ತವನೆಲ್ಲ ಹುಸಿಯೆಂದು ಶಿವನೊಬ್ಬ
ಸತ್ಯ ತಾನೆಂದು ನುಡಿವಳು ಕೋಲೆ || ೫೧ ||
- ಕಚ್ಚೆ ಹಾಕಿದವರಿಗೆ ವಿಪ್ರರೆಂದ್ವಸರಿಟ್ಟು
ನಿಚ್ಚೆ ಗೆಳತೇರ ಒಡಗೂಡಿ ಕೋಲೆ
ನಿಚ್ಚೆ ಗೆಳತೇರ ಒಡಗೂಡಿ ಗೆಳತನ
ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಡೆಸುತಿಹಳು ಕೋಲೆ || ೫೨ ||
- ದೊಡ್ಡಾಕಿ ನಾನೆಂದು ಅಡ್ಡಡ್ಡ ನಡೆವಳು
ದೊಡ್ಡವರ ಕಂಡರೋಡೋಳು ಕೋಲೆ
ದೊಡ್ಡವರ ಕಂಡರೋಡೋಳು ನಡುಮನೆ
ದೊಡ್ಡಿಗೆ ತಾನು ಹಿರಿಯಳೆ ಕೋಲೆ || ೫೩ ||
- ಮಾಯಿನ ದನಿನೋಡಿ ಮಾವನ ಕಿರಿಮಗಳು
ಬಾಯಿ ಬಡಕಿಯು ಬಹುಭಾಷಿ ಕೋಲೆ
ಬಾಯಿ ಬಡಕಿಯು ಬಹುಭಾಷಿ ವೆಡ್ಡೆಗೊಂಡ
ನಾಯಿಯ ತೆರದಿ ಬಲುಕೋಪಿ ಕೋಲೆ || ೫೪ ||
- ತಾಯಿ ತಂದೆಯರಿಗೆ ಗುಣವಂತೆ ಮಗಳೀಕೆ
ನೋಯಿಯ ನುಡಿವಳುಂಡುಟ್ಟು ಕೋಲೆ
ನೋಯಿಯ ನುಡಿವಳುಂಡುಟ್ಟು ಆ ಕ್ಷಣ
ಬಾಯಾರುವಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಿದಳು ಕೋಲೆ || ೫೫ ||
- ಮಹಾತ್ಮಮರ ಮಟಾಮಾಯ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ
ಮಹಾಥಾಳಿಕಿಯ ಬಲ್ಲಳು ಕೋಲೆ

- ಮಹಾಥಾಳಿಕಿಯ ಬಲ್ಲಳು ಆ ಬುದ್ಧರ
ಮಾಯಿ ಅಭದ್ರೆ ಘನ ಕ್ಷುದ್ರೆ ಕೋಲೆ || ೫೬ ||
- ತನ್ನ ಬದಿಯ ತನ್ನೆರೆಹೊರೆಯವರನು
ತನ್ನಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು ಕೋಲೆ
ತನ್ನಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು ಮನದಲಿ
ಉನ್ನತ ವೃತ್ತಿ ಕಲಿಸೋಳು ಕೋಲೆ || ೫೭ ||
- ಪ್ರಸ್ತವ ಮಾಡುವ ಮನೆಯೊಳು ಹೋಗುವಳು
ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತದಲಿ ಬಲುಬೇಗ ಕೋಲೆ
ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತದಲಿ ಬಲುಬೇಗ ಪಡಸನ್ನ
ಹಸ್ತಲಾಘವದಿ ಕಡಿಸುವಳು ಕೋಲೆ || ೫೮ ||
- ಒಳ್ಳೆ ಶಾಲೋದನ ಭಕ್ತ್ಯಭೋಜನದೊಳು
ಕೊಳ್ಳಿಯಿಕ್ಕ ಕಡಿಸುವಳು ಕೋಲೆ
ಕೊಳ್ಳಿಯಿಕ್ಕ ಕಡಿಸುವಳು ಪದಾರ್ಥವ
ನೆಲ್ಲ ಏಕಾಕಾರ ಮಾಡುವಳು ಕೋಲೆ || ೫೯ ||
- ಅತ್ತಿಗೆ ನಾದಿನೇರ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನ
ಚಿತ್ತಾರದ ಗೊಂಬಿ ನೋಡಿರೆ ಕೋಲೆ
ಚಿತ್ತಾರದ ಗೊಂಬಿ ನೋಡಿರೆ ಅಖಂಡ
ಮತ್ತೆ ಭೇದಗಳು ತಿಳಿಯವು ಕೋಲೆ || ೬೦ ||
- ಕಂಬ ಬೋದುಗಳೊಂದೆ ಕೆಳಮೇಲು ಕಟ್ಟು ಒಂದೆ
ಅಂಬುಜ ಮದ್ದುಗುಣಿಕೊಂದೆ ಕೋಲೆ
ಅಂಬುಜ ಮದ್ದುಗುಣಿಕೊಂದೆ ತುಲಸಿ ಕ
ದಂಬವು ಎಕ್ಕೆ ಗಿಡವೊಂದೆ ಕೋಲೆ || ೬೧ ||
- ಕಾಗೆ ಕೋಗಿಲೆ ಒಂದೆ ಗೂಗೆ ನವಿಲು ಒಂದೆ
ನಾಗ ನೀರೊಳ್ಳಿಯ ಹಾವು ಒಂದೆ ಕೋಲೆ
ನಾಗ ನೀರೊಳ್ಳಿಯ ಹಾವು ಒಂದೆ ಚಿತ್ತರ
ದಾ ಗಿಳಿಹಿಂಡು ತಿಳಿಯವು ಕೋಲೆ || ೬೨ ||
- ಕುದುರೆ ಕತ್ತೆಯ ಬಣ್ಣ ಆನೆ ಹಂದಿಯ ಬಣ್ಣ
ಮದಹುಲಿಗೆ ನಾಯಿ ಬಣ್ಣವು ಕೋಲೆ
ಮದಹುಲಿಗೆ ನಾಯಿ ಬಣ್ಣ ಒರ್ವಿಟ್ಟಿಹ
ಚದುರೆಯ ಕೈಗೆ ಕಡಗವು ಕೋಲೆ || ೬೩ ||
- ಅತ್ತಿಗೆ ನಾದಿನೇರ ಚಿತ್ತಾರ ಬಲುಘನ
ಮತ್ತೆ ತೀರದ ಗುಣಗಳು ಕೋಲೆ
ಮತ್ತೆ ತೀರದ ಗುಣಗಳು ಭಾವ ಮೈದುನ
ರೆತ್ತೋಡಿದರು ಸುಳುಹಿಲ್ಲ ಕೋಲೆ || ೬೪ ||
- ಗುರುಗಳ ಭಯವಿಲ್ಲ ಹಿರಿಯರ ಸ್ಮರಣೆಲ್ಲ
ಹರಿಯೆ ತಾವೆಂದು ಬೆರೆತರು ಕೋಲೆ
ಹರಿಯೆ ತಾವೆಂದು ಬೆರೆತರು ದಿಂಡೇರಿ
ಗೊರೆವರು ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯ ಕೋಲೆ || ೬೫ ||

ಲಗಳಿಯ ಕೋಣಗೆ ಲಘಾದ ಕೆಲಸತ್ತ
 ಜಗದೀಶನತ್ತ ತಾವತ್ತ ಕೋಲೆ
 ಜಗದೀಶನತ್ತ ತಾವತ್ತ ಭಾವರ
 ನಗೆಗೇಡು ನೋಡಿ ನಗುತೇವೆ ಕೋಲೆ || ೬೬ ||

ಹೆಗಲ ಕಾವಡಿಯವಗೆ ಹಗಲು ದೀವಟಿಗೇಕೆ
 ಮಿಗಿಲಾದ ಬಿರುದು ತಮಗೇಕೆ ಕೋಲೆ
 ಮಿಗಿಲಾದ ಬಿರುದು ತಮಗೇಕೆ ಮೈದುನರ
 ಮೊಗ ನೋಡಿದರೆ ಹೊಗೆಗೆಂಡ ಕೋಲೆ || ೬೭ ||

ಪಂಚದೇವನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವರೊಂದಾಗಿ
 ಹಿಂಚು ಮುಂಚುಗಳ ಅರಿಯರು ಕೋಲೆ
 ಹಿಂಚು ಮುಂಚುಗಳ ಅರಿಯರು ಬರಿದೆ ಪ್ರ
 ಪಂಚವ ಬಿಟ್ಟೆವೆನಿಸುವರು ಕೋಲೆ || ೬೮ ||

ಹಿಂಡು ಬಾಂಧವರು ತಮ್ಮೊಳು ತಾವೆ ಕೊಂಡಾಡಿ
 ಮಂಡಿಕೆ ಸೂತ್ರ ಹರಕೊಂಡು ಕೋಲೆ
 ಮಂಡಿಕೆ ಸೂತ್ರ ಹರಕೊಂಡು ಕೊಂಡಾಡಿ
 ಮಂಡೆಯ ಬಿಟ್ಟು ತಿರುಗೋರು ಕೋಲೆ || ೬೯ ||

ಇವರ ಲೆಕ್ಕದೊಳಗೆ ಹರಿಶಿವನೊಬ್ಬನೆ
 ರವಿಗಣನಾಥನೊಬ್ಬನೆ ಕೋಲೆ
 ರವಿಗಣನಾಥನೊಬ್ಬನೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ
 ದಿವಿ ದೇವರೊಳಗೆ ಬೇರಿಲ್ಲ ಕೋಲೆ || ೭೦ ||

ವಿಧಿ ನಿಷಿದ್ಧಗಳೆಲ್ಲ ಪೋಕ ಮತದೊಳು
 ಉದರ ತುಂಬಿದರೆ ಸಮದೃಷ್ಟಿ ಕೋಲೆ
 ಉದರ ತುಂಬಿದರೆ ಸಮದೃಷ್ಟಿ ಹರಿವ್ರತ
 ಮೊದಲಿಗಿಂದಿಗೆ ಸೊಗಸವು ಕೋಲೆ || ೭೧ ||

ಬದನೆ ನುಗೆಯ ಕಾಯಿ ಸಲೆ ತೊಂಡೆ ತುಷ್ಟೀರೆ
 ಮೃದು ಮೂಲಂಗಿ ಗಜ್ಜರಿಗಳು ಕೋಲೆ
 ಮೃದು ಮೂಲಂಗಿ ಗಜ್ಜರಿಗಳು ಇವರಿಗೆ
 ಮುದದೂಟ ಆತ್ಮಾರಾಮನ ತೃಪ್ತಿ ಕೋಲೆ || ೭೨ ||

ಬಸಳೆ ಸಬ್ಬನೆ ಸೊಪ್ಪು ಹುಳಿ ಚುಕ್ಕದ ಗೂಡೆ
 ಹಸನಾದ ಪುಂಡಿ ಬಲುಪ್ರೀತಿ ಕೋಲೆ
 ಹಸನಾದ ಪುಂಡಿ ಬಲುಪ್ರೀತಿ
 ಹಸಿವಿಗೆ ದೊರೆಯ ಪರಲೋಕ ಕೋಲೆ || ೭೩ ||

ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆಯು ಒಂದೆ ಸ್ನಾನಪಾನಗಳೊಂದೆ
 ಹುಡುಗ ಹಿರಿಯರ ಬಳಿಕೊಂದೆ ಕೋಲೆ
 ಹುಡುಗ ಹಿರಿಯರ ಬಳಿಕೊಂದೆ
 ನುಡಿಬೇರೆ ಪೋಕರ ನಡೆಬೇರೆ ಕೋಲೆ || ೭೪ ||

ನಮ್ಮ ನಡೆಯೊಳಗೆ ಉನ್ನತ ಸುಖವುಂಟು
 ರಮ್ಯೆಯ ರಮಣ ಕರುಣಿಪ ಕೋಲೆ

ರಮ್ಯಯ ರಮಣ ಕರುಣಿಪ ಒಡಲ್ಪೊಕ್ಕು
ನಮ್ಮವರಾಗಿ ಸುಖಿಯಾಗಿ ಕೋಲೆ || ೭೫ ||

ನಿಮ್ಮ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹೊಕ್ಕು
ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಸೂರೆಗೊಂಡರು ಕೋಲೆ
ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಸೂರೆಗೊಂಡರು ಜಗವರಿಯೆ
ನಿರ್ಮಳರಾಗಿ ಸುಖಿಯಾಗಿ || ೭೬ ||

ಮಾವನೊಳಗೆ ನಮ್ಮ ನಗೆಯಿಲ್ಲ ಬೌದ್ಧ
ದೇವೀರ ಕೂಡ ಸರಸಿಲ್ಲ ಕೋಲೆ
ದೇವೀರ ಕೂಡ ಸರಸಿಲ್ಲ ಹಿರಿಯರು
ತಾವವರ ಗೆದ್ದು ನಗುವರು ಕೋಲೆ || ೭೭ ||

ನಿಪುಣೆಂದೆನಿಸುವಿರಿ ಚಪಳೆಂದೆನಿಸುವಿರಿ
ಅಪರಾತ್ರೆ ಆಯಿತು ಬಂದೀಗ ಕೋಲೆ
ಅಪರಾತ್ರೆ ಆಯಿತು ಬಂದೀಗ ನಮಗಿನ್ನು
ಉಪಚಾರವುಂಟೊ ಗತಿಯಿಲ್ಲ ಕೋಲೆ || ೭೮ ||

ಮೋಲೆ ತೋರದಿದ್ದರೆ ಮನೆಯೊಳಗಿರಿ ನೀವು
ಚಾರುತೇವೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೀಗ ಕೋಲೆ
ಚಾರುತೇವೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೀಗ ಬೀದಿಲಿ
ತೂರುತೇವೆ ನಿಮ್ಮ ಕರುಳನು ಕೋಲೆ || ೭೯ ||

ಈ ಪರಿ ನಾರೇರ ಹಿತವಾದ ನಗೆಗಳ
ಕೋಪವ ಬಿಟ್ಟು ಕೇಳತ ಕೋಲೆ
ಕೋಪವ ಬಿಟ್ಟು ಕೇಳತ ಬಂದು ಸ
ಮೀಪಕ ಕೈಯವಿಡಿದರು ಕೋಲೆ || ೮೦ ||

ರತ್ನಗಂಬಳಿ ಹಾಸಿ ಒಳ್ಳೇರ ಮಕ್ಕಳೆಂದು
ಉತ್ತಮಗುಣವ ಕೊಂಡಾಡಿ ಕೋಲೆ
ಉತ್ತಮ ಗುಣವ ಕೊಂಡಾಡಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ
ಚಿತ್ತಕೆ ಸುಖವ ಕೊಟ್ಟರು ಕೋಲೆ || ೮೧ ||

ಶ್ರೀಕಾಂತನರಮನೆಯ ಹೊಂದಿದವರು ನೀವು
ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತಿ ಬಲ್ಲವರು ಕೋಲೆ
ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತಿ ಬಲ್ಲವರು ನಮ್ಮ ನೀ
ವೆ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಿ ದೂರಾಕೆ ಕೋಲೆ || ೮೨ ||

ಸುಖದೂಟಸವಿಯನು ಅರಿಯದೆ ಕೆಟ್ಟೆವು
ಸುಖತೀರ್ಥಗುರುವು ನಮಗಾಗಿ ಕೋಲೆ
ಸುಖತೀರ್ಥಗುರುವು ನಮಗಾಗಿ ಪರಲೋಕ
ಸುಖ ಸೂರೆಗೊಂಡು ಬದುಕೇವು ಕೋಲೆ || ೮೩ ||

ಐದು ಭೇದವನಿತು ನಡೆದೇವು ನಾವಿಪ್ಪ
ತ್ತೈದು ತತ್ವಗಳ ತಿಳಿದೇವು ಕೋಲೆ ಇಪ್ಪ
ತ್ತೈದು ತತ್ವಗಳ ತಿಳಿದೇವು ಮೇಲೆ ಮ
ತ್ತೈದು ಮುಕ್ತಿಯ ಪಡೆದೇವು ಕೋಲೆ || ೮೪ ||

ಮುದ್ರೆ ಇಲ್ಲದ ನಾಣ್ಯ ಶುದ್ಧಲ್ಲ ಜಗದೊಳು
ಮುದ್ರಾಂಕರಾಗಿ ಬದುಕೇವು ಕೋಲೆ
ಮುದ್ರಾಂಕರಾಗಿ ಬದುಕೇವು ಮಲೆತವರ
ಗದ್ದೇವು ವಾಕ್ಯ ಬಲದಲ್ಲಿ ಕೋಲೆ || ೮೫ ||

ಇಂತೆಂಬ ನುಡಿಗೇಳಿ ಅಪಾರಾನಂದದಲ್ಲಿ
ಕಾಂತೆಯರೆಲ್ಲ ಒಂದಾಗಿ ಕೋಲೆ
ಕಾಂತೆಯರೆಲ್ಲ ಒಂದಾಗಿ ಮನದಿ ವಿ
ಶ್ರಾಂತರಾದರು ತಮತಮಗೆ ಕೋಲೆ || ೮೬ ||

ಗುರುಭಕ್ತಿ ಅರಿವಿಣ ಹರಿಭಕ್ತಿ ಕುಂಕುಮ
ಪರಮಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನಾಂಜನವನು ಕೋಲೆ
ಪರಮಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನಾಂಜನವನು ಇಟ್ಟರು
ಹರಿನಿರ್ಮಾಲ್ಯದ ಪುಷ್ಪ ಮುಡಿದರು ಕೋಲೆ || ೮೭ ||

ಸಸ್ಯ ಸಾರಾವಳಿಯ ಸೀರೆಯ ತೆಗೆದರು
ಅತ್ತಿಗೆಯವರ ಮನಮೆಚ್ಚು ಕೋಲೆ
ಅತ್ತಿಗೆಯವರ ಮನಮೆಚ್ಚುನುಡುಗೊರೆ
ಅರ್ಥಿಲಿ ಕೊಟ್ಟು ನಲಿದರು ಕೋಲೆ || ೮೮ ||

ಮಾಧವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಪೇಟೆಯೊಳುದಿಸಿದ
ಮಾದಳದ ಹಣ್ಣು ಬಣ್ಣದ ಕೋಲೆ
ಮಾದಳದ ಹಣ್ಣು ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆಯ
ನಾದಿನಿ ಜಾಣೆಗಿತ್ತರು ಕೋಲೆ || ೮೯ ||

ಅಚ್ಚ ಬಂಗಾರದ ಶಂಖಚಕ್ರಗಳ
ಅಚ್ಚನೆತ್ತಿದ ನಯವಾದ ಕೋಲೆ
ಅಚ್ಚನೆತ್ತಿದ ನಯವಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ
ಹಚ್ಚಡಗಳು ಭಾವರಿಗಿತ್ತು ಕೋಲೆ || ೯೦ ||

ಭೇದ ಭೇದದ ಬಣ್ಣ ಬಗೆ ಬಗೆ ಚಿತ್ರದ
ನಾದ ಸಮುದ್ರದ ಪೇಟೆಯ ಕೋಲೆ
ನಾದ ಸಮುದ್ರದ ಪೇಟೆಯ ವಲ್ಲಿಗಳು
ಮೈದುನ ಜಾಣರುಡುಗೊರೆ ಕೋಲೆ || ೯೧ ||

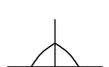
ಹಿರಿಯ ಕಿರಿಯರ ನೋಡಿ ಮಾನ್ಯಾಮಾನ್ಯನ ನೋಡಿ
ತರತಮ ಭಾವದುಪಚಾರ ಕೋಲೆ
ತರತಮ ಭಾವದುಪಚಾರ ಮಾಡಿದರು
ಹರಿಗುರು ಮೆಚ್ಚಿ ನಲಿವಂತೆ ಕೋಲೆ || ೯೨ ||

ಈ ಪರಿಯಲಿವರ ಮನಮುಟ್ಟಿ ಮನ್ನಿಸಿ
ಸುಗಂಧ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯವ ಕೋಲೆ
ಸುಗಂಧ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯವ ಚೆಲ್ಲಾಡಿ
ಶ್ರೀಪತಿಗವರರ್ಪಿಸಿ ಮುದದಿಂದ ಕೋಲೆ || ೯೩ ||

ಪರಸ ಮುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಲೋಹ ಚಿನ್ನಾಗದೆ
ಸುರನದಿ ಮುಟ್ಟಿ ಸಗರರ ಕೋಲೆ

ಸುರನದಿ ಮುಟ್ಟಿ ಸಗರರುದ್ಧಾರಾದಂತೆ ಕರಗಿತು ಅವರ ಮನಮೃಲಿಗೆ	೯೪
ಶುಭ ಭರಿತಾದ ತಾಂಬೂಲ ಕೈಕೊಂಡು ಶುಭವಾಕ್ಯ ನುಡಿದು ನಡೆವಾಗ ಕೋಲೆ ಶುಭವಾಕ್ಯ ನುಡಿದು ನಡೆವಾಗ ಬೀಗರು ಅಬಲೇರಿಗೆ ಕೈಯ ಮುಗಿದರು ಕೋಲೆ	೯೫
ನಾಳೆ ನಿಮ್ಮಾಜ್ಞ ಬರೆ ಮುಯ್ಯ ತರುವೆ ಆಳವಾಡದಿರಮ್ಮ ನಮ್ಮನು ಕೋಲೆ ಆಳವಾಡದಿರಮ್ಮ ನಮ್ಮನು ನೀವೀಗ ಏಳಲ ಮಾಡದಿರಿ ಕಂಡ್ಯಾ ಕೋಲೆ	೯೬
ಹೀಗೆಂದ ಮಾತಿಗೆ ನುಡಿದರು ಹರಿಹರಿ ಭಾಗವತರಲ್ಲ ಧರೆಯೊಳು ಕೋಲೆ ಭಾಗವತರಲ್ಲ ಧರೆಯೊಳು ನಮ್ಮವರು ಶ್ರೀಗಂಧ ಕರ್ಪೂರಕೆ ಮೈತ್ರವು	೯೭
ಅಪ್ಪ ಜಯತೀರ್ಥಗೆ ಹೆತ್ತವ್ವ ಶುದ್ಧಮತಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಬಂಧು ಬಳಗಕೆ ಕೋಲೆ ಒಪ್ಪುವ ಬಂಧು ಬಳಗಕೆ ನಿಮ್ಮ ಗುಣ ಒಪ್ಪಣೆ ಹೇಳೇವು ಕೋಲೆ	೯೮
ನೀವು ಬಂದಾಕ್ಷಣ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರ ನೈವೇದ್ಯ ತೀರ್ಥವು ಲಭ್ಯವು ಕೋಲೆ ನೈವೇದ್ಯ ತೀರ್ಥವು ಲಭ್ಯವು ನಮ್ಮಪ್ಪ ನಾವ ಪರಿಯಲಿ ಒಲಿಸೇವು ಕೋಲೆ	೯೯
ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೊರಹೊಂಟು ಫುಲ್ಲಭವ ಕೀರ್ತಿ ಸೊಲ್ಲು ಸೊಲ್ಲಿಗೆ ಉಗ್ಗಡಿಸುತ ಕೋಲೆ ಸೊಲ್ಲು ಸೊಲ್ಲಿಗೆ ಉಗ್ಗಡಿಸುತ ಹಾರುವಾಗ ಕ್ಷುಲ್ಲರ ಮನಕೆ ದಣಿವಾಯ್ತು ಕೋಲೆ	೧೦೦
ಮನ ಮುಟ್ಟಿ ಬಂದರು ಗುರುಪಾದ ಕಂಡರು ಜನನಿಗೆ ಕೈಯ ಮುಗಿದರು ಕೋಲೆ ಜನನಿಗೆ ಕೈಯ ಮುಗಿದರು ಕೈವಲ್ಯ ಕನುಮಾನವಿಲ್ಲದೆ ನಡೆವರು ಕೋಲೆ	೧೦೧
ಧರೆಯ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆ ಸವಿಗಿಂತ ಉರೆ ಕಾಯ್ದು ಹಾಲ ಕೆನೆಗಿಂತ ಕೋಲೆ ಉರೆ ಕಾಯ್ದು ಹಾಲ ಕೆನೆಗಿಂತ ಸವಿಯುಂಟು ಗುರುಭಕ್ತಿ ಉಂಟು ಪರವುಂಟು ಕೋಲೆ	೧೦೨
ಅಲ್ಲ ಕನ್ನಡದ ನುಡಿಯೆನ್ನಲಾಗದು ಘಣಿ ತಲ್ಲನ ಪ್ರಿಯಗುರುಮಹಿಮೆ ಕೋಲೆ ಘಣಿ ತಲ್ಲನ ಪ್ರಿಯಗುರುಮಹಿಮೆ ನೋಡುವುದು ತಪ್ಪನಾರಿಸದೆ ಶಿಷ್ಯರು ಕೋಲೆ	೧೦೩
ಜನ್ಮ ಜನ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮ ವಾಯೂರೆ ಗುರುಗಳು ರಮ್ಯಯ ರಮಣ ಮನದೈವ ಕೋಲೆ	

೧೨ / ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಒಳನೋಟ ಸಂಪುಟ - ೪

ರಮ್ಯಯ ರಮಣ ಮನದೈವವಾಗಲಿ
ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಕೋಲೆ

|| ೧೦೪ ||

ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟಪತಿ ನಾಮದುಚ್ಚಾರಣೇಲಿ
ಅಶುಭಕೋಟಿಗಳು ಉಳುಹಿಲ್ಲ ಕೋಲೆ
ಅಶುಭ ಕೋಟಿಗಳು ಉಳುಹಿಲ್ಲ ಶುಭಮಸ್ತು
ಕುಶಲಾಯುರಾರೋಗ್ಯವಾಪುದು ಕೋಲೆ

|| ೧೦೫ ||

* * *

ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸೊಬಗು

ಧರ್ಮದ ಇತಿಹಾಸವೆಂದರೆ ಮಾನವನ ಇತಿಹಾಸವೇ ಆಗಿದೆ. ಧರ್ಮದ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇಲ್ಲದ ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಇತಿಹಾಸವು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಮಾನವರ ಸಂಬಂಧ ಅನೋನ್ಯವಾಗಿದೆ, ಅನನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಮಾನವನ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ವಿಕಾಸ ಅಸಾಧ್ಯ. ಈ ಮಾತು ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಜನಾಂಗ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂಥಹದ್ದು. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಂತೂ ಈ ಮಾತು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ.

ಸಮಗ್ರ ಭಾರತದ 'ಭಕ್ತಿಪಂಥ'ದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಭಾರತೀಯ ಭಕ್ತಿಪಂಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದವುಗಳಲ್ಲಿ, ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಳೆದ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ (ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು. ೭೮೮-೮೨೦) ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ (ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೦೧೭- ೧೧೩೭), ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು.೧೨೩೮-೧೩೧೭) ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಇವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. "ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಕಡೆಯಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು, ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀವಲ್ಲಭಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಭಕ್ತಿ ಭಾವದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರವಾಹವು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಕಡೆಗೆ ಹರಿದು ಜನಮಾನಸವನ್ನು ಶೀತಲಗೊಳಿಸಿತು." ಎಂಬ ಮಾತು ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ. ಏಕದೇವತಾವಾದ-ಬಹುದೇವತಾವಾದ, ಸಗುಣೋಪಾಸನೆ-ನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸನೆ, ಶಿವಪರ-ವಿಷ್ಣುಪರ-ರಾಮಭಕ್ತಿ-ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಹತ್ತು ಹಲವು ರೀತಿಯ ಮತ-ಮಾರ್ಗಗಳಂತೆ, ದರ್ಶನ-ದೃಷ್ಟಿಗಳ ವಿವಿಧ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮತತ್ರಯದ ಪ್ರಭಾವ ತೋರಿದಿರದು.

ಭಿನ್ನ ಧೋರಣೆಯ ಈ ಮೂರೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಉದಾರ ಹೃದಯದಿಂದ ಪೋಷಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ ಕೇರಳದ ಕಾಲಟಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ನಾಲ್ಕು ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ 'ಶೃಂಗೇರಿ ಪೀಠ'ವೂ ಒಂದು. ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ ಮತ ಸ್ಥಾಪಕರಾದ

ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಾಯರ ತಮಿಳ್ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದರೂ ನೆಲೆ ನಿಂತುದು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ, ಅವರು ಶೈವ ಧರ್ಮಿಯರಾದ ಚೋಳರ ಉಪಟಳ ತಾಳಲಾರದೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಸಳ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ರಾಜಾಶ್ರಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ದ್ವೈತಮತ ಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗಿಂತೂ ಕನ್ನಡನಾಡು ತವರೂರು. ಈ ಮತತ್ರಯದ ಪೋಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ದ್ರಾವಿಡದೇಶ ತಮಿಳುನಾಡದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡೆದು, ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿಮುಖಗೊಂಡಿತು' ಎಂದು ಭಕ್ತಿಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ^೧ ಈ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣಾರ್ಹವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ದರ್ಶನೇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖಸ್ಥಾನ ಪಡೆದ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆ "ಹರಿದಾಸಪಂಥ".

ಭಾರತೀಯ ವಿವಿಧ ಭಕ್ತಿಪಂಥಗಳು ಅವರ್ಚನವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳ ಮೂಲವೆನಿಸಿದ ಭಕ್ತಿಯು ಪ್ರಾಚೀನವಾದಂತೆ, ಹರಿದಾಸ ಪಂಥವು ಅವರ್ಚನವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಎನಿಸಿದ ಹರಿದಾಸ್ಯ ಭಾವನೆ ಬಹು ಪುರಾತನವಾದದು. ವಿಶ್ವದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯವೆನಿಸಿದ ವೇದ - ಉಪನಿಷತ್‌ಗಳಲ್ಲಿಯೇ 'ದಾಸತ್ವ'ದ ಮೂಲವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.^೨ 'ದಾಸೋಽಹಂ ಕೋಸಲೇಂದ್ರಸ್ಯ' ಎಂಬ ಹನುಮನ ಮಾತನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ರಾಮಾಯಣದಂತೆ, ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ದಾಸ್ಯಭಾವನೆ ಬಲಿತಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.^೩ ಮುಂದೆ ಸೂತ್ರಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ, ನಾರದ, ಶಾಂಡಿಲ್ಯರ ಭಕ್ತಿ ಸೂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಆಪಸ್ತಂಬ ಬೋಧಾಯನರ ಧರ್ಮ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈಶ-ದಾಸರ, ಭಗವಂತ ಭಕ್ತರ, ಸಂಬಂಧಸೂತ್ರಗಳು ಹುರಿಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಇದೇ ಸುಮಾರಿಗೆ 'ನವವಿಧ ಭಕ್ತಿ'ಗಳಲ್ಲಿ 'ದಾಸ್ಯ'ಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಾನಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ^೪ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ,

**“ದ್ರವ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಚ ಕಾಲಶ್ಚ ಸ್ವಭಾವೋಜೀವ ಏವಚ |
ಯದನುಗ್ರಹತಃ ಸಂತಿ ನ ಸಂತಿ ಯದುಪೇಕ್ಷಯಾ ||”^೫**

೧. ಉತ್ಪನ್ನಾ ದ್ರಾವಿಡೇ ಸಾಹಂ ವೃದ್ಧಿಂ ಕರ್ನಾಟಕೇ ಗತಾ |
ಕ್ಷಚಿತ್ ಕ್ಷಚಿತ್ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರೇ ಗುರ್ಜರೇ ಜೀರ್ಣತಾಂ ಗತಾ||
ಪದ್ಮಪುರಾಣ, ಉತ್ತರಖಂಡ ಅ. ೧ ಶ್ಲೋ. ೪೮
೨. 'ಅಗ್ನಿವೈರ್ ದೇವನಾಮವಮೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಮಃ (ಐ.ಬ್ರಾ. ೧-೧-೧)
'ನ ಋತೇ ತ್ವತ್ತಿಯತೇ ಕಿಂಚನಾರ' 'ಮಹಸ್ತೆ ವಿಷ್ಣೋ ಸುಮತಿಂ ಭಜಾಮಹೇ' (೧೦-೧೫೬).
'ಈಶಾವಾಸ್ಯಮಿದಂ ಸರ್ವಂ' ಈಶಾವಾಸ್ಯೋ-ಪನಿಷತ್-೧, 'ಕೇನ ಪ್ರಾಣಃ ಪ್ರಥಮಂ ಪ್ರೈತಿ ಯುಕ್ತಃ'
- ಕೇನೋಪನಿಷತ್ -೧, 'ಭೀಷಾಸ್ಮಾದ್ವಾತಃ ಪವತೇ' ಇತ್ಯಾದಿ, ತೈತ್ತರೀಯೋಪನಿಷತ್. ಇತ್ಯಾದಿ.
೩. 'ಯದ್ಬ್ರಹ್ಮಲಾಭಸಂತುಷ್ಟಃ ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೪-೨೨, 'ತದ್ವತ್ತೇನೈವ ಭುಂಜೀಥಾಃ' - ಭಾಗವತ ಇತ್ಯಾದಿ.
೪. ಶ್ರವಣಂ ಕೀರ್ತನಂ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸ್ಮರಣಂ ಪಾದಸೇವನಂ | ಅರ್ಚನಂ ವಂದನಂ 'ದಾಸ್ಯಂ'
ಸಖ್ಯಮಾತ್ಮನಿವೇದನಂ || ಭಾಗವತ ೭-೫-೨೩
೫. ಮದ್ವರಿಂದ ಉದ್ಭೃತ, ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ೧-೧-೧

ಹೀಗೆ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಂತೆ ಜೀವನ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಈಶಾಧೀನವೆನ್ನುವಾಗ 'ಜೀವನು ಈಶ್ವರನ ದಾಸ'ನೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇದಕ್ಕೂ ನಿಖರವಾದ ದಾಖಲೆ ಬೇರೆ ಬೇಕಿಲ್ಲವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ದಾಸ್ಯ ಭಾವನೆಯಂತೆ ಹರಿದಾಸರಲ್ಲಿಯ 'ಕೀರ್ತನ' ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಅರ್ವಾಚೀನವೇನಲ್ಲ. 'ಪಲ್ಲವಿ, ಅನುಪಲ್ಲವಿ, ನುಡಿ ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ರಚನೆಗೊಂಡು ವಿಶಿಷ್ಟಾರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಕೀರ್ತನ' ಎಂಬ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಪ್ರಚಲಿತವಾಯಿತೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ 'ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಾನ' ಎಂಬ ಮೂಲಾರ್ಥದ ಕೀರ್ತನೆಯ ಕಲ್ಪನೆ ಪುರಾತನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಲವ-ಕುಶರು ತಂತ್ರೀ ವಾದ್ಯದೊಂದಿಗೆ ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಹಾಡಿದ ಸಂದರ್ಭ ಇಂತಹ ಮೊದಲ ನಿದರ್ಶನವೆನ್ನುವಂತಿದೆ. ಕೀರ್ತನೆಯ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ದಾಖಲೆಯೆಂದರೆ ಪದ್ಮಪುರಾಣದ್ದು ವ್ಯಾಸಪುತ್ರ ಶುಕರು, ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ನಾರದ ಮುಂತಾದವರೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ನವರಸಭರಿತವಾದ ಕೀರ್ತನೆಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ^೭. ಇದಲ್ಲದೆ 'ಸತತಂ' ಅಂದರೆ ವೀಣೆಯಾದಿ ವಾದ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕೀರ್ತನೆಯ ಉಲ್ಲೇಖವು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತದೆ^೮. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಷ್ಣುಪುರಾಣ, ಭಾಗವತ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಇದೇ ಭಾವನೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ^೯. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದಾಗ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೩೦೦೦ದ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ 'ಕೀರ್ತನ'ವು ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಾನ' ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದಾಗಿದೆ.

'ಕೀರ್ತನ' ಎಂಬುದು ಈ ಮೇಲಿನ ಅರ್ಥದಂತೆ 'ಹರಿಕಥೆ' ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಇಂಥಹ ಹರಿಕಥೆ ಮಾಡುವವರು 'ಹರಿದಾಸರು' ಅಥವಾ ಕೀರ್ತನಕಾರರೆಂದೇ ಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. 'ಹರಿಕಥೆ'ಯಲ್ಲಿ ಹಾಡು, ಅಭಿನಯ, ವಿವರಣೆ, ಉಪದೇಶಗಳ ಮೂಲಕ ನೀತಿಬೋಧೆ ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲವೂ ಅಡಕಗೊಂಡಿದ್ದರಿಂದಲೇ, ಅದು ಒಬ್ಬನ ರಂಗಭೂಮಿ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.^{೧೦} ಇಂತಹ ಹರಿಕಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಕಥೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರ ಕಥೆಗಳೂ ಬರುವುದುಂಟು. 'ವಿಶಿಷ್ಟಾರ್ಥ ಹೋಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯಾರ್ಥ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ 'ಹರಿಕಥೆ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕಲೆ ಮೂಲತಃ ವೈಷ್ಣವ ಭಕ್ತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನ ತೋರದು^{೧೧} ಇದರಿಂದ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ತಾಯಿಬೇರಾದ

೭. ಪ್ರಹ್ಲಾದಸ್ತುಲಧಾರೀ ತರಲಗತಿತಯಾ ಚೋದ್ಧವಃ ಕಾಂಸ್ಯಧಾರೀ ವೀಣಾಧಾರೀ ಸುರರ್ಷಿಃ ಸ್ವರಕುಶಲತಯಾ ರಾಗಕರ್ತಾರ್ಜುನೋಽಭೂತ್ | ಇಂದ್ರೋಽವಾದೀನ್ಮದಂಗಂ ಜಯ ಜಯ ಸುಕರಾ ಕೀರ್ತನೇ ತೇ ಕುಮಾರಾ ತತ್ರಾಗ್ರೇ ಭಾವವಕ್ತಾರಸರಚನತಯಾ ವ್ಯಾಸಪುತ್ರಃ ಶುಕೋಽಭೂತ್ || - ಪದ್ಮಪುರಾಣ.

೮. 'ಸತತಂ ಕೀರ್ತಯಂತೋ ಮಾಂ' ೯-೪.

೯. ಅ. ಕಲೌ ಸಂಕೀರ್ತೃ ಕೇಶವಂ - ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ೪-೧೨-೧೭. ೨. ಕಲೌ ತದ್ಧರಿ ಕೀರ್ತನಾತ್ - ಭಾಗವತ ೧೨.೩. 'ಕೀರ್ತನಾದೇವ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ' - ಅದೇ.

೧೦. One man Theatre - milton singer

೧೧. ಹರಿಕಥೆಯ ಉಗಮ - ಡಾ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, 'ಕಲಾಚೇತನ'

ಹರಿದಾಸ್ಯ ಭಾವನೆಯಂತೆ ಕೀರ್ತನ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸುದೀರ್ಘ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಹಾಗೂ ಸಂಗೀತ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಒಟ್ಟು ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೊಡುಗೆ ಅಮೂಲ್ಯವಾಗಿದೆ. ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿರುವ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿದಂತೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಇಂತಹ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸ್ಥಾನಪಡೆದ ಹರಿದಾಸ ಪಂಥ ಕೆಲವರು ಊಹಿಸುವಂತೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯ನೆಯ ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ತಲಕಾವೇರಿ ಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ತೊರೆಯಾಗಿ ಹರಿದು, ಕೆಲಕಾಲ ಗುಪ್ತಗಾಮಿನಿಯಾಗಿ ಪುನಃ ಮಹಾನದಿಯಾಗಿ ಉಕ್ಕೇರಿ, ಭಕ್ತಿಯ ನೆಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಫಲವತ್ತಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮಹತ್ತರ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ ಸಂಗತಿ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಇಂಥ ಹರಿದಾಸ ಪಂಥವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಮುಂದಿನಂತೆ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಬಹುದು.

೧. ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಪೂರ್ವ ಯುಗ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೭೦-೧೪೫೦)
೨. ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಯುಗ (೧೪೫೧-೧೫೮೫)
೩. ವಿಜಯದಾಸ ಯುಗ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೮೬-೧೮೦೯)
೪. ಶಿಷ್ಯ-ಪ್ರಶಿಷ್ಯ ಯುಗ (೧೮೧೦ ರಿಂದ ಮುಂದೆ)

ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಸುವರ್ಣ ಯುಗವೆನಿಸಿದ 'ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಯುಗ' 'ಪ್ರಥಮ ಘಟ್ಟ', ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಯುಗವೆನಿಸಿದ ವಿಜಯದಾಸಯುಗ 'ದ್ವಿತೀಯ ಘಟ್ಟ' ಎಂದು ಎರಡೇ ವಿಭಾಗಗಳು ಪ್ರಮುಖವೆನಿಸಬಹುದಾದರೂ ಒಟ್ಟು ಹರಿದಾಸ ಪಂಥದ ಇತಿಹಾಸ ಹಾಗೂ ಅದರ ಸಮಗ್ರ ಕಲ್ಪನೆ ಇವುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಮೇಲಿನಂತೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಪೂರ್ವಯುಗ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯ-ಪ್ರಶಿಷ್ಯಯುಗವೆಂದು ಇನ್ನೆರಡು ಯುಗಗಳನ್ನು ಇವುಗಳೊಡನೆ ಸಮೀಕರಿಸುವುದು ಉಚಿತವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಅನೇಕರು ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಂತೂ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯರು. ಅವರೇ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ಮತ್ತು ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿದ ವಿಜಯದಾಸರು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನೇ ಯುಗ ಪುರುಷರನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಉಳಿದವರು ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಂತಹ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಾಣಿಸದಿರುವುದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ವಿಭಜನೆ ಅಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಉಚಿತವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದಿರುವುದು ಯುಕ್ತಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

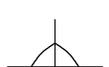

ಈ ಮೇಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಪೂರ್ವ ಯುಗ' ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಹಾಗೂ ಮತ ಪ್ರಚಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಹತ್ವವಲ್ಲವೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಮಹಾಪೂರವಾಗಿ ಹರಿದ ಹರಿದಾಸ ಪರಂಪರೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಪ್ರೇರಣೆ ಇವುಗಳ ಅರಿವೂ ಸಹ ಅವಶ್ಯ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಚಲಾನಂದದಾಸರು, ಆನಂದತೀರ್ಥರು, ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ಹಾಗೂ ಆದ್ಯರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಪ್ರಾಚೀನರಾದ ಅವರ ಮತ್ತು ಜನ ಹರಿದಾಸರು ಮುಂತಾದವರು ಈ ಅವಧಿಗೆ ಸೇರಿದವರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕರು. ಅದರಂತೆ 'ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಯುಗ'ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು, ವ್ಯಾಸರಾಜರು, ವಾದಿರಾಜರು, ಪುರಂದರದಾಸರು, ಕನಕದಾಸರು ಮುಂತಾದವರು ಸಮಾವೇಶಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, 'ವಿಜಯದಾಸ ಯುಗ'ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರ ತೀರ್ಥರು, ಮಹಿಪತಿರಾಯರು, ವಿಜಯದಾಸರು, ಶ್ರೀಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರು, ಗೋಪಾಲದಾಸರು, ವೇಣುಗೋಪಾಲದಾಸರು, ಹಾಗೂ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಮುಂತಾದವರು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಕೊನೆಯದಾದ 'ಶಿಷ್ಯ-ಪ್ರಶಿಷ್ಯಯುಗ'ದವರೆಂದರೆ, ವಿಜಯದಾಸರು, ಗೋಪಾಲದಾಸರು ಹಾಗೂ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಇವರ ಶಿಷ್ಯರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು, ಇವರಲ್ಲಿ ಕರ್ಜಗಿ ದಾಸಪ್ಪನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಶ್ರೀದವಿಠಲರು, ಶ್ರೀಶವಿಠಲರು, ಮೊದಲಕಲ್ಲು ಶೇಷದಾಸರು, ಪ್ರಾಣೇಶದಾಸರು, ಸುರಪುರದ ಆನಂದದಾಸರು ಮುಂತಾದವರು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹರಿದಾಸ ಪರಂಪರೆ ಈ 'ದಾಸತ್ರಯ'ದ ಶಿಷ್ಯ-ಪ್ರಶಿಷ್ಯರ ಅವರ ಶಿಷ್ಯ-ಪ್ರಶಿಷ್ಯರ ಮೂಲಕ ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಇತರ ಯುಗಗಳಂತೆ ಇದರ ಅಂತಿಮಕಾಲ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಗೊಂಡಿಲ್ಲ.

ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದ್ವಿತೀಯ ಘಟ್ಟವೆನಿಸಿದ ವಿಜಯದಾಸ ಯುಗದಲ್ಲಿ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂದ ಸೇವೆ ವಿವಿಧ ಮೂಲದ್ದು, ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಂತಗಳದು. ಈ ಅವಧಿಯ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ದೊರೆತುದು ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರ ತೀರ್ಥರಿಂದ ವಿಜಯದಾಸರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಚೀಕಲಪರವಿ ಹಾಗೂ ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಕ ನಡೆದುದು ಒಂದು ವಿಧ. ವಿಜಯದಾಸರಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂಚೆ ವಿಜಾಪುರದ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಗ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಇವರಿಂದ ನಡೆದುದು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧ. ವಿಜಯದಾಸರ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರಿಂದ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದುದು ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧ.

ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪೂರವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಗಂಗೆಯ ರಭಸ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಬತ್ತಿಹೋಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಮಹನೀಯರ ಕೃತಿಗಳ ಸಾಕ್ಷಿ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಕನಕದಾಸರಿಂದ ವಿಜಯದಾಸರವರೆಗಿನ ಅವಧಿ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಂಧಕಾರಯುಗವೆಂಬ ಮಾತು^೧ ಸರಿಯಲ್ಲ. ವಿಜಯನಗರ ಪತನಾನಂತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಶಾಂತಿ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ

೧೨. ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಆರ್. ಎಸ್. ಪಂಚಮುಖಿ ಪು. ೬೭-೬೮

ನಿರ್ಮಾಣ ಕನಕದಾಸರ ನಂತರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಗಿದ್ದರೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದಾಳಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಉಳಿದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಉಳಿದಿದ್ದರೂ ಅಜ್ಞಾತವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಯುಗ ಹಾಗೂ ವಿಜಯದಾಸ ಯುಗಗಳ ಸಂಧಿಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದು, ಈ ಉಭಯಯುಗಗಳ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಂಪರ್ಕ ಸೇತುವೆ ಎನಿಸಿದ ಮಹಿಪತಿದಾಸರ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣರಾಯರ ಕೃತಿಗಳು ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥರು (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೯೬-೧೬೭೧) ಹಾಗೂ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು ೧೬೧೧-೧೬೮೧) ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬರ ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಡೆಗೆ ಹರಿಯದಿರುವುದು ಸೋಜಿಗವೆನಿಸುತ್ತದೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆ ಅಗತ್ಯ.

ಇದರಂತೆ ವಿಜಯದಾಸರ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರಿಂದ ಸಂದ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾದಂತೆ ಸ್ಮರಣಾರ್ಹವೂ ಹೌದು. ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟ, ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ ಅಂಕಿತದಿಂದ ರಚನೆಗೊಂಡ ಇವರ ೪೨೬ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ೧೦ ಸುಳಾದಿಗಳು, ೭ ಉಗಾಭೋಗಗಳು ಹಾಗೂ ೬ ದೀರ್ಘವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಕೃತಿಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರ ಅಪಾರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಭಂಡಾರ ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೂ ಲಭ್ಯವಿದ್ದರೂ, ಅವರ ವಂಶೀಕರ ಮನೆಯೊಂದು ಮಳೆಯಿಂದ ಕುಸಿದಾಗ ಎಷ್ಟೋ ಕೃತಿಗಳು ಭೂಗರ್ಭ ಸೇರಿರುವುದು^{೧೩} ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೊಂದು ತುಂಬಲಾರದ ನಷ್ಟ.

**‘ಗೀತ ತಾಯಿ - ಸುಳಾದ್ಯುಗಾಭೋಗ ಪದ್ಯ ಪದ
ವ್ರಾತ ಪ್ರಬಂಧ ರಚಿಸಿ ವಿಠಲನ
ಪ್ರೀತಿ ಪಡಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡು ನಲಿವ ವೈಷ್ಣವಾಗ್ಗ
ನಾಥ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಿಯನ’**

ಎಂಬ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರ ಕೃತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ^{೧೪} ಇದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸುವ ಕಾರ್ಯ ಇನ್ನೂ ಆದಂತಿಲ್ಲ. ‘ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರು ಪುರಂದರದಾಸರ ರಚನಾ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಪದ - ಪದ್ಯ ವ್ರಾತ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಪಾಠ ಸರಿಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯವ್ರಾತ ಎನ್ನುವುದು ‘ವೃತ್ತನಾಮ’ನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ವರದರಾಜರಾಯರು^{೧೫}. ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಪದ ಮೊದಲು ಎಂಬ ಪಾಠವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅರ್ಥೈಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ, ‘ಪದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ’ ‘ಪದ್ಯ’ ಎಂಬ ಪಾಠವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ‘ಗೀತ, ತಾಯಿ, ಸುಳಾದಿ, ಉಗಾಭೋಗ, ಪದ್ಯ, ಪದ ಎಂಬುದಾಗಿ ಆರು ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ^{೧೬}. ‘ಪದ’ ಪಾಠ ಮೊದಲೇ ‘ಪದ್ಯ’ ಪಾಠ ಮೊದಲೋ?

೧೩. ಕರ್ನಾಟಕ ಭಕ್ತ ವಿಜಯ - ಬೇಲೂರು ಕೇಶವದಾಸರು ಪು. ೫೨೦
೧೪. ಸಮಗ್ರ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಪುಟ - ೮, ಪು. ೨೦೭
೧೫. ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾರ ಪು. ೪೨೪
೧೬. ಸಮಗ್ರದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಸಂ. ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಸಬರದ. ಸಂಪುಟ - ೩ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಪು. ೨೯

‘ಪದವ್ರಾತ’ವೇ ‘ಪದ್ಯವ್ರಾತ’ವೇ? ಮುಂತಾದ ಗೊಂದಲವು ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯೇ ತೊಡಕಿನದ್ದಾಗಿರುವಾಗ ಕಳೆದು ಹೋದಂತಿರುವ ದಾಸರ ಇನ್ನಿತರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತರುವುದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲೇ ಸರಿ.

ಈಗ ದೊರೆತಿರುವ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರ ದೀರ್ಘಕೃತಿಗಳು ೬.

೧. ಸತ್ಯಭಾಮಾವಿಲಾಸ ೨. ನಾರಾಯಣ ಪಂಜರ ೩. ಸಮಸ್ತ ನಾಮ ಮಣಿಗಣ ಷಟ್‌ಚರಣ ಪದ್ಯಮಾಲಾ. ೪. ಭೇದಮುಕ್ತಾವಲಿ ೫. ನಾರದ ಕೊರವಂಜಿ ೬. ಭಾಗವತ (ದಶಮಸ್ಕಂಧ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ).

ಶ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮೇಶ ಸುರೇಂದ್ರ ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುವ ೨೪ ಶ್ಲೋಕ. ೨೭ ಪದಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು ೫೧ ನುಡಿಗಳಿರುವ ‘ಸತ್ಯಭಾಮಾ ವಿಲಾಸ’ವು ‘ಹರಿವಂಶ’ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಪಾರಿಜಾತ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ತಂದು ಸತ್ಯಭಾಮೆಗೆ ನೀಡುವಂಥ ಕಥೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ‘ಈ ಸತ್ಯಭಾಮಾ ವಿಲಾಸದ ಪದ್ಯ ಪದ ಲೇಸಾಗಿ’ ಹಾಗೂ ‘ಈ ಪದ್ಯಗಳ ಪೇಳಿಸಿದನು ದಯಾಬ್ಧಿ ಪಾರಿಜಾತಾಖ್ಯವ’ ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ಸತ್ಯಭಾಮಾವಿಲಾಸ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತ ಎಂಬೆರಡು ಹೆಸರುಗಳೂ ಈ ಕೃತಿಗಿರುವುದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ‘ಪದ್ಯ-ಪದ’ ‘ಪದ್ಯಗಳ’ ಎಂಬ ಪದಗಳು ಗಮನಾರ್ಹ.

‘ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮೋ’ ಎಂದು ಮೊದಲಾಗುವ ೪೧ ನುಡಿಗಳ ‘ನಾರಾಯಣ ಪಂಜರ’ದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತೋಕ್ತವಾದ ಭಗವಂತನ ಮತ್ಸ್ಯ ನರಸಿಂಹ, ರಾಮಾದಿ ಅವತಾರಗಳಂತೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಲಾಗಿದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿ ಕಾಪಾಡುವಂತೆ ಮೊರೆಯಿಡಲಾಗಿದೆ.

‘ಶ್ರೀರಮಾವರಶ್ರುತಿವಿನುತ’ ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ೭೧ ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿ ನುಡಿಗಳ ಕೃತಿ ‘ಸಮಸ್ತ ನಾಮ ಮಣಿಗಣ ಷಟ್ ಚರಣ ಪದ್ಯಮಾಲಾ’. ಸಪ್ತ ಪದದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುವ, ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಸಪ್ತ ಪದವಿರುವ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಮುಂದುವರೆಯುವ ೫೩ನೇ ನುಡಿಯೊಂದು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೃತಿಯ ಭಂದಸ್ಸನ್ನು ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದು ವಿರಳ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ‘ಷಟ್‌ಚರಣಪದ್ಯಮಾಲಾ’ (ಷಟ್ಪದಿಯ ಪದ್ಯಗಳು) ಎಂಬುದನ್ನು ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

‘ಕೋಲು ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ ಕೋಲು’ ಎಂದು ಮೊದಲಾಗುವ ೧೦೫ ನುಡಿಗಳ ಜಾನಪದ ಮಟ್ಟಿನ ಕೋಲುಪದ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ‘ಭೇದ ಮುಕ್ತಾವಲಿ’ ಎಂಬ ಕೋಲು ಹಾಡಿಗೆ ‘ಮುಯ್ಯದ ಹಾಡು’ ಎಂದೂ ಹೆಸರಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ, ವಿಷ್ಣು ಪಾರಮ್ಯ, ಪಂಚಭೇದ ಮುಂತಾದ ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಬೀಗರ ಜೊತೆ ಸಂಭಾಷಿಸುವಂತಹ ನೂತನಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪಲ್ಲವಿ, ಅಂಕಿತಗಳಂತೆ, ರಾಗ-ತಾಳಗಳಿರುವ ಜಯ ಜಯ... ಶ್ರೀ ರಮಾರಮಣ ಜಯ ಜಯ' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಮಾದರಿಯ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ೩೪ ನುಡಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹವೇ 'ನಾರದ ಕೊರವಂಜಿ'. ಇದೇ ವಸ್ತು ಹಾಗೂ ಹೆಸರಿನ ಕೃತಿಯೊಂದು ವಾದಿರಾಜರಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ರುಕ್ಮಿಣಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಶಿಶುಪಾಲನಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ, ಕೃಷ್ಣನೇತನ್ನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪತ್ರವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಆತಂಕ ಪರಿಹಾರ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಉತ್ತರದಿಂದ ಎಂಬುದು ಭಾಗವತದಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಕೊರವಂಜಿ ವೇಷದ ನಾರದರಿಂದ ಎಂಬುದು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ನಾರದಕೊರವಂಜಿಯಂತೆ, ಭಾಗವತದ ಕೃಷ್ಣಚರಿತೆ ಕಥಾವಸ್ತು ಹೊಂದಿದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ರಾಗ, ತಾಳ, ಅಂಕಿತಗಳಿರುವ ಸುದೀರ್ಘ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ೬೭ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಸಂಕಲನ 'ಭಾಗವತ'. 'ಭಾಗವತದ ಆದ್ಯಂತವನ್ನು ಹಾಡಾಗಿ, ವೃತ್ತವಾಗಿ, ದ್ವಿಪದಿಯಾಗಿ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿದವರು ಪ್ರಸನ್ನರಾಯರು^{೧೭} ಆದರೆ ಈಗ ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವುದು ದಶಮಸ್ಕಂಧ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ 'ಕಂಸವಧೆ' ವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ, ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಂತೋಷನೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಗೋವರ್ಧನೋದ್ಧಾರ, ಗೋಪೀಗೀತೆ, ರಾಸಕ್ರೀಡೆ, ವಸ್ಮಾಪಹರಣ, ವೇಣುಲೀಲೆ, ವರುಣ ಪಾಶಬಂಧ ವಿಮೋಚನ, ಸತ್ರದಡಿಗೆ ಊಟ, ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಥಾ ಸಂದರ್ಭದ ವಿವಿಧ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೃತಿಗಳೆಂದೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದುಂಟು^{೧೮} ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ಪಂಜರ, ಕೊರವಂಜಿ ಹಾಡು ಮುಂತಾದ ಇತರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೃತಿಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆಯೂ ಇದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವಂತಿದೆ^{೧೯}. ಆಮೇಲೆ ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಅವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಕಲಿಸಿ 'ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಭಾಗವತ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ ಒಂದೇ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇದರಂತೆ 'ಭೃಂಗ ನಿನ್ನಟ್ಟಿದನೆ' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ೯ ನುಡಿಗಳ 'ಬ್ರಹ್ಮರಗೀತೆ'ಯು ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರದು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ^{೨೦}. ಆದರೆ ಇದು ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರ ಕೃತಿ ಎಂಬುದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ.

ಒಂದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ೧೧ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವ ಕಲೆ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ. ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂಥ ಒಂದು ವೈವಿಧ್ಯತೆಂದು ಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರದ್ದು. ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ದ್ವಿತೀಯ ಘಟ್ಟದ ದಿಗ್ಗಜರೆನಿಸಿದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು, ವಿಜಯದಾಸರು, ಗೋಪಾಲದಾಸರು ಇವರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದ

೧೭. ಕರ್ನಾಟಕ ಭಕ್ತ ವಿಜಯ - ಬೇಲೂರು ಕೇಶವದಾಸರು. ಪು. ೫೨೭

೧೮. ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸರ ಹಾಡುಗಳು ಸಂ. ಕಾವ್ಯಪ್ರೇಮಿ. ಪು. ೭೦-೧೨೦

೧೯. ನೋಡಿ. ಅದೇ ೧೯೭೬

೨೦. ಅದೇ ಪು. ೨೩

ಕೀರ್ತನೆ, ಸುಳಾದಿ, ಉಗಾಭೋಗಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ 'ಇತರ ಪ್ರಕಾರ'ಗಳ ರಚನೆ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರಾಯರಲ್ಲಿ ಅದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ, ತತ್ಪ್ರಸನ್ನವಾಳಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಂತೆ, ಕೋಲುಹಾಡು, ಹಸಗೆ ಕರೆಯುವ ಹಾಡು, ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವ ಹಾಡು, ಉರುಟಣಿ, ಪದ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದ ಮೋಹನದಾಸರು ಉರುಟಣಿಪದ ರಚಿಸಿದ 'ವಿಜಯಕವಚ' ಖ್ಯಾತಿಯ ವ್ಯಾಸವಿಠಲರು (ಕಲ್ಲೂರು ಸುಬ್ಬಣ್ಣದಾಸರು) ಮುಂತಾದವರಿಗೆ 'ಇತರ ಕೃತಿಗಳ' ರಚನೆಗೆ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ದೂರತಿರಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ದ್ವಿತೀಯ ಘಟ್ಟ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತರ ಪ್ರಕಾರಗಳ ರಚನೆಗೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿ ಪ್ರೇರಣಾ ಸ್ತೋತ್ರರೆನಿಸಿದವರು ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರಾಯರು.

ದೀರ್ಘಕೃತಿಗಳು, ಕೀರ್ತನೆ, ಸುಳಾದಿ, ಉಗಾಭೋಗ ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ, ವಾಯು ಜೀವೋತ್ತಮತ್ವ, ತಾರತಮ್ಯ, ಪಂಚಭೇದ ಮುಂತಾದ ದ್ವಂದ್ವದರ್ಶನದ ಪ್ರಮೇಯಗಳಂತೆ, ಲೋಕನೀತಿ, ಆತ್ಮತೋಧನೆ, ಅಂತರಂಗ ನಿವೇದನೆ ಮುಂತಾದವನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋದರೆ ಅವನೊಬ್ಬನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಸಮರ್ಥ ಎಂಬುದನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ದಾಸರು ತಮ್ಮ ನುಡಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂತಹ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರು (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. ೧೬೮೦-೧೭೫೨) ಹಾಗೂ ವಿಜಯದಾಸರು (ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. ೧೬೮೨-೧೭೫೫) ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದರೂ, ಒಬ್ಬರ ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಡೆಗೆ ಹರಿಯದಿರುವುದು ಸೋಜಿಗವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರು ಹಾಗೂ ವಿಜಯರಾಯರು ಇವರಲ್ಲಾದ ಭೇಟಿ, ಪರಿಚಯಗಳಿಗೆ "ಯಾರ (ಪ್ರಸನ್ನರಾಯರ) ಪದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಜಯರಾಯರಂಥವರು ಇದು ಕಾಕಂಬಿ ಎಂದು ತಲೆದೂಗುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಅಂಥ ಪದಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮರೆತುಹೋಗಿದೆ^{೨೦}. ಎಂಬ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಮಾತೊಂದನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಇದು ಗಟ್ಟಿ ಆಧಾರವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಜಯರಾಯರು ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿದ್ದರೆ, ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿ ಅದಕ್ಕೊಂದು ತಾತ್ವಿಕ, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ ಮತ್ತು ಗೋಪಾಲದಾಸರು, ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಮುಂತಾದ ಶಿಷ್ಯ-ಪ್ರಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಕ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಗಂಗೆಯು ಭೋರ್ಗರೆದು ಹರಿಯಲು ಪ್ರೇರಕರಾಗಿದ್ದ, ವಿಜಯ ದಾಸರಂಥವರನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರು ಪ್ರಶಂಸಿಸದೇ, ಉಲ್ಲೇಖಿಸದೆ ಇರಲು ಕಾರಣವೇನು? ಅದರಂತೆ ಗೋಪಾಲದಾಸರು, ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಂತಹ ಮುಂದಿನ ದಾಸಪರಂಪರೆಯವರು ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸದಿರಲು ಕಾರಣವೇನು? ಈ ಮೌನ ಹರಿದಾಸ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಪತಿರಾಯರಂತೆ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರೂ ಉಪೇಕ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದರೆ? ಎಂಬ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮಹಿಪತಿರಾಯರಷ್ಟು ಗೊಂದಲದ ಸಂಗತಿಗಳು^{೨೧} ಪ್ರಸನ್ನ

೨೦ಎ. ಕರ್ನಾಟಕ ಭಕ್ತ ವಿಜಯ - ಬೇಲೂರು ಕೇಶವದಾಸರು ಪು. ೫೨೧

೨೧. ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ - ಒಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಡಾ. ಆರ್. ಜಿ.ಗುಡಿ. ಪು. ೩೮

ವೆಂಕಟರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ನಿಜ. ಅದಕ್ಕಂದೇ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರ ಕೃತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಂಡಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ, ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರು ಮಹಿಪತಿರಾಯರಷ್ಟಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಉಪೇಕ್ಷಿತರಾಗಿರುವುದು ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಸಂಗತಿ. 'ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ದಾಸ ಚತುಷ್ಟಯರ^{೨೨}' ನಂತರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸತ್ಪುರುಷರೆಂಬ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದವರೂ, ಕನ್ನಡ ವಾಚ್ಯಯಸೇವೆ ಮಾಡಿದವರೂ ಯಾರಾದರಿದ್ದರೆ - ಆಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಪೂಜೆಗೆ ಅರ್ಹರು ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರಾಯರು^{೨೩} ಎಂಬ ಮಾತೂ ಇದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುವಂತಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥರ ಸಮಕಾಲೀನರೂ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರಿಗಿಂತ ಮುಂಚಿನವರೂ ಆಗಿದ್ದ ಮಹಿಪತಿರಾಯರ ಉಲ್ಲೇಖ ಈ ಮೇಲಿನ ಶ್ರೀ ಬೇಲೂರ ಕೇಶವದಾಸರ^{೨೪} ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧನೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದೇನೇ ಇರಲಿ, 'ಯತೋದಯಮ್' ಎಂಬ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರ ಕೀರ್ತನೆ ಬಾಲಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ರಚನೆಗೊಂಡ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಏಕೈಕ ಕೃತಿ. ಇಂತಹ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ರಚನಾಕೌಶಲದಿಂದ ದ್ವಿತೀಯ ಘಟ್ಟದ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಣಜ ತುಂಬಿದ ಮಹನೀಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರೂ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು.

ಭಾವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಭಾಷೆಯಾದರೆ, ರಸಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಯಾವುದೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವು ರೂಢಿಯಿಂದ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಆಕೃತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಆಕೃತಿ ಅನುಭವದ ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಾಗುವ ಮಾರ್ಪಾಟುಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವೀಕೃತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಕಸಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ^{೨೫} ಶರಣರು ಹಾಗೂ ದಾಸರು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತಾದ ಜಾನಪದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ವಚನ ಹಾಗೂ ಕೀರ್ತನೆ ಪ್ರಕಾರಗಳು ದೇಶೀ ಮೂಲವಾಗಿರುವಂತೆ ಆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಜಾನಪದ ಮಟ್ಟಿನ ಜೊತೆಗೆ ಕಾವ್ಯಮಯತೆಯೂ ಸೇರಿದ್ದರಿಂದ ವಚನ ಹಾಗೂ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯಗಳೆರಡೂ ಇಂದಿಗೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ.

ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಜನಪರಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ, ದಾಸರು ಶರಣರಿಗಿಂತ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಎನಿಸಿದ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಆಗಲೇ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಗೆ ರಾಜಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಾಸರಾಜರಂತಹ ಮಹಾಮುತ್ಸದ್ವಿಗಳ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ

೨೨. ಕರ್ನಾಟಕ ಭಕ್ತ ವಿಜಯ - ಬೇಲೂರು ಕೇಶವದಾಸರು ಪು. ೩೯೪

೨೩. ಅದೇ. ಪು. ೫೨೦. ಇದರಂತೆ ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ಪಾಟೀಲರು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಂಶೋಧಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರ ಬಗೆಗಿನ ಗೋಪಾಲ ದಾಸರ ಕೃತಿಯೂ ಸಹ ಈವರೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕಟವಾಗದಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅದು 'ಏಕೈಕ' ಆಕರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಂಶೋಧನೆ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

೨೪. ದೇಶೀವಾದ, ರಾಜೇಂದ್ರ ಚೆನ್ನಿ ಪು. ೬೨

ಪಂಡಿತರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಚುರಗೊಂಡು ಗುರುಮನೆ - ಅರಮನೆಗಳ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಭದ್ರವಾಗಿ ಬೇರೂರಿತ್ತು. ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಚಾರಗಳು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅದೊಂದು ನೂತನ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಆಕರ್ಷಕವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಶರಣರಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸತತ್ವದ ಆವಿಷ್ಕಾರದಂತೆ ನೂತನವಿಷಯಗಳಾಗಲೀ, ವಿಚಾರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಾಗಲೀ ದಾಸರಿಗೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಚರ್ವಿತ ಚರ್ವಣವೆನಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಚಾರದ ಪರಿಮಿತಿಯಂತೆ, ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಇತಿಮಿತಿಗೊಳಪಟ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದುದೇ ದಾಸರ ಹಿರಿಮೆ, ಇದೇ ಹರಿದಾಸರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಸಂಗೀತದ ಸಾಹಚರ್ಯ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೀವಂತ ನುಡಿ ಹಾಗೂ ರೂಪ ವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ನವೀನತೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದು ಹರಿದಾಸರಿಂದ. ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಲು ದಾಸರು ಕೀರ್ತನೆ, ಸುಳಾದಿ, ಉಗಾಭೋಗಗಳಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದರು. ಅದರಂತೆ, ತ್ರಿಪದಿ, ಸಾಂಗತ್ಯ, ಷಟ್ಪದಿ, ರಗಳೆ, ವೃತ್ತ ನಾಮಗಳಂತಹ ವಿವಿಧ ಛಂದೋಬಂಧಗಳಿಂದ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಎಟುಕುವಂತೆ ಎರಕಹೊಯ್ದರು.

ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕೋಲುಪದ, ಡೊಳ್ಳಿನ ಪದ, ಬುಡುಬುಡಿಕೆ ಪದ ಕೊರವಂಜಿ ಪದ, ಕಣಿಪದ, ಲಾವಣಿಗಳಂತಹ ಜಾನಪದಮಟ್ಟುಗಳನ್ನು ದಾಸರು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನೂಲಕ ಅದುವರೆಗೆ ಪಂಡಿತರ ಸೊತ್ತೆನಿಸಿದ್ದ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತತ್ತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಜನಪರಗೊಳಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಕೀರ್ತನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ತಮ್ಮ ತಂಬೂರಿನಾದರಿಂದ ಜನರಮನವನ್ನು ಮಿಡಿದರು. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ನೃತ್ಯವನ್ನೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಹರಿದಾಸರು ಒಟ್ಟು ಪ್ರಚಾರದ ಒಂದು ಸಮರ್ಥ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ದಾಸರ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷ ಪರಿಶ್ರಮಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ವೇದೋಪನಿಷತ್‌ಗಳಂಥ ಜಟಿಲವಿಚಾರಗಳೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಜನಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಇಂದು ನಮಗೆ ಕೇಳಿಬರುವುದು. ಪಂಪ, ರನ್ನರಂಥವರ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲ... ದಾಸರ 'ದೇವರ ನಾಮಗಳು'. ಶರಣರ 'ವಚನಗಳು' ಹಬ್ಬ-ಹರಿದಿನಗಳಂತಹ ವಿವಿಧ ಶುಭ ಪ್ರಸಂಗಗಳಂತೆ. ಕೆಲವೆಡೆ ನಿಯಮಿತವಾಗಿಯೂ ಈ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಕೇಳಿಬರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ 'ಕೀರ್ತನಸಾಹಿತ್ಯ' ಕನ್ನಡ ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಜನರ ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಲಿದಾಡಿದ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಸಮಗ್ರಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮುಖ್ಯತಃಗೇಯ ಪ್ರಕಾರ ಹಾಗೂ ದೇಸೀಮಟ್ಟು ಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಹಾಡುಗಬ್ಬದ ಪ್ರಕಾರ. ಅದರ ಗೇಯಗುಣವೇ ಜನರನ್ನು ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧರನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಸಮ್ಮೋಹಕವಾಗಿ ಸುದೀರ್ಘ ಪರಂಪರೆಯಂತೆ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿರುವ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು 'ಪ್ರಮೇಯಗ್ರಂಥ'

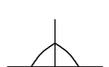

ಹಾಗೂ 'ಕಾವ್ಯಗಳು' ಎಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. 'ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರಬಹುದು. ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನಾಗಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಅವೇನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಪದಗಳಲ್ಲ.^{೨೫} ನಿಜ ಆದರೂ ಅಧ್ಯಯನ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವಿಂಗಡನೆ. ಪ್ರಮೇಯ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ 'ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ' 'ತತ್ವಸುವ್ವಾಲಿ' ಇವು ಅಡಕವಾಗುತ್ತವೆ.

ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ೧. ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಹಾಗೂ ೨. ಇತರ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅವುಗಳ ಒಟ್ಟು ಚಿತ್ರ ಹೆಚ್ಚು ಸುಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೀರ್ತನೆ, ಸುಳಾದಿ, ಹಾಗೂ ಉಗಾಭೋಗಗಳು ಇವು ಮೊದಲ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ರಚನೆಗಳು. ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆನಿಸುವ ಇವನ್ನು ಅದರ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಕಾರಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವಾದ 'ಇತರ ಪ್ರಕಾರ'ಗಳಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನೆ, ಸುಳಾದಿ ಹಾಗೂ ಉಗಾಭೋಗಗಳು ಈ ಮೂರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ದೀರ್ಘ, ಲಘು ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಅಡಕವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಏಳೆ, ತ್ರಿಪದಿ, ಸಾಂಗತ್ಯ, ರಗಳೆ, ದಂಡಕ, ಷಟ್ಪದಿ ವೃತ್ತ ನಾಮಗಳಂತಹ ವಿವಿಧ ಭಂದೋರೂಪದ ಈ ಮುಂದಿನ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ.

ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರ 'ಶ್ರೀರಮಾಮಾನಿನೀ' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ೫೪೬ ಸಾಲುಗಳ 'ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹಪಾದುರ್ಭಾವದಂಡಕ', 'ಜಯ ಜಯ ಜಗತ್ತಾಣ' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುವ ೨೭ ನುಡಿಗಳ 'ಮಧ್ವನಾಮ' 'ಭೃಂಗಾ ನಿನ್ನಟ್ಟಿದನೆ' ಎಂದು ಮೊದಲುಗೊಳ್ಳುವ ೯ ನುಡಿಗಳ 'ಭ್ರಮರ ಗೀತೆ'ಗಳಂತೆ ವ್ಯಾಸರಾಜರ 'ಮರುಗ, ಮೊಲ್ಲೆ. ಮಲ್ಲಿಗೆ' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ೬೦ ಸಾಲುಗಳ 'ದಂಡಕ', 'ಕೇಳಯ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಗೀತಾದರ್ಥನೆ' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುವ 'ವೃತ್ತನಾಮ' ಹಾಗೂ ವಾದಿರಾಜರ 'ತತ್ವಸಾರದ ಸೊಬಗು' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುವ ೩೦೪ ನುಡಿಗಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾದ 'ವೈಕುಂಠ ವರ್ಣನೆ', 'ನೆನೆವೆ ನಾರಾಯಣನ ಪಾದವ' ಎಂದು ಮುಂತಾದ ೪೫ ನುಡಿಗಳ 'ಸ್ವಪ್ನಪದ'. 'ಬರಿದೆ ಸಂಸಾರದಿ' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುವ ೪೦ ನುಡಿಗಳ 'ಗುಂಡಕ್ರಿಯೆ', 'ಶ್ರೀರಮಣನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುವ ೨೩೦ ನುಡಿಗಳ 'ಅವತಾರ ತ್ರಯ ಮಧ್ವ ಸುವ್ವಾಲಿ', 'ಶ್ರೀವನಜನಾಭನಾಜ್ಞೆಯಿಂದ' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುವ 'ಭ್ರಮರಗೀತೆ' 'ಶೋಭನವೆನ್ನಿರೆ' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುವ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ೧೧೨ ನುಡಿಗಳ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶೋಭಾನೆ, ೧೭ ನುಡಿಗಳ 'ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮಸಾರ' ಮತ್ತು ಕನಕದಾಸರ ೧೧೦ ನುಡಿಗಳ 'ಹರಿಭಕ್ತಿಸಾರ', ೧೮೯ ದೇವರ ನಾಮಗಳಿರುವ 'ಅನಂತಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡನಾಯಕ' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಪುರಂದರದಾಸರ ರಚನೆ ಮುಂತಾದ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಥಮ ಘಟ್ಟದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಅದರಂತೆ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರ 'ಸತ್ಯಭಾಮಾವಿಲಾಸ', 'ನಾರಾಯಣ ಪಂಜರ' 'ಸಮಸ್ತ ನಾಮಮಣಿಗಣಷಟ್ಚರಣ' ಪದ್ಯಮಾಲಾ' 'ಭೇದ ಮುಕ್ತಾವಲಿ' ನಾರದ ಕೊರವಂಜಿ, ಭಾಗವತ ಮತ್ತು ಮೋಹನದಾಸರ ೨೧೭ ನುಡಿಗಳ

೨೫. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ. ಡಾ. ರಂ. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ, ಪು. ೧೫೯

‘ಕೋಲುಹಾಡು’, ‘ಹಸೆಗೆ ಕರೆಯುವ ‘ಹಾಡು’ ‘ಬಾಗಿಲು ತೆರೆಯುವ ಹಾಡು, ಉರುಟಣಿಪದದಂತೆ, ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರ ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ, ತತ್ವ ಸುವ್ವಾಲಿ, ವ್ಯಾಸವಿಠಲರ ಉರುಟಣಿಪದ ಮುಂತಾದ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ದ್ವಿತೀಯ ಘಟ್ಟದ ದೀರ್ಘ-ಲಘು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಅದರಂತೆ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೊಂಡ ಬುಡುಬುಡಿಕೆ ಪದ, ಡೊಳ್ಳಿನ ಪದ, ಒಡಪು, ಲಾವಣಿ, ಸುವ್ವಾಲಿ, ಜೋಗುಳ ಪದ, ಕಣಿಪದ, ಡಂಗುರ ಪದ, ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ಜಾನಪದ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಅದರಂತೆ, ‘ಗುರುವಿಜಯವಿಠಲ’ರ ಪ್ರವಚನ ರೂಪದ ೨೭ ಪುಟಗಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾದ ಆಧುನಿಕ ಗದ್ಯ ಪ್ರಕಾರದ ‘ಗೀತಾಪ್ರಮೇಯ ಭಾಗ’ವೂ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.^{೨೬} ಹೀಗೆ ವೇದೋಪನಿಷತ್‌ಗಳಂತಹ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರವಾಹಕವಾದ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ‘ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ’ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದಂತೆ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವೆನಿಸಿದ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟಗಳೆಂದರೆ, ಒಂದು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಿವಶರಣ ಯುಗ, ಇನ್ನೊಂದು ೧೫-೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ ‘ಹರಿದಾಸಯುಗ’. ಶಿವಶರಣರು ತಮ್ಮ ‘ವಚನ’ ಗಳಿಂದ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿದರೆ ನೀತಿ ಬೋಧಕ ಕೀರ್ತನೆಗಳಿಂದ ಜನರ ಜೀವನವನ್ನು ಉಜ್ವಲಗೊಳಿಸಿದವರು. ಹರಿದಾಸರು. ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಾರರ ಪ್ರಬಂಧಗಳಂತೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ವೇದೋಪನಿಷತ್‌ಗಳ ಸಾರವನ್ನು ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿ ಮನೆಮನೆಗೂ ಭಕ್ತಿ ಸಂದೇಶ ನೀಡಿದವು. ಶರಣರ ವಚನಗಳಿಗೆ ‘ಷಟ್‌ಸ್ಥಲ’ದಂತೆ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ (ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ) ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿರುವುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕೀರ್ತನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರೇರಣೆಯ ಮೂಲಸ್ತೋತ್ರ - ಆದ್ಯ ಪದ್ಯಮಾಲಿಕೆ ಎನಿಸಿದ ಮಧ್ವರ “ದ್ವಾದಶ ಸ್ತೋತ್ರ”.

ಹರಿದಾಸರ ಗುರು ಎನಿಸಿದ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಇತಿವೃತ್ತವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದ ಪ್ರಾಚೀನತಮ ಕೃತಿಯೆಂದರೆ, ‘ಶ್ರೀ ಸುಮಧ್ವವಿಜಯ’, ಮಧ್ವರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರ ಮಗ ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು, ಇದನ್ನು ಬರೆದುದರಿಂದ ಇದು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪುಸ್ತಕವಾದಂತೆ ಅಧಿಕೃತವೂ ಆಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೫೮ರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಗೇಹ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ‘ವಾಸುದೇವ’ ಉಪನಯನಾನಂತರ ಅಚ್ಯುತ ಪ್ರೇಕ್ಷರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅತ್ಯಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇವನ ಅಗಾಧಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಅಪೂರ್ವ ಪ್ರತಿಭೆಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರು ‘ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ’ ಎಂಬ ಸಾರ್ಥಕ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಿ, ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

೨೬. ಸಮಗ್ರದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ. ಸಂಪುಟ ೧೩, ಪು. ೪೨೭ ಮೋಹನ ದಾಸರು ಮತ್ತು ಇತರ ಹರಿದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು.

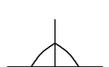

‘ಆನಂದ ತೀರ್ಥರು’ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಮಧ್ವರು ಆ ಸೇತು ಹಿಮಾಚಲ ಸಂಚರಿಸಿ ‘ಪ್ರಪಂಚವು ಸತ್ಯ, ಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ’ ಮುಂತಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಚುರಗೊಳಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಹರಿಸಿದರು. ಇತರ ವಾದಗಳನ್ನು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ, ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಜಯಭೇರಿ ಬಾರಿಸಿದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ರಚಿಸಿದ ೩೭ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಇಂದು ‘ಸರ್ವಮೂಲ’ ಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ಮಧ್ವರು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಅದನ್ನು ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಹಾಗೂ ಹರಿಭಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದರು. ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮ ‘ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರ’ದ ಮೂಲಕ ಹರಿಭಕ್ತಿ ಪಂಥಕ್ಕೂ ಪ್ರೇರಕರಾದರು. ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಕೀರ್ತಿಸುವ ಪದ್ಯಮಾಲಿಕೆಯಂತಹ ಈ ಹರಿಗೀತೆ ನರಹರಿ ತೀರ್ಥರೇ ಮುಂತಾದ ಹರಿದಾಸರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸೆಲೆಯಾಗಿ ಕೀರ್ತನೆ, ಸುಳಾದಿಗಳಂತಹ ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯೋಪವನಕ್ಕೆ ಬೀಜಾವಪನವೆನಿಸಿತು. ಭಗವಂತನ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತರೆನಿಸಿದ ಹರಿದಾಸರ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ನಿದರ್ಶನವೆನಿಸಿದ ಮಧ್ವರು “ಹರಿದಾಸ ಚಕ್ರವರ್ತಿ” ಎಂಬ ಬಿರುದಿಗೂ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ವೇದೋಪನಿಷತ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಅಮೂಲ್ಯ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಲು ವೇದವ್ಯಾಸರು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವನ್ನು ಬರೆದರು. ಆದರೆ ವಿವಿಧ ಮತಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿದಂತೆಲ್ಲ ನಿಜವಾದ ವೇದಾರ್ಥ ಮರೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಿದ ಶಂಕರರಿಂದ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಪಡೆದ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮವು ನಂತರದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನುಜರು, ಮಧ್ವರಂತಹವರಿಂದ ನಡೆದ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೂ ಆಯಿತು. ಹೀಗೆ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಈ ಮತತ್ರಯಾಚಾರ್ಯರ ಕೊಡುಗೆ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯ.

ಇಂತಹ ಭಕ್ತಿಪ್ರಸಾರದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಆಚಾರ್ಯ ಮಧ್ವರು ತಮ್ಮ ‘ಸರ್ವಮೂಲ’ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಳಿಸಿದರು. ಅವರ ನಂತರ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ದಿಗ್ಗಜರೆನಿಸಿದ ಜಯತೀರ್ಥರು, ವ್ಯಾಸರಾಜರು, ವಾದಿರಾಜರು ಮುಂತಾದವರು ಇತರ ವಾದಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲು ಖಂಡನ-ಮಂಡನ, ವಾದ-ವಿವಾದ ಗ್ರಂಥರಚನೆ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮೇಯಗಳೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಕೊಂಡುದರಿಂದ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯನು ಕಡೆಗಣಿತ ನಾಗಿಯೇ ಉಳಿದನು. ದ್ವೈತದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತವಾಗಿದ್ದ ವೇದೋಪನಿಷತ್‌ಗಳ ಹರಿಭಕ್ತಿಗಂಗೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡದಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹರಿಸಿದವರು ದಾಸಕೂಟದ ಭಗೀರಥರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮನೆ ಮನೆಗೂ ಭಕ್ತಿಯ ಕಂಪನ್ನು ಬೀರಿದರು. ವೇದೋಪನಿಷತ್‌ಗಳಲ್ಲಿಯ ತತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ದ್ವೈತದರ್ಶನಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ನಾರಿಕೇಲಪಾಕಗೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಅವೇ ಹರಿದಾಸರಿಂದ ದ್ರಾಕ್ಷಾಪಾಕಗೊಂಡವು. ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ಕೃತಿಗಳು ನೇರವಾದ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶದಂತೆ ಪ್ರಖರವಾದರೂ, ಅದೇ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶ ಚಂದ್ರನ ಮೂಲಕ ಹರಿದಾಗ ತಂಪಾಗುವಂತೆ ಹರಿದಾಸರ ಮೂಲಕ ಹರಿದ

ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೂ ಸಹ ಆಹ್ಲಾದಕರವಾಗಿವೆ ಎಂದ ಶ್ರೀ ಪೇಜಾವರಮಠದ ಶ್ರೀಗಳಾದ ಶ್ರೀವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರ ಮಾತು ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಸರಿಯಾದ ವಿವರಣೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

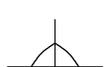
ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಮತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ನಂಬಿದ ಮತದ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ವಿವರಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೆನಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೀತಿ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿವರಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯೂ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧಾಂತದಂತಹ ಗಡುಚಾದ ವಿಷಯಗಳು ತತ್ಪರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಥಾರೂಪದಲ್ಲಿ, ಇಡಿಯಾಗಿ-ಬಿಡಿಯಾಗಿ, ಅನುವಾದವಾಗಿ - ಅನುಕರಣೆಯಾಗಿ, ಸೂತ್ರಪ್ರಾಯವಾಗಿ - ವಿವರವಾಗಿ, ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಹತ್ತು ಹಲವು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಮೈದಳೆದು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ವಾದುದರಿಂದ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ. ಅದರಂತೆ ವಿವಿಧ ಕಥಾನಕಗಳ ಹಾಗೂ ಅನುಭವಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಣೆಗೊಂಡ ಸತ್ಯ, ದಾನ, ತ್ರಿಕರಣಶುದ್ಧಿ ಮನೋನಿಗ್ರಹ, ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳ ತ್ಯಾಗ, ಪರೋಪಕಾರಗಳಂತಹ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆಯ ವಿಷಯಗಳೂ ಸಹ ತಿಳಿಹಾಸ್ಯ, ವ್ಯಂಗ್ಯ, ವಿಡಂಬನೆಗಳಿಂದ ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ.

ಈ ರೀತಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ನಿರೂಪಣೆಗಾಗಿ ಕೀರ್ತನ ಕೈಂಕರ್ಯ ಕೈಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು, ವ್ಯಾಸರಾಜರು, ವಾದಿರಾಜರು, ವರದೇಂದ್ರರು, ವ್ಯಾಸ ತತ್ವಜ್ಞರು, ಮುಂತಾದವರು ದ್ವೈತಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಕನ್ನಡದ ಕೃತಿಗಳೆಂದರೆ 'ಸಂಸ್ಕೃತವೆಂಬ ಸುವರ್ಣ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮರಸದ ಪಂಚಾಮೃತವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ರತ್ನ ಕರಂಡಕದಲ್ಲಿ ಇಡಿಯಾಗಿ ಸುರುವಿದಂತಿದ್ದು'. ಅವು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ. ತತ್ತ್ವ ಸತ್ಯಭರಿತವಾದ ಬಹುಪಾಲು ರಚನೆಗಳಿಂದ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಪುರಂದರದಾಸರಲ್ಲಿ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ತತ್ವಗಳ ವಿವರಣೆಯಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳ ನಿರೂಪಣೆಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ದೊರೆತಿರುವುದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕನಕದಾಸರ ಕೃತಿಗಳು ಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಾಂತ ತತ್ವಗಳ ಗಾಢತೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪುರಂದರ ದಾಸರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವವಾದರೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಚಾರಗಳು ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ದ್ವಿತೀಯ ಘಟ್ಟದ ವಿಜಯದಾಸರು, ಗೋಪಾಲದಾಸರು, ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಇವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ, ಸೃಷ್ಟಿ, ಪ್ರಳಯದಂಥ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಕೆಲವು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಪಡೆದವು.

ವಿಜಯದಾಸಯುಗದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಾಣದ ಈ ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವು. ಕೀರ್ತನ ಕೈಂಕರ್ಯ ಕೈಗೊಂಡು ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು, ವ್ಯಾಸರಾಜರು ಇವರೆಲ್ಲರ

೨೭. ನಿನ್ನ ಮತವೇ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಮೃತ್ತವು | ನಿನ್ನ ಮತವೇ ಇಹ ಪರಕೆ ಸಾಧನವು | ಪನ್ನಂಗಶಯನ ಶ್ರೀ ಹಯವದನ ದಾಸರೊಳು | ನಿನ್ನ ಪೋಲುವರುಂಟೆ ಮಧ್ವಮುನಿರಾಯಾ - ವಾದಿರಾಜರ ಕೃತಿಗಳು ಪು. ೧೪೦

೨೮. ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಸಾರ. ಡಾ. ವರದರಾಜರಾಯರು.

ಮುಖ್ಯ ಆಶಯ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪಂಡಿತರಂತೆ ಪಾಮರರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಚುರಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಉದ್ದೇಶದ ಹರಿದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ತನ್ನ ಶೈಲವಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕತೆಗೇ ನೇರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸಾಮಾಜಿಕತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಿದ್ದು ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ತನ್ನ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯ ಈಡೇರಿಕೆಗೆ ಅದು ಸಮಯೋಚಿತವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪುರಂದರದಾಸರು, ಕನಕದಾಸರಂಥವರ ನೆರವು ಪಡೆಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪ್ರಮುಖ ಹಾಗೂ ಮೊದಲ ಹಂತದ ಕಾರ್ಯದ ನಂತರ, ತಾರತಮ್ಯ, ಸೃಷ್ಟಿ, ಪ್ರಳಯ, ಮುಂತಾದ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಕೆಲ ಪ್ರಮುಖ ವಿಚಾರಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಿಂತನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿಯಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಅಂತಹ ವಿಚಾರಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹಾಗೂ ವಿಸ್ತೃತ ವಿವೇಚನೆಯಂತೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿವರಣೆಯೂ ಅಗತ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದವರೆಂದರೆ ವಿಜಯದಾಸರು. ಹೀಗೆ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ತನ್ನ ದ್ವಿತೀಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕ ತಿರುವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಶ್ರೀಪಾದ ರಾಜಯುಗದಲ್ಲಿ ವಿರಳವೆನಿಸಿದ್ದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪ್ರಮೇಯಗಳ ಗಾಢತೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರಗಳ ಗೂಢತೆ ಇವು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಈ ಅವಧಿಯ ವಿಜಯದಾಸರಂಥವರಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಿದ್ದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಒಲವು ಅವರಿಂದ ಕಡೆಗಣಿತವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದು ನೆನಪಿಡಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ. ವಿಜಯದಾಸರು, ಗೋಪಾಲದಾಸರು ಹಾಗೂ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಇವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆಗಳು ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ನಿರೂಪಣೆಗೊಂಡಿವೆ.

ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕೋಲು ಹಾಡುಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಹಿಪತಿರಾಯರಲ್ಲಿ. 'ಕೋಲುಕೋಲೆನ್ನಕೋಲೆ' ಎಂಬ ಏಳು ನುಡಿಗಳಂತೆ, ದಶಾವತಾರ ವರ್ಣನೆಯ ಹನ್ನೊಂದು ನುಡಿಗಳ ಮತ್ತೊಂದು ಕೋಲು ಹಾಡೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆನಂತರ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಕೃಷ್ಣದಾಸರ ಹನ್ನೊಂದು ನುಡಿಗಳ ಕೃತಿಯಂತೆ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರಲ್ಲೂ ಮೂರುಕೋಲು ಹಾಡುಗಳು ಗಮನಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಹರಿದಾಸರಲ್ಲಿಯೂ ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸೊಬಗು ಭಾಗ -೧, "ಭೇದಮುಕ್ತಾವಲಿ" ಎಂಬ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಯ ಉದ್ದೇಶ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರ 'ಭೇದ ಮುಕ್ತಾವಲಿ'ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಗೊಂಡ ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸುವುದು. ಅಂತೆಯೇ ಅವರ ಇತರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ವಿಚಾರಗಳ ನಿರೂಪಣೆ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳನ್ನು "ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸೊಬಗು ಭಾಗ-೨ ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತ 'ಭೇದ ಮುಕ್ತಾವಲಿ'ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಗೊಂಡ ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಈ ಮುಂದಿನಂತೆ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಬಹುದು.

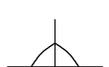
ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಕೋಲುಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ 'ಬೀಗರ ಜೊತೆಗಿನ ಸಂಭಾಷಣೆಯಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರದು. "ಮುಯ್ಯದ ಹಾಡು" ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ ೧೦೫ ನುಡಿಗಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾದ ಜಾನಪದ ಮಟ್ಟಿನ ಕೋಲುಹಾಡಿನ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೃತಿ 'ಭೇದಾಮುಕ್ತಾವಲಿ'. ಇದು ೨೧೭ ನುಡಿಗಳಷ್ಟು ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಕೋಲುಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಮೋಹನದಾಸರಂಥವರಿಗೂ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದಂತಹ ಕೃತಿ.

ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಪಂಚಭೇದಗಳ ವಿಚಾರ ಪ್ರಮುಖವಾದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ 'ಭೇದದರ್ಶನ'ವೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಅಂತೆಯೇ 'ಭೇದೋಜ್ಜೀವನ' 'ತತ್ತ್ವವಿವೇಕ' ಮುಂತಾದ 'ಭೇದ' ಶಬ್ದಾರ್ಥವಿರುವ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಹೊಂದಿದ ಮಾಧ್ವ ಕೃತಿಗಳೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಅದರಂತೆ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಯೂ ಇಂತಹುದೇ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಕೋಲು ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗದ ಕೋಲು ದುಷ್ಟಶಾಸನ
ಕೋಲು ಸುಖತೀರ್ಥಯತಿರಾಯನ ಕರದಂಡು
ಕೋಲು ಕೋಲೆನ್ನ ಕೋಲೆ || ಪ ||

ಎಂಬ ಪಲ್ಲವಿಯಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮೂರು ನುಡಿಗಳ ಇವರದೇ ಮತ್ತೊಂದು ಕೃತಿಯಲ್ಲೂ ಇರುವ ಪಲ್ಲವಿಯೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕೋಲು 'ಸುಖತೀರ್ಥಯತಿರಾಯನ ಕರದಂಡು' 'ಆನಂದ ಮುನಿ ಪಿಡಿದಿಹ' ಮಾತ್ರವಲ್ಲ 'ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ಭಿನ್ನ ವಿಚಾರಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಮರ ಸಾರಿದ ಕೋಲು' ಎಂಬ ಚಿಂತನೆ ಇವರ ಮೂರೂ ಕೋಲು ಹಾಡುಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

'ಸುಖಮೇವ ಮೇ ಸ್ಯಾತ್ ದುಃಖಂ ಮನಾಗಪಿ ಮಾ ಭೂತ್' ನನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಖವೇ ಆಗಲಿ, ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ದುಃಖಬೇಡ ಎಂಬ ಚಿಂತನೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವಿಯದು. ಆದರೆ ಬಯಸಿದಂತೆ ಆಗದಿರುವುದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಮಹಾಭಾರತ ವಿವರಿಸಿದೆ. 'ಪುಣ್ಯಸ್ಯ ಫಲಮಿಚ್ಛಂತಿ ಪುಣ್ಯಂ ನೇಚ್ಛಂತಿ ಮಾನವಾಃ | ನ ಪಾಪ ಫಲಮಿಚ್ಛಂತಿ ಪಾಪಂ ಕುರ್ವಂತಿ ಯತ್ನತಃ ||' ಅಂದರೆ, ಜನರು ಪುಣ್ಯದ ಫಲವಾದ ಸಂಪತ್ತು, ಆರೋಗ್ಯ, ಸುಖ, ನಿಶ್ಚಿಂತೆಗಳಂತಹ ಸುಖಜೀವನವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪುಣ್ಯಸಂಪಾದನೆಯ ಮೂಲವೆನಿಸಿದ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ, ಪಾಪದ ಫಲವೆನಿಸಿದ ಕಷ್ಟ, ನಷ್ಟ ವಿಪತ್ತು, ದುಃಖಗಳಂಥವುಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ತಪ್ಪು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯ ಎಸಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಎಂತಹ ವಿಪರ್ಯಾಸ! ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರ ವೇದವ್ಯಾಸರದು. ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸುಖ ದೊರೆಯುವ ಮಾರ್ಗದ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅತ್ಯವಶ್ಯವೆನಿಸಿದ ಆ ಸುಖದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ 'ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗ' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಯೋಜನ ಮನುದ್ವಿಶ್ವ ನ ಮಂದೋಽಪಿ ಪ್ರವರ್ತತೇ' ಅಂದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದರೆ ದಡ್ಡನೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಕೃತಿ ರಚನೆಗೆ ತೊಡಗುವ ಮುನ್ನ ಅದನ್ನು ಓದುವವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಗ್ರಂಥಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದು 'ಅನುಬಂಧ ಚತುಷ್ಟಯ'ದ ನಿಯಮ. ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರ ರಚಿಸಿದ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರೂ ಸಹ 'ಅಥಾತೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಜಿಜ್ಞಾಸಾ' ಎಂಬ ಪ್ರಾರಂಭದ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ 'ಅತಃ' = ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಪ್ರಯೋಜನವಿರುವುದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಬೇಕು ಎಂದು ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಯೋಜನ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಮಧ್ವರು ತೋರಿದ ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರಯೋಜನ ದೊರೆಯುವುದೆಂಬುದನ್ನು "ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ ಕೋಲು" ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇಂತಹ ಮುಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ದ್ವೈತದರ್ಶನವು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. 'ಮುಕ್ತಿರ್ಹಿತ್ಯಾನ್ಯಥಾರೂಪಂ ಸ್ವರೂಪೇಣ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ' ಎಂಬ ಭಾಗವತದ ಮಾತಿನಂತೆ, ಜೀವರು 'ದುಃಖಲೀಶ ಸ್ಪರ್ಶವಿಲ್ಲದೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದೇ ಮುಕ್ತಿ' ಎಂದಿದೆ ದ್ವೈತದರ್ಶನ. ಅನೇಕ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ 'ದುಃಖಾಭಾವವೇ ಮೋಕ್ಷ' ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕಂಡುಬರುವುದಾದರೂ, ಭಾರಹೊತ್ತವನಿಗೆ ಭಾರತೋಲಗಿದರೆ ಸಾಕು ಎನ್ನುವ ದುಃಖಾಭಾವದ ಚಿಂತನೆ ಪ್ರಾರಂಭದ ಹಂತದ್ದು. ಭಾರ ಇಳಿದ ಮೇಲೂ ತಿನ್ನುವ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸೇವನೆಯಿಂದಾಗುವ ಸಂತೋಷ ಅವನಿಗಿನ್ನು ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ದುಃಖತೊಲಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಮೋಕ್ಷವೆನ್ನುವ ವಿಚಾರ ಪರಿಪೂರ್ಣವೆನಿಸದು, ಅಂತೆಯೇ 'ಎಲ್ಲ ದುಃಖಗಳ ನಿವಾರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತಿ'ಯನ್ನೇ ಮೋಕ್ಷವೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಪೇಕ್ಷಿತವಾದ ಇಂತಹ ಮೋಕ್ಷವು ಈ ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಲಭ್ಯ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಎಂಬುದೇ ನಿಜವಾದ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅರಿವು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವೆನಿಸಿದ ಅಂದರೆ, "ನಾನೇ ದೇವರು" 'ದೇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಗುಣಗಳಿವೆ' 'ದೇವರು ನಿರ್ಗುಣ, ದೇವರು ನಿರಾಕಾರ'ಗಳಂತಹ ಅರಿವು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಛಾಂದೋಗ್ಯ, ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ಮುಂತಾದ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಅಂಧಂತಮಸ್ತುಗಳಂತಹ ಘೋರ ಅನರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿವೆ. ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ಅರಿವಿನ ಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗಾನುಸಾರಿಗಳಿಗೆ ಇದು 'ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗ'ವಾದಂತೆ ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸದವರಿಗೆ 'ದುಷ್ಟಶಾಸನ' ರೂಪದ್ದೂ ಆಗಿದೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಆಹಾರವಾದರೇನು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದರೆ ಸಾಕಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಜನರು ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಇದ್ದವರೆ. ಆರೋಗ್ಯಕರ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಹಸಿವು ನೀಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದು ವಿವೇಕಿಗಳ ಚಿಂತನೆ. ಇಂತಹ ಸಾತ್ವಿಕರು ತಮ್ಮ ದಾರಿ ತುಳಿಯದಂತೆ ಸಮಾಜವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ದಾಸರು ತೋರಿದ ಕಾಳಜಿ-ಕಳಕಳಿಗಳು ಗಮನಾರ್ಹ.

'ಸುಖತೀರ್ಥರಾಯರು' ಎಂದರೆ ಆನಂದತೀರ್ಥರು. ಇವರು ಮಾಧ್ವರ ಗುರುಗಳು.

ಮಹಾತ್ಮಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಸ್ತು ಸುದೃಢಃ ಸರ್ವತೋಽಧಿಕಃ| ಸ್ನೇಹೋ ಭಕ್ತಿರಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಃ
ತಯಾ ಮುಕ್ತರ್ನಚಾನ್ಯಥಾ|| ಅಂದರೆ ಭಗವಂತನು ಸರ್ವೋತ್ತಮ, ಅವನು ಮಹಾಮಹಿಮ
ಎಂಬ ಅರಿವಿನೊಂದಿಗೆ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೀತಿಗಿಂತ ಕೋಟಿಪಟ್ಟು
ನಿರಂತರ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಹರಿಸಿದರೆ ಅದೇ ನಿರ್ಮಲಭಕ್ತಿ, ಅದರಿಂದಲೇ
ಮುಕ್ತಿ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ, ಇದು ಮಧ್ಯರ ಸಂದೇಶ. ಅವರ ಉಪದೇಶಾನುಸರಣೆಯಿಂದ
ಮಾತ್ರ ಮುಕ್ತಿಯು ಲಭ್ಯವೆನಿಸಿದುದರಿಂದ 'ಸುಖತೀರ್ಥಯತಿರಾಯನ ಕರದಂಡು' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.
ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಭಗವಂತನು ಕೂಡಾ ಗುರುವಿನ ಮುಖಾಂತರವೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು. ಸಾಧಕನ
ಸಾಧನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗುರುವಿನ ಮುಖಾಂತರವೇ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು
ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮ. ಹರಿಭಕ್ತಿಗೆ ಗುರುಭಕ್ತಿಯೇ ಸೋಪಾನ^{೨೯} ಮುಂತಾದ ಮಾತುಗಳು
ಗುರುವಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಸಿವೆ. ಸಾಧಕನ ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗದ ಸಾಧನೆ - ಸಿದ್ಧಿಗಳೆಲ್ಲವೂ
ಮಾಧ್ಯರ ಗುರುಗಳೆನಿಸಿದ ಆನಂದತೀರ್ಥರ ಮೂಲಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಇದು
'ಸುಖತೀರ್ಥಯತಿರಾಯನ ಕರದಂಡು' ಎನಿಸಿದೆ.

'ಶ್ರೀದೇವಹೂತಿ ಚಾಜನಂಘ್ರಿಗೆ ನಮಿಸುವೆ' ಎಂಬ ಮೊದಲನೆ ನುಡಿಯಿಂದ 'ಇಂದ್ರಾಣಿ
ರತಿ ಮುಖ್ಯರಾದ.... ಮನುಷ್ಯೋ ತ್ವಮರಂ' ಎಂಬಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈ ನಾಲ್ಕೂ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ
ತಾರತಮ್ಯ ಸಹಿತ ದೇವತಾ ನಮನವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಕರ್ಮ-ದೇವಹೂತಿ
ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಪಿಲನಾಮಕವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ 'ತತ್ಪಜ್ಞಾನ'ವು
ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ 'ಕಪಿಲಗೀತೆ' ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ತತ್ಪಜ್ಞಾನಿಯಂತೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತತ್ಪೋಷದೇಶಕನೂ
ಆದ ಕಪಿಲನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಮೊದಲು ನಮಸ್ಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಾರತಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ
ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು, ಮೂರನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಾಯುದೇವರನ್ನು
ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ತನ್ಮೂಲಕ 'ಅವರೋಹಣ ತಾರತಮ್ಯ'ವು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ
ಗೊಂಡಿರುವುದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ವಿಶ್ವಸತ್ಯತ್ವ, ಪಂಚಭೇದ ಮುಂತಾದ ಒಂಭತ್ತು
ಪ್ರಮುಖ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ 'ಚೇತನ ತಾರತಮ್ಯ'ವೂ ಕೂಡಾ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಇದು ಇತರ ತತ್ವಗಳಂತೆ
ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅದರ ನಿಕಟಸಂಪರ್ಕವನ್ನೂ
ಪಡೆದಿದೆ. 'ತಾರತಮ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಯಾರಿಗೂ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ'
ಎಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ^{೩೦} ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ

೨೯. ೧) ಅಪ್ಯಚ್ಯುತೋ ಗುರುದ್ವಾರಾ ಪ್ರಸಾದಕೃದಹಂ ತ್ವಿತಿ' ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ.
ಆನಂದತೀರ್ಥರು.

೨) ಮುಕುಂದ ಭಕ್ತ್ಯ ಗುರುಭಕ್ತಿಜಾಯ್ತೆ - ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು, ಸುಮಧ್ವವಿಜಯ
೧-೫.

೩೦. ತಾರತಮ್ಯಂ ತತೋ ಜ್ಞೇಯಂ ಸರ್ವೋಚ್ಚತ್ತಂ ಹರೇಸ್ತಥಾ| ಏತದ್ವಿನಾ ನ ಕಸ್ಯಾಪಿ ವಿಮುಕ್ತಿಃ ಸ್ಯಾತ್
ಕಥಂಚನ | ಮ.ಭಾ.ತಾ.ನಿ. ಆನಂದತೀರ್ಥರು ೧-೮೦

ತತ್ವಗಳ ಮಹತ್ವವು ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತರಹದ ಒಂದೆರಡು ಗುಣಗಳು ಕಂಡುಬಂದರೂ ಆ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೇ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಇಂತಹ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳೂ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಅದೂ ಅನಂತಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡಾಗ ಅಂಥವನನ್ನು 'ಸರ್ವೋತ್ತಮ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಎಂದಾಗ ಈ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆ ದೊರೆತಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಗುಣಗಳ ಅನೇಕ ಜನರಿದ್ದಾಗಲೇ ಈ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವದ ಚರ್ಚೆ ಸಂಗತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಜೀವರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ - ಭಿನ್ನ ಗುಣಗಳಿರುವಂತಹ ಈ 'ಚೇತನ ತಾರತಮ್ಯ'ದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ದ್ವೈತದರ್ಶನ ಸಾಧಾರವಾಗಿ, ಸಯುಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಗಮನ ಹರಿಸಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಸತ್ಯವಾಗಿರುವುದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಜೀವ - ಜಡ ಮುಂತಾದವು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದಾಗಲಿ ಎಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸಕಲ ಜೀವರು ವಿಭಿನ್ನ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ತಾರತಮ್ಯಯುಕ್ತರಾಗಿರುವುದೂ ಸಹ ಅಷ್ಟೇ ನಿಖರವಾಗಿದೆ. ಸಾಂಖ್ಯ, ನ್ಯಾಯ, ವೈಶೇಷಿಕ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡಬರದ ಶಂಕರರ ಈ ಅಭೇದ ವಿಚಾರ ಬೌದ್ಧರ ಶೂನ್ಯವಾದದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಶಂಕರರು ಆ ಮೊದಲು ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ಭೇದವಾದವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಅಭೇದವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರಾದರೂ ಅದರ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಆಧಾರದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೀಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನ ಯುಕ್ತ, ಶ್ರುತಿಗಳಂತಹ ಅನೇಕ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ತನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಅಚೇತನ ಪ್ರಪಂಚದಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಚೇತನ ಸಮುದಾಯವೂ ಸಹ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವೆಂದು ಒಪ್ಪುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಯಿ, ಹೆಂಡತಿ, ತಂಗಿ, ಅಕ್ಕ, ಸೊಸೆ, ಮಗಳು, ಮೊಮ್ಮಗಳು ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ 'ಒಬ್ಬಳೇ' ಎಂದು, ಹಾಗೆಯೇ ತಂದೆ, ಗಂಡ, ಅಣ್ಣ, ತಮ್ಮ, ಮಗ, ಅಳಿಯ, ಮೊಮ್ಮಗ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ 'ಒಬ್ಬನೇ' ಎಂದು ಯಾರೂ ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ 'ಜೀವಭೇದ' ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಎಂಬುದು ಸ್ವಯಂ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬನೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಎರಡು ಬೆರಳುಗಳೂ ಪೂರ್ಣ ಸಮಾನವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬೆರಳಚ್ಚು ವಿಜ್ಞಾನ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದರೆ ಒಂದೇ ಮರದ ಎರಡು ಎಲೆ ಮುಂತಾದವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮಾನವೆಂಬುದನ್ನು ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರ ತಳ್ಳಿ ಹಾಕಿರುತ್ತದೆ. ಆನುವಂಶಿಕ ಗುಣಧರ್ಮ ಹೊತ್ತ ವೀರ್ಯಾಣುವಿಗೆ ಕೈಬೆರಳು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸೂಚನೆಗಳಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಹಾರ್ಮೋನುಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬರುವುದಾಗಿಯೂ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಇವೇ ಮುಂತಾದ ನಿದರ್ಶನಗಳಿಂದ ಜೀವತಾರತಮ್ಯ ಸರ್ವಾನುಭವಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸಮಾನತೆ ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರಕೃತಿ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ತೀರ ವಿರುದ್ಧ. ಅಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಜೀವರೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮಾನರು ಎಂಬ ಅನುಭವದ ನಿದರ್ಶನ ಈವರೆಗೆ ದೊರೆತಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನಾತರಹದ ಹೂ ಹಣ್ಣಿನ ಗಿಡಗಳ, ಆಕಾರ, ಗುಣಧರ್ಮಗಳ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ

ಜೀವರು ಸಮಾನರೆನ್ನುವ ಮಾತು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ, ಒಬ್ಬ ತಂದೆಯ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳು ಅಥವಾ ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮಾನರೆನ್ನಲು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ಯೆ, ಬುದ್ಧಿ, ಆಕಾರ, ಆಹಾರ, ಸಾಧನೆ, ಸಿದ್ಧಿ, ಸ್ವಭಾವ, ಗುಣಲಕ್ಷಣ ಮುಂತಾದವು ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಎಲ್ಲ ಜೀವರು ಎಲ್ಲ ವಿಧದಿಂದಲೂ ಸಮಾನರೆನ್ನುವುದಾದರೆ, ನ್ಯಾಯಧೀಶ-ಅಪರಾಧಿ ಪ್ರಾಜ್ಞ - ಅಜ್ಞ ಉದ್ಯೋಗಿ - ನಿರುದ್ಯೋಗಿ, ಸುರೂಪಿ-ಕುರೂಪಿ, ಧನಿಕ-ದರಿದ್ರ, ಅಧಿಕಾರಿ-ಸೇವಕ, ಸುಖಿ-ದುಃಖಿ, ರೋಗಿ-ನಿರೋಗಿ, ಭೋಗಿ-ಯೋಗಿ ಮುಂತಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೆನ್ನಬೇಕಾದ ಅತಿಪ್ರಸಂಗ ಒದಗುತ್ತದೆ. ಸಕಲ ಚೇತನರಲ್ಲಿಯೂ ಈ 'ತಾರತಮ್ಯ'ವು ಕೇವಲ ತನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲವೆನ್ನುವ ದ್ವೈತದರ್ಶನ ಅದು ಜೀವರಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಯೋಗ್ಯತೆ (ಜೀವತ್ವೈವಿಧ್ಯ)ಯ 'ಫಲ'ವೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಸೆಳೆದಿದೆ.

ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸರೆಂದು ಮೂಲತಃ ತ್ರಿವಿಧರಾದ ಜೀವರು,^{೩೧} ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆ ಅಥವಾ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕನುಸರಿಸಿ, ಕಾರ್ಯವೆಸಗುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ತ್ರಿವಿಧ ಫಲ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂದಿನ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಕರ್ಮ, ಅದಕ್ಕೆ ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ಕರ್ಮ ಹೀಗೆ ಈ ತ್ರಿವಿಧ ಕರ್ಮಗಳೇ ಕಾರಣ. ಜೀವನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಅಂತಹ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಏಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ? ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಆಯಾ ಜೀವನ ಯೋಗ್ಯತೆಯೇ ಕಾರಣವೆನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಹೇಗೆ? ಏಕೆ?ಗಳ ಪರಿಹಾರ 'ಯೋಗ್ಯತೆ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ದೇವರನ್ನು ಒಪ್ಪುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ತಮ್ಮ ದೇವರು ನಿಷ್ಕಪಾತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಈ ಜೀವತ್ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮತಾಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಪರಮದಯಾಳು ಎನಿಸುವ ಪರಮಾತ್ಮ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾದ ಸುಖಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡದಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಪಕ್ಷಪಾತಿ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದಯಿ ಎನಿಸಬೇಕಾದೀತು. ಈ ಕಗ್ಗಂಟು ಸಡಿಲಗೊಳ್ಳಲು ಇರುವ ಏಕಮಾತ್ರ ಉಪಾಯವೆಂದರೆ ಜೀವರಲ್ಲಿಯೂ ತಾರತಮ್ಯ, 'ಅನಾದಿ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಕಲದೋಷದೂರನಾದ ಭಗವಂತನು ಜೀವರ ಭಿನ್ನಯೋಗ್ಯತೆ (ವಿವಿಧ ಸ್ವಭಾವ) ಗಳಂತೆ, ಕರ್ಮ ಮಾಡಿಸಿ, ಆಯಾ ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ 'ವೈಷಮ್ಯ' ಅಂದರೆ 'ಪಕ್ಷಪಾತ' ಹಾಗೂ 'ನೈರ್ಘೃಣ್ಯ' ಅಂದರೆ 'ನಿರ್ದಯಿತೆ'ಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ.^{೩೨}

ಜೀವರಲ್ಲಿಯೂ ಭೇದ ಹಾಗೂ ತಾರತಮ್ಯ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದವಾದಂತೆ ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಪೇಕ್ಷಣೀಯವೂ ಹೌದು. ಆದರೆ 'ಸಮಾನತೆ' ಎಂದರೆ ನಿಷ್ಕಪಾತ, 'ವಿಷಮತೆ' ಎಂದರೆ 'ಪಕ್ಷಪಾತ' ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಕೆಲವರ 'ಜೀವರಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ

೩೧. 'ಸ್ವಭಾವಶ್ಚಿಧ್ರಾ ಜೀವಾ ಉತ್ತಮಾಧಮಮಧ್ಯಮಾಃ' ಮ.ಭಾ.ತಾ.ನಿ. ೧-೮೬ ಮತ್ತು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ೧೪ ಮತ್ತು ೧೮ನೇ ಅಧ್ಯಾಯಗಳು.

೩೨. 'ವೈಷಮ್ಯನೈಘೃಣ್ಯೇ ನ ಸಾಪೇಕ್ಷತ್ವಾತ್ ತಥಾ ಹಿ ದರ್ಶಯತಿ' ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ೨-೧-೩೫

ಹೇಳುವುದೆಂದರೆ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮಾಡಿದಂತೆ' ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಸರಿಯೆನಿಸದು. ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ವಯಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಅಭಿರುಚಿಯ ವಿವಿಧ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆಹಾರ ನೀಡುವ ತಾಯಿ' ವಿವಿಧ ಅಪರಾಧಿಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡುವ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ, ಆಯಾರೋಗಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ವಿವಿಧ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಔಷಧಿ ನೀಡುವ ವೈದ್ಯ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳೆನ್ನಬಹುದು? ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದುದೇ 'ವಿಷಮತೆ', ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅದೇ ವಿರುದ್ಧ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ. ಹೀಗೆ 'ವಿಷಮತೆಯೇ ಸಮಾನತೆ' ಎನಿಸುವ ಈ ಕಲ್ಪನೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದಂತೆ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯಕರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಾಗಿದೆ. 'ಗುಣದೋಷಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸಮರಿಗೆ ವಿಷಮ, ವಿಷಮರಿಗೆ ಸಮಾನಗೌರವ ನೀಡುವವರು ಐಹಿಕ, ಆಮುಷ್ಮಿಕ ಉಭಯ ಫಲಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗುವರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ^{೩೩}.

ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ದರ್ಶನ, ಜೀವಬ್ರಹ್ಮ ಭೇದ, ತಾರತಮ್ಯ ಇವು ಮುಕ್ತಿಸೂರ್ವದಂತೆ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ (ಆನಂದ ತಾರತಮ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ) ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿ ಕಲಹಕ್ಕೆ ಅಪಕಾಶವಾಗುವುದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವ ಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಸೂಕ್ತ ಎಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ತಾರತಮ್ಯ ಮುಕ್ತಿ ಸೂರ್ವದಂತೆ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆಯೆಂದು ದ್ವೈತದರ್ಶನ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ತನ್ನದೇ ಆದ ರೀತಿಯಿಂದ ಪರಿಹರಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ೧. ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೆನಿಸುವ ಅಜ್ಞಾನ; ವಿಪರೀತ ಜ್ಞಾನ ಮುಂತಾದವು ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಮೇಲಿನ ಸಂಶಯ ನಿರಾಧಾರ. ೨. ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ರಾಮಾನುಜರು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ^{೩೪} 'ಜೀವನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಮ್ಯ'ವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯೇ ವಿನಃ ಐಕ್ಯವನ್ನಲ್ಲ. ಎರಡು ಭಿನ್ನವಸ್ತುಗಳಿದ್ದಾಗಲೇ ಸಾದೃಶ್ಯವು ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬೋಧಿತವಾಗುವ ಸಾದೃಶ್ಯದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವ ಬ್ರಹ್ಮ ಭೇದವೇ ಸ್ಪುಟವಾಗುತ್ತದೆ. ೩. ಜೀವರ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ತಾರತಮ್ಯವಿರುವುದು ತ್ರೈತಿಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಆನಂದ ತಾರತಮ್ಯ ಪ್ರಕರಣದಂತೆ ಅನೇಕ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಿಂದಲೂ^{೩೫} ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ ವಿವಿಧಯೋಗ್ಯತೆಯ ಜೀವರು ಮಾಡಿದ ವಿವಿಧ ತೆರನಾದ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನ ಮುಂತಾದ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಫಲ ದೊರೆಯುವುದು ಸಹಜ. ಹೀಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ತತ್ಸೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಜೀವರಲ್ಲಿಯ ಈ ತಾರತಮ್ಯ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧವಾದಂತೆ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವೂ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ದ್ವೈತದರ್ಶನ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

೩೩. ಸಮಾನಾಂ ವಿಷಮಾ ಪೂಜಾ ವಿಷಮಾನಾಂ ಸಮಾ ತಥಾ| ಕ್ರಿಯತೇ ತೇನ ದೇವೋಽಪಿ ಸ್ವಪದಾತ್ ಭ್ರಶ್ಯತೇ ಹಿ ಸಃ || ಕೃಷ್ಣಾಮೃತ ಮಹಾರ್ಣವ, ಆನಂದತೀರ್ಥರು, ಪು. ೧೦೦.

೩೪. 'ನಿರಂಜನಃ ಪರಮಂ ಸಾಮ್ಯ ಮುಪೈತಿ'- ಮುಂಡಕೋಪನಿಷತ್

೩೫. 'ಸಾ ಕಾಷ್ಠಾ ಸಾ ಪರಾ ಗತೀಃ' ಕಾರಕ ಹಾಗೂ ಭಗವದ್ಗೀತೆ - ೧೫-೨೦. ಶೃಣ್ವೇ ವೀರಮುಗಮುಗಂ - ೪. ೪-೨-೩೩. ವೃದ್ಧಿ ಹ್ರಾಸ್ವಭಾಕ್ತಾ ಮಂತರ್ಭಾವಾದುಭಯಸಾಮಂಜಸ್ಯಾದೇವಂ' ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ೩-೨-೨೦

ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿಯಂತೆ, ದೇವತೆ ಹಾಗೂ ದೈತ್ಯರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ವೈವಿಧ್ಯ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರವು ಇದನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ, 'ದೇವತಾ ತಾರತಮ್ಯ' ಹಾಗೂ 'ದೈತ್ಯ ತಾರತಮ್ಯ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ಗುಣಗಳ ಏಕೀಕರಣವನ್ನು ಎನಿಸಿದ ಈ ತಾರತಮ್ಯ ಜೀವನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಸತ್ಯಮಾತ್ರವಾಗಿರದೆ ನಿತ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಮಸ್ತ ಜೀವರಾಶಿ ತಾರತಮ್ಯ ಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳ ಏಕೀಕರಣ ಇಲ್ಲದಿರುವವನೆಂದರೆ ನಾರಾಯಣ ಮಾತ್ರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನೇ 'ಸರ್ವೋತ್ತಮ' ಎಂದಿದೆ ದ್ವೈತದರ್ಶನ.

ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆನ್ನಲು ಕಾರಣ ಅವನು ಸರ್ವದೋಷದೂರನಾದಂತೆ, ಸರ್ವಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಆಗಿರುವುದು. ಜೀವನಲ್ಲಿಯ ಗುಣಗಳ ಅಲ್ಪತೆಯ ಅರಿವಿನಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ, ಆನಂದ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳಿವೆ ಎಂಬುದೇನೋ ಸರಿ. ಆದರೆ ಆ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳದೇ ಆದ ಇತಿಮಿತಿಗಳಿರುವುದೂ ಸಹ ಅಷ್ಟೇ ನಿಜ. ಅಲ್ಲದೆ ಪರಿಮಿತವಾದ ಇಂತಹ ಗುಣಗಳೂ ಸಹ ಎಲ್ಲ ಜೀವರಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವುದೂ ಗಮನಾರ್ಹ. ಹೀಗೆ ಸಕಲ ಜೀವರಲ್ಲಿಯ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ಗುಣಗಳು ಪರಿಮಿತವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಏಕೀಕರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿವೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಅನಂತವಾಗಿವೆ ಎಂದಾಗ ಅವನಲ್ಲಿಯ ಸರ್ವಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಎಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಈ 'ತಾರತಮ್ಯ'ದ ಅರಿವು ಅವಶ್ಯವೆಂಬುದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

'ತಾರತಮ್ಯ ಪರಿಜ್ಞಾನಾತ್ ತೇಷು ಧ್ಯಾತೋವಿಮುಕ್ತದಃ | ಪ್ರೀತಿಂ ಚ ನಾನ್ಯಾಥಾ ಯಾಯಾತ್ ಇತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯ ನಿರ್ಣಯಃ ||' ಎಂದರೆ ದೇವತಾ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತು ಆಯಾದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲ್ಲ. ಇದು ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ನಿರ್ಣಯ ಎಂಬ ಮಧುರ ಮಾತಿನಿಂದ^{೩೬} ತಾರತಮ್ಯದ ಅರಿವಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯಂತೆ, ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಮತ್ತು ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಛಾಂದೋಗ್ಯ, ತಲವಕಾರ, ತೈತ್ತರೀಯ ಮುಂತಾದ ಉಪನಿಷತ್‌ಗಳಂತೆ ಅವುಗಳ ಭಾಷ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಈ ತಾರತಮ್ಯವು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ಸಮರ್ಥಿತವಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಇದರಂತೆ, 'ಕಾರಕ' ಎಂಬ ಒಂದೇ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಈ ತಾರತಮ್ಯ ವಿಚಾರವು ಎರಡೆರಡು ಬಾರಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು 'ಮನರಂದ್ರಿಯೇಭ್ಯಃ ಪರಂ ಮನಃ ಇತ್ಯಾದಿ ದೇವತಾತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಪೂರ್ವಕಂ ಭಗವತಃ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಜ್ಞಾನೇ

೩೬. ಕಾರಕೋಪನಿಷತ್ ಭಾಷ್ಯ.

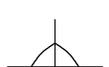
ಏವ ಸರ್ವವಾಕ್ಯಾನಾಂ ಮಹಾತಾತ್ಪರ್ಯಮಿತಿ ಜ್ಞಾಪಯಿತುಂ' ಅಂದರೆ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಗೊಂಡ ತಾರತಮ್ಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಹೇಳಿರುವುದು ದೇವತಾ ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳುವುದೇ ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಾಕ್ಯಗಳ ಮಹಾತಾತ್ಪರ್ಯ ಎಂಬುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಎಂದು ಮಧ್ಯರು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿಯೇ ಈ ದೇವತಾತಾರತಮ್ಯವು ಈ ಮುಂದಿನಂತೆ ನಿರೂಪಣೆಗೊಂಡಿದೆ. ಚಂದ್ರ, ಕುಬೇರ, ಸೂರ್ಯ, ವರುಣ, ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳು, ಅಗ್ನಿ, ಇಂದ್ರ, ಜಯಂತ (ಇಂದ್ರನ ಮಗ) ಯಮ, ದಕ್ಷ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು. ಇವರಿಗಿಂತ ವಿಷಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳೆನಿಸಿದ ಸುಪರ್ಣಿ, ವಾರುಣಿ, ಪಾರ್ವತಿ ಇವರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು. ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧಗಳೆಂಬ ಐದು ವಿಷಯಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶಗಳಿಗೆ ಸುಪರ್ಣಿಯು, ರೂಪ, ರಸಗಳಿಗೆ ವಾರುಣಿಯು ಹಾಗೂ ಗಂಧಕ್ಕೆ ಪಾರ್ವತಿಯೂ ಅಭಿಮಾನಿನಿಗಳೆನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಷಯಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗಿಂತ ಮನೋಭಿಮಾನಿಗಳೆನಿಸಿದ ರುದ್ರ, ಗರುಡ, ಶೇಷರು ಶ್ರೇಷ್ಠರೆನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗಿಂತ ಬುದ್ಧ್ಯಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠಳು. ಅವಳಿಗಿಂತ ಮಹತ್ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಅವನಿಗಿಂತ ಪ್ರಕೃತ್ಯಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠಳು. ಅವಳಿಗಿಂತ ಸಕಲ ಗುಣಗಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಇಂತಹ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸಮರೇ ಇಲ್ಲ, ಶ್ರೇಷ್ಠರಂತೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ, ಎಂದು ಈ ದೇವತಾ ತಾರತಮ್ಯದ ಮೂಲಕ 'ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ'ವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಮೇಲಿನ ಚಿಂತನೆಯ ಆಧಾರದಿಂದ ದೇವತಾತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೀಗೆ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ೧. ಶ್ರೀಹರಿ^{೩೭} ೨. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ೩. ಬ್ರಹ್ಮ - ವಾಯು ೪. ಸರಸ್ವತಿ-ಭಾರತಿ ೫. ಗರುಡ - ಶೇಷ - ರುದ್ರ ೬. ಕೃಷ್ಣನ ಆರು ಪಟ್ಟದರಾಣಿಯರಾದ ಜಾಂಬವತೀ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ, ಕಾಳಿಂದೀ, ನೀಲಾ, ಭದ್ರಾ, ಮಿತ್ರವಿಂದಾ. ೭. ಸೌಪರ್ಣಿ- ವಾರುಣಿ- ಪಾರ್ವತಿ ೮. ಇಂದ್ರ - ಕಾಮ (ಮನ್ಮಥ) ೯. ಅಹಂಕಾರಿಕ ಪ್ರಾಣ (ಪಂಚಪ್ರಾಣರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವ) - ಅನಿರುದ್ಧ, ರತಿ, ಶಚಿ, ಮನು, ದಕ್ಷ, ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ೧೬ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ೧೯ ನೃಪರು (ಪೃಥು, ನಾಭಿ, ಪ್ರಿಯವ್ರತ, ಭರತ, ಮಾಂಧಾತ ಇತ್ಯಾದಿ) ೩೫, ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮರು.

ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆನಿಸಿದ ಈ ತಾರತಮ್ಯ ವಿಚಾರದ ಕಡೆಗೆ ಹರಿದಾಸರು ಹರಿಸಿದ ಗಮನವೂ ಸಹ ಸಹಜವಾಗಿದೆ. 'ವರತಾರತಮ್ಯ ಪಂಚಭೇದ ಸತ್ಯವೆಂದು ನೆರೆಪೇಳುವ ವಾಯುಮತದ ಸುಜ್ಞಾನವನು ಜನುಮ ಜನುಮದಲ್ಲಿ ಕೊಡು' ಎಂದು ವ್ಯಾಸರಾಜರು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ' ಪರಲೋಕ ಸಾಧನಕೆ ತಾರತಮ್ಯ ಮತವೆಂದು ಗರವನು ಕುಡಿಯಲೆ' ಎನ್ನುವ ವಾದಿರಾಜರು ತಾರತಮ್ಯಮತವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಸಾಧಿಸಲು ಭೀಕರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೂ ಮುಂದಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ 'ತನ್ನಿಂದೊಂದೆರಡು ಜ್ಞಾನಗುಣಾಧಿಕರ ಮೊದಲು

೩೭. ಇಲ್ಲಿಯ ಅಂಕಿಗಳು ಕಕ್ಷತಾರತಮ್ಯದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ

ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೊಮ್ಮನ ಪರಿಯಂತ ತಾರತಮ್ಯ ಪಂಚಭೇದ ಮಾರ್ಗವರಿತು' ಎಂಬ ಪುರಂದರದಾಸರಂತೆ, ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರು, ವಿಜಯದಾಸರು, ಗೋಪಾಲದಾಸರು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಹರಿದಾಸರಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸಿಗುವ ಪ್ರಮುಖಪ್ರಮೇಯ ಇದಾಗಿದೆ.

ಇಂತಹ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ತಾರತಮ್ಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ನಾಲ್ಕು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆರೋಹಣ ತಾರತಮ್ಯದ ಅಂತ್ಯಬಿಂದು ಹಾಗೂ ಅವರೋಹಣ ತಾರತಮ್ಯದ ಆದಿಬಿಂದು ಎನಿಸಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು 'ಆದಿವಂದ್ಯ' ಎಂಬುದನ್ನು 'ಶ್ರೀದೇವಹೂತಿ ಜಾಜನಂಘ್ರಿಗೆ ನಮಿಸುವೆ' ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನಾದಿ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಅವನ ಪಾದದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಸಾಧನಾ ರಹಸ್ಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು 'ಅಂಘ್ರಿಗೆ ನಮಿಸುವೆ' ಎಂದು ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

'ವಿಷ್ಣುನಾ ಸಹಿತಾ ಧ್ಯಾತಾ ಸಾಽ ಪಿ ತುಷ್ಟಿಂ ಪರಾಂ ವ್ರಜೇತ್' ಅಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ-ನಾರಾಯಣರಿಬ್ಬರನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಆರಾಧಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವರಿಬ್ಬರ ಅನುಗ್ರಹವು ಲಭ್ಯ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಭಗವಂತನಿಲ್ಲದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅಥವಾ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಭಗವಂತನ ಪೂಜಾದಿಗಳು ವ್ಯರ್ಥ. 'ಶ್ರೀದೇವಿ ಪದಕೆ ಎರಗುವೆ' ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ತಾರತಮ್ಯದ ಎರಡನೆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ನಮಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಮೇಲಿನ ತತ್ವ ಸೂಕ್ಷ್ಮದ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಹರಿಯು ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದಂತೆ, ವಾಯುದೇವರು ಜೀವೋತ್ತಮರೆನ್ನುವ ದ್ವೈತದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವದಂತೆ ವಾಯು ಜೀವೋತ್ತಮತ್ವವೂ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಮೇಯ. ಮಾಧ್ವರಿಗೆ ವಾಯುದೇವರೇ ಮುಖ್ಯಗುರುಗಳು. 'ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪ್ರೇರಣಯಾ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಈ ವಾಯುದೇವರ ಮುಖಾಂತರವೇ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳ ಸಮರ್ಪಣೆಯ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಧ್ವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಇಂತಹ ವಾಯುದೇವರು ಮತ್ತು 'ಅಜ' ಎಂದೆನಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರು ತಾರತಮ್ಯದ ಮೂರನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮ ಹಾಗೂ ವಾಯು ಇವರಿಬ್ಬರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಗಿದ್ದರೂ ಇಂದಿನ ವಾಯು ದೇವರು ಮುಂದಿನ ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿಗೆ ಬರುವವರಾದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಾಯು ಇವರು ಸಮಾನರೆಂಬುದು ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಿಲುವು. ಅಂತೆಯೇ ತಾರತಮ್ಯದ ಮೂರನೆಯ ಕಕ್ಷೆಯ ಒಂದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾದ 'ಮುಖ್ಯ ಗುರುವಾದ ಜವಾಯುರೊಂದಿಜೆ' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

'ವಾಣಿ ಭಾರತಿದೇವಿ.... ಎಂಬ ಮುಂದಿನ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪತ್ನಿ ಸರಸ್ವತಿ, ವಾಯುದೇವರ ಪತ್ನಿ ಭಾರತಿದೇವಿ, ಗರುಡ, ರುದ್ರ, ಶೇಷರು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಷಣ್ ಮಹಿಷಿಯರೆನಿಸಿದ ಜಾಂಬವತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ, ಕಾಳಿಂದೀ, ನೀಲಾ, ಭದ್ರಾ, ಮಿತ್ರವಿಂದಾ ಇವರನ್ನು ನಮಿಸಿ ಸ್ಮರಿಸಲಾಗಿದೆ.

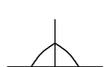
ತಾರತಮ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಣಿ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀದೇವಿಯರ ನಂತರದ ಸ್ಥಾನ ಗರುಡ - ಶೇಷ - ರುದ್ರರದು. ಈ ಮೂವರಲ್ಲಿಯ ಪರಸ್ಪರ ಕಿಂಚಿತ್ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದಾಗಿ ಗರುಡ-ಶೇಷ-ರುದ್ರ ಎಂದು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಇವರು ಸಮಾನರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ರುದ್ರ, ಗರುಡ, ಶೇಷ ಹಾಗೂ ಶೇಷ - ಗರುಡ - ರುದ್ರ ಎಂಬಂತಹ ಮಧ್ವರ ಮಾತುಗಳು^{೩೮} ಸಾಕ್ಷಿಯೊಡಗಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಗರುಡ-ಶೇಷ-ರುದ್ರ ಎನ್ನುವ ಬದಲು 'ಗರುಡ ಮಹೇಶಾನಂತ' ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಮೇಲಿನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗರುಡ - ಶೇಷ - ರುದ್ರರು ಮನೋಭಿಮಾನಿಗಳು. ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆ ಸಾಧ್ಯ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ 'ಜ್ಞಾನಂ ಮಹೇಶ್ವರಾದಿಚ್ಛೇತ್' ಅಂದರೆ ರುದ್ರದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆಯಬೇಕು ಎಂದಿರುವುದೂ ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ. 'ಗರುಡ ಮಹೇಶಾನಂತ ಜ್ಞಾನದಾತರಿಗೆ ನಮೋ' ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಈ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಮೇಯದ ಕಡೆಗೆ ಗಮನಸೆಳೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಒಂದು ನೂರಾ ಎಂಟು ಪತ್ನಿಯರಲ್ಲಿ, ರುಕ್ಮಿಣಿ, ಸತ್ಯಭಾಮಾ, ಜಾಂಬವತೀ, ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ, ಕಾಳಿಂದೀ, ನೀಲಾ, ಭದ್ರಾ, ಮಿತ್ರವಿಂದಾ ಈ ಎಂಟು ಜನರನ್ನು ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯರೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವರಲ್ಲೂ ರುಕ್ಮಿಣಿ, ಸತ್ಯಭಾಮೆಯರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಅವತಾರವೆನಿಸಿದರೆ ಉಳಿದ ಆರು ಜನರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಆವೇಶ ಮಾತ್ರವಿದೆ. ತಾರತಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಗರುಡ-ಶೇಷ-ರುದ್ರರ ನಂತರದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಷಣ್ಮಹಿಷಿಯರನ್ನು 'ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಮಾನುನೇರಾರ್ವರ ಶರಣೆಂಬೆ' ಎಂದು ನಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಅಜವಾಯುಗಳ' ಎನ್ನುವ ಬದಲಾಗಿ 'ಅಜವಾಯುರ' ಎಂದಂತೆ, ಇಲ್ಲಿಯೂ 'ಮಾನಿನಿಯರು' ಎನ್ನುವ ಬದಲಾಗಿ 'ಮಾನುನೆರು' ಎಂದೆನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಸೆರೆಹಿಡಿದ ಆಡುನುಡಿಯ ಸೊಬಗು ಗಮನಾರ್ಹ. ಬಾಲಭಾಷೆಯಿಂದ ಕೃತಿರಚಿಸುವಂತಹ ನೂತನ ಹಾಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿರಿಮೆ-ಗರಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರಿಗೆ ಇಂತಹ ಕಲೆ ಕರಗತವಾಗಿರುವುದು ಸ್ವಯಂವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೌಪರ್ಣಿ, ವಾರುಣಿ ಹಾಗೂ ಪಾರ್ವತಿ ಇವರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗರುಡ-ಶೇಷ-ರುದ್ರರ ಪತ್ನಿಯರು. 'ಗರುಡನ ರಂಭೆ' ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಸೌಪರ್ಣಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ಷಣ್ಮಹಿಷಿಯರ ನಂತರದ ಸ್ಥಾನದವರಾದ ಈ ಮೂವರನ್ನು 'ಕರಗಳ ಮುಗಿದು' ಸ್ಮರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ, ಇವರ ನಂತರದ ಸ್ಥಾನದವರಾದ ಇಂದ್ರ-ಕಾಮ(ಮನ್ಮಥ) ಇವರನ್ನು ಮತ್ತು ಇವರಿಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ಥಾನದವನಾದ 'ಪ್ರಾಣ' ಹಾಗೂ ಅವನಿಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ಥಾನದವನಾದ 'ಅನಿರುದ್ಧ' ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನ, ವ್ಯಾನ, ಉದಾನ, ಸಮಾನ ಎಂಬ ಪಂಚಪ್ರಾಣರಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ ಅಂತೆಯೇ ಮೊದಲನೆಯವನು ಎನಿಸಿದವನು ಅಹಂಕಾರಿಕ ಪ್ರಾಣ. ತಾರತಮ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನ ನಂತರದ ಸ್ಥಾನ ಇವನದು. ಇಲ್ಲಿ 'ವರಪ್ರಾಣಾನಿರುದ್ಧರ' ಎಂಬಲ್ಲಿಯ 'ವರ' ಶಬ್ದವು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರ

೩೮. i) ರುದ್ರವೀಂದ್ರಶೇಷಾಸ್ತ್ರಯೋಽಪಿ ತು' - ಕಾರಕಭಾಷ್ಯ.

ii) ಶೇಷವೀಂದ್ರ ಶಿವಸ್ತಥಾ' - ತಲವಕಾರಭಾಷ್ಯ.

ಪ್ರಾಸಕ್ಯಾಗಿ ಬಳಕೆಗೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಈ ಮೇಲಿನ ತತ್ವ ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದೂ ಆಗಿದೆ.

ಈ ಪ್ರಾಣನ ನಂತರದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅನಿರುದ್ಧ, ಇಂದ್ರನ ಪತ್ನಿ ಶಚಿ, ರತಿ (ಮನ್ಮಥನ ಪತ್ನಿ) ಮನು, ದಕ್ಷ, ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಬರುತ್ತಾರೆ. ತಾರತಮ್ಯದ ೧೬ನೇ ಕಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮರೀಚಿ, ಅತ್ರಿ ಮುಂತಾದ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು^{೩೯} ಅಡಕವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಂತರದ ೧೭ನೇ ಕಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾಂಧಾತ, ಪ್ರಿಯ ವ್ರತ, ಭರತ, ಪೃಥು ಮುಂತಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಸಮಾವೇಶಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಈ ಅವರೋಹಣ ತಾರತಮ್ಯದ ಕೊನೆಯ ಹಂತ 'ಮಾನುಷೋತ್ತಮರು' (ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು). ಹಾಗಾಗಿ ಸುದೀರ್ಘ ತಾರತಮ್ಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ 'ವೃಂದಾರಕ ಋಷಿನ್ಯಪರ, ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮರಂ ಧ್ಯಾನಿಸುವೆ ಮನದಲಿ' ಎಂದು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ' ಮಾತ್ರವಲ್ಲ

ವಂದೇ ವಿಷ್ಣುಂ ನಮಾಮಿ ಶ್ರೀಯಮಥಚ ಭುವಂ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯೂಚ ವಂದೇ
ಗಾಯತ್ರೀಂ ಭಾರತೀಂ ತಾಂ ಅಪಿ ಗರುಡಮನಂತಂ ಭಜೇ ರುದ್ರದೇವಂ |

ದೇವೀಂ ವಂದೇ ಸುಪರ್ಣೀಂ ಅಹಿಪತಿದಯಿತಾಂ ವಾರುಣೀಮಪ್ಯುಮಾಂ ತಾಂ
ಇಂದ್ರಾದೀನ್ ಕಾಮಮುಖ್ಯಾನ್ ಅಪಿ ಸಕಲಸುರಾನ್ ತದ್ಗುರೂನ್ ಮದ್ಗುರೂಂಶ್ಚ||

ಎಂಬ ಮಾರ್ಧರ ನಿತ್ಯ ಪ್ರಾತಃ ಸ್ಮರಣೆಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವೆನಿಸಿದ ಈ 'ತಾರತಮ್ಯೋಕ್ತ ದೇವತಾನಮನ'ದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ವಿವಾದಾಸ್ಪದವಾದ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಮನದಟ್ಟಾಗಿಸಲು ಅದನ್ನು ಪ್ರಬಲ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯವೋ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವೆನಿಸುವ ವಾದಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದೂ ಸಹ ಅಷ್ಟೇ ಅಗತ್ಯ. ಅಂತೆಯೇ ಮಧ್ವರು ವೇದ-ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಮುಂತಾದ ಆಧಾರದಿಂದ 'ವಿಶ್ವವು ಸತ್ಯ' ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದಂತೆ, ಪ್ರಪಂಚವು ಸುಳ್ಳೆನ್ನುವ ವಾದಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿರುವುದೂ ಸಹ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 'ಖಂಡನ ತ್ರಯ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮಧ್ವರ, 'ಮಾಯಾವಾದ ಖಂಡನ', 'ಉಪಾಧಿಖಂಡನ' ಹಾಗೂ 'ಪ್ರಪಂಚಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾನುಮಾನಖಂಡನ' ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಮಿಥ್ಯಾತ್ವವಾದದ ವಿಸ್ತೃತ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ದಾಸರು ಮಧ್ವರ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿ ಸಾಗುವರೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ವಿಶ್ವ ಸತ್ಯತ್ವದಂತಹ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ತತ್ವಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ದಾಸರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪರಮತ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನವೆನ್ನಬಹುದು.

'ಮತಾಂತರದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನದ್ವೈತವೆಂದು | ವಾತಗುದ್ಧಿ ಕೈಗಳೆರಡು ನೋಯಿಸಲೇಕೆ | 'ಏತತ್ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ' ಎಂಬ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥವ ತಿಳಿದು' ಎಂದು ವ್ಯಾಸರಾಜರು, ಭಗವದ್ಗೀತೆಯು ಅದ್ವೈತವಿಚಾರಪರವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಶ್ರುತಿ 'ವಾತಗುದ್ಧಿ ಕೈಗಳೆರಡು ನೋಯಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ' ಎಂದಿರುವುದು ಅದು ಅದ್ವೈತ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ

೩೯. ಇವರು ಪ್ರತಿಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಾರೆ.

ವಿಮರ್ಶೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಅದರಂತೆ 'ಶಾಲ್ಯಾನ್ನ ನುಂಬುವರು ಪುಲ್ಲನ್ಯಾಕೆ ಮೆದ್ದು ಬದುಕರು' ಎಂಬಂತೆ 'ಸ್ಥಳಚರರು. ಜಲದೊಳು ಚರಿಸಿ ಅಳುವುದ್ಯಾಕೆ' ಈ ಧಾಟಿಯಲ್ಲೇ ಸಾಗುವ ವಾದಿರಾಜರ ಅದ್ವೈತ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿನ ತಿಳಿಹಾಸ್ಯ, ಕಟಕಿ, ವಿಡಂಬನೆಗಳು ಗಮನಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಅದರಂತೆ, 'ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ನೀ ಕೇಳೋ ತಮ್ಮ | ದ್ವಾ ಸುಪರ್ಣ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲೈತೆ' ಎಂಬ ಪುರಂದರದಾಸರಂತೆ, 'ಲೆಕ್ಕವರಿಯದೆ ಜೀವೇಶರು ಸಮರೆಂದು | ಲೆಕ್ಕಿಸುವ ನರರೊಳು ಪಾಪಿ' ಎಂಬ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟರಂಥವರಲ್ಲಿ ಈ ಪರಮತವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಪರಮತವಿಮರ್ಶೆಯಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಲ ದಾಸರ ಮಾತು ಕಠೋರವೆನಿಸುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವುದಾದರೂ ಅವುಗಳ ಹಿಂದಿನ ತಂತ್ರ ಗಮನಾರ್ಹ. 'ಜೀವೇಶ್ವರೈಕ್ಯವ ಜಗತು ಮಿಥ್ಯವೆಂದು ಈ ವಿಧ ಪೇಳುವ ಮಾಯಿಗಳಳಿಯೆಂದು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ಕರವ ಮುಗಿದ' ಎನ್ನುವ ಗೋಪಾಲದಾಸರಂತಹ ಹರಿದಾಸರ ವಿವಿಧ ತಂತ್ರಗಳು ಗಮನಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

ವ್ಯಾಸರಾಜರು, ವಾದಿರಾಜರು, ಪುರಂದರದಾಸರಂಥವರಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲಿ ೫ ಮತ್ತು ೬ನೇ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಪರಮತವಿಮರ್ಶೆ ಸಹಜವೆನಿಸಿದೆ. 'ಏನೂ ಇಲ್ಲೆಂಬನ ಹಾನಿಗೆ ಕಡೆಯಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ, 'ಎಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲೆಂಬುವವನ ನಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲವಾಯಿ | ತಲ್ಲ ಇನ್ನೆಂತು ನಮ್ಮ ಕೂಡೆ ನುಡಿವ' ಎಂಬ ವಾದಿರಾಜರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವೇನಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು, ಜಗತ್ತು ಸುಳ್ಳು ಎಂದು ಸಾರಹೊರಟವರ ಮಾತೂ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಕವಾದುದರಿಂದ ಅದೂ ಸಹ ಸುಳ್ಳು ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಾದಿಯನ್ನು ಇಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿಸಿದ್ದಾರೆ ವಾದಿರಾಜರು. ವಾದಿಯ ಮಾತೇ ಸುಳ್ಳಾದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವು ಸುಳ್ಳೆನ್ನುವ ಅವನ ವಿಚಾರ ಕುಸಿದು ಬೀಳುತ್ತದೆ.

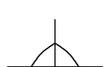
ಈ ಜಗತ್ತು ಸುಳ್ಳು ಎನ್ನುವಂತೆ 'ನಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮ' ಜೀವ ಬ್ರಹ್ಮರಲ್ಲಿ ಭೇದವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವವರು ಹುಲಿಯೋ, ಸಿಂಹವೋ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳೋ ಆಗಿ ಹುಟ್ಟುವರು ಎಂದೆನ್ನುತ್ತದೆ ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್,^{೪೦} ಅದರಂತೆ ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆಯದವರು, ಮತ್ತು ವಿರುದ್ಧ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದವರು. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಂಧಂತವಸ್ಸು ಎಂದಿದೆ ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್.^{೪೧} ಇದನ್ನೇ 'ತಾನೀಶನೆಂದು ನುಡಿದವ ತಮಸನು ತಾನುಂಬ ತನ್ನ ಬಳಗದಿ' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ನೈಯಾಯಿಕರು ಭಗವಂತರಲ್ಲಿ ೧೪ ಗುಣಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರೆ, ಅದ್ವೈತದರ್ಶನವು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನಿರ್ಗುಣ, ನಿರಾಕಾರನೆಂದಿದೆ. ಇಂತಹ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಜನರು ದಾರಿತಪ್ಪು ವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಎಂಬ ಆತಂಕ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಥಮೋ ಹನುಮಾನ್ನಾಮಾ, ದ್ವಿತೀಯೋ ಭೀಮ ಏವ ಚ |

ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಸ್ತೀಯಸ್ತು ಭಗವತ್ ಕಾರ್ಯಸಾಧಕಃ ||

೪೦. 'ತ ಇಹ ವ್ಯಾಘ್ರೋ ವಾ ಸಿಂಹೋ ವಾ ವೃಕೋ ವಾ ವರಾಹೋವಾ ಕೀಟೋವಾ ಪತಂಗೋ ವಾ ದಂತೋ ವಾ ಮಶಕೋ ವಾ ಯದ್ಯದ್ಭವಂತಿ ತತ್ತದಾ ಭವಂತಿ' ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್.

೪೧. ಅಂಧಂತಮಃ ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಯೇಽವಿದ್ಯಾಮುಪಾಸತೇ|

ಅಂದರೆ, ವಾಯು ದೇವರು ಭಗವಂತನ ಆದೇಶದಂತೆ ಮೊದಲು ಹನುಮಂತನಾಗಿ ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಭೀಮಸೇನನಾಗಿ ಹಾಗೂ ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಾಗಿಯೂ ಅವತರಿಸಿ ಭಗವಂತನ ಸೇವೆಗೈದರು ಎಂಬುದು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತವಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿದ 'ಶುದ್ಧಭಕ್ತಿ'ಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದವರು ಮಧ್ವರು. ಶ್ರೀಹರಿ ಸರ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನು, ಸರ್ವದೋಷ ದೂರನೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಂತಹ ಅರಿವಿನೊಂದಿಗೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾಗೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಹರಿಸುವ ಪ್ರೀತಿಯೇ ನಿರ್ಮಲ ಭಕ್ತಿ ಎನಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿದೊರೆಯುವುದು. ಇಂತಹ ಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಕ್ತಿಯು ಲಭ್ಯವೆಂಬ ಮಧ್ವರ ದೃಷ್ಟಿ^{೨೨} ಉದಾರವಾದಂತೆ ಕರುಣಾಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವ ಮಧ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ ಗಮನಾರ್ಹ.

'ಗುರುರ್ನಸ ಸ್ಯಾತ್ ನ ಮೋಚಯೇದ್ಯಃ ಸಮುಪೇತಮೃತ್ಯುಂ' ಅಂದರೆ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಿದ ಅವನು ಗುರುವಾಗಲಾರ, ತಂದೆ - ತಾಯಿಯಾಗಲಾರರು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ಕಳೆದು ಶಾಶ್ವತಸುಖ ನೀಡುವ 'ಮುಕ್ತಿ'ಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದ ಮಧ್ವರನ್ನು ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಗುರು, ಸಹೋದರ, ಮಿತ್ರ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಸರ್ವ ರೀತಿಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರಣು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಅವರು ಒಲಿದು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವರೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. 'ನ ದೈವಂ ಕೇಶವಾತ್ಪರಂ' ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸಮವಾದ ದೈವವಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಮಹಾಭಾರತದ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನೇ ಮಧ್ವರು 'ನಾಸ್ತಿ ವಿಷ್ಣುಸದೃಶಂ ನನು ದೈವಂ' ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಸಮವೆನಿಸಿದ ಹಿತವಾದ ಮಾತು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ ಶುಕತಾತನಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಭಗವಂತನ ಅವತಾರವಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಎಂಬ ತತ್ವ ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು 'ಶುಕತಾತ ಸಮನದೈವಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ 'ಹರಿಗುರುಗಳ ಭಕ್ತಿಯ ಬೇಡಿಬಯಸಿದೆ' ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ 'ಗೋವಿಂದೇ ದೇಹಿ ಭಕ್ತಿಂ ಭವತಿ ಚ' ಎಂದರೆ ಹರಿ ಮತ್ತು ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವರಿಂದ ಬೇಡಿ ಪಡೆಯಬೇಕು ಎಂದಿರುವ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರ ವಿಚಾರದ ಮೇಲೂ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಲಾಗಿದೆ.

ದೇವತೆಗಳಲ್ಲೂ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅಸುರಾವೇಶವಾಗುವುದೆಂದ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅಸುರಾವೇಶವಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತಿ ಸಾಧನೆಯ ಸಾಧಕವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಸುರಾವೇಶವಿಲ್ಲದ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದರೆ ವಾಯುದೇವರು ಮಾತ್ರ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ ಉಪನಿಷತ್. ರಾಮನೇ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ವರ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದಾಗಲೂ, ರಾಮನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಧೀಮಂತ ಹನುಮಂತ. ಅದರಂತೆ 'ಶುದ್ಧೇಭಾಗವತೇ ಧರ್ಮೇ ನಿರತೋ ಯದ್ ವ್ಯಕೋದರಃ' ಎಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಸ್ವಾರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಶುದ್ಧ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದವನು ^{೨೨}. ಮಾಹಾತ್ಮಜ್ಞಾನ ಪೂರ್ವಸ್ತು ಸುದೃಢಃ ಸರ್ವತೋಽಧಿಕಃ | ಸ್ನೇಹೋ ಭಕ್ತಿರಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ತಯಾ ಮುಕ್ತಿನಃಚಾನ್ಯಥಾ||

ಭೀಮನು. ಹಾಗೆಯೇ ವೇದವ್ಯಾಸರಿಗೆ ಅಭಿಮತವಾದ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದವರು ಮಧ್ವರು. ವಾಯುದೇವರ ಅವತಾರವೆನಿಸಿದ ಹನುಮ, ಭೀಮರಂತೆ 'ಭಕುತೆಂಬ ಮುಯ್ಯವ ಹರಿಪಾದಕರ್ಪಿಸಿದವರು ಅಕಳಂಕ ಮಧ್ವಮುನಿರಾಯರು.

ಗುರುವಿಗೆ ಶರಣಾಗುವುದು ಸಾಧನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಹಾಗೂ ಮೊದಲ ಮಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಪುರಂದರದಾಸರು 'ಗುರುವಿನ ಗುಲಾಮನಾಗುವ ತನಕ ದೊರೆಯದಣ್ಣ ಮುಕುತಿ' ಎಂದಿರುವುದು ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೆ. 'ಅನ್ಯಥಾ ಶರಣಂ ನಾಸ್ತಿ ತ್ಯಮೇವ ಶರಣಂ ಮಮ' ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಹರಿಯಲ್ಲಿಯಂತೆ ಗುರುವಿನಲ್ಲೂ ಜಾಗೃತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯ. ತಿನ್ನುವ, ದಾನನೀಡುವ ಸಾಧನೆಗೈಯುವಂತಹ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು 'ತತ್ ಕುರುಷ್ವ ಮದರ್ಪಣಂ' ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾನೆ ಗೀತಾಚಾರ್ಯ. ಸಾಧಕನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರ ಪಾತ್ರ ಹೊಂದಿರುವ ಗುರುವಿನ ಮೂಲಕವಾದ ಈ ಸರ್ವಸಮರ್ಪಣೆಯ ಚಿಂತನೆಯ ಕಡೆಗೆ, 'ಮಧ್ವ ಮುನಿರಾಯ ನಂಘ್ರಿ ಸಕಳ ಭಾರವ ಒಪ್ಪಿಸಿದೆನು' ಎಂದು ಗಮನಸೆಳೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ದರ್ಶನ ತನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರಾದ್ಯಯನದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಹೇಳದೆ ಅದು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಮ್ಮದರ್ಶನದ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ ದುಃಖಮುಕ್ತಿಯ ವಿಚಾರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದ್ವೈತದರ್ಶನವೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. 'ಜೀವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪಾನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ ಮುಕ್ತಿ' ಎಂದು ದ್ವೈತ ದರ್ಶನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಪಂಚ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಲಿ, ಉಪನಿಷತ್, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಮುಂತಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಗುರಿಯಾಗಲಿ ಜೀವರಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ 'ಮುಕ್ತಿ' ನೀಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಜೀವನು ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಅನಾದಿ ಅಜ್ಞಾನಾದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಆ ಸುಖಾನುಭವ ಈಗ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಭ್ರಮೆಗೊಳಗಾಗಿ ಅವನು ಲಿಂಗದೇಹ, ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಕ ಮನಸ್ಸು, ಸ್ಥೂಲದೇಹ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಸಂಸಾರಬಂಧನ, ಇದೇ ಸೃಷ್ಟಿ. ಜೀವರಿಗೆ ಸಂಸಾರಬಂಧಕವೆನಿಸಿದ ಈ 'ಸೃಷ್ಟಿ' ಮೋಚಕವೂ ಆಗಬಹುದೆಂದಾಗ ಅಚ್ಚರಿ ಎನಿಸದಿರದು. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲಕ ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಸಿದ 'ಜೀವ'ನ ದೇಹ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮುಂತಾದವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ವಿಮುಖವಾಗಿ ಭೌತಿಕ ಪ್ರಪಂಚದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದರೆ ಅವು ಬಂಧಕವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವೇ ಪರಮಾತ್ಮನಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದರೆ ಅಂದರೆ ಸ್ವಾಶ್ರಮೋಚಿತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ, ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೆ 'ಮೋಚಕ'ವೂ ಆಗಬಲ್ಲದು. ಹೀಗೆ ಜೀವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವುದೇ 'ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲೋದ್ದೇಶ' ಎಂದಿರುವುದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ.^{೪೩}

೪೩. ಅನಾದಿಕರ್ಮಣಾ ಬದ್ಧಾಃ ಜೀವಾ ನಿತ್ಯಂ ಹ್ಯನಂತಶಃ | ಲಿಂಗದೇಹಯುತಾಃ ಸರ್ವೇ ಪತಿತಾ ಮೂರ್ಚ್ಯತಾ ಇವ|| ಯದಿ ತೇ ಸ್ಥೂಲದೇಹೇನ ಯುತಾ ನಸ್ತುಮೇಽಬಲಾಃ | ಕಥಂ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕುರ್ವೀರನ್ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಪರಾಯಣಾಃ|| ಅಪೂರ್ಣಭಕ್ತಿಯಸ್ತೇವಾ ಕಥಂ ಮೋಕ್ಷ ಮವಾಪ್ನುಯುಃ | ವಿಷ್ಣುರಹಸ್ಯ ಅ.೧. ಶ್ಲೋ. ೨೯-೩೧.

ಪರಮಾತ್ಮನ ಮರೆವಿನಿಂದ ಜೀವನಿಗೆ ಸಂಸಾರಬಂಧನ ಉಂಟಾಗಿದ್ದರೆ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಅರಿವಿನಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಮೋಚನ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಸಂಸಾರಬಂಧನ ಒದಗುವಂತೆ ಅವನಿಂದಲೇ ಸಂಸಾರಮುಕ್ತಿಯೂ ಸಹ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ದ್ವೈತದರ್ಶನ ಒದಗಿಸಿದ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿ ಆಧಾರಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿವೆ^{೪೧}.

ದರ್ಶನಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಇಂತಹ 'ಮುಕ್ತಿ'ಯು ಬಹುತೇಕದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಾದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳು, ಪ್ರಕಾರಗಳಂತಹ, ಮುಕ್ತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿವರಗಳು ವಿರಳವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿದ ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ವಿಚಾರಗಳು ನೂತನವೆನಿಸಿವೆ. ಅವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕರ್ಮನಾಶ, ಲಯ, ಭೋಗ ಈ ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಇತರ ಜೀವರಿಗೆ ಕರ್ಮಕ್ಷಯ, ಉತ್ಪಾಂತಿ, ಮಾರ್ಗ, ಭೋಗ ಈ ನಾಲ್ಕು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯು ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಚಿತ, ಆಗಾಮಿ, ಹಾಗೂ ಪ್ರಾರಬ್ಧಗಳೆಂಬ ತ್ರಿವಿಧ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನವೆರಡು ಭಗವಂತನ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಾಶವಾಗಿ^{೪೨} ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮ ಅನುಭವಿಸಿ ಮುಗಿಸುವುದರಿಂದ ನಾಶವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಸರ್ವಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸರ್ವಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಅವಶ್ಯವೆನ್ನುವ ಈ ವಿಚಾರ ದ್ವೈತದರ್ಶನದಂತೆ ಇತರ ಕೆಲದರ್ಶನಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ದ್ವೈತದರ್ಶನ "ಭಗವಂತನ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ" ದಿಂದಲೇ 'ಸರ್ವಕರ್ಮಕ್ಷಯ' ಸಾಧ್ಯವೆಂದಿದೆ. ಇತರ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣದಿರುವ ಈ ವಿಚಾರ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಅದು ನೀಡಿರುವ ಯುಕ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಕರ್ಮ ಅನುಭವಿಸಿ ಮುಗಿಸುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಹತ್ತು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವಷ್ಟು ಕರ್ಮಸಂಗ್ರಹವಾಗಿರುತ್ತದೆ^{೪೩}. ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ತೀರಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕರ್ಮಸಂಗ್ರಹ. ಹೀಗೆ ಕರ್ಮಗಳ ಗಂಟು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಹೋದರೂ ಅದು ಕರಗುವ ಬದಲು ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಹೀಗೆ 'ಸರ್ವಕರ್ಮಕ್ಷಯ' ಕೈಗೊಡದ್ದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.^{೪೪} ಅನುಭವಿಸಿ ತೀರಿಸುವುದರಿಂದ 'ಪ್ರಾರಬ್ಧ

೪೧. i) ಪರಾಭಿಧ್ಯಾನಾತ್ಮ ತಿರೋಹಿತಂ ತತೋಹ್ಯಸ್ಯ ಬಂಧವಿಪರ್ಯಮೌ - ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ೩-೨-೫

ii) ಮತ್ತಃ ಸ್ಮೃತಿಜ್ಞಾನ ಮಪೋಹನಂ ಚ ಭಗವದ್ಗೀತಾ - ೧೫-೧೫. ಯು) 'ಅಜ್ಞಾನಾಂ ಜ್ಞಾನದೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಮೋಕ್ಷದಶ್ಚ ಸಃ' ಅನುಷ್ಠಾನಾನ 'ಬಂಧಕೋ ಭವಪಾಶೇನ ಭವಪಾಶಾಚ್ಚ ಮೋಚಕಃ' ಅದೇ ಇತ್ಯಾದಿ.

೪೫. 'ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಣೋಽನ್ಯಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಾದೇವ ಪರಿಕ್ಷಯಃ' - ಅಣುಭಾಷ್ಯ, ಆನಂದತೀರ್ಥರು. ಶ್ಲೋ. ೨೨.

೪೬. ಆಚತುರ್ದಶ ಮಾತ್ ವರ್ಷಾತ್ ಕರ್ಮಾಣಿ ನಿಯಮೇನ ತು | ದಶಾವರಾಣಾಂ ದೇಹಾನಾಂ ಕಾರಣಾನಿ ಕರೋತ್ಯಂತಯಂ|| ಕೃಷ್ಣಾಮೃತ ಮಹಾರ್ಣವ, ಆನಂದ ತೀರ್ಥರು. ಶ್ಲೋ. ೨೦೮.

೪೭. 'ಅತೋ ಕರ್ಮಕ್ಷಯಾತ್ ಮುಕ್ತಿಃ ಕುತ ಏವ ಭವಿಷ್ಯತಿ' - ಅದೇ.

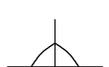

ಕರ್ಮನಾಶ ಹಾಗೂ ಭಗವಂತನ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನದಿಂದ 'ಸಂಚಿತ' ಹಾಗೂ ಆಗಾಮಿ ಕರ್ಮಗಳ ನಾಶ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಮಾತ್ರ 'ಸರ್ವಕರ್ಮಕ್ಷಯ' ಸಾಧ್ಯವೆಂಬ ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ವಿಚಾರವೇ ಈ ಮೇಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ಪರಿಹಾರವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿದ 'ಸರ್ವಕರ್ಮಕ್ಷಯ'ದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ಮೆರೆಯುವ ಈ 'ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ' ವನ್ನು ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆನ್ನಬಹುದು. ಈ ರೀತಿ ಸರ್ವಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಮುಕ್ತಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಹಂತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮನಾಡಿ ಅಥವಾ ಸುಷುಮ್ನಾನಾಡಿಯ ಮೂಲಕ ದೇಹದಿಂದ 'ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿ' ಎರಡನೆಯ ಹಂತವಾಗಿದೆ. ಅರ್ಚಿರಾದಿ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ವಾಯು ದೇವರ ಜೊತೆಗೂಡಿ ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮೂಲಕ ಪರಮಾತ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಸಾಗುವುದು ಮೂರನೆಯ ಹಂತ 'ಮಾರ್ಗ'ವಾದರೆ 'ಸುಖಭೋಗ'ವು ಮುಕ್ತಿಯ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ಹಂತವಾಗಿದೆ.

ವಿವಿಧ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವೆಂದು ಒಪ್ಪಿದ ಮುಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪ, ಅದರ ನಿರೂಪಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ವಿಧಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ, ಆತ್ಮನ ದುಃಖಪರಿಹಾರ 'ಮುಕ್ತಿ' ಎಂಬುದು ಅನೇಕ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆತ್ಮನಿಗೆ ದುಃಖಾಭಾವದ ಜೊತೆಗೆ ಅವನ ಸ್ವರೂಪಸುಖಾನುಭವವೇ ಮುಕ್ತಿ ಎನ್ನುವ ದ್ವೈತದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಈ ಮುಕ್ತಿಯ ಹರಹು ಇನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. 'ನೈಜ ಸುಖಾನುಭೂತಿಃ ಮುಕ್ತಿಃ' ಎಂದರೆ ಜೀವನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆನಿಸಿದ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದೇ ಮುಕ್ತಿ. ಸ್ವರ್ಗ ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯ ದುಃಖಗಳು ಪರಿಹಾರಗೊಂಡಂತೆ ತೋರುವುದಾದರೂ ಅಂತಹ ಸ್ವರ್ಗಸುಖಗಳು ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ. ಜೀವನ ದುಃಖಬೀಜವನ್ನು ಹುರಿದು ಅವನಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖಾನುಭವವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಒದಗಿಸುವುದೇ ಮುಕ್ತಿ.

ಆತ್ಮನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದೇ ಮುಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಜೀವನಿಗೆ ದುಃಖಪರಿಹಾರದ ಜೊತೆಗೆ ಸುಖಾನುಭವವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ಈ ಧೋರಣೆ ಉದಾರದಂತೆ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಎನಿಸಿದೆ. ದುಃಖದ ಭಾರ ಅತಿಯಾದಾಗ ದುಃಖಪರಿಹಾರವಾದರೆ ಸಾಕು ಎಂದೆನಿಸುವುದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಜೀವನು ತಾನು ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆನ್ನುವ ಅವನ ಮೂಲಭೂತ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಮೆರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ದುಃಖಾಭಾವದ ಜೊತೆಗೆ ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಸೇರಿದಂತಹ 'ಮೋಕ್ಷ'ವನ್ನೇ ಪುರುಷಾರ್ಥವೆನ್ನುವುದು ಸಮಂಜಸವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ದುಃಖಸ್ವರ್ಶವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸುಖಾನುಭವವೆನಿಸುವ ಈ ಮುಕ್ತಿ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನಿಗೆ ಹೊಸದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಅವನು ಅನುಭವಿಸುವಂತಹ ಈ ಸುಖ ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳುವಂತಹದಾಗಿರದೆ ಅದು ಅವನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿದೆ. ಜೀವನು ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗೆ ಈಗ ಇಂತಹ ಅನುಭವ ಬಾರದೆ ಇರಲು ಅನಾದಿಅವಿದ್ಯೆ, ಕಾಮ, ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ, ಸ್ವಗುಣಾಚ್ಛಾದಿಕಾ ಮತ್ತು

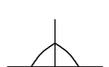
ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕಾ ಎಂಬ ದುಷ್ಟ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು, ಲಿಂಗದೇಹ ಹಾಗೂ ಭಗವಂತನ ಇಚ್ಛೆ ಎಂಬ ಸಪ್ತಾವರಣಗಳ ಗುಡ್ಡವೇ ಅಡ್ಡವಾಗಿರುವುದು ಕಾರಣ. ಇಂತಹ ಸಪ್ತಾವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಸ್ವರೂಪದೇಹಕ್ಕೆ ಕವಚದಂತಿರುವ ಈ ಲಿಂಗದೇಹವು ಜೀವನ ಸ್ಥೂಲದೇಹ, ಅನಿರುದ್ಧ ದೇಹಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೆನಿಸುವಂತೆ, ಅವನಿಗೆ ನಾನಾವಿಧ ದುಃಖನೀಡುವ ಸಂಸಾರಕ್ಕೂ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಲಿಂಗಶರೀರ, ಸುಖಸ್ವರೂಪನೆನಿಸಿದ ಜೀವನಿಗೆ ಒಂದು ಮುಚ್ಚಳದಂತಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಸುಖವನ್ನು ತೋರಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರ್ಮಲ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದಾಗ ಇಂತಹ ಲಿಂಗದೇಹವು ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮುಚ್ಚಳ ಸರಿದಾಗ ಜೀವನ ಸ್ವರೂಪವೆನಿಸಿದ ನಿಜವಾದ ಆನಂದದ ಬುಗ್ಗೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಚಿಮ್ಮತೊಡಗುತ್ತದೆ. 'ಜೀವನು ತನ್ನದಲ್ಲದ ದುಃಖಮಯ ಲಿಂಗಶರೀರ ರೂಪವನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸುಖರೂಪದಿಂದಿರುವುದೇ ಮುಕ್ತಿ' ಎಂಬ ಭಾಗವತದ ವಿಚಾರವೂ ಇದೇ ಆಗಿದೆ.

ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ನೆರಳಿನಂತೆ ಸಾಗುವ ದಾಸವಾಚ್ಛಯ ಜೀವನು ಹರಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ದುಃಖವನ್ನು ನೀಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆನಿಸಿದ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದಿದೆ. 'ನಿತ್ಯ ನಿರ್ದುಃಖ ಸುಖಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಸುತ್ತ ಸುಳಿವರು' ಎಂಬ ವಾದಿರಾಜರಂತೆ.

**ಕೇವಲಾನಂದ ಚಿನ್ಮಯ ಜೀವ ನೈಜಸ್ವಭಾವ ತ್ಯಜಿಸಿ ಅನ್ಯ
ಭಾವವಾಶ್ರಯಿಸಲು ಶ್ರೀಧರ ನಿನ್ನ ಬಂಧಕ ಶಕುತಿ ಆವರಿಸೆನ್ನ
ಕಾವಳಗೊಳಿಸಿ ಈ ವಿಧ ಬನ್ನ ಬಡಿಸುತ್ತಿದೆ
ಕೈವಲ್ಯದರಸನೆ ನೀ ವಿಚಾರಿಸಿ ಕಾಯೊ'**

ಎನ್ನುವ ಗೋಪಾಲದಾಸರಂಥವರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಜೀವನು ದುಃಖವನ್ನನು ಭವಿಸುವುದು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ. ಅವನು ಸುಖಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲಿ 'ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪಾನಂದಭಾವ ಮೋಕ್ಷ' ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಗೊಂಡಿರುವುದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜೀವ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮ ಇವರು ಒಂದಾಗುವುದನ್ನು ಮೋಕ್ಷವೆನ್ನುತ್ತದೆ ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನ. ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮರಿಗೆ ಭೇದವಿದ್ದರೂ ಮುಕ್ತಿಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಶುದ್ಧರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಜೀವ ಬ್ರಹ್ಮರಿಗೆ ಐಕ್ಯವೆನ್ನುತ್ತದೆ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ದರ್ಶನ. ಜೀವನು ಅಲ್ಪಜ್ಞ, ಅಸಮರ್ಥ, ಅಕರ್ತನಾದಂತೆ, ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಜ್ಞ ಸರ್ವಸಮರ್ಥ, ಸರ್ವಕರ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ವಿರುದ್ಧ ಲಕ್ಷಣಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಜೀವ ಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ವೇದ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುವುದರಿಂದ, ಈ ಮೇಲಿನ ವಾದಗಳನ್ನು ದ್ವೈತದರ್ಶನವು ಸಂಯುಕ್ತವಾಗಿ ತಳ್ಳಿಹಾಕಿದೆ. ಅದರಂತೆ, ಶುದ್ಧ ಜೀವ, ಶುದ್ಧಬ್ರಹ್ಮ ಐಕ್ಯವೇ ಮೋಕ್ಷವೆನ್ನುವಾಗಲೂ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವ - ಬ್ರಹ್ಮರಿಬ್ಬರು ಶುದ್ಧರೆನ್ನುವುದು ಸಮಂಜಸವೆನಿಸಿದರೂ, ಶುದ್ಧವಾದ ಎರಡು ಲೋಟ ನೀರು ಸೇರಿದಾಗಲೂ ಸಹ ಅದು ಒಂದೇ ಲೋಟ ನೀರಾಗದೆ ಎರಡು

ಲೋಟ ನೀರೇ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಶುದ್ಧರಾದ ಜೀವ ಬ್ರಹ್ಮರು ಒಂದಾಗುವರೆನ್ನಲು ಈ 'ವೃದ್ಧಿ'ಯ ಯುಕ್ತಿಯು ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. 'ಪರಮಂ ಸಾಮ್ಯಂ ಉಪೈತಿ' ಎಂಬ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿನ 'ಸಾಮ್ಯ' ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ಭೇದವೇ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೊಂಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದ ಇಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಎರಡು ವಸ್ತುಗಳಿದ್ದಾಗಲೇ ಸಾಮ್ಯ ಅಂದರೆ ಹೋಲಿಕೆ ಸಾಧ್ಯ. ಹೀಗೆ ಸಾಮ್ಯ ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವ ಬ್ರಹ್ಮ ಭೇದವಿರುವುದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟ. ಅಂತೆಯೇ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ 'ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ಹೋಗುವುದೆಂಬ ಬುದ್ಧಿ' ಪ್ರಮಾಣಯುಕ್ತಾದಿ ವಿರುದ್ಧವಾದುದರಿಂದ 'ಹೇಸಿ', 'ಬುದ್ಧಿ' (ಶಬ್ದ) ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಬ್ರಹ್ಮಭೇದ ಹೇಳುವಿಕೆ ಅನೇಕರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದರಿಂದ ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅಭೇದ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ 'ಈ ಹೇಸಿನಾರೇರಗೆಲ್ಲವ' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಕೃತ ಈ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ನುಡಿಯ ಹಿಂದಿನ ಐದು ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಮೂರು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವರ ಅವತಾರತ್ರಯ ವಿಚಾರ, ಜಯತೀರ್ಥರ ಮಹಿಮೆ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರೆ ಇವುಗಳ ವಿವರಣೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡ ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ನುಡಿಯ ವಿಚಾರ ವಿಷಯಾಂತರವೆನಿಸುವಂತಿದೆ. ಮುಂದೆ ಹದಿನಾರರಿಂದ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತರವರೆಗಿನ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯ ವಿಚಾರ ಪ್ರಸ್ತುತಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಹದಿನಾರು-ಹದಿನೇಳು ನುಡಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯ ವಿಚಾರದ ಈ ನುಡಿ ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಂಜಸವೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶೋಧಕರು ಗಮನಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ನಾವೆಲ್ಲ ಜಯರಾಯರ ಸಂತತಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ 'ಹೆತ್ತಯ್ಯ' ಜಯತೀರ್ಥರು. ಅವರಿಗೂ ವಾಯುದೇವರ ಅವತಾರವೆನಿಸಿದ ಮಧ್ವರು ಗುರುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ತಂದೆಯೆನಿಸಿದುದರಿಂದ ಮಧ್ವರು ನಮಗೆ 'ಮುತ್ತಯ್ಯ'. ಇಂತಹ ವಾಯುದೇವರ ಮಹಿಮೆ ವೇದಗಳಂತೆ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ, ಛಾಂದೋಗ್ಯಗಳಂತಹ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲೂ ವರ್ಣನೆ ಗೊಂಡಿರುವುದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಅವರ ಕೀರ್ತಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹರಡಿದೆ. ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವದಂತೆ ಈ ವಾಯು ಜೀವೋತ್ತಮತ್ವದ ಅರಿವು ಸಾತ್ವಿಕ ಚೇತನರಿಗೆ ಅಮೃತಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ವಾಯುದೇವರನ್ನು ಮಣಿಸಲು, ಸೆಣೆಸಲು ಆಗದಿರುವ ಅಸುರರಲ್ಲಿ ಕೈ ಕೈಹಿಸುಕಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಹೊಟ್ಟೆ ಕಿಚ್ಚು ತುಂಬಿದೆ.

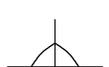
ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಎದುರಾದ ವಿವಿಧ ಮತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಮನ್ ನ್ಯಾಯಸುಧಾ ಮುಂತಾದ ಉದ್ಬಂಧಗಳ ಮೂಲಕ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ, ಸಾಧಾರವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಶ್ರೀ ಜಯತೀರ್ಥರದು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು, ವ್ಯಾಸರಾಜರು, ವಾದಿರಾಜರು, ರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥರಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವರಿಂದ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸಮರ್ಥನೆಗೊಳ್ಳುವಂತಾದುದೂ ಸಹ ಯುಕ್ತ ಪುರಸ್ಕರವಾದುದರಿಂದ ನಿರ್ದುಷ್ಟ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ನವನವೀನ ಚಿಂತನೆ

ಮಂಥನ ಶೈಲಿಯ ವಾಗ್ವೈಖರಿಯ ಜಯತೀರ್ಥರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಎಂಬುದಾಗಿ ನೆನಪಿಡಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ. ಈ ರೀತಿ ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದವರು ಜಯತೀರ್ಥರು. ಹೀಗೆ ಭವ್ಯ-ದಿವ್ಯಗಳಿಸಿದ ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಜಾಗಟೆ, ನಗಾರಿ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತ ವೈಭವದಿಂದ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಉಳಿದೆಲ್ಲ ದಾರ್ಶನಿಕರ ವಿಚಾರ ನಿರಾಧಾರವಾಗಿದ್ದರೂ, ಈವರೆಗೆ ಅಂತಹ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಆ ಸಂಸ್ಕಾರ ಬಲಗೊಂಡುದರಿಂದ, ಸಾಧಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತವು ನೂತನವಾದ್ದರಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸೊಗಸು ಎನಿಸದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ವಿಚಾರವಂತರೂ ಬೀಗರೂ ಆದ ತಾವೆಲ್ಲ ಯಾವುದೇ ಅಂಜಿಕೆ ಅಳುಕಿಲ್ಲದೆ ಈದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಪೀಡಿತರಾಗದೆ ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವು ಎಂಥವರಿಗೂ ರುಚಿಸದಿರದು, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಮನದಟ್ಟಾಗದಿರದು ಎಂಬುದನ್ನು 'ಭಯಬಿಟ್ಟು' ಎಂಬುದರಿಂದ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ 'ಕವಿಯರು' ಎಂದೆನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಬೀಗರ ಬಗೆಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಉದಾರ ಹೃದಯದ ವಿಶಾಲಭಾವನೆ ಗಮನಾರ್ಹ. ಇತರರನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಮತದ ಕಡೆಗೆ ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ಈ ನಡೆ ಎಂಥವರನ್ನೂ ಮೋಡಿಮಾಡದಿರದು.

ನಾನು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾವಿನಹಣ್ಣು ತಿಂದೆನು ಇಂತಹ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯ ತೀರಾ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಲೌಕಿಕ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆಯೇ ಬೇರೆ. ಭಗವಂತನ ಅಭಿಷೇಕದ ತೀರ್ಥ ಅಥವಾ ಭಗವಂತನ ಪಾದೋದ್ಭೂತಕಾದ ಗಂಗೆಯ ದರ್ಶನ, ಸ್ಪರ್ಶನ, ಪಾನಗಳನ್ನು ಗೈಯುವವರನ್ನು ಅವು ಪಾವನಗೊಳಿಸುವಂತೆ, ಭಗವಂತನ ವಿಚಾರವು ಜಿಜ್ಞಾಸು ಹಾಗೂ ಉತ್ತರಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಂತೆ ಇದನ್ನು ಆಲಿಸುವ ಶ್ರೋತೃವರ್ಗವನ್ನೂ ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದಿದೆ ಭಾಗವತ. ಅದರಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಪ್ರಸ್ತುತಗೊಳ್ಳಲಿರುವ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ಮುಂತಾದ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಈ ವಿಚಾರ ಹಾಳುಹರಟೆಯಂತಹ ಲೌಕಿಕವಿಚಾರವಾಗಿರದೆ ಭಗವನ್ಮಹಿಮಾ ಬೋಧಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತಾವೆಲ್ಲ ಆಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ವಿನಂತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ವೈಕುಂಠಪತಿ ನಾರಾಯಣನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗೂ ಇದು ಸಮ್ಮತವಾದ ವಿಚಾರವೆಂದೂ ನೆನಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೇದಾಭಿಮಾನಿನಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. 'ಅನಾಲೋಚನೇಷು ಸರ್ವವಿಷಯಕಂ ತಜ್ಞಾನಂ' ಅಂದರೆ ಯೋಚಿಸದೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಇಡೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸ್ಫುರಣಗೊಳ್ಳುವಂತಹ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಮಧ್ವರ ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಭಾಷ್ಯದ ಮಾತಿನಂತೆ 'ತಾರತಮ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು ಪಾರಮ್ಯಗಳ ಸರಿಯಾದ ಅರಿವು ಪಡೆದವರು "ಏಕಾಂತಿ"ಗಳೆನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಏಕಾಂತಭಕ್ತ ಶಿರೋಮಣಿ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಜ್ಞಶಿಖಾಮಣಿ ಎನಿಸಿದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ತಾರತಮ್ಯ ಮುಂತಾದ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ಸಮ್ಮತವಾಗಿವೆ. ಅಂತೆಯೇ 'ವೈಕುಂಠಪತಿಯ ಅರಮನೆಯಾಸ್ಥಾನದ ಏಕಾಂತ

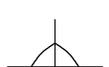

ನಾರೇರೊಪ್ಪಿದ್ದೆ'ನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಗೊಳ್ಳಲಿರುವ ವಿಚಾರ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದಂತೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ ಅಮೂಲ್ಯವೂ ಆಗಿರುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಸೆಳೆದುಲಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬರೇ ಇದ್ದರೂ ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಬಹುವಚನದಿಂದ ಗೌರವಪೂರ್ವಕ ಗುರುತಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು 'ನಾರೇರು' ಎಂಬುದರಿಂದ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇದು 'ಹಾದಿಬೀದೀಯ ಜನ ಮೆಚ್ಚಿ' ಸುವಂತಹ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಮಯ್ಯಲ್ಲ ಮಾಧವನ ಶ್ಲೇಷ ದ್ವೀಪ ಮಂದಿರದಿ ಶ್ರೀದೇವಿಯಮ್ಮ ಕೇಳಂತಹ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ವಿಚಾರ ಇದು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಭಕ್ತಿಯ ಮುಯ್ಯ(ಕಾಣಿಕೆ) ಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ಹರಿಪಾರಮ್ಯನೆಯಿಲ್ಲದ, ತಾರತಮ್ಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದ ಭಕ್ತಿ ಶುದ್ಧಭಕ್ತಿ ಎನಿಸದು. ಇಂತಹ ಶುದ್ಧಭಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದವರು 'ಭ್ರಾಂತ ಜನರೆ'ನಿಸಿ ಮೂಢಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ದುಃಖಮಿಶ್ರಿತವಲ್ಲದ ನಿರಂತರ ಸುಖರೂಪದ 'ವಿಶ್ರಾಂತಿ' ಎನಿಸಿದ ಮುಕ್ತಿದೋರದು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮುಕ್ತ ಸ್ಥಲವೆನಿಸಿದ 'ಅನಂತಾಸನದ ದೊರೆಯ ಮಡದಿ ಶ್ರೀಕಾಂತ ನಮ್ಮವ್ವ ಕೇಳಿ' ವಿಶಿಷ್ಟ ವಿಚಾರ ಇದಾಗಿದೆ. ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ವಿಷಯವನ್ನು ಎತ್ತಿ, ಒತ್ತಿ ಹೇಳುವಂತಹ ಪ್ರಚಲಿತ ರೀತಿಯನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ 'ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕೇಳಿ' ಎಂಬ ಪುನರುಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೈಕುಂಠ ಶ್ಲೇಷ ದ್ವೀಪ. ಅನಂತಾಸನಗಳೆಂಬ ಈ ಮೂರು ಮುಕ್ತಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿತ್ಯ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ 'ತ್ರಿಧಾಮಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಮಥುರೆಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಂದಗೋಕುಲ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಂದ ವೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ್ದರಿಂದ ತಾನು ತ್ರಿಧಾಮಾ' ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಸುವಂತಿದೆ. ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ವಾದಿರಾಜರು. 'ವೈಕುಂಠಪತಿಯ ಅರಮನೆ' 'ಶ್ಲೇಷದ್ವೀಪದ ಮಂದಿರ' ಮತ್ತು 'ಅನಂತಾಸನದ ಅನಂತನ' ಎಂದು ಭಗವಂತನ ನಿತ್ಯಸನ್ನಿಧಾನದ ಈ ಮೂರು ಮುಕ್ತಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮೂರು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ದಾಸರ ಮೇಲಾದ ವಾದಿರಾಜರ ರುಕ್ಮಿಣೀಶ ವಿಜಯದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಜ್ಜನರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಹರಸಬೇಕು ಕೊಂಡಾಡಬೇಕು ಇದು ಕೂಡಾ ಸಾಧಕನ ಸಾಧನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವೆಂಬುದು ಮುಂದಿನ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಮಧ್ವರು ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ೩೨ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.^{೪೮} ಇವೇ ಸರ್ವಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಜಯತೀರ್ಥರು, ವ್ಯಾಸರಾಜರಂತಹ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮುಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಗುರು ಪರಂಪರೆಗೆ ಈ ಸರ್ವಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಮೂಲ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖ ಆಧಾರವಾದುದರಿಂದ 'ದರ್ಶನರಾಯರು ಮೂವತ್ತೇಳು ಮಂದಿ ಅರಸರು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಮಹಿಮೆ' ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತ ನಾವು ಬರುತ್ತೇವೆ' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಅದ್ವೈತದರ್ಶನಗಳಂತಹ ಇತರ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಶ್ರುತಿಸ್ವತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಂತಹ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸದಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಏನೋ ಅಲ್ಲಿ ಅವರ್ವಚೀನರು

೪೮. 'ನ್ಯಾಸಪದ್ಧತಿ' 'ಕಂದುಕಸ್ತುತಿ' ಈ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ೩೯ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ನೋಡಿ 'ಸರ್ವಮೂಲ' ಸಂ. ೫, ಸಂಪಾದಕ. ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ ಪು. ೧೨೩-೨೩೫. 'ಸರ್ವಮೂಲ' ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿವರಗಳಿಗೆ ನೋಡಿ ಇದೇ ಕೃತಿ ಪು. ೫೪-೫೫

ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸರಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿಮರ್ಶಿಸಿರುವ ನಿದರ್ಶನಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಮಧ್ವರು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಶ್ರುತಿ-ಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಒದಗಿಸಿರುವುದರಿಂದ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭವಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯವರಾದ ನಾವು 'ತವರಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ ತಂದವರು ನಮ್ಮ ನೆಳಲಿಗಂಜಿ ನಡೆಯುವವರು' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ತಾವು ಪ್ರಮಾಣಿಸಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಶುದ್ಧವಿಚಾರದ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದವರು' ಎನ್ನುವ 'ದುರುಳೀರ ಉನ್ನತ ನಮಗೆ ಎಣಿಕಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮೆರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಮಧ್ವರು, ಜಯತೀರ್ಥರು, ವ್ಯಾಸರಾಜರು, ವಾದಿರಾಜರು, ರಾಘವೇಂದ್ರ ತೀರ್ಥರಂತಹ ಮಹನೀಯರ ಅಪಾರ ಗ್ರಂಥ ರೂಪದ 'ಜ್ಞಾನದೀವಟಿಗೆ'ಗಳೆನಿಸಿದ ನಾವೆಲ್ಲ ಅಜ್ಞಾನ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿ, ಸುಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕನ್ನು ಹರಡಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರಮಾಣಿಸಿದ್ದ, ಶುದ್ಧಜ್ಞಾನವೆನಿಸಿದ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಸಾರ ನಡೆಯುವಾಗ ನಿರಾಧಾರ ಮಾತಿನಂತಹ ಇತರ ವಾದಿಗಳು ಇದನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾಗದೆ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

'ನಮ್ಮಯ್ಯನಾ ಸ್ಥಾನ ಬಣ್ಣಿಸಲಳವಲ್ಲ' ಎಂದು ಮುಂತಾದ ಮುಂದಿನ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗ ತಿಳಿಸಿದ ಮಧ್ವರ ಸ್ಮರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಜಯತೀರ್ಥರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ರೂಪಕಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಆಗಲೇ ವಾಚಸ್ಪತಿ, ಅಮಲಾನಂದ, ಶ್ರೀಹರ್ಷ, ಆನಂದ ಬೋಧ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಂಡಿತರಿಂದ 'ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನ'ವು ವೇದಾಂತವೆಂದರೆ ಇದೇ ಎನ್ನುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗೊಂಡಿತ್ತು. ಆಗ ತಾನೇ ಮಧ್ವರಿಂದ ಬೆಳಕು ಕಂಡಿದ್ದ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಚಾರ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳ ವಿವರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಅದನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವುದು, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತ ಪಡೆಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಶಿಷ್ಯಸಂಪತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು, ಗ್ರಂಥರಚನೆ, ವಾದ-ವಿವಾದ ಮುಂತಾದವು ಅಂದಿನ ದ್ವೈತಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳ ತುರ್ತಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಿ, ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸೌಧವನ್ನು ಭದ್ರಗೊಳಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಜಯತೀರ್ಥರದು. ಅಂತೆಯೇ ಪ್ರಾತಃ ಸ್ಮರಣೀಯರಾದ ಜಯತೀರ್ಥರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಲಾಗಿದೆ. ದ್ವೈತವೇದಾಂತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಜಯತೀರ್ಥರ ಆಸ್ಥಾನ ವರ್ಣಿಸಲಸಾಧ್ಯ. ಅಲ್ಲಿರುವವರೆಲ್ಲ ಶುದ್ಧರು- ಸಿದ್ಧರು, ಯೋಗಿಗಳು-ವಿರಾಗಿಗಳು, ತ್ಯಾಗಿಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಶ್ರವಣ, ಕೀರ್ತನ, ಸ್ಮರಣ, ಪಾದಸೇವನ, ಅರ್ಚನ, ವಂದನ, ದಾಸ್ಯ, ಸಖ್ಯ, ಆತ್ಮನಿವೇದನ ಈ ನವವಿಧ ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನಿ ವರೇಣ್ಯರೂ ಹೌದು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪರಮ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರೆನಿಸಿದ. ಈ ಮೇಧಾವಿಗಳ ಜ್ಞಾನ ರತ್ನಗಳ ಬೆಳಕು ಸುತ್ತಲೂ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹರಡಿದೆ. ವೇದವ್ಯಾಸರ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯ ಮಧ್ವರು ಅಣುಭಾಷ್ಯ, ನ್ಯಾಯವಿವರಣ, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಉದ್ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ವೇದವ್ಯಾಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

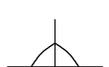
ಅಂತೆಯೇ ಆನಂದತೀರ್ಥರು ಭಗವಂತನ ಅವತಾರವಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತ ಹಾಗೂ ಯತಿಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಅಪಾರ ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತತ್ವೋಪದೇಶ ನೀಡಿದ ಪರಮಹಂಸರು.

ಮದ್ವರು, ಜಯತೀರ್ಥರಂಥಹ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಉಪರಿಗೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಸ್ವಷ್ಟ, ವಿಶಿಷ್ಟ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಾಗೂ ಉದಾತ್ತವೆನಿಸಿದ ಚಿಂತನೆಗಳು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅತಿಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ 'ಪತಾಕೆ' ಕಡುಭಕ್ತಿ (ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿ), 'ಹರಿನಿಷ್ಠೆ ಕಳಸ, ಹರಿನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕಡುಭಕ್ತಿಗೈಯುವವರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಸಾಲು ಸಾಲು ಅಭಯಗಳೇ 'ಭತ್ತ'ಗಳು ತುಲಸೀಮಾಲೆಗಳೇ ತೋರಣಗಳು ಭಗವದ್ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜ್ಞಾನವೇ ಈ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ತೇಜಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಸೌಂದರ್ಯ, ಉತ್ತಂಗ ಜ್ಞಾನ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರಾಗಿ ವಿರಾಜಮಾನರಾದವರು ಜಯತೀರ್ಥರು.

ಚಿತ್ರೈಃ ಪದ್ಯೈಶ್ಚ ಗಂಭೀರೈಃ ವಾಕ್ಯೈಮಾನ್ಯೈರ ಬಿಂಡಿತೈಃ | ಗುರುಭಾವಂ ವ್ಯಂಜಯಂತೀ ಭಾತಿ ಶ್ರೀಜಯತೀರ್ಥ ವಾಕ್ || ಎಂದಂತೆ ಇತರ ಮತೀಯ ವಿಚಾರ ದಿಗ್ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಇವರ ವಾಗ್ವೈಖರಿ ಅತ್ಯದ್ಭುತ, ಇಂತಹ ವಾದಿಗಳ ದಿಗ್ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಇವರ ವಾಗ್ವೈಖರಿ ಅತ್ಯದ್ಭುತ, ಇಂತಹ ವಾದಿಗಳ ದಿಗ್ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ಇವರ ಯುಕ್ತಿಗಳೆಂಬ 'ಆನೆಗಳೆಣಿಕಿಲ್ಲ' ಪ್ರಮಾಣಗಳೆಂಬ 'ಕುದುರೆಯ ಗಣಿಲ್ಲ' ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳೆಂಬ 'ಕಾಲಾಳು ರಥಕೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲ' ಉತ್ತಮ ವಾಗ್ಮಿಗಳಾದ ಇವರ 'ಅನ್ಯೋಕ್ತಿ ಚಾಣೆ ದಾಸೇರಿಗೆ ಕಡೆಯಿಲ್ಲ' ಜಯತೀರ್ಥರ ಶ್ರೀ ಮನ್ಯಾಯಸುಧಾ, ತತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ, ಪ್ರಮೇಯ ದೀಪಿಕಾ ಮುಂತಾದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದುವರೆಗೆ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಮತಗಳ ಸುದೀರ್ಘ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ವಿವರಣೆ ಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ವೇದೋಪನಿಷತ್‌ಗಳಂತಹ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದ ಜಯತೀರ್ಥರು 'ಕುವಿದ್ಯಾರಣ್ಯವ ಸವರಿವಬೇಟ್ಯಾಡಿದ ಕೋವಿದ'ರೆನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಇಂತಹ ಹಡೆದಪ್ಪ ಜಯತೀರ್ಥರು ರಚಿಸಿದ ಅಪಾರಗ್ರಂಥ ಸಮೂಹವು 'ದೇವವನ'ವೆಂಬ ರೂಪಕದಿಂದ ಮುಂದಿನ ಎರಡು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾದ ಸ್ಥಾನನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಹರಿದು ಬರುತ್ತಿರುವ ಹರಿದಾಸ ಪರಂಪರೆಯ ಚೇತನ ದ್ವೈತದರ್ಶನ. ಹರಿದಾಸರ ಗುರು ಆನಂದ ತೀರ್ಥರು ಬೋಧಿಸಿದ 'ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ' ಹರಿದಾಸರ ತತ್ವ ಅವರ ಉಪದೇಶವೇ ಹರಿದಾಸರ ಸಂದೇಶ. ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಹರಿದಾಸರು ಅದರಂತೆ ಭವ್ಯವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಈ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೌಧದ ಭದ್ರಬುನಾದಿ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ, ಹೀಗೆ ದಾಸರ ಮೂಲಪ್ರೇರಣೆ ಹಾಗೂ ಧೋರಣೆ ಎನಿಸಿದ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಉಚಿತವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

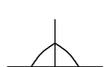

ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಂತೆ ಜ್ಞಾನದ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಭಾರತದ ಕೊಡುಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ದರ್ಶನ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕಾಣಿಕೆಯಂತೂ ಅಪೂರ್ವ ಹಾಗೂ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ದೇವ, ಜೀವ, ಜಗತ್ತು ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷ ಇವು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳು ಇವು ವೇದ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಉಪನಿಷತ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ಮೂರ್ತ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂತಹ ಚಿಂತನೆಯೇ ನಾಸ್ತಿಕ, ಆಸ್ತಿಕ ವಿವಿಧ ದರ್ಶನಗಳ ಉದಯಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು. ವೇದವು ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಒಪ್ಪದಿರುವ ಚಾರ್ವಾಕ, ಬೌದ್ಧ, ಜೈನಗಳಂತಹ ನಾಸ್ತಿಕಮತಗಳಂತೆ, ಸಾಂಖ್ಯ - ಯೋಗ, ನ್ಯಾಯ-ವೈಶೇಷಿಕ, ಪೂರ್ವ ಮೀಮಾಂಸಾ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಮೀಮಾಂಸಾ ಇವು ಆಸ್ತಿಕ ಷಡ್‌ದರ್ಶನಗಳೆಂದು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿವೆ. ಉತ್ತರ ಮೀಮಾಂಸಾ ಎನಿಸಿದ 'ವೇದಾಂತ'ದಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಮತ್ತು ದ್ವೈತಮತಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ಭಾರತೀಯ ದಾರ್ಶನಿಕರಿಗೆ ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ದಿವ್ಯಾಂಜನದಿಂದ ಹೊಸದೃಷ್ಟಿ ನೀಡಿದವರು ಆಚಾರ್ಯ ಮಧ್ವರು. ವೇದೋಪನಿಷತ್‌ಗಳಂತೆ, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ, ಭಾಗವತ, ಮಹಾಭಾರತಾದಿಗಳಲ್ಲೂ ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ವಿಚಾರಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಆಗಾಗ್ಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರ ಮಂಥನದ ಫಲವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಅನೇಕ ದರ್ಶನಗಳೂ ಸಹ ಬೆಳೆದುಬಂದುದೂ ದರ್ಶನೇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಇಂತಹ ವಿವಿಧದರ್ಶನಗಳ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅದ್ವೈತದರ್ಶನದ ಪ್ರಚಾರದ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ತೀವ್ರ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದಂತಹ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿತು. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದವರು ಆಚಾರ್ಯ ಮಧ್ವರು. ಅವರು ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, 'ಇಹಕ್ಕಾಗಿ ಪರವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದ, ಪರಕ್ಕಾಗಿ ಇಹವನ್ನು ಸುಳ್ಳಾಗಿಸಿದ ಆದುವರೆಗಿನ ವಾದ'ಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

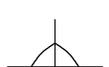
ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಮಧ್ವರು ರಚಿಸಿದ ಮೂವತ್ತೇಳು ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಇಂದು 'ಸರ್ವಮೂಲ' ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯ' 'ಅಣುಭಾಷ್ಯ' 'ನ್ಯಾಯವಿವರಣ ಹಾಗೂ 'ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ'ಗಳೆಂಬ ಈ ನಾಲ್ಕು ಕೃತಿಗಳು ವೇದವ್ಯಾಸರ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಆಂತರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರಂತೆ 'ಗೀತಾ ತಾತ್ಪರ್ಯ' ಹಾಗೂ 'ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ'ಗಳು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ರಹಸ್ಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳೆನ್ನಬಹುದು. ಇನ್ನು 'ಈಶಾವಾಸ್ಯಾದಿ ದಶೋಪನಿಷತ್' ಭಾಷ್ಯಗಳು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ತತ್ವಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಸ್ಥಾನತ್ರಯಗಳೆನಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಹಾಗೂ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಇವುಗಳ ಮೇಲಿನ ಮಧ್ವರ ಭಾಷ್ಯಗಳು ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ಸಮರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ

೪೯. ಈಶ, ಕೇನ, ಕಠ, ಪ್ರಶ್ನ, ಮುಂಡಕ, ಮಾಂಡೂಕ್ಯ, ಛಾಂದೋಗ್ಯ, ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕ, ಐತರೇಯ ಮತ್ತು ತೈತ್ತರೀಯ.

ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಕೃತಿಗಳೆನಿಸಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ 'ದಶಪ್ರಕರಣ'ಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪ್ರಮಾಣಲಕ್ಷಣ, ಕಥಾ ಲಕ್ಷಣ,ಮಾಯಾವಾದ ಖಂಡನ, ಉಪಾಧಿ ಖಂಡನ, ಪ್ರಪಂಚ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾನುಮಾನಖಂಡನ, ತತ್ವೋದ್ಯೋತ, ವಿಷ್ಣು ತತ್ವ ವಿನಿರ್ಣಯ, ತತ್ವ ಸಂಖ್ಯಾನ, ತತ್ವವಿವೇಕ, ಕರ್ಮನಿರ್ಣಯ, ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಮಾನ ಆಗಮಗಳೆಂಬ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇತರ ವಾದಗಳನ್ನು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ 'ವಿಷ್ಣುಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ' ಮುಂತಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯ', 'ಭಾಗವತ ತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯ' ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ ಮಹಾಭಾರತ ಮತ್ತು ಭಾಗವತಗಳಲ್ಲಿಯ ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಅಸ್ಪಷ್ಟವೆನಿಸುವ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳ ವಿವರಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸಮರ್ಪಕ ಸಮನ್ವಯವನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ವೇದಗರ್ಭತತ್ವವನ್ನರಸುವವರಿಗೆ 'ಋಗ್ವಿಷ್ಣು' ಉತ್ತಮ ದಾರಿದೀಪವಾಗಿದೆ. 'ಯಮಕ ಭಾರತ' ಕೃಷ್ಣ ಹಾಗೂ ಪಾಂಡವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಪೌರಾಣಿಕವಾಗಿದೆ. ಭಕ್ತಿಸ್ತೋತ್ರವಾದ 'ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರ' ಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ಅಳವಡುವ 'ಹರಿಗೀತೆ' ಎನಿಸಿದೆ. 'ಜಯಂತೀ ನಿರ್ಣಯ' ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮಾಷ್ಟಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಿದರೆ, ಯತಿಪೂಜಕಲ್ಪ 'ಕೃಷ್ಣಾಮೃತ ಮಹಾರ್ಣವ' ಹಾಗೂ 'ಸದಾಚಾರ ಸ್ತುತಿ' ಈ ಮೂರು ಕೃತಿಗಳು ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸದಾಚಾರ ಸಂಹಿತೆಯ ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿವೆ. ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಪ್ರತಿಮಾ ನಿರ್ಮಾಣ ಇವುಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು 'ತಂತ್ರಸಾರ ಸಂಗ್ರಹ' ಒದಗಿಸಿದರೆ, 'ತಿಥಿ ನಿರ್ಣಯ' ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಮೂಲದ ಅನೇಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದ ಮಧ್ವರ ಪ್ರತಿಭೆ ಅಗಾಧವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇದರಂತೆ ಮಧ್ವರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಟೀಕಾ (ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ) ರಚಿಸಿ ಟೀಕಾಕೃತ್ವದರೆನಿಸಿದವರು ಜಯತೀರ್ಥರು. ೧) ನ್ಯಾಯಸುಧಾ, ೨) ತತ್ವ ಪ್ರಕಾಶಿಕಾ ೩) ನ್ಯಾಯವಿವರಣ ಟೀಕಾ ೪) ಪ್ರಮೇಯದೀಪಿಕಾ. ೫) ನ್ಯಾಯ ದೀಪಿಕಾ ೬) ಸಂಬಂಧ ದೀಪಿಕಾ ೭) ಈಶಾವಾಸ್ಯ ಭಾಷ್ಯ ಟೀಕಾ ೮) ಷಟ್ಪತ್ನೋಪನಿಷತ್ ಭಾಷ್ಯಟೀಕಾ ಇದರಂತೆ ೧) ಪ್ರಮಾಣ ಲಕ್ಷಣ ೨) ಕಥಾ ಲಕ್ಷಣ ೩) ಮಾಯಾವಾದ ಖಂಡನ ೪) ಉಪಾಧಿ ಖಂಡನ, ೫) ಪ್ರಪಂಚ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾನುಮಾನ ಖಂಡನ ೬) ತತ್ವಸಂಖ್ಯಾನ ೭) ತತ್ವವಿವೇಕ ೮) ತತ್ವೋದ್ಯೋತ ೯) ವಿಷ್ಣು ತತ್ವ ವಿನಿರ್ಣಯ ೧೦) ಕರ್ಮನಿರ್ಣಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ಸರ್ವಮೂಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾದ ಇವು 'ದಶಪ್ರಕರಣ'ಗಳೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಈ ದಶ ಪ್ರಕರಣಗಳಿಗೆ ಜಯತೀರ್ಥರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ರಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ೧೯) ಪ್ರಮಾಣ ಪದ್ಧತಿ ೨೦) ವಾದಾವಲಿ ೨೧) ಪದ್ಯಮಾಲಾ ಎಂಬ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿದವರೆಂದು ಅವರನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಂತೆ ಜಯತೀರ್ಥರು ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಸಂಚರಿಸಿ ಇತರ ಮತೀಯರನ್ನು ತಮ್ಮ ವಾಗ್ವೈಖರಿಯಿಂದ ಜಯಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಜಯ ಪತ್ರ ದ್ರವ್ಯವ ತಂದು ಮಧ್ವೇಶಗರ್ಭಿಸಿದರು ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಜಯತೀರ್ಥರಲ್ಲಿಯ ಆಗಾಧ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗ್ವೈಖರಿಗಳಂತೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿ ಗುರುಮಧ್ವರ ಬಗ್ಗಿನ ಅಚಲ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳ ಕಡೆಗೂ ಗಮನಸೆಳೆಯಲಾಗಿದೆ.

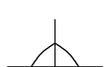
ಆಚಾರ್ಯ ಮಧ್ವರು ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲಕ 'ಸು'ಅಂದರೆ ನವೀನ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ 'ದರ್ಶನ' (ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿ) ನೀಡಿದವರಾದ್ದರಿಂದ 'ಸುದರ್ಶನರಾಯರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶನ ನೀಡಿ ಭಕ್ತರ ಉದ್ಧಾರಗೈದುದರಿಂದ 'ಬಂಧು'ಗಳೂ ಹೌದು. ಇಂತಹ 'ಬಂಧು ಸುದರ್ಶನರಾಯರ ಒಡಗೂಡಿ ಮಂದಿರದೊಳಗಾನಂದಿಪ ಯತಿವರೇಣ್ಯರಾದ ಜಯತೀರ್ಥರ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಪರಾದವರು ಏನೆಂದು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿಯಾರು' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಭೂಮಿ, ನೀರು, ಬೆಂಕಿ, ಗಾಳಿ, ಆಕಾಶ ಇವು ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು. ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧ, ಸ್ಪರ್ಶ, ಶಬ್ದ ಇವು ಪಂಚ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳು. ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ನಾಲಗೆ, ಮೂಗು, ಚರ್ಮ ಇವು ಪಂಚ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮಾತು, ಕೈ ಕಾಲು, ಗುದ, ಉಪಸ್ಥ ಇವು ಪಂಚ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಗಳು, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ, ಅಹಂಕಾರ ತತ್ತ್ವ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವ ಪ್ರಕೃತಿ ಈ ೨೫ ತತ್ತ್ವಗಳ ಒಡೆಯನೆನಿಸಿದವನು ಜಯತೀರ್ಥರ ಆರಾಧ್ಯದೈವವೆನಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮ ರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮ ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ರಾಮನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಹಾಗೂ ಅನುಸಂಧಾನದ ಮೂಲಕ ಸಾಧನೆಗೈಯುವ ಜಯತೀರ್ಥರು, "ತನ್ನವರಿಗೆ ತಪ್ಪಮುದ್ದೆ ಕುರುಹಿಟ್ಟು" ಅವರನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಸಾಧನಾ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಉದ್ಧರಿಸುವ ಪರಮದಯಾಳು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಆನಂದ ತೀರ್ಥರಲ್ಲಿಯಂತೆ ಜಯತೀರ್ಥರಲ್ಲೂ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ - ಕಾಳಜಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಮಧ್ವರು 'ಪ್ರಸ್ಥಾನತ್ರಯ'ದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿದ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ಪ್ರಮುಖ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.^{೫೦}

೧. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ಅನುಮಾನ ಹಾಗೂ ಆಗಮ ಇವು ಮೂರೇ ಪ್ರಮಾಣಗಳು. ೨. ವಿಶ್ವವು ಸತ್ಯ. ೩. ಭೇದವು ಯಥಾರ್ಥ ಳಿ. ಚೇತನರಾಶಿ ತಾರತಮ್ಯಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ೪. ಶ್ರೀ ಹರಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ೫. ಜೀವರಾಶಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನ. ೬. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸರ್ವವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ೭. ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪಾನಂದಾನುಭವವೇ ಮುಕ್ತಿ ೮. ನಿರ್ಮಲ ಭಕ್ತಿಯೇ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನೆ. ಈ ಒಂಬತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಂತೆ, ಜಯತೀರ್ಥರು, ವ್ಯಾಸರಾಜರು ವಾದಿರಾಜರಂತಹ ಮಹಾಮೇಧಾವಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಿವಿಧ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ಕೃತಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಈ ಮುಂದಿನಂತೆ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ವಿಶ್ವಂಸತ್ಯಂ (ಪ್ರಪಂಚವು ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ)

೫೦. ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಮತೇ ಹರಿಃಪರತರಃ ಸತ್ಯಂ ಜಗತ್ ತತ್ತ್ವತೋ ಭೇದೋ ಜೀವಗಣಾ ಹರೇರನುಚರಾಃ ನೀಚೋಚ್ಚಭಾವಂ ಗತಾಃ | ಮುಕ್ತಿನೈಜಸುಖಾನುಭೂತಿರಮಲಾ ಭಕ್ತಿಶ್ಚ ತತ್ಸಾಧನಂ ಹೃತ್ಪಾದಿತ್ರಿತಯಂ ಪ್ರಮಾಣಮಖಿಲಾಮ್ನಾಯೈಕವೇದ್ಯೋ ಹರಿಃ || ವ್ಯಾಸರಾಜರು ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಪದ್ಯವಿದು.

‘ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ’ವು ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಮುಖ ತತ್ತ್ವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾದ ಅನೇಕ ಜೀವ-ಜಡ ಮುಂತಾದವು ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ಸಾಧನೆಗೆ ‘ಸರ್ವರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮನು ಯಾರು? ಏಕೆ? ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರ ಸಂಗತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಸತ್ಯತ್ವದ ಬುನಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಸೌಧವು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ವಿಶ್ವ ಸತ್ಯತ್ವದ ಚರ್ಚೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಶ್ವಸತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವಲ್ಲಿ ದ್ವೈತದರ್ಶನ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಯುಕ್ತಿಗಳು ಅಪೂರ್ವವೆನಿಸುವಂತಿವೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ತರಹದ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಇಂದಿನಂತೆ ಎಂದಿನಿಂದಲೂ ನಡೆದು ಬಂದಿರುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಸಂಗತಿ. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಸುಳ್ಳಾದಲ್ಲಿ ನಾವು ತಿಳಿದ, ತಿಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೂ ನಡೆಸಿದ, ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ವಿವಿಧ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಅನುಭವವು ಹುಸಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಪಂಚವು ಸತ್ಯವೆಂಬುದು ಅನುಭವ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವಾಗ ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ತಲೆಯೆತ್ತಿದ ‘ಜಗತ್ತು ಸುಳ್ಳು’ ಎನ್ನುವ ಈ ವಿಚಾರಧಾರೆ. ಅನುಭವ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಉಕ್ತಿ ತಂತ್ರವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ವೇದ ಹಾಗೂ ಉಪನಿಷತ್ ಕಾಲದ ಜನರು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದರು^{೫೧} ಮುಂದೆ ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣಗಳ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯವೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹವಿದ್ದುದು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ^{೫೨}. ಈ ಜಗತ್ತು ಅಸತ್ಯ ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದವರು ಬೌದ್ಧರು. ನಮಗೆ ಬರುವ ವಿಷಯಗಳ ಅನುಭವವೇ ವಸ್ತುಗಳೆಂದು ತೋರುವುವು. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ವಸ್ತುಗಳಾಗಲೀ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಪರ್ಕವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳು ನಾಲ್ಕು ಕ್ಷಣ ಇದ್ದು. ನಂತರ ಬದಲಾಗುವವು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ‘ಸರ್ವವೂ ಶೂನ್ಯ’ ಎಂಬುದಾಗಿ ಬೌದ್ಧರು ತಮ್ಮವಾದವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಬಂದ ನ್ಯಾಯ-ವೈಶೇಷಿಕರು ಈ ವಾದವನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಅಲ್ಲಗಳೆದರು. ವಸ್ತುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಅನುಭವ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹಾವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿದಾಗಲೂ ಹಗ್ಗ ನಿಜ, ಬೇರೆ ಕಡೆ ನೋಡಿದ ಹಾವೂ ಸಹ ಸತ್ಯ. ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹಾವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಹಾವು ಮಾತ್ರ ಭ್ರಮೆ. ಸತ್ಯವಾದ ಹಗ್ಗದಂತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅನುಭವ ನೀಡುವ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸುಳ್ಳೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗದು. ಎಂದು ಬೌದ್ಧರ ವಾದವನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕಿದರು. ನಂತರ ಸಾಂಖ್ಯರು, ಮೀಮಾಂಸಕರೂ ಸಹ ಇದನ್ನೇ ಅನುಮೋದಿಸಿ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯವೆಂದು ಸಾರಿದರು ಆಮೇಲೆ ಈ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಪುನಃ ಸುಳ್ಳೆನೆಡೆಗೆ ತಳ್ಳಲು ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಯತ್ನವು ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಲೌಕಿಕಕಾನುಭವ, ಅಪರೋಕ್ಷಾನುಭವ ಎಂದು ಅನುಭವವನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವವು ಅಪರೋಕ್ಷ ಅನುಭವವಾದರೆ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಮಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಬರುವ ಉಳಿದ ಅನುಭವವು ಲೌಕಿಕಾನುಭವ

೫೧. ಯಚ್ಚಿಕೇತ ಸತ್ಯಮಿತ್ತನ್ನ ಮೋಘಂ (ಋ.೮-೧-೨೭ ‘ವಿಶ್ವಂ ಸತ್ಯಂ’ ಅದೇ (೨-೭-೩) ‘ಯಾಥಾತಥ್ಯತೋಽರ್ಥಾನ್ ವ್ಯದಧಾತ್ ಶಾಶ್ವತೀಭ್ಯಃ ಸಮಾಭ್ಯಃ ‘ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ ಶ್ಲೋ. ೯.

೫೨. ‘ಅಸತ್ಯಮಾಹುರ್ಜಗದೇತದಜ್ಞಾಃ’ ಭಾಗವತ ‘ಅನಾದ್ಯನಂತಂ ಜಗದೇತದೀದೃಕ್’ ಸತ್ಯಸ್ಸ ಯೋನಿಂ’ ಇತ್ಯಾದಿ ಅದೇ.

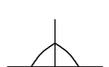

- ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಅನುಭವ ಎಂದು ಅದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವ ಮಾತ್ರ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯ. ಉಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು' ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿತು. ಈಜಗತ್ತು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಸತ್ಯ, ಪರಮಾರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸುಳ್ಳು ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಹೊಸತೆಂಬಂತೆ ತೋರಿದರೂ, ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವ ಎರಡೂ ಸತ್ಯವೆಂದು ಸಾರಿ, ಭೌತಿಕ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸತ್ಯವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದ ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಸುಳ್ಳೆಂದ ಆವರೆಗಿನ ವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯ ಸಾಧಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ದ್ವೈತದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ನಿರ್ದುಷ್ಟ ಅನುಭವ ಸಿದ್ಧವಾದುದೆಲ್ಲ ಸತ್ಯವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಮಾನ ಮತ್ತು ಆಗಮಗಳಿಗೆ ನಿಲುಕುವ ಬ್ರಹ್ಮ, ಜೀವ, ಜಗತ್ತು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯವೇ ಆಗಿವೆ ಎಂದುಿತು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನದಂತೆ ಅಂತಹ ಸತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಂತವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪ್ರಕಾರವಾಗಲೀ ಇರದೆ ಅದು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯವೆಂದು ಸಾರಿತು. ಮುಂದುವರೆದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಅನುಮಾನಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲ ಸಕ್ಯನಾದರೂ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅವನ ಜ್ಞಾನ ಸಾಧ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಜೀವನು ಭಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಪಡೆಯುವನು. ಹೀಗೆ ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ಸಾಕ್ಷಿ ಹಾಗೂ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತು, ಜೀವ, ಬ್ರಹ್ಮ ಇವು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅನುಭವ ಗೋಚರವಾಗುವುದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ದ್ವೈತ ದರ್ಶನ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ದ್ವೈತ ದರ್ಶನ ತಾನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ 'ವಿಶ್ವ ಸತ್ಯತ್ವ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮುಖ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಭಿನ್ನ ಧೋರಣೆಯ ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಮರೆತಿಲ್ಲ. 'ಪ್ರಪಂಚವು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಬಾಧಿತವಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಸತ್ಯವಲ್ಲ' ಎಂಬ ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ಮಾತು, ಪ್ರಪಂಚವು ಸತ್ಯವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾದರೆ ಅದು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಬಾಧಿತವೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅದು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಬಾಧಿತವೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾದರೆ ಪ್ರಪಂಚವು ಸತ್ಯವಲ್ಲವೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯಾಶ್ರಯ ದೋಷಕ್ಕೀಡಾಗಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚವು ಯಥಾರ್ಥವಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಯಥಾರ್ಥ ಬೋಧಕವಲ್ಲ ಎಂಬುದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು, ಯಥಾರ್ಥ ಬೋಧಕವಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿಪ್ರಮಾಣಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಬಾಧಿತವಾದ್ದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಬಾಧಿತವೆನ್ನುವುದು ಪ್ರಪಂಚವು ಯಥಾರ್ಥವಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ 'ಚಕ್ರಕ' ದೋಷಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನವಿತ್ತಂತೆ. ಪ್ರಪಂಚವು 'ದೃಶ್ಯ' ಜ್ಞಾನಗೋಚರವಾದ್ದರಿಂದ ಸುಳ್ಳು^{೫೩} ಎಂಬ ವಿಚಾರವೂ ಸಹ ಸಮರ್ಥನೀಯವೆನಿಸದು. 'ದೃಶ್ಯ' ಎಂದರೆ 'ಜ್ಞಾನಗೋಚರ' ವಾಗಿರುವುದು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ

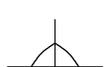
೫೩. 'ವಿಶ್ವಂ ಮಿಥ್ಯಾ ದೃಶ್ಯತ್ವಾತ್' ಪ್ರಪಂಚ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾನುಮಾನಖಂಡನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತ.

ಕಾರಣವಾಗುವುದೇ ವಿನಃ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಕ್ಕಲ್ಲ. ಸತ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು 'ದೃಶ್ಯ' ಹೇಗಾದೀತು? ಅಲ್ಲದೆ ವೇದಾಂತ ಶ್ರವಣದಿಂದ ಜ್ಞಾನ ಗೋಚರನಾಗುವ ಬ್ರಹ್ಮ ದೃಶ್ಯನೆನಿಸುವುದರಿಂದ 'ಸಹೇಂದ್ರಾಯ ತಕ್ಷಕಾಯ ಸ್ವಾಹಾ' ಎಂದಂತೆ ಜಗತ್ತಿನ ಜೊತೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲವೆಂದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮನು ದೃಶ್ಯನಲ್ಲವೆಂದರೆ ವೇದಾಂತಗಳು ವ್ಯರ್ಥ. 'ನೇಹನಾನಾಸ್ತಿ ಕಿಂಚನ' ಎಂಬ ವೇದವು ಪ್ರಪಂಚದ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರಿಯೆನಿಸದು. ಅದು ವಿಶ್ವ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವುದರ ಬದಲು ಬ್ರಹ್ಮನ ಮೂಲರೂಪ ಹಾಗೂ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣಕ್ರಿಯಾದಿಗಳಿಂದ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲು ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟುದು ಅಲ್ಲಿಯ ಉಪಕ್ರಮೋಪಸಂಹಾರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ವೇದದಲ್ಲಿಯ ಪಂಚಮಹಾವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು^{೫೪} ಹೊರತು ಪಡಿಸಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ವೇದ ಸುಳ್ಳೆಂಬ ಮಾತು. 'ಅರ್ಥ ಜರಲೇಯ ನ್ಯಾಯ'ವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಯುಕ್ತಿಪೂರ್ಣ ಮಾತುಗಳಿಂದ ವಿಶ್ವಮಿಥ್ಯಾತ್ವವಾದವು ಸಮಂಜಸವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು 'ತತ್ಪೋದ್ಯೋತ, ತತ್ಪನಿರ್ಣಯ' ಮುಂತಾದ ಮಧ್ವರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿದೆ.

ಇದರಂತೆ ಇವೇ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಸತ್ಯತ್ವವು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಸಹ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ೧. ಶುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ನಂತರ ಬರುವ 'ಇದು ರಜತವಲ್ಲ' ಎಂಬ ಬಾಧ ಜ್ಞಾನದಂತೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಬಗ್ಗೆ ಆ ರೀತಿ ಬಾಧ ಜ್ಞಾನ ಬಂದ ಅನುಭವವಿಲ್ಲ. ೨) 'ಪ್ರಪಂಚ ಸತ್ಯ' ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅನುಮಾನದಿಂದ ಬಾಧ ಎಂಬುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೋಪಜೀವಿಯಾದ ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಿಂದಲೇ ಬಾಧವೇ ವಿನಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅನುಮಾನದಿಂದಲ್ಲ. ೩) ಮಧ್ವರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ 'ವಿಶ್ವಂ ಸತ್ಯಂ', 'ಧಾತಯಥಾ ಪೂರ್ವಮಕಲ್ಪಯೇತ್' ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಶ್ರುತಿಗಳು ಹಾಗೂ 'ಆತ್ಮಾ ವಾಸ್ಯಾಮಿದಂ ಸರ್ವಂ' ಮುಂತಾದ ಸ್ಮೃತಿಗಳು ವಿಶ್ವವು ಸತ್ಯವೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇದರಂತೆ ವಿಶ್ವವು ಸುಳ್ಳೆಂಬ ವೇದದ ಸ್ಪಷ್ಟೋಕ್ತಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಶಂಕರರಲ್ಲಿ ಕಾಣದಿರುವುದು ಸೋಜಿಗವೆನಿಸದಿರದು. ೪) ಅರ್ಥ ಕ್ರಿಯಾಕಾರಿತ್ವ ಅಂದರೆ 'ವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರಯೋಜನದ ಅನುಭವದ ಯುಕ್ತಿ'ಯಿಂದಲೂ ವಿಶ್ವಸತ್ಯತ್ವವನ್ನು ದ್ವೈತದರ್ಶನ ಸಾಧಿಸಿರುವುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಊಟ ಮಾಡಿದಾಗ, ನೀರು ಕುಡಿದಾಗ ತೃಪ್ತಿಯ, ನೀರಡಿಕೆ ನೀಗಿದ ಸಾಕ್ಷಿಯ ಅನುಭವ ಸರ್ವ ಸಮೃತ, ಊಟ, ನೀರು ಇವೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳಾದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯ ಅನುಭವ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬಿತ್ತಿದ ಬೀಜ ಸುಳ್ಳಾದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ತೆನೆ ಎಲ್ಲಿಂದ? ೫) ರಜತ ಭ್ರಾಂತಿಯ ಮೊದಲು ಸತ್ಯರಜತ,ಅದರ ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಪುರೋವೃತ್ತಿ ಶುಕ್ತಿಯುಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ರಜತ ಸದೃಶವಾದುದು ಮುಂತಾದವಂತೆ 'ಪ್ರಪಂಚದ ಭ್ರಾಂತಿ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಯೂ ಅದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ಸತ್ಯಪ್ರಪಂಚ, ಅದರ ಅನುಭವ ಮುಂತಾದವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದ್ದರಿಂದ

೫೪. 'ಸರ್ವಂ ಖಿಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ' 'ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ', 'ತತ್ಪಮಸಿ' (ಛಾಂದೋಗ್ಯ) ಪರೇವ್ಯಯೇ ಸರ್ವ ಏಕೀಭವಂತಿ (ಮುಂಡಕೋಪನಿಷತ್) 'ನೇಹ ನಾನಾಸ್ತಿ ಕಿಂಚನ (ಕಾಠಕ)

‘ಪ್ರಪಂಚ ಭ್ರಮೆ’ ಎನ್ನುವ ಮೊದಲು ಪ್ರಪಂಚವು ಸತ್ಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುತ್ತದನ್ನುವ ಇವರ ತರ್ಕಿಕ ಸರಣಿ ತಲೆದೂಗಿಸುವಂತಿದೆ.

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಶಂಕರರೇ ಈ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ... ‘ಸ್ತಂಭಾದಿ ಪ್ರಪಂಚಾನುಭವಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಪ್ನ, ಜಗತ್ತುಗಳಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವು ಬಾಧ್ಯವಲ್ಲ^{೫೧}’ ಹಾಗೆಯೇ ಧ್ಯಾನಗೋಚರವಾದುದು ಕದಾಚಿತ್ ಅಸತ್ಯವೆನಿಸಬಹುದಾದರೂ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗೋಚರವಾದುದು ಅಸತ್ಯವೆನಿಸದು. ಸ್ವಪ್ನಗೋಚರವಾಗುವುದು ಸತ್ಯವೇ ಆಗಿರುವುದು, ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ^{೫೨}. ಇವೇ ಮುಂತಾದ ನಿದರ್ಶನಗಳಿಂದ ಶಂಕರರು ಜಗತ್ ಸತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ತಳ್ಳಿ ಹಾಕಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸತ್ಯವೆಂದರೆ ಶಾಶ್ವತ, ಅಸತ್ಯವೆಂದರೆ ಅಶಾಶ್ವತ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕೆಲವರು ಪ್ರಪಂಚದ ಅನೇಕ ಜನರ ಹಾಗೂ ‘ವಸ್ತುಗಳ ನಾಶವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ನಶ್ವರ’ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ‘ಪ್ರಪಂಚವು ಮಿಥ್ಯಾ’ ಎಂದಿರುವರೇ ವಿನಹ ಅದು ಮೂಲದ ಕೋಡಿನಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಸತ್ಯ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದು, ಪ್ರಪಂಚವು ಮಿಥ್ಯಾ ಎಂದು ಭಾಸವಾಗುವ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಸಹ ಜಗತ್ತು ಅನಿತ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ^{೫೩} ಎಂಬ ವ್ಯಾಸರ ಮಾತಿನಿಂದ ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಿಥ್ಯತ್ವವಲ್ಲ, ಮಿಥ್ಯತ್ವ ಸಂಶಯವೂ ಸಹ ಸುಳಿಯಲಾರದೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನ ತಾನು ನಂಬಿದ “ವಿಶ್ವ ಸತ್ಯತ್ವ” ತತ್ವವನ್ನು ಅನೇಕ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೂಲಕ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ತತ್ವತೋಭೇದ : (ಭೇದವು ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ). ಕೇವಲ ವಿಶ್ವವು ಸತ್ಯವೆನಿಸುವುದರಿಂದ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಲಾರದು. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾದ ಚೇತನಾಚೇತನರಾಶಿ ಸತ್ಯವಾಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅದು ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಕ್ಕೆ ಅನುವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಜಗವಿಲ್ಲ, ಜೀವವಿಲ್ಲ, ಜೀವತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲ, ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ, ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚೇಕೆ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ವಿಷ್ಣುವಾಗಲಿ ವಿಷ್ಣು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವಾಗಲೀ ಸಾಧಿತವಾಗಲಾರದು. ಹೀಗೆ ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ಸಕಲ ತತ್ವಗಳು ಭೇದದಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರೀತವಾಗಿವೆ. ‘ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ಈ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಭೇದಕ್ಕಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಥಾನ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ

೫೧. ‘ನಚೈವಂ ಜಾಗರಿತೋಪಲಬ್ಧಂ ವಸ್ತು ಸ್ತಂಭಾದಿಕಂ ಕಸ್ಯಾಂಚಿದಪ್ಯವಸ್ಥಾಯಾಂ ಬಾಧ್ಯತೇ’ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಾಂಕರಭಾಷ್ಯ, ಪು. ೫೧೫೫.

೫೨. ‘ತತ್ರಾಭಿಧ್ಯಾಯತೇತರಥಾಭೂತಮಪಿ ವಸ್ತು ಕರ್ಮ ಭವತಿ | ಈಕ್ಷತೇಸ್ತು ತಥಾಭೂತಮೇವ ವಸ್ತು ಲೋಕೇ ಕರ್ಮ ದೃಷ್ಟಂ’ ಅದೇ. ಪು. ೩೨೨

೫೩. ಯತ್ರ ಮಿಥ್ಯಾ ಪ್ರಪಂಚಸ್ಯ ವಾಕ್ಯವೇದಾಂತಗೋಚರೈಃ | ದೃಶ್ಯಮಾನಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ಅನಿತ್ಯಮಿತಿ ಚೋಚ್ಯತೆ|| ಪದ್ಮಪುರಾಣ.

ಅದು ತನ್ನ ಉಸಿರೆನಿಸಿದ 'ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ'ದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿದ 'ಭೇದ ತತ್ತ್ವ'ವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಶದವಾಗಿಯೇ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ.

ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಅಭೇದಪರವೆನಿಸಬಹುದಾದ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಕೆಲ ಮಾತುಗಳಿಂದ^{೫೮} ದ್ವೈತಾದ್ವೈತ ಚರ್ಚೆಗೆ ಅನುವು ದೊರೆತಂತೆ ಅದು ಅನೇಕ ದರ್ಶನಗಳ ಉದಯಕ್ಕೂ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು. 'ಈ ದೇಹವೇ ಆತ್ಮ' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ಚಾರ್ವಾಕದರ್ಶನದಂತೆ, 'ಸರ್ವವೂ ಶೂನ್ಯ' ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನ ಹೊಂದಿರುವ ಕೆಲ ನಾಸ್ತಿಕದರ್ಶನಗಳ ಪ್ರೇರಣೆ ಹಾಗೂ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಅದ್ವೈತದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಕರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಂಡನ ಮಿಶ್ರರು, ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಮುಂತಾದವರಿಂದ ಈ ಅಭೇದವಾದವು ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಚಾರ ಪಡೆಯಿತು. ಮುಂದೆ 'ವೈಷ್ಣವ ಮತ ಸ್ಥಾಪಕರಾಗಿ ಬಂದ ರಾಮಾನುಜರು. 'ಮೋಕ್ಷ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಜೀವ - ಬ್ರಹ್ಮ ಭೇದವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರೂ, ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭೇದವನ್ನೇ ಸಾರಿದುದು ಅವರ ಮೇಲಾದ ಅದ್ವೈತದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವನ್ನುವಂತಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ಟಿಸಿಲೋಡೆದ ವಿವಿಧ ಶೈವ ಶಾಖೆಗಳು ಅದ್ವೈತ ಹಾಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಬೇರುಗಳಿಂದಲೇ ಬದುಕಿರುವುದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ವಿಚಾರಗಳು ಯುಕ್ತಿಕೋರ್ಣ ವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ದೂರದಲ್ಲಿಯ ಮರಗಳು ಒಂದಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಎಂಬುದು ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಸ್ಥೂಲದೃಷ್ಟಿಯ ಒಂದು ನೋಟ, ವೇದೋಪನಿಷತ್ ಕಾಲದಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಥವಾ ನಂತರದಲ್ಲಾಗಲೀ ಚೇತನಾ ಚೇತನಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಒಂದಾಗಿ ಅಂದರೆ ಅನೇಕ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಚೇತನಾಚೇತನಗಳು. ಏಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಾಗಿ ಅಭಿನ್ನವಾಗಿ ಕಂಡ ಸ್ಪಷ್ಟ ನಿದರ್ಶನ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ೧) ಜೀವ - ಜಡ ೨) ಜೀವ - ಜೀವ ೩) ಜಡ - ಜಡ ೪) ಜೀವ - ಈಶ ೫) ಜಡ - ಈಶ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪಂಚ ಭೇದಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ.^{೫೯} ದೇವ, ಜೀವ, ಜಗತ್ತು ಇವು ಮೂರು ಪಂಚಭೇದಗಳಿಂದ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

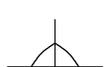
೧) ನಾನು ಎಂಬ ಎಲ್ಲರ ಸಾಕ್ಷಿಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಗೋಚರನಾಗುವವನೇ ಜೀವ^{೬೦} ಇದು ಚೇತನವಾದ್ದರಿಂದ ಅಚೇತನವೆನಿಸಿದ ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ೨) 'ಚೇತನ ತಾರತಮ್ಯ' ಎಂಬ ಪ್ರಮೇಯನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ^{೬೧} "ಜೀವ - ಜೀವರ ಭೇದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

೫೮. 'ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ' (ಛಾಂದೋಗ್ಯ) ೪-೨-೧ 'ಬ್ರಹ್ಮ ವೇದ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ' (ಮುಂಡಕ) 'ಸರ್ವ ಏಕೀಭವಂತಿ' (ಅದೇ) 'ನೋಹನಾನಾಸ್ತಿ ಕಿಂಚನ' (ಕಾಠಕ) ಇತ್ಯಾದಿ.

೫೯. ಜೀವೇಶ್ವರಭಿದಾ ಚೈವ ಜಡೇಶ್ವರ ಭಿದಾ ತಥಾ | ಜೀವಭೇದೋ ಮಿಥಶ್ಚೈವ ಜಡಜೀವಭಿಧಾ ತಥಾ || ಮಿಥಶ್ಚ ಜಡಭೇದೋಽಯಂ ಪ್ರಪಂಚೋ ಭೇದಪಂಚಕಃ || ತತ್ಪರ್ಣೀಯಂ. ಆನಂದತೀರ್ಥರು. ಪು. ೩೫.

೬೦. 'ಅಹಮಿತ್ಯೇವ ಯೋ ವೇದ್ಯಃ ಸ ಜೀವ ಇತಿ ಕೀರ್ತಿತಃ' ಅದೇ. ಪು. ೩೩.

೬೧. ನೋಡಿ ಇದೇ ಕೃತಿ ಪು. ೩೬ ರಿಂದ ೪೦

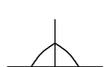
ಇದರಂತೆ (೩) ಜಡ - ಜಡ ಭೇದವೂ ಸಹ ಸರ್ವಾನುಭವಸಿದ್ಧ. ಅಚೇತನ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಜಡಗಳೂ ಸಮಾನವೆನಿಸಬಹುದಾದರೂ ವಿವಿಧ ಗುಣ, ಲಕ್ಷಣ, ಆಕಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದ ನಿಯತವಾಗಿದೆ. ಬೆಳ್ಳಿ - ಬಂಗಾರ, ತಾಮ್ರ - ಕಬ್ಬಿಣ, ಮುಂತಾದ ಲೋಹಗಳ ಗುಣವೂ ಬೇರೆ, ಬೆಲೆಯೂ ಬೇರೆ. ಕೆಂಪು - ಕರಿ, ಸವುಳು-ಜವುಳು. ಮುಂತಾದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯ ಭಿನ್ನತೆ, ಸಕ್ಕರೆ - ಬೆಲ್ಲ, ಜೇನು ತುಪ್ಪಗಳಲ್ಲಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ವಿವಿಧ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಪಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಆಕಾರ, ಬಣ್ಣ - ರುಚಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ವಿಚಿತ್ರತೆ ಮುಂತಾದವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗತಿ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯ ವೈವಿಧ್ಯವೂ ಅಪಾರವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಆದರೆ, ಷಡ್ರಸಗಳು, ಸಪ್ತ ಸ್ವರಗಳು, ಸಪ್ತ ವರ್ಣಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವೆಲ್ಲಿ? ಜಡಗಳಿಗೆ ಭೇದವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಾದಲ್ಲಿ ಹಾಲು- ಹೆಂಡ, ಅನ್ನ- ಮಾಂಸ, ಬೆಂಕಿ - ನೀರು, ಖಾದ್ಯ - ಅಖಾದ್ಯ, ಪೇಯ - ಅಪೇಯ, ಹಣ್ಣು - ಮಣ್ಣು, ಎಣ್ಣೆ - ಬೆಣ್ಣೆ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲರ ಅನುಭವ ಸಿದ್ಧ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಕಾರಣ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯ? ಹೀಗೆ ವಿಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಜಡಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಭೇದವಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ (೪) 'ಜೀವ - ಈಶ್ವರ' ಭೇದವಂತೂ ಇನ್ನೂ ಸುಸ್ಪಷ್ಟ ಜೀವರಿಗಿಂತ ಜ್ಞಾನ, ಬಲ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮನಾದ ದೇವನನ್ನು ಒಪ್ಪಬೇಕಾದುದು ಅನಿವಾರ್ಯ^೨ ಜೀವನು ಅಲ್ಪ ಶಕ್ತಿ, ಅಲ್ಪಜ್ಞ, ಅಪೂರ್ಣ, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪರಾಧೀನ, ಈಶ್ವರನು ಸರ್ವಶಕ್ತ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಪರಿಪೂರ್ಣ. ಅತ ಏವ ಸ್ವತಂತ್ರ. ಹೀಗೆ ಇವರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಜ್ಞತ್ವ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿ ಅನೇಕ ವಿರುದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಜೀವ ಹಾಗೂ ಪರಮಾತ್ಮ ಇವರು ಭಿನ್ನರೆಂಬುದು ಸ್ವಯಂ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ^೩ ಇದಲ್ಲದೆ, 'ಭಿನ್ನಶ್ಚಿಂತೋ ಪರಮೋ ಜೀವಸಂಘಾತ್ 'ನಿತ್ಯೋ ನಿತ್ಯಾನಾಂ ಚೇತನಶ್ಚೇತನಾನಾಂ' ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿಗಿಂದಲೂ ಸಹ^೪ ಜೀವೇಶ್ವರ ಭೇದವು ಸ್ಪುಟವಾಗುತ್ತದೆ. (೫) ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ಕೆಲವೇ ಗುಣಗಳಿರುವಂಥ ಚೇತನರೇ ಸಕಲಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ತ ದೋಷದೂರನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಭಿನ್ನರೆಂದಾಗ ಜಡ ಹಾಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಭೇದವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುವ ಅಗತ್ಯ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು, ಯುಕ್ತಿಗಳು, ಅನುಭವ ಇವೇ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮ

೨. ನೋಡಿ ಇದೇ ಕೃತಿ ಪು. ೬೪ ರಿಂದ ೬೬

೩. ಅಲ್ಪಶಕ್ತಿಸಾರ್ವಜ್ಞಂ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ಅಪೂರ್ಣತಾ | ಉಪಜೀವಕತ್ವಂ ಜೀವತ್ವಂ ಈಶತ್ವಂ ತದ್ವಿಪರ್ಯಾಯಃ || ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯ. ಪು. ೧೭.

೪. ಸರ್ವೇ ವೇದಾ ಹರೇಭೇದಂ ಸರ್ವಸ್ಮಾತ್ ಜ್ಞಾಪಯಂತಿ ಹಿ | - ನಾರಾಯಣಶ್ರುತಿ 'ದ್ವಾಸುಪರ್ಣಾ ಸಯುಜಾ....' (ಅಥರ್ವಣೋಪನಿಷತ್) 'ಜುಷ್ಪಂ ಯದಾ ಪಶ್ಯತ್ಯನ್ಯಮೀಶಂ' ಅದೇ, ಸತ್ಯ ಆತ್ಮಾ ಸತ್ಯೋಜೀವಃ ಸತ್ಯಂ ಭಿದಾ ಸತ್ಯಂ ಭಿದಾ ಸತ್ಯಂ ಬಿಧಾ- ಪೈಂಗಿಶ್ರುತಿ 'ಭೇದವ್ಯಪದೇಶಾಚ್ಚ' ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳು ೧-೧-೧೭, ೧-೧-೨೧, ೧-೩-೫ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸಂಶೋಧನೆಗೊಳಪಟ್ಟಾಗ ದೊರೆತ ಫಲಿತಾಂಶವೇ 'ಭಿನ್ನಾಶ್ಚ ಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಾಶ್ಚ ಪದಾರ್ಥಾ ನಿಖಿಲಾ ಅಪಿ' ಅಂದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳಿರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ದೇವ, ಜೀವ, ಜಡ ಇವುಗಳ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದ ಪಂಚ ಭೇದಗಳು ಸತ್ಯವಾದಂತೆ ನಿತ್ಯವೂ ಹೌದೆಂಬುದು 'ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯ', 'ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ' 'ವಿಷ್ಣುತತ್ವವಿರ್ಣಯ' ಮುಂತಾದ ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶದೀಕೃತವಾಗಿದೆ.

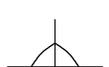
ಜೀವಗಣಾ: ಹರೇ ರನುಚರಾ: (ಜೀವರಾಶಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನ) ಜೀವರು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನರಾರರೂ ಅವರು ಅಸ್ವತಂತ್ರರೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾಗದ ಹೊರತು 'ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮ' ಎಂಬುದು ನಿರ್ಣಿತವಾಗಲಾರದು. ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳು ಜೀವನ ಯೋಚನೆಯಂತೆ ನಡೆಯದಿರುವುದು, ಚಿಂತೆ, ಶೋಕ , ಭಯ, ರೋಗ ಮುಂತಾದವುಗಳ ದಾಳಿಗೆ ಜೀವನು ಒಳಗಾಗಿರುವುದು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅವನ ಅಸ್ವತಂತ್ರತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಜೀವನು ಶೋಕಾದಿಗಳನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ತಡೆಗಟ್ಟುವುದೊತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಇರಲಿ, ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಅವನ್ನು ಅಟ್ಟಲೂ ಸಹ ಅವನು ಹೇಣಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ 'ನಾವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರವಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿತ್ಯ ಸುಖಿಗಳಲ್ಲ'^{೬೫} ಎಂಬ ಮಾತೂ ಸಹ ಅಷ್ಟೇ ಕಟು ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಜೀವರ ಈ ಅಸ್ವಾತಂತ್ರದ ಬೀಜವನ್ನು ಆಗಲೇ ನಿರೂಪಿತವಾದ ಜೀವ ತಾರತಮ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಜೀವನು ಪರಮ ಸ್ವತಂತ್ರನೆನಿಸಿದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅಧೀನವಾದುದು ಯಾವಾಗ? ಜೀವನ ಈ ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅವಧಿಯದೊ ಅಥವಾ, ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವೋ? ಜೀವನು ಸುಖಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಅನುಭವ ಈಗೇಕೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ? ಇವೇ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಜೀವನ ಮೂಲಸ್ವರೂಪದ ಪರಾಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ.

“ಜೀವನು ಜ್ಞಾನಾನಂದಾತ್ಮಕ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ'ನಾಗಿದ್ದರೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸತ್ವ ರಜೋತಮೋಗುಣರೂಪವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಂತೆ ಅನಾದಿ ಅವಿದ್ಯೆ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಅಚಿಂತ್ಯಾದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಜೀವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಆವರಿಸಿ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಂಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಜೀವನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ ಇಂತಹ ಅನಾದಿಕಾಮ ಕರ್ಮಾದಿಗಳ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಜೀವನು ದುಃಖಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. 'ಇಂತಹ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನ ಹಾಗೂ ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಎಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಧೀನವೆಂಬ ಜಯತೀರ್ಥರ ಮಾತಿನಿಂದ^{೬೬} ಜೀವನ ಸ್ವರೂಪ ಮೂಲತಃ ಪಾರತಂತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಬೆಸೆದಿರುವುದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವನು ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಅನಾದಿ ಅಜ್ಞಾನ ಕಾಮ ಕರ್ಮಗಳಂತೆ ಜೀವರಲ್ಲಿಯ ಅಲ್ಲಜ್ಞತ್ವ,

೬೫. 'ಕಥಮೇವ ತು ನಿತ್ಯಸುಖಂ ನ ಭವೇತ್' ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರ - ಆನಂದತೀರ್ಥರು (೪-೫)

೬೬. ಪರಮೇಶ್ವರ ಏವ.... ಅಚಿಂತ್ಯಾದ್ಭುತಶಕ್ತ್ಯಾ.... ಜೀವಸ್ವರೂಪಚೈತನ್ಯಂ ಆಜ್ಞಾದಯತಿ' ಶ್ರೀಮನ್ ನ್ಯಾಯಸುಧಾ - ಜಯತೀರ್ಥರು ೧-೧-೧-

ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮುಂತಾದವನ್ನು ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮಾಡುವ 'ಸ್ವಗುಣಾಚ್ಛಾದಿಕಾ' ಹಾಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ, ಪರಮಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಅರಿವು ಮೂಡದಂತೆ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟುವ ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕಾ" ಎಂಬ ಎರಡು ದುಷ್ಟ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು, ಲಿಂಗಶರೀರ ಹಾಗೂ ಭಗವಂತನ ಇಚ್ಛೆ ಈ ಏಳು ಆವರಣಗಳಿಂದ ಅಂತಹ ಅನುಭವ ಅವನಿಗೆ ಈಗ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.^{೬೨}

“ಮಮೈವಾಂತೋ ಜೀವಲೋಕೇ ಜೀವಭೂತಃ ಸನಾತನಃ” ಎಂಬ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನ ಮಾತಿನಂತೆ^{೬೩} ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ಅನಂತ ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಾಗರದಂತಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಜೀವ ಕೇವಲ ಒಂದು 'ಅಂಶ', ಅಂದರೆ ಒಂದು ಬಿಂದು ಮಾತ್ರ ಎನ್ನುವಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಅಗಾಧತೆ ಹಾಗೂ ಜೀವನ ಅಲ್ಪತೆ ಇವೆರಡೂ ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತವೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಜೀವನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬನಾದ್ದರಿಂದ^{೬೪} ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಯಾವಾಗಲೂ ಬಿಂಬ ಸದೃಶ ಹಾಗೂ ಬಿಂಬಾಧೀನವಾಗಿರುವಂತೆ ಜೀವನೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಧೀನನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇತರ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿಕಂಡು ಬಾರದ ಈ ಬಿಂಬ - ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಭಾವ ವಿಚಾರ ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆನ್ನುವಂತಿದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಜೀವನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಭಗವದಧೀನವಾದ್ದರಿಂದ^{೬೫} ಸಂಸಾರದಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಜೀವನು ಅಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬುದನ್ನು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಜೀವನು ಮೂಲತಃ ಅಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿದ್ದರೂ ತಾರುಣ್ಯ, ಸಂಪತ್ತು ಅಧಿಕಾರಾದಿ ಮದದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅರಿವು ಬೇಗನೆ ಮೂಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಕೈಗೂಡದ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಎರಗುವ ಬಲವಾದ ಆಘಾತ ಮುಂತಾದವು ಜೀವನಿಗೆ ಅವನ ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ದೇವತೆಗಳಂಥವರೇ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತಾವೇ ಸ್ವತಂತ್ರರೆಂಬ ಭ್ರಮೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವನದೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯ!

ಜೀವನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಧೀನವೆನ್ನುವುದಾದರೆ ಅವನ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿ ಕಮರಿ ಜಡಸಮಾನರಾಗುವ ಜೀವರು ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದು ಉದ್ಭವಿಸಬಹುದಾದ ಸರ್ವ ಕರ್ಮತ್ಯಾಗ ಸಮಸ್ಯೆಗೂ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಜೀವರಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ತಾನು ಕಸಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದೆನೆಯೇ ವಿನಹ ಅವನ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನಲ್ಲ, ಎನ್ನುವ ದ್ವೈತದರ್ಶನ ಜೀವರಲ್ಲಿಯ ಕರ್ತೃತ್ವವು

೬೨. ನೋಡಿ. ಇದೇ ಕೃತಿ ಪು. ೪೬-೪೮

೬೩. ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಅ. ೧೫ ಶ್ಲೋ. ೨.

೬೪. ಚಿದ್ರೂಪಯಾ ಯುತೋ ಜೀವಃ ಕೇಶವ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಕಃ | ಆನಂದತೀರ್ಥರು ಭಗವದ್ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ ಪು. ೧೩.

೬೫. 'ದ್ರವ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಚ ಕಾಲಶ್ಚ ಸ್ವಭಾವೋ ಜೀವ ಏವ ಚ | ಯದನುಗ್ರಹತಃ ಸಂತಿ ನ ಸಂತಿ ಯದುಪೇಕ್ಷಯಾ" ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಪು. ೨.

ಅಸ್ವತಂತ್ರವಾದರೂ ಅದು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾದುದಲ್ಲ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ತನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಈ ಮುಂದಿನಂತೆ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಜೀವನು ಕ್ರಿಯಾ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗುವಷ್ಟು ಪರಿಮಿತ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಅವನಲ್ಲಿದೆ. ಜೀವನಿಗೆ ಸರ್ವಥಾಕರ್ತೃತ್ವ ಇಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ ಅವನು ಜಡದಂತಾಗಿ ವೇದಬೋಧಿತ ವಿಧಿ-ನಿಷೇಧಗಳು ಜಡದಂತೆ ನಿಷೇಧಾತೀತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸದಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಸಾರ್ಥಕತೆಗಾಗಿ ಜೀವನಿಗೆ ಪರಿಮಿತ ಕರ್ತೃತ್ವವಿದೆ ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ^{೨೦} ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇಂತಹ ಕರ್ತೃತ್ವದಿಂದ ಜೀವನು ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳು ತಿಳಿಸಿದ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲನಾಗಿ^{೨೧}ಗುತ್ತಿಗೆ ದಾರನ ನೀಲನಕ್ಷೆ (blue print) ಮೀರದೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರ್ಯಕೌಶಲ ತೋರಿ ಅವನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಿಗಳಂತೆ ಜೀವನು ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಶಿಕ್ಷೆಗೊಳಗಾದ ಅಪರಾಧಿ ತನ್ನ ಶಿಕ್ಷಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಸಶ್ರಮಕಾರ್ಯ, ಸದ್ವರ್ತನೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗದಿಂದ ವಿನಾಯಿತಿ ದೊರೆಯುವಂತೆ, ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞಾವರ್ತಿಗಳಾಗಿ ಸ್ವಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗೈದ ಜೀವನಿಗೂ ಸಹ ಅವನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಚಿತ ಹಾಗೂ ಆಗಾಮಿ ಎಂಬೆರಡು ಕರ್ಮಭೋಗಗಳ ವಿನಾಯಿತಿ ಭಗವಂತನಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಜೀವನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಧೀನನಾದರೂ 'ದತ್ತಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ'ದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಾಧನೆಗೈಯಲು ಅವಕಾಶವಿರುವುದರಿಂದ ಕರ್ಮತ್ಯಾಗದ ಸಮಸ್ಯೆ ತಲೆದೋರಲಾರದು, ದೈನಂದಿನ ತನ್ನ ಭೋಜನ, ಮನರಂಜನೆ, ಐಷಾರಾಮಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, 'ಎಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಾವೇನೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಎನ್ನುವಂತಹ ಆಲಸಿ ಕರ್ಮತ್ಯಾಗಿ ಉನ್ನತಿ ಹೊಂದಲಾರ ಎನ್ನುವುದೂ ಸಹ ಅಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾಗಿದೆ.^{೨೨}

“ಇದರಂತೆ ಜೀವನು ಈಶ್ವರಾಧೀನ' ವೆನ್ನುವ ದ್ವೈತದರ್ಶನ ತನ್ನವಿಚಾರಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಒದಗಿಸಿದ ಅನೇಕ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳ ಆಧಾರವನ್ನು ^{೨೩} ಕಾಣುತ್ತೇವೆ ಹೀಗೆ ಶ್ರುತಿ - ಸ್ಮೃತಿಗಳಂತೆ ಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ಜೀವನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

೨೦. 'ಕರ್ತಾ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವತ್ವಾತ್' ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ೨-೩-೩೨.

೨೧. ಯಥಾ ಚ ತಕ್ಷೋಭಯಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ೨-೩-೩೯.

೨೨. ತೇನೇತಿ ಸಮ್ಯಗ್ಗತಿಮಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಃ ಜನೋಽಶುಭೋ ದೈವಮಿತ್ತೇವ ಮತ್ಪ್ರಾ ಹಿತ್ವಾ ಸ್ವಕಂ ಕರ್ಮಗತಿಂ ಚ ತಾಮಸೀಂ ಪ್ರಯಾತಿ ತಸ್ಮಾತ್ ಕಾರ್ಯಮೇವ ಸ್ವಕರ್ಮ|| ಮ.ಭಾ.ತಾನಿ. ಆನಂದತೀರ್ಥರು ಪು. ೨೯೭. (೨೨,೨೬)

೨೩. ಚತುರ್ಭಿಃ ಸಾಕಂ ನವತಿಂ ಚ ನಾಮಭಿಃ ಚಕ್ರಂ ನ ವೃತ್ತಂ ವ್ಯತೀರ್ತವೀವಿಷತ್ | (ಋ ೧-೧೫೫-೬). 'ಏಕೇಶಾಸ್ತಾ ನ ದ್ವಿತೀಯೋಽಸ್ತಿ ಶಾಸ್ತಾ' ಭಾಗವತ. 'ಭ್ರಾಮಯನ್ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಯಂತ್ರಾರೂಢಾನಿ ಮಾಯಯಾ' ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೧೮-೬೧. 'ಅಪೂರ್ಣೋಽಯಂ ಜೀವಸಂಘೋಽಸ್ವತಂತ್ರಃ ಪೂರ್ಣೋ ಹರಿಯಃ ಸ್ವತಂತ್ರಃ ಸದೈವ' ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿ.

ಆದರೆ ಜೀವನು ತಾನು ಗುಲಾಮನಾದಂತೆ ಎಂಬ ನೈಚ್ಯಾನುಸಂಧಾನ(Inferiority complex)ಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡುವಂತಿಲ್ಲ ಜೀವನು, “ಮುಕ್ತಿ” ನೀಡುವಂಥ ದಯಾಳುವೂ, ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಖಣಿಯೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನನೆಂದರೆ ಅವನೂ ಒಬ್ಬ ಸದ್ಗುಣಿ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಇಂತಹ ದಾಸತನ ಒಂದು ಅಧಿಕಾರ, “ದಾಸೋಹಂ ಕೋಸಲೇಂದ್ರಸ್ಯ” ಎಂಬ ಹನುಮನ ಅಭಿಮಾನದ ವಾಣಿಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ. ಇಡೀ ಹರಿದಾಸ ಪಂಥವೇ ಇಂಥ ಒಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಜೀವನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ಮಣಿದು, ಸಾಧನೆಗೈದು ಉತ್ತಮಫಲಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಶ್ರೀಹರಿದಾಸ್ಯದ ಮರ್ಮ, ಇದೇ ‘ಹರಿಯ ಅನುಚರತ್ವ’ದ ಅಂತರಾರ್ಥ.

ಹರಿ: ಪರತರ: (ಶ್ರೀಹರಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮ)

ವಿಶ್ವಸತ್ಯತ್ವ, ಪಂಚಬೇಧ ಮುಂತಾದವು ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಾದರೆ, ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವು ಅದರ ಚೇತನವಾಗಿದೆ.

‘ವಿಷ್ಣೋಃ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಂ ಚ ಸರ್ವದಾ ಪ್ರತಿಪಾದಯ |

ತಾರತಮ್ಯಂ ತತೋ ಚ್ಛೇಯಂ ಸರ್ವೋಚ್ಚತ್ವಂ ಹರೇಸ್ತಥಾ|

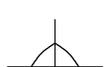
ಏತದ್ವಿನಾ ನ ಕಸ್ಯಾಪಿ ವಿಮುಕ್ತಿಃ ಸ್ವಾತ್ ಕಥಂಚನ ^{೭೩}

ಎಂದರೆ, ‘ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಷ್ಣು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸು’ ವಿಷ್ಣು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ’, ಎಂಬಿವೇ ಮುಂತಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಮುಖವೆನಿಸಿದ ‘ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ’ದ ವಿವರಣೆಗೆ ದ್ವೈತರ್ಶನ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚುಗಮನಹರಿಸಿದೆ. ಅದರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಅವಲೋಕಿಸಬಹುದು.

ಜೀವರೇ ಅಸ್ವತಂತ್ರರೆಂದಾಗ ಜಡವು ಅಸ್ವತಂತ್ರವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಚೇತನಾ ಚೇತನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಸ್ವತಂತ್ರವೆನಿಸಿದ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಶಕ್ತಿಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ. ಇಂದ್ರಿಯ, ದೇಹದ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಗ್ರಹ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳು ಇವೇ ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಹಿಂದೆ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಸಂಯೋಜನೆ ಇರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಈ ಜಗತ್ತು ಒಬ್ಬ ಮಹಾಬುದ್ಧಿವಂತನಿಂದ ರಚಿತವಾದಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಸುಯೋಜಿತವಾಗಿದೆ. ಎಂದು ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದೆರಡು ಘಟನೆಗಳಂತೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವೆನ್ನಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಹಾಗೂ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಈ ವಿಶಾಲವಿಶ್ವದ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕ ರಚನೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಳ್ಳಿಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ^{೭೪} ಕೇವಲ ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗದ ಕಾವ್ಯದಂತಹ ಒಂದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕಲಾಸೃಷ್ಟಿಯ ಹಿಂದೆ ಕಲಾವಿದನೊಬ್ಬನ

೭೩. ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ. ಆನಂದತೀರ್ಥರು. ಅ. ೧. ಶ್ಲೋ. ೮೦.

೭೪. ‘ಗೀತಾಸಾರೋದ್ಧಾರ’ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದರು. ಪು. ೧೫೬.

ಉಜ್ವಲ ಪ್ರತಿಭೆಯ ರಹಸ್ಯವಡಗಿರುವಂತೆ, ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚೇತೋಹಾರಿ ಎನಿಸಿದ ಪ್ರಪಂಚದ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಅದ್ಭುತ ಸತ್ವಶಾಲಿ ಪ್ರತಿಭಾವಂತನೊಬ್ಬನ ಕೈವಾಡವನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು.

ಅಲ್ಲದೆ ಇಂದು ವಿಜ್ಞಾನವು ಬಹಳಷ್ಟು ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದರೂ ವಿಜ್ಞಾನಿಯೂ ಪ್ರಕೃತ್ಯಂಗನಾದ್ದರಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರತ ಉಪಕರಣವು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸಮಾಡಲಾರದಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲ ರಹಸ್ಯ ಭೇದನೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ^{೨೨}. ಮೊದಲನೆಯ ಜೀವಾಣುವಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ. ಜನನ - ಮರಣಗಳು, ರಕ್ತ ನಿರ್ಮಾಣದಂಥವುಗಳ ಸಮರ್ಪಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಇವು ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಒಗಟಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. 'ಮಾನವರು ತಾಂತ್ರಿಕ ಕೌಶಲದಿಂದ ಚರ್ಮದಂತೆ ಆಕಾಶವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಬಿಡಬಹುದಾದರೂ ಆಂತರಿಕ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯ ದೇವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗದ ಹೊರತು ಅವರ ದುಃಖ ಕೋನಗೊಳ್ಳದು. ಎಂಬುದು ಶ್ವೇತಾಶ್ವೇತ-ತರೋಪನಿಷತ್‌ನಲ್ಲಿಯೇ ಬರುತ್ತದೆ.^{೨೩} ಹೀಗೆ ಪರಿಮಿತವಾದ ಶಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ಪ್ರಯತ್ನ, ಆಯುಷ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ರಹಸ್ಯ ಭೇದನೆ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗಿರಲಿ ಅದರ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೇ ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ವಿಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ವಿಶ್ವದ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದೆನ್ನುವ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ಈ ವಿಚಾರ ಸರಣಿ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಇಂತಹ ಅಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿವಿಧ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಗುರುತಿಸಿದಂತೆ ದ್ವೈತದರ್ಶನ ಅದನ್ನು 'ಶ್ರೀಹರಿ' ಎಂದು ಕರೆದು ಅವನು ಸಕಲ ದೋಷದೂರ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ತ ಗುಣಪೂರ್ಣ, ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಅಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದ್ದು ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಹಾಗೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದೆ. ವಿಶ್ವವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ 'ಶಕ್ತಿ'ಯ ಹೆಸರು, ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ಮುಂತಾದವು. ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ. ವಿಶ್ವದ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಬಹುತೇಕ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಮನಗಂಡಿದ್ದಾರೆ. ದರ್ಶನೇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪದಿರುವ ದಾರ್ಶನಿಕರೂ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ವತಂತ್ರ ಶಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವಿಧ ದಾರ್ಶನಿಕರ ನಿಲುವುಗಳನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿದ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

ಸ್ವತಂತ್ರ ಶಕ್ತಿಯೆನಿಸಿದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಒಪ್ಪದಿರುವವರಲ್ಲಿ ಚಾರ್ವಾಕ, ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ ಹಾಗೂ ನಿರೀಶ್ವರ ಸಾಂಖ್ಯರು ಪ್ರಮುಖರು, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಮಾಣವೆನ್ನುವ ಚಾರ್ವಾಕರು, ಜೀವ, ಈಶ್ವರ, ಧರ್ಮಗಳಂತಹ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ

೨೨. ರಾಧಾಕೃಷ್ಣನ್ ಅವರಿಂದ ಉದ್ಭೂತ science and religion ಲೇಖನ. Great thoughts p. ೧೪೫-೧೪೬.

೨೩. ಯದಾ ಚರ್ಮವದಾಕಾಶಂ ವೇಷ್ಣುಯಿಷ್ಯಂತಿ ಮಾನವಾಃ | ತದಾ ದೇವಮವಿಜ್ಞಾಯ ದುಃಖಸ್ಯಾಂತೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ|| ಪು. ೬. ಪು. ೨೦.

ವೆನ್ನುವುದಾದರೂ, ಮರಣ ಪೂರ್ವ ಹಾಗೂ ನಂತರ ದೇಹದಲ್ಲಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ದೇಹಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಆತ್ಮವನ್ನು ಅವರು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ 'ದೇಹವೇ ಆತ್ಮ'ವೆಂದಾದರೆ ಹಣವನ್ನೂ ಗೌರವಿಸಬೇಕಾದೀತು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಅಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಪ್ರಪಂಚದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ, ಅನುಮಾನ ಎರಡನ್ನೂ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿದ್ದರೂ 'ವಿಶ್ವವು ಚತುಃಕ್ಷಣ ಸ್ಥಾಯಿ, ಅತಃಪ ಶೂನ್ಯ', ಎಂಬ ಬೌದ್ಧವಾದವನ್ನು ನ್ಯಾಯ-ವೈಶೇಷಿಕರೇ ತಳ್ಳಿಹಾಕಿರುವುದು ಆಗಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತವಾಗಿದೆ.^{೬೯} 'ಅನಾದಿಯಾದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ನಾಶವಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಜೈನರ ವಾದವು ಸಮಂಜಸವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಸಾರ ನೀಗುವ ಈಶ್ವರನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಸಂಸಾರವು ನೀಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಜೀವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯೂ ದೊರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಈಶ್ವರನನ್ನು ಒಪ್ಪದೇ ಕೇವಲ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಅನಾದಿ ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಅದರ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹಾಗೂ ನಿರ್ವಹಣೆಗಳು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. "ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಅಸಮರ್ಥರಾದರೂ ಕುರುಡ, ಕುಂಟರಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ 'ಅಂಧ ಪಂಗುನ್ಯಾಯ'ದಂತೆ ಈಶ್ವರನಿಲ್ಲದೆಯೂ ಅಸ್ವತಂತ್ರ ಪ್ರಪಂಚದ ವ್ಯವಹಾರ ಸಾಧ್ಯ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಸಾಂಖ್ಯರು, ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೂ ಪರಸ್ಪರ ಮಿಲಿತವಾಗುವ ಸ್ವಭಾವದವುಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಈ ನ್ಯಾಯ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕುರುಡ, ಕುಂಟರಂತೆ ಪರಸ್ಪರ ಸೇರಿದಾಗಲಷ್ಟೇ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ವ್ಯವಹಾರ! ಅಸ್ವತಂತ್ರರಾದ ಅವರನ್ನು ಸೇರಿಸಲಿಕ್ಕಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಸ್ವತಂತ್ರ ಪುರುಷ ಬೇಕಲ್ಲವೆ?

'ಈಶ್ವರನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವನು' ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಯೋಗದರ್ಶನ. ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಿಗೆ ತನ್ನಿಂದ ಸೃಜ್ಯವಾಗುವ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ಜ್ಞಾನ ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಯೋಗದರ್ಶನದಂತೆ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ, ಸರ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು 'ಸರ್ವಜಗತ್ಕಾರಣ' ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ 'ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ' ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪರಮಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯೊದಗದಿರದು. ನ್ಯಾಯ-ವೈಶೇಷಿಕರು, 'ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪರಮಾಣುಗಳು' ಕಾಲ, ಆಕಾಶ, ಜೀವರು ಮುಂತಾದವರಿದ್ದಾಗ ಈಶ್ವರನಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 'ಪರಮಾಣು ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸ್ವಭಾವದವುಗಳು' ಎನ್ನುವುದು ಸಾಂಖ್ಯವಾದವೇ, "ಕಾಲ ಆಕಾಶಾದಿಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಸೃಷ್ಟಿ" ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಜಗತ್ಕಾರಣನೆನ್ನಲು ಅವನು ಸಮಸ್ತ ಗುಣಪೂರ್ಣ ಎಂದು ಒಪ್ಪುವುದೂ ಸಹ ಅನಿವಾರ್ಯ, "ಸುಖವೂ ಇಲ್ಲದ ದುಃಖವೂ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಯ ಮುಕ್ತಿ" ಎನ್ನುವ ಈ ದರ್ಶನ "ಜೀವನು

೬೯. ನೋಡಿ ಇದೇ ಕೃತಿ ಪು. ೫೬-೬೦

ಕಲ್ಲುಗುಂಡಿನಂತಾಗಲು ಇವರು ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರು “ಎಂಬ ಂ ಶ್ರೀ ಹರ್ಷನ ಕಟುಟೀಕೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ.

ವಿಶ್ವದ ನಿಯಂತ್ರಕ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ 'ಕರ್ಮ'ಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಗೈದು ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಂಡಿಸಿದ ಪೂರ್ವಮೀಮಾಂಸಾದರ್ಶನ 'ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಈಶ್ವರನು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಚೇತನರ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೇ ಜಗತ್ ಪ್ರವಾಹ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಂದ ಚೇತನ ಕರ್ಮಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಚೇತನರ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಎನ್ನುವಾಗ ಅನ್ಯೋನ್ಯತ್ರಯದೋಷ ತಲೆಹಾಕುತ್ತದೆ. ಅಚೇತನವಾದ 'ಕರ್ಮ'ದಿಂದ ಚೇತನ ನಿಯಂತ್ರಣವೆನ್ನುವ ಇವರ ವಾದ ಚಕಿತಗೊಳಿಸದಿರದು. ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನವು ಒಪ್ಪದ ಜಡದಿಂದ ಜೀವದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಈ ವಾದವು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿರುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಸೋಜಿಗದ ಸಂಗತಿ, ತನ್ನ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ವೇದದ ಬೆಂಬಲವಿದೆಯೆನ್ನುವ ಈ ದರ್ಶನ 'ವೇದಕ್ಕೆ ಅಪಚಾರವೆಸಗಿದೆ' ಎಂಬ ಅಪವಾದಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ.^{೮೦}

ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ 'ಬ್ರಹ್ಮನು^{೮೧} ನಿರ್ಗುಣ, ಅವನಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿತವಾದ ಮಾಯೆಯು ಜಗತ್ಕಾರಣ' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ 'ಮಾಯಾ ಆರೋಪಿತ' ಎನ್ನುವುದೇ ಸರಿಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮ ಹಾಗೂ ಮಾಯಾ ಎರಡನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿದರೆ ಅದ್ವೈತ ಹಾನಿ, ಒಪ್ಪದರೆ ಮಾಯಾರೋಪ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲವಾದೀತು. ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮಾಯಾರೋಪಕ್ಕೆ ಕರ್ತೃವೂ ಹೌದು ಅಧಿಷ್ಠಾನವೂ ಹೌದು ಎನ್ನುವುದು ಸ್ವವ್ಯಾಹತವಾಗುವುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. 'ಮಾಯಾರೋಪವೂ ಆರೋಪಿತ' ಎಂದರೆ ಮಾಯಾರೋಪವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. “ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಿದಚಿದ್ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಜಗತ್ಕಾರಣ' ಎಂಬುದು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತದ ನಿಲವು, ಇಲ್ಲಿ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಶರೀರವೆಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯೊದಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ.

ಅದ್ವೈತ ಹಾಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮೇತರವಾದ ಮಾಯೆ ಹಾಗೂ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಥವಾ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ನೀಡಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುವುದರಿಂದ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪರಮೋಚ್ಚತೆಯನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡಂತೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಉಭಯ ದರ್ಶನಗಳೂ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಯ ಸತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಾಯೆ ಹಾಗೂ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವು 'ಸತ್' ಅಲ್ಲ, 'ಅಸತ್' ಅಲ್ಲ. 'ಸದಸತ್' ಅಲ್ಲ.

೮೦. 'ಮುಕ್ತಯೇ ಯಃಶಿಲಾತ್ವಾಯ ಶಾಸ್ತ್ರಮೂಚೇ ಸಚೇತಸಾಂ' ನೈಷಧ ೧೦-೮೭.

೮೧. ಯಾಮಿಮಾಂ ಪುಷ್ಟಿತಾಂ ವಾಚಿಂ ಪ್ರವದಂತ್ಯವಿಪಶ್ಚಿತಃ | ವೇದವಾದರತಾಃ ಪಾರ್ಥ ನಾನೃದಸ್ತೀತಿ ವಾದಿನಃ || ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೨.೪೨.

೮೨. ವೇದಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅದ್ವೈತ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಹಾಗೂ ದ್ವೈತ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು 'ಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಅವು 'ಅನಿರ್ವಚನೀಯ'ವೆನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಲೇಸೆಂದೆನ್ನುತ್ತದೆ ದ್ವೈತದರ್ಶನ.

ಈ ವಿವಿಧ ದರ್ಶನಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಈಶ್ವರ, ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮಗಳಂತಹ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಅಪೌರುಷೇಯ ವೇದವನ್ನು ಒಪ್ಪದೇ, ಒಪ್ಪಿದರೂ ಕೆಲವರು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ನೀಡದೇ ಕೇವಲ ಅನುಮಾನವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಅನುಮಾನದಿಂದ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅವು ಅಂತಹ ಅನುಮಾನದಿಂದಲೇ ಈಶ್ವರನ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃತ್ವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಸಾಧಿಸಹೊರಟುದಲ್ಲದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಕೃತಿ, ಮಾಯಾ, ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳಂಥವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಈಶ್ವರನು ಪಾರತಂತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ ಮುಂತಾದ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಅದು ಅಪೌರುಷೇಯವಾದ ವೇದದ ಸಹಾಯ ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಇದರಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿದ ಅದ್ವೈತ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಹಾಗೂ ದ್ವೈತ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನ 'ಅಧಿಷ್ಠಾನನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಅವಿದ್ಯೆಯ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತು ಆರೋಪಿತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ". ಎಂದರೆ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ದರ್ಶನ 'ಬ್ರಹ್ಮನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತ ಹಾಗೂ ಉಪಾದಾನಕಾರಣವೆಂದಿದೆ. ಆದರೆ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ವಿಚಾರವೇ ಬೇರೆ. "ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣಿ ಭಾವ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ದರ್ಶನದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣನೆಂದಾದರೆ ಶುದ್ಧಬ್ರಹ್ಮ ವಿಕಾರಿಯಾಗಬೇಕಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಅವನ ವಿಕಾರಗಳೆನಿಸಿದ ಘಟಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿಗಳು ತೋರಬೇಕಾದೀತು' ಎನ್ನುವ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನ ಈ ನಿಮಿತ್ತ ಹಾಗೂ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ.

ಜಡ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯು ಕಾರಣವಾದರೂ ಅದು ಬ್ರಹ್ಮಾಧೀನ ಕುಂಬಾರನು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಗಡಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮಹತ್ತ್ವ ಅಹಂಕಾರ ತತ್ವಗಳ ಮೂಲಕ ಜಡ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಕಾಸಪಡಿಸಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣನೆನಿಸುವನು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕೊಡಕ್ಕೆ ಕುಂಬಾರನಂತೆ ಕಾರಣಮಾತ್ರನಲ್ಲ, ಕಾರ್ಯೋತ್ಪತ್ತಿ ಕಾರಣ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಫಲ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಅರಿವು ಪಡೆದ ಅವನು ಕಾರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದು ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅದರ ಹೊರಗೂ ಇದ್ದು ಕಾರ್ಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತ ಕಾರಣನೆನಿಸುವನು ಎನ್ನುತ್ತದೆ ದ್ವೈತದರ್ಶನ, ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ 'ಜಡಕಾರಣವಾದ ಹಾಗೂ 'ಚೇತನಕಾರಣವಾದ'ಗಳಂತೆ 'ಕಾರಣರೂಪದಿಂದ ಇರುವುದು ಎನ್ನುವ ಸಾಂಖ್ಯರ 'ಸತ್ಕಾರ್ಯವಾದ' ಕಾರ್ಯರೂಪದಿಂದ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು 'ಎನ್ನುವ ನ್ಯಾಯ - ವೈಶೇಷಿಕರ 'ಅಸತ್ ಕಾರ್ಯವಾದ'ಗಳ ಸಮನ್ವಯವೂ ಸಹ ಸಾಧಿತವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

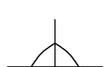

ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವ ಜಗತ್ತಾರಣ ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಅವನು ಸರ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಹಾಗೂ ಸಕಲ ದೋಷದೂರ ಎಂದೂ ದ್ವೈತದರ್ಶನ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಬಟ್ಟೆ ತಯಾರಿಸುವ ನೇಕಾರನಿಗೆ ಆ ಕಾರ್ಯದ ವಿನ್ಯಾಸ, ಕಾರಣ, ಆಕಾರ, ಫಲ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇದ್ದೇ ಇರುವಂತೆ, ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಾರಣನಾದವನಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದುಷ್ಟ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಅಗತ್ಯವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಹೀಗೆ ಸರ್ವ ಜಗತ್ತಾರಣನಾದವನಿಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ, ಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವ, ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವ ಮುಂತಾದ ಸರ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವ ಇರಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಇದನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸಿದೆ. ಅದರಂತೆ ದುಃಖ, ದುಃಖನಿವೃತ್ತಿ, ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸುಖೋದ್ದೇಶ, ಎಂಬ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ನಾಲ್ಕು ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಕಲದೋಷ ದೂರನೆನಿಸಿದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ದುಃಖವೇ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ದುಃಖ ಅಥವಾ ದುಃಖ ನಿವೃತ್ತಿ ಕಾರಣದಿಂದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಎನ್ನುವುದು ಸರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲದ ಸುಖ ಪಡೆದಾಗ 'ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತಿ' ಎನಿಸುವುದರಿಂದ ಸರ್ವದಾ ಆನಂದಮಯನೆನಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಇದೂ ಸಹ ಸಂಭಾವ್ಯವಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಖೋದ್ದೇಶದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂಬುದನ್ನೇ ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿ ಕೇವಲ 'ಲೀಲೆ'ಗಾಗಿ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ವೈವಿಧ್ಯ ಹಾಗೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ 'ಸೃಷ್ಟಿ' ಎನಿಸಿದ ಚೇತನಾ ಚೇತನಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ಅಸ್ತತ್ವವಾದುದರಿಂದ ಅದರ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅತ್ಯವಶ್ಯ. ಅಂತಹ ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಅನೇಕರಾದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಆಹ್ವಾನವಿತ್ತಂತೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಒಬ್ಬ ಸ್ವತಂತ್ರವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಅವನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. 'ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದವನು "ಸರ್ವೋತ್ತಮ" ಎಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ. ವಿಷ್ಣುವು ಸರ್ವಜಗತ್ತಾರಣವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನು 'ಸರ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣ' ನೆಂಬುದು ಆಗಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾಹಿತವಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ "ಬೃಹಂತೋ ಹೃಷ್ಠಿನ್ ಗುಣಾಃ" 'ವಿಷ್ಣೋರ್ನುಕಂ ವೀರ್ಯಾಣಿ ಪ್ರವೋಚಂ ಯಃ ಪಾರ್ಥಿವಾನಿ ವಿಮಮೇರಜಾಂಸಿ' ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ^೧ ಶ್ರೀ ಹರಿ ಸೃಜಿಸುವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಮಾವಿಷ್ಟರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳೂ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದಲೇ ಮೋಕ್ಷಾದಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ^೨ ಅವರು ಸರ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣರಂತೆ ಸರ್ವದೋಷ ದೂರರೂ ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

೧೩. ಋಗ್ವೇದ ೨-೩-೨೪ 'ಪರೋ ಮಾತ್ರಯಾ ತನ್ನಾ ವೃಧಾನ ನ ತೇ ಮಹಿತ್ವಂ ಅನ್ವಶ್ನುವಂತಿ' ಅದೇ. ೫-೬-೨೪.

೧೪. ಉತ್ತರಿಸ್ಥಿತಿ ಸಂಹಾರಾ ನಿಯತಿರ್ಜ್ಞಾನಮಾವೃತಿಃ | ಬಂಧಮೋಕ್ಷೌಚ ಪುರುಷಾತ್ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸ ಹರಿರೇಕರಾಟ್ || ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯ ೧-೧-೨.

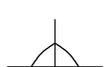

ಅಲ್ಲದೆ ಸರ್ವದೋಷದೂರರಾಗಲು ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿದ ಅನಿತ್ಯತ್ವ, ದೇಹಹಾನಿ, ದುಃಖಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಅಪೂರ್ಣತಾ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧನಾಶಗಳನ್ನೂ ನೀಗಿದವನೆಂದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೊಬ್ಬನೆ ಎಂದುಹೇಳಲಾಗಿದೆ.^{೮೫} ಗಡಿಗೆ, ಅರಿವೆಗಳು ಚೂರು ಚೂರಾಗುವುದು ಅನಿತ್ಯತ್ವ ಇದು ಯಾವ ಚೇತನರಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವರೂಪ, ಲಿಂಗ, ಅನಿರುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಸ್ಥೂಲವೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣರು ಸೇರಿದಂತೆ ಯಾರಿಗೂ ಸ್ವರೂಪದೇಹದ ನಾಶವಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸಕಲ ಜೀವರಾಶಿಗೆ ಉಳಿದ ಮೂರು ದೇಹಗಳ ನಾಶವಿದೆ. ನಾರಾಯಣ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಾಯು ಇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರಿಗೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದರೂ ದುಃಖಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿದೆ. ಜ್ಞಾನ, ಆನಂದ ಶಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತಗುಣ ಪಡೆಯದಿರುವ 'ಅಪೂರ್ಣತೆ' ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಸಕಲರಲ್ಲಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯ ನಾಶಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ್ದರಿಂದ ಈ ನಾಲ್ಕು ತರಹದ ನಾಶಕ್ಕೊಳಗಾಗದೆ 'ಸಕಲದೋಷ ದೂರ'ನೆಂದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೊಬ್ಬನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನೇ 'ಸರ್ವೋತ್ತಮ' ಎಂದಿದೆ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನ. ತನ್ನ ಈ ನಿಲುವು ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಅನೇಕ ಯುಕ್ತಿಗಳಂತೆ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿಗಳಂತಹ ಆಧಾರ ಒದಗಿಸುವುದನ್ನೂ ಅದು ಮರೆತಿಲ್ಲ^{೮೬} ಹೀಗೆ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಮಸ್ತ ಚೇತನ ರಾಶಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಧೀನವೆನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ 'ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ' ಎಂಬುದನ್ನು ಮನದಟ್ಟಾಗಿಸಿದೆ.

ಅಖಿಲಾಮ್ನಾಯೈಕವೇದ್ಯೋ ಹರಿಃ (ಸರ್ವವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಶ್ರೀಹರಿ) ದ್ವೈತ ದರ್ಶನ ತನ್ನ ಪ್ರಮುಖ ಧ್ಯೇಯವೆನಿಸಿದ ಹರಿವೋತ್ತಮತ್ವದ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ "ಶ್ರೀಹರಿ ಸರ್ವವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ" ಎನ್ನುವುದೂ ಸಹ ಒಂದು. ಈಶ್ವರನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವ ದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಈಶ್ವರನ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ವೇದವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದವು ಕಡಿಮೆ. ಒಪ್ಪಿದ ಎಲ್ಲ ಮತಗಳೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ವಿಚಾರಗಳು ವಿನೂತನವೆನಿಸುವಂತಿವೆ. ಅದು ಸಮಸ್ತ ವೇದವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅದು 'ಅಪೌರುಷೇಯ' ಎಂದೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತನ್ಮೂಲಕ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳೆನಿಸಿದ ಧರ್ಮದಂತೆ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ 'ಶ್ರೀಹರಿ ಸರ್ವವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ವೇದಕ್ಕೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅದು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತ್ತೆನ್ನಬಹುದು. ಈ ರೀತಿ ವಿಶಿಷ್ಟವೆನಿಸುವ ಇದರ ವಿಚಾರ ಸರಣಿಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

೮೫. ಅನಿತ್ಯತ್ವಂ ದೇಹಹಾನಿಃ ದುಃಖಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಅಪೂರ್ಣತಾ | ನಾಶಃ ಚತುರ್ವಿಧಃ ಪೋಕ್ಷಃ ತದಭಾವೋ ಹರೇಃ ಸದಾ| ತದನ್ಯೇಷಾಂತು ಸರ್ವೇಷಾಂ ನಾಶಃ ಕೇಚಿತ್ ಭವಂತಿ ಹಿ| ಭಗವದ್ಗೀತಾ ತಾತ್ಪರ್ಯ ೨-೧೭ ಪು. ೧೩.

೮೬. ಅಗ್ನಿವ್ಯೇಃ ದೇವಾನಾಮವಮೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಮಃ | 'ಅತೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕೇ ವೇದೇಚ ಪ್ರಥಿತಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ' ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೧೫-೧೮.

ಆಗಲೇ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಹಾಗೂ ಸಕಲದೋಷ ದೂರನೂ ಆದುದರಿಂದ ಅವನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ 'ಸರ್ವ ಜಗತ್ಕಾರಣ'ನೂ ಅವನೇ. ಆದರೆ 'ಬ್ರಹ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಗೈಯುತ್ತಾನೆ', 'ರುದ್ರನು ಸಂಹಾರಗೈಯುತ್ತಾನೆ' ಎಂದೂ ಸಹ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದರಿಂದ 'ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಜಗತ್ಕಾರಣರಾಗಿರಬಹುದೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಾಡದೆ ಇರದು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ "ಸರ್ವವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದವನೇ ಸರ್ವ ಜಗತ್ಕಾರಣನಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯ". ಎಂಬ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಗೆಹರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ ^{೮೨} ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಇರುವ ಈ ಸಮಗ್ರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುವುದರ ^{೮೩} ಜೊತೆಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಾ ^{೮೪} ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣನೆನಿಸಿದವನು ಶ್ರೀಹರಿಯೇ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಾಯುಗಳಂತಹ ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳೂ ಸಹ ವಿವಿಧರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಶಕ್ತಿ ಪ್ರದಾನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಪರಮಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಬೋಧಿಸುವುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವು ಸಕಲಶಬ್ದ ವಾಚ್ಯನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವನು ಸರ್ವವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೂ ಆಗುವುದರಿಂದ ಅವನೇ ಸರ್ವಜಗತ್ಕರ್ತೃ ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ^{೮೦}

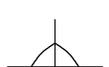
ಇಂತಹ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನವು ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರದ ಶಬ್ದಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಸಕಲ ಶಬ್ದಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದಿದೆ. ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ಈ ವಿಚಾರ ನವೀನವೆನಿಸುವಂತೆ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯೂ ಆಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನಿ - ಧನಿ, ಸುಖಿ - ದುಃಖಿ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಅಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿ ಎಂಬೆರಡು ರೀತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಹಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿವೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಜ್ಞಾನ, ಧನ, ಸುಖ, ಮುಂತಾದವು ಇರುವವರಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿ, ಧನಿ, ಸುಖಿ ಮುಂತಾದ ಇಂತಹ ವ್ಯವಹಾರವು ಅಮುಖ್ಯವಾಗಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಞಾನ, ಧನ, ಸುಖಿ ಮುಂತಾದವು ಇದ್ದವರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ವ್ಯವಹಾರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು ತಿಳಿದ ಸಂಗತಿ. ಈ ಮುಖ್ಯಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಗಳಂತೆ "ಪರಮಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿ" ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಶಬ್ದ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಇದೆ. ಜೀವರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿ, ಧನಿ, ಸುಖಿ ಮುಂತಾದ ಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅವರಲ್ಲಿಯ ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಞಾನ, ಸುಖ, ಸಂಪತ್ತು ಮುಂತಾದವು ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಸಾವಧಿಕವಾಗಿವೆ. ಅಂದರೆ ಪರಿಮಿತವಾಗಿವೆ. ನಿರವಧಿಕ ಅಂದರೆ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದವನೆಂದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೊಬ್ಬನೆ. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಿ, ಧನಿ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳು ಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ಜೀವರಲ್ಲಿ

೮೨. 'ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿತ್ವಾತ್' ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ೧-೧-೩.

೮೩. 'ತತ್ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ' ತದೇವಾನುಪ್ರಾವಿಶತ್' ತೈತ್ತರೀಯೋಪನಿಷತ್, 'ಅಂತರ್ಬಹಿಶ್ಚ ತತ್ ಸವಂ ವ್ಯಾಪ್ಯ ನಾರಾಯಣಃ ಸ್ಥಿತಃ' - ನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್.

೮೪. ತತ್ರ ತತ್ರ ಸ್ಥಿತೋ ವಿಷ್ಣುಃ ತತ್ರಚ್ಚಕ್ಷಿಣಿಃ ಪ್ರಬೋಧಯನ್ | ಏಕ ಏವ ಮಹಾಶಕ್ತಿಃ ಕುರುತೇ ಸರ್ವಮಂಜಸಾ. ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯ.

೮೦. ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿತ್ವಾತ್ ೧-೧-೩. ತತ್ತು ಸಮನ್ವಯಾತ್ ೧-೧-೪ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳು.

ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವುದಾದರೂ, ಪರಮ ಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಅವು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನೇ 'ಸಕಲಶಬ್ದವಾಚ್ಯ'ನೆಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚ 'ಈಶ್ವರಾಧೀನ'ವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯ ಶಬ್ದಜಾಲವೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮಾಧೀನವೆ. ಸೈನ್ಯವು ಜಯಿಸಿದರೂ ಅದು ರಾಜಾಧೀನ ವಾದ್ದರಿಂದ 'ರಾಜನು ಜಯಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳುವಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮಾಧೀನವಾದ ಸಮಸ್ತಶಬ್ದಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ.^{೯೧}

ಇದರಂತೆ "ಓಂಕಾರ ವಾಚ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಶಬ್ದವಾಚ್ಯ ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕವೂ ದ್ವೈತದರ್ಶನವು ಸರ್ವಶಬ್ದವಾಚ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದೆ. ಇದೂ ಸಹ ನೂತನವಾದಂತೆ ತರ್ಕಬದ್ಧವೂ ಆಗಿ ತಲೆದೂಗಿಸುವಂತಿದೆ. "ಗುಣಪೂರ್ಣ" ಅರ್ಥದೊಂದಿಗೆ ಅ.ಉ. ಮ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ "ಓಂ" ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಂದು ಅನೇಕ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.^{೯೨} ಚೂಪಾದ ಶೂಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತರಗೆಲೆಗಳು ಸೇರುವಂತೆ 'ಓಂಕಾರ'ದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ವಾಕ್ ಸಮೂಹ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿದೆ, ಎಂಬುದಂತೂ ಸಕಲ ಶಬ್ದಗಳು (ವೇದಗಳು) ಓಂಕಾರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೆಂಬುದನ್ನು ಸುಲಭ ಹಾಗೂ ಸರಳರೀತಿಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವ ಮಾತಾಗಿದೆ.^{೯೩} ಈ ರೀತಿ ಓಂಕಾರವು ಸಮಸ್ತ ವೇದವನ್ನೇ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿಚಾರವೂ ರೋಚಕವಾಗಿದೆ.

ಓಂಕಾರದಲ್ಲಿಯ ಅ.ಉ.ಮ. ಈ ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾದುದು. 'ಭೂಃ' 'ಭುವಃ' 'ಸ್ವಃ' ಎಂಬ ವ್ಯಾಹೃತಿ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪೂರ್ಣ, ಜಗತ್ಕಾರಣ ಹಾಗೂ ಸುಖಿಸ್ವರೂಪ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿರುವ ಈ ವ್ಯಾಹೃತಿಗಳಿಂದ ಅಂತಹ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾದ ಭಗವಂತನೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೆನಿಸಿದ್ದಾನೆ ಈ ವ್ಯಾಹೃತಿಗೆ ತ್ರಿಪದಾ ಗಾಯತ್ರಿಯು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗಿದೆ.^{೯೪} ಸರ್ವಾರ್ಥಾರಕತ್ವ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃತ್ವ ಮುಂತಾದ ಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ನಾರಾಯಣನ ಉತ್ತಮರೂಪವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನಾರಾಯಣನ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ 'ಗಾಯತ್ರಿ'ಯ ಈ ಮೂರು ಪಾದಗಳಿಗೆ ಆರು ಮಂತ್ರಗಳ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳಿರುವ

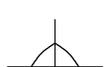
೯೧. 'ಈಶಾವಾಸ್ಯಮಿದಂ ಸರ್ವಂ - ಈಶಾನಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ ಶ್ಲೋ. ೧ 'ಆತ್ಮಾವಾಸ್ಯಮಿದಂ ಸರ್ವಂ' - ಭಾಗವತ.

೯೨. ಯದಧೀನಗುಣೋ ಯಸ್ಯ ತದ್ಗುಣೇ ಸೋಽಭಿಧೀಯತೇ' 'ಭಾಷ್ಯದೀಪಿಕಾ' ಜಗನ್ನಾಥಯತಿ ಸಂಪುಟ ೧ ಪು. ೩೬೪.

೯೩. ೧. 'ಓಂ ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮ' ತೈತ್ತರೀಯೋಪನಿಷತ್ ೨. ಓಮಿತ್ಯೇಕಾಕ್ಷರ ಮುದ್ದೀಘಮುಪಾಸೀತ' ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್, ಕಾರಕ, ಇತ್ಯಾದಿ

೯೪. ತದ್ಗುಣಾ ಸರ್ವಾಣಿ ಪರ್ಣಾನಿ ಶಂಕುನಾ ಸಂತ್ಯಜ್ಞಾನಿ ಏವಮೇವೋಂಕಾರೇಣೈವ ಸರ್ವಾ ವಾಕ್ ಸಂತ್ಯಜ್ಞಾ.

೯೫. ತತ್ಸಮಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ | ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ | ಧಿಯೋ ಯೋ ನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ |

‘ಪುರುಷಸೂಕ್ತ’ವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೆನಿಸಿದೆ^{೯೬} ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆನಿಸಿದ ನಾರಾಯಣನ ವಿರಾಡ್ರುಪದ ಜೊತೆಗೆ ಅವನ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃತ್ವಾದಿ ಗುಣವರ್ಣನೆಯನ್ನೂ ಈ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. “ವೇದಾಃ ಪುರುಷಸೂಕ್ತಗಾಃ” ಎಂದಂತೆ^{೯೭} ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಮಹಿಮೆಗಳೇ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವ ಸಮಸ್ತ ವೇದಗಳು ಈ ಪುರುಷಸೂಕ್ತದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೆನಿಸಿವೆ. ಹೀಗೆ ಅ.ಉ. ಮ ತ್ರೈಕರಾತ್ಮಕ ಪ್ರಣವದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ “ವ್ಯಾಹೃತಿ”. ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ‘ಗಾಯತ್ರಿ’, ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ‘ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತ’ ಮತ್ತು ಪುರುಷಸೂಕ್ತದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ‘ಸಮಸ್ತವೇದ’ ಹೀಗೆ ನಾರಾಯಣನು “ಓಂಕಾರ” ವಾಚ್ಯನಾದುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನು ಅವನೇ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

“ಶ್ರೀಹರಿ ಸರ್ವವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ” ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ದ್ವೈತದರ್ಶನ ಹಲವಾರು ಯುಕ್ತಿಗಳ ಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ಒಂದೊಂದು ಯುಕ್ತಿಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯದಿಂದ ವಿನೂತನವೆನಿಸಿದೆ. ಶ್ರೀಹರಿ ಸರ್ವವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಯೇ ಅದು ಬಳಸಿದ ಈ ಮುಂದಿನ ಯುಕ್ತಿಯೂ ಸಹ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದಗಳು ಅನ್ಯತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಅನ್ಯತ್ರೈವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಉಭಯತ್ರಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹಾಗೂ ತತ್ರಪ್ರಸಿದ್ಧ ಎಂಬುದಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿವೆ.^{೯೮} ‘ಅನ್ಯತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ’ ಎಂದರೆ ಶ್ರುತಿ ಅಥವಾ ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವು. ‘ಅನ್ಯತ್ರೈವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ’ ಎಂದರೆ ಪ್ರಬಲ ಲಿಂಗ, ಶ್ರುತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿಗಿಂತ ಇತರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವು. ‘ಉಭಯತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ’ ಎಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮ ಹಾಗೂ ಇತರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವು ಹಾಗೂ ತತ್ರಪ್ರಸಿದ್ಧ ಎಂದರೆ ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವುಗಳು. ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಮಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗಾತ್ಮಕ ಭೇದದಿಂದ ಉಭಯ ವಿಧಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಉಳಿದ ಮೂರು ತರಹದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅನ್ಯತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಮಾತ್ಮಕ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ‘ಆನಂದಮಯಿ’, ‘ಪ್ರಾಣ’ ಮುಂತಾದವು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪರಾದರೂ ಅವರ ಆನಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಧೀನ. ಅಲ್ಲದೆ ವಿಷ್ಣುವೊಬ್ಬನೆ ನಿರವಧಿಕ ಆನಂದ ಹೊಂದಿದವನಾದ್ದರಿಂದ^{೯೯}

೯೬. ವ್ಯಾಹೃತಿ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ ಪುನಃ | ವೇದ ಮಾತಾ ತು ಗಾಯತ್ರಿ | ತದ್ಭೇದಃ ಪೌರುಷಂ ಸೂಕ್ತಂ’ ವೈದಿಕಾಃ ಸರ್ವಶಬ್ದಾಶ್ಚ ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವಾಭಿದೋಽಹಂಕಂ || ತಂತ್ರಸಾರ.... ಆನಂದತೀರ್ಥರು. ಶ್ಲೋ. ೧೩-೧೪ ಪು. ೧೦೪.

೯೭. ಅದೇ,

೯೮. ತತ್ರ ಪ್ರಕಾಶಿಕಾ - ಜಯತೀರ್ಥರು ೧-೧-೧

೯೯. ೧) ಆನಂದೋ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ವ್ಯಜಾನಾತ್’ ತೈತ್ತರೀಯೋಪನಿಷತ್ ೨) ಲಕ್ಷಣಂ ಪರಮಾನಂದೋ ವಿಷ್ಣೋರೇವ ನ ಸಂಶಯಃ | ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿತ್ಯಣಾಂತಾಸ್ತು ವಿಪುಷಾಸಂದಭಾಗಿನಃ | ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತಪುರಾಣ. ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪರಮಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಆನಂದಮಯ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು ಶ್ರೀಹರಿಯೆ. ಅದರಂತೆ 'ಪ್ರಾಣ'ನಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಪ್ರದನಾದ್ದರಿಂದ ^{೧೦೦} ಪರಮ ಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಶಬ್ದವಾಚ್ಯನು ಪರಮಾತ್ಮನೇ. ಹಾಗೆಯೇ ಅನ್ಯತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಲಿಂಗಾತ್ಮಕ ಶಬ್ದಗಳೆನಿಸಿದ ಸರ್ವಗತ, ಅತ್ಯ (ಸಂಹಾರ ಕರ್ತೃ) ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದಲೂ ಸಹ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಬೋಧಿತನಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ^{೧೦೧} ಅದರಂತೆ ಅನ್ಯತ್ರೈವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಬ್ದಗಳಾದ 'ಪ್ರಧಾನ; ಜೀವ (ಪ್ರಕೃತಿ) 'ಜ್ಯೋತಿ' ಮುಂತಾದವೂ ಸಹ ಪರಮಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿಗಳ ಆಧಾರವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ^{೧೦೨} ಇದರಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರ, ಪಿನಾಕಿ, ವಿರಿಂಚಿ, ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ ಮುಂತಾದ 'ಉಭಯತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ' ಶಬ್ದಗಳೂ ಸಹ ಅವುಗಳ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಅಂದರೆ ಶಬ್ದರಚನಾಕ್ರಮದ ಮೂಲಕ ಪರಮ ಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಅವು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದುದು ವಿಚಾರ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ^{೧೦೩} 'ರಾಜನು ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ನೀಡುವಂತೆ, ವಿಷ್ಣು ತನ್ನದೇ ಆದ ಸರ್ವಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವೊಂದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಹಲವಾರು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದನೆನ್ನುವುದರಿಂದ ^{೧೦೪} ಸರ್ವಶಬ್ದಗಳ ನಿಜವಾದ ಒಡತನದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕುಚೆಲ್ಲಿಂದಂತಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರ, ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಪರಮಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವಂತೆ. ನಾರಾಯಣ, ವಿಷ್ಣು, ಪದ್ಮನಾಭ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಲು

೧೦೦. ಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಪ್ರಾಣಮುತ ಚಕ್ಷುಷಶ್ಚಕ್ಷುಃ ೧-೪-೧೩

೧೦೧. 'ಯತ್ಪ್ರಯಂತ್ಯಭಿಸಂವಿಶಂತಿ' ತೈತ್ತಿರಿಯೋಪನಿಷತ್ 'ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿ ಸಂಹಾರಾ ನಿಯತಿರ್ಚಾರ್ಥನಮಾವೃತ್ತಿಃ | ಬಂಧಮೋಕ್ಷೋ ಚ ಪುರುಷಾತ್ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸ ಹರಿರೇಕರಾಟ್' ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣದಿಂದ ಉದ್ಭುತ. ಬ್ರ.ಸೂ.ಭಾ. ೧-೧-೨.

೧೦೨. ಅವಿಕಾರೋಽಪಿ ಪರಮಃ ಪ್ರಕೃತಿಂತು ವಿಕಾರಿಣೀಂ | ಅನುಪ್ರವಿಶ್ಯ ಗೋವಿಂದಃ ಪ್ರಕೃತಿಶ್ಚಾಭಿಧೀಯತೇ || ೧-೪-೨೭. ಭಾಷ್ಯದೀಪಿಕಾ ಪು. ೪೦೭ | ಸ ಜೀವನಾಮಾ ಭಗವಾನ ಪ್ರಾಣಧಾರಣಹೇತುತಃ | ಉಪಚಾರೇಣ ಜೀವಾತ್ಮೈ ಸಂಸಾರಿಣಿ ನಿಗದ್ಯತೇ || ಅದೇ. ಪು. ೩೩೪.

೧೦೩. ಸ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸ ಶಿವಃ ಸ ಹರಿಃ ಸೇಂದ್ರಃ ಸೋಽಕ್ಷರಃ ಪರಮಸ್ವರಾಟ್ ನಾರಾಯಣ ಸೂಕ್ತ. 'ರುಜಂ ದ್ರಾವಯತೇ ಯಸ್ಮಾತ್ ರುದ್ರಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ಜನಾರ್ದನಃ | ಈಶಾನಾ ದೇವ ಚೇಶಾನೋ ಮಹಾ ದೇವೋ ಮಹತ್ವತಃ | ಬ್ರಂಹಣಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮನಾಮಾಸೌ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಂದ್ರ ಉಚ್ಯತೇ || ಏವಂ ನಾನಾವಿದ್ಯೈಃ ಶಬ್ದೈಃ ಏಕ ಏವ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಃ | ವೇದೇಷು ಸಪುರಾಣೇಷು ಗೀಯತೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ || ೧-೩-೩. ಭಾಷ್ಯದೀಪಿಕಾ ಪು. ೨೪೮. ಶಶ್ಯಾದಿಷು ವಿಜಾತೀಯಸ್ವಾಮ್ಯದಃ ಸಾರದಃ ಕ್ಷಚಿತ್ | ಏವಂ ನಾನಾ-ಗುಣೈರ್ವಿಷ್ಣುಃ ನಾನಾ ನಾಮಭಿರೀರಿತಃ | ಗೀತಾ ತಾತ್ಪರ್ಯ .

೧೦೪. ಋತೇ ನಾರಾಯಣಾದೀನಿ ನಾಮಾನಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ | ಪ್ರಾದಾದ ನೃತ್ರ ಭಗವಾನ್ ರಾಜೀವರ್ತೇ ಸ್ವಕಂ ಪುರಂ | ಚತುರ್ಮುಖಃ ಶತಾನಂದೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪದ್ಮಭೋರಿತಿ ಉಗ್ರೋ ಭಸ್ಮಧರೋ ನಗ್ನಃ ಕಪಾಲೀತಿ ಶಿವಸ್ಯ ಚ | ವಿಶೇಷನಾಮಾನಿ ದದೌ ಸ್ವಕೀಯಾನ್ಯುಪ ಕೇಶವಃ || ೧-೩-೩. ಭಾಷ್ಯದೀಪಿಕಾ ಪು. ೨೪೮.

ಸಾಧ್ಯವಾದಂತಿಲ್ಲ^{೧೦೫}. ಹಾಗಾದರೆ ಮುಖ್ಯತಃ ಮೂಲತಃ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಶಬ್ದಗಳೂ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುವಂತಾದರೆ ಲೋಕವ್ಯವಹಾರವೆಂತು? ಎಂಬುದರ ಕಡೆಗೂ ದ್ವೈತದರ್ಶನ ಗಮನಹರಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮ ಬೋಧಕವೇ ಆಗಿರುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಳೆದು ತಂದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.^{೧೦೬} ಅಲ್ಲದೇ ಅಪ್ರಬುದ್ಧರು ಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ ಗೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾದಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಂತೆ ತತ್ವಾರ್ಥವರಿಯದವರು ಪರಮಾತ್ಮವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ವರ್ಣಾತ್ಮಕ ಶಬ್ದಗಳಂತೆ ಧ್ವನಾತ್ಮಕ ಶಬ್ದಗಳೂ ಸಹ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವ “ಸರ್ವೇ ವೇದಾಃ ಸರ್ವೇ ಘೋಷಾಃ” ಮುಂತಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯ ‘ಸರ್ವಶಬ್ದವಾಚ್ಯತ್ವವು ಮತ್ತೂ ಸ್ಪುಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಶಬ್ದವಾಚ್ಯನನ್ನುವಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲಿನ ಯುಕ್ತಿಗಳಂತೆ ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ನೀಡಿದ “ನಾಮಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಯಮಾವಿಶಂತಿ ತಂ ವೈ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಮಮುದಾಹರಂತಿ” “ಸರ್ವಸ್ಯ ತದಧೀನತ್ವಾತ್ ತತ್ತ್ವಚ್ಛಬ್ದಾಭಿಧೇಯತಾ” ಎಂದು ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿಗಳಂತಹ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಧ್ವನಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ವರ್ಣಾತ್ಮಕವಾದ ಸಕಲ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೂ ಪರಮಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುವೇ ಬೋಧಿತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ “ಸಕಲ ವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ”ನು ಅವನೇ ಎಂಬುದನ್ನು ದ್ವೈತದರ್ಶನ ವಿಶದ ಪಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

‘ವಿಶ್ವವು ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ’ (ವಿಶ್ವಸತ್ಯಂ) ‘ಭೇದವು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿದೆ’ (ತತ್ವತೋ ಭೇದಃ) ‘ಜೀವರಾಶಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನ’ (ಜೀವ ಗಣಾಃ ಹರೇಃ ಅನುಚರಾಃ) ‘ಶ್ರೀ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮ’ (ಹರಿಃ ಪರಂತರಃ) ಸರ್ವವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಶ್ರೀಹರಿ (ಅಖಿಲಾಮ್ನಾಯೈಕ ವೇದ್ಯೋ ಹರಿಃ) ಈ ಪ್ರಮೇಯಗಳ ಸುದೀರ್ಘ ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದಂತೆ ಜೀವರು - ಜಡವಸ್ತುಗಳು ಸತ್ಯವಾದಂತೆ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವೂ ಆಗಿವೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಗುಣ ದೋಷಾದಿಗಳ ವಿರಿಳಿತದಂತೆ ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಶಕ್ತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಮೇಲಿನ ಪಂಚ ಪ್ರಮೇಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾದ ಜಡ - ಜಡಭೇದ, ಜೀವ- ಜೀವಭೇದ, ಜೀವ - ಈಶ ಭೇದ, ಜೀವ - ಜಡ ಭೇದ ಮತ್ತು ಜಡ - ಈಶಭೇದ ಹೀಗೆ ಪಂಚಭೇದಗಳನ್ನು ‘ಭೇದಿಸಿ ನೋಡಿರೋ ಭೇದವ ತಿಳಿಯಿರೋ ಮಾಧವ - ಜೀವ ಜಡರೊಳು’ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

೧೦೫. ನ ತು ನಾರಾಯಣಾದೀನಾಂ ನಾಮ್ನಾನುತ್ಸ ಸಂಭವಃ | ಅನ್ಯನಾಮ್ನಾಂ ಗತಿರ್ವಿಷ್ಣುಃ ಏಕಏವ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ || ಅದೇ. ಪು. ೨೪೪.

೧೦೬. ಸಮಾಕರ್ಷಾತ್ ೧-೪-೧೬, ಜಗದ್ವಾಚಿತ್ತ್ವಾತ್ ೧-೪-೧೭ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳು. ಪರಸ್ಯ ವಾಚಕಾಃ ಶಬ್ದಾಃ ಸಮಾಕೃಷ್ಯೇತರೇಷುಷಿ ವ್ಯವಹರಯಂತೇ ಸತತಂ ಲೋಕವೇದಾನುಸಾರತಃ || ೧-೪-೧೬ ಭಾಷ್ಯದೀಪಿಕಾ ಪು. ೩೮.

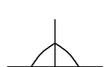
‘ನಿರ್ಮಲ ಭಕ್ತಿಯೇ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನ (ಅಮಲಾಭಕ್ತಿಶ್ಚ ತತ್ಸಾಧನೂ) ಈ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತವಾದ ಮುಕ್ತಿಯಂತೆ, ಮುಕ್ತಿಸಾಧನ ಮಾರ್ಗವೂ ಕೂಡಾ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ವಿಶದಗೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ದಾರ್ಶನಿಕರು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನಾಗಿ ‘ಮುಕ್ತಿ’ಯನ್ನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧನವನ್ನೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜ್ಞಾನ, ಕರ್ಮ, ಭಕ್ತಿ ಇವು ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧನ ಎನ್ನುವವರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಕೆಲವರು ಕರ್ಮದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಎಂದಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅದು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ದ್ವೈತದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅದರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಜೀವರಿಗೆ ದುಃಖಮಯ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಂತೆ ಅದರಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯೂ ಸಹ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಎಂಬುದು ಆಗಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತವಾಗಿದೆ. ರಾಜನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದರೆ ಕೈದಿಯ ಬಿಡುಗಡೆಯಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಸಾದ (ಅನುಗ್ರಹ)ದಿಂದ ಜೀವರಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯೂ ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಲಾಗಿದೆ.^{೧೦೭} ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವುದೂ ಸಹ ಕೇವಲ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಹೊರತು ಇತರ ಐಶ್ವರ್ಯ ಅಧಿಕಾರಾದಿಗಳಿಂದಲ್ಲ^{೧೦೮} ಎಂಬುದೂ ಸಹ ಗಮನಾರ್ಹ. ಈ ಭಕ್ತಿಯೂ ಸಹ ‘ನಿರ್ಮಲ’ ಅಥವಾ ‘ಶುದ್ಧ’ವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ, ಅದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಸಾಧ್ಯ, ಈ ಭಕ್ತಿ ನಿರ್ಮಲವಾಗುವುದೂ ಸಹ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದ ದೃಢವಾದ ಸ್ನೇಹವು ಬೆರೆತಾಗ ಮಾತ್ರ, ‘ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಕಲಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣ. ಸರ್ವದೋಷ ದೂರ’ ಎಂದು ಮುಂತಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಜ್ಞಾನಪಡೆದು, ಬಂಧುಗಳು, ಮನೆ ಮುಂತಾದ ಲೌಕಿಕ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಇರಿಸಿದ ಪ್ರೇಮಕ್ಕಿಂತ ಅನಂತಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟುವ ಸಾವಿರಾರು ಅಡಿ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ, ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹರಿಸುವುದೆ ‘ನಿರ್ಮಲಭಕ್ತಿ’ ಎಂಬ ಈ ಭಕ್ತಿಯ ವಿವರಣೆ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಉದ್ಗಂಧವೆನಿಸಿದ ‘ನ್ಯಾಯ ಸುಧಾ’ದಲ್ಲಿ^{೧೦೯} ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ನಿರ್ಮಲ ಭಕ್ತಿಯ^{೧೧೦} ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

೧೦೭. ಯಥಾ ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಪ್ರಸನ್ನಃ ಸನ್ ರಾಜಾ ಬಂಧಾಪನೋದಕೃತ್ | ಏವಂ ದೃಷ್ಟಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಕುರ್ಯಾತ್ ಬಂಧವಿಮೋಚನಂ || ಅನುನ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಪು. ೪ ‘ಯಮ್ಯವೇಷ ವೃಣತೇ ತೇನ ಲಭ್ಯಃ’ ಕಾರಕೋಪನಿಷತ್.

೧೦೮. ಭಕ್ತೈವ ತುಷ್ಟಿಮಭ್ಯೇತಿ ವಿಷ್ಣುರ್ನಾನ್ಯೇನ ಕೇನಚಿತ್ | ಸ ಏವ ಮುಕ್ತಿದಾತಾ ಚ ಭಕ್ತಿಸ್ತತ್ತೈವ ಕಾರಣಂ || . ಮ. ಭಾ.ತಾ.ನಿ. ೧-೧೧೬.

೧೦೯. ಪರಮೇಶ್ವರಭಕ್ತೀರ್ನಾಮ, ನಿರವಧಿಕಾನಂತಾನ ವದ್ಯಕಲ್ಯಾಣಗುಣತ್ವಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕಃ ಸ್ವಾತ್ಮಾತ್ಮೀಯು.... ಪ್ರೇಮಪ್ರವಾಹಃ | ನ್ಯಾಯಸುಧಾ ಜಯತೀರ್ಥರು.

೧೧೦. ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಸ್ತು ಸುದೃಢಃ ಸರ್ವತೋಽಧಿಕಃ | ಸ್ನೇಹೋ ಭಕ್ತರಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ತಯಾ ಮುಕ್ತಿಸರ್ವಚಾನೃಥಾ || ಮ.ಭಾ.ತಾ.ನಿ. ೧-೮೬.

ಕರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿ ಇವು ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧನ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಒಂದೊಂದರಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ನಿರ್ಮಲಭಕ್ತಿಯ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಉಪನಿಷತ್ ಭಗವದ್ಗೀತೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ನೀಡಿರುವುದು^{೧೧೧}. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಭಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವಿತ್ತಿರುವುದು^{೧೧೨} ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿರುವಂಥ ಮಾತುಗಳು^{೧೧೩} ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿರುವಂತಿದೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ದ್ವೈತದರ್ಶನದ ಸಮನ್ವಯದೃಷ್ಟಿ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಇಲ್ಲದ ನೀರು ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತೆ, ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧಿಯಾಗದೆ ಜ್ಞಾನಸೂರ್ಯ ಮೂಡಲಾರ ಕರ್ಮಾಚರಣೆ ಹಾಗೂ ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನ ಇವನ್ನು ಬೆಸೆದಂತೆ ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೇ ಭಕ್ತಿ. ಹೀಗೆ 'ಕರ್ಮಾಚರಣೆ'ಯಿಂದ ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧಗೊಂಡು ಮೂಡುವ 'ಜ್ಞಾನ'ವು ದೃಢವಾಗುವುದು 'ಭಕ್ತಿ'ಯಿಂದ. ಹೀಗೆ ಕರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಜ್ಞಾನ ಪಡೆಯದ ಕರ್ಮಿಯೋಗಿಯಿಲ್ಲ, ಕರ್ಮಾಚರಣೆಗೈಯದ ಜ್ಞಾನಿಯೋಗಿ ಇಲ್ಲ. 'ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಭಕ್ತಿಭಾಗತ್ವಾತ್ ಭಕ್ತಿರ್ಜ್ಞಾನ ಮಿತೀರ್ಯತೇ'^{೧೧೪} ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನವು ಭಕ್ತಿಯ ಅಂಶವಾದ್ದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಗಳ ಸುಂದರ ಸಂಗಮವೇ ಭಕ್ತಿ. ಶ್ರವಣ ಮನನಾದಿಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನ ಬಗ್ಗೆ ಮೂಡುವ ಭಕ್ತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವೆನಿಸಿದರೂ ಸ್ವಾಶ್ರಮೋಚಿತಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ, ವಿಶೇಷ ಸಾಧನೆ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭಗವಂತನ ಅರಿವು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಹರಿಸುವ ನಿರಂತರ ಪ್ರೇಮ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಅದೇ 'ನಿರ್ಮಲಭಕ್ತಿ' ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ ಎನ್ನುವ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಕರ್ಮ ಇವುಗಳ ಸಮನ್ವಯದಂತೆ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಶುದ್ಧ ಅಥವಾ ನಿರ್ಮಲಗೊಳಿಸುವ ಅದರ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಕೂಡ ಅಪೂರ್ವವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ದ್ವೈತದರ್ಶನವು ತಾನು ನಂಬಿದ ಎಲ್ಲ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿ ಗಳಂತಹ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಈ ರೀತಿಯೂ ಸಹ ವಿಶಿಷ್ಟವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ 'ನಿರ್ಮಲ ಭಕ್ತಿಯೇ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣ' ಎನ್ನುವ ಪ್ರಕೃತ ತತ್ವದ ಸಮರ್ಥನೆೆಯಲ್ಲೂ ಅದು ಉದಾಹರಿಸಿದ ಅನೇಕ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.^{೧೧೫}

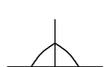
೧೧೧. ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ ತಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಂ ವಿಂದತಿ ಮಾನವಃ | ಭಗವದ್ಗೀತಾ ೧೮-೪೬

೧೧೨. ಭಕ್ತ್ಯಾ ತ್ವನನ್ಯಯಾ ಶಕ್ಯ ಅಹಮೇವಂವಿಧೋಽಪುನ | ಅದೇ ೧೧-೫೪.

೧೧೩. 'ನ ಹಿ ಜ್ಞಾನೇನ ಸದೃಶಂ' ಅದೇ ೪.೩೮

೧೧೪. ಭಗವದ್ಗೀತಾ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಪು. ೧೮೦.

೧೧೫. 'ಭಕ್ತಾಪ್ರಸನ್ನೋ ಭಗವಾನ್ ದದ್ಯಾತ್ ಜ್ಞಾನಮನಾಕುಲಂ' ಮ.ಭಾ.ತಾ.ನಿ. ೧-೮೯

ಹೀಗೆ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳ ಆಧಾರದಂತೆ ವಿವಿಧಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ಇತರ ತತ್ವಗಳಂತೆ 'ನಿರ್ಮಲ ಭಕ್ತಿಯೇ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣ'ವೆಂಬುದನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ಶ್ರಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು.

ಈ ರೀತಿ ಶ್ರೀಹರಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮ. ಆತನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನ ಅಧೀನಳು. ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ, ಅಧಮರೆಂದು ತ್ರಿವಿಧವಾದ ಜೀವರಾಶಿ, ಅನಾದಿ ನಿತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನ ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತಿ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಜೀವ, ಈಶ್ವರ ಹಾಗೂ ಜಡ ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆಸೆದ ಪಂಚಭೇದಗಳು ಸತ್ಯವಾದಂತೆ ನಿತ್ಯವೂ ಆಗಿವೆ. ಇಂತಹ ತತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿರುವ ದ್ವೈತದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಹರಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮ, ವಿಶ್ವವು ಸತ್ಯ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಒಂಬತ್ತು ತತ್ವಗಳು ಬಹಳ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ಇನ್ನಿತರ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ಒಂಬತ್ತು ತತ್ವಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಂತೆಯೇ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ದಿಗ್ಗಜರೆನಿಸಿದ ವ್ಯಾಸರಾಜರಂಥವರು ಈ ಒಂಬತ್ತು ತತ್ವಗಳನ್ನೇ 'ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸಾರ'ವೆಂದು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವರು.

ಜಯತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು, ವ್ಯಾಸರಾಜರು, ವಾದಿರಾಜರು, ರಾಘವೇಂದ್ರ-ತೀರ್ಥರಂತಹ ಮಹನೀಯರಿಂದ ನಡೆದ ವಾದ -ವಿವಾದ ಖಂಡನ - ಮಂಡನ, ಗ್ರಂಥರಚನೆ, ಪಂಡಿತ ಪಡೆಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಶಿಷ್ಯಪರಂಪರೆಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆದ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ಈ ಎಲ್ಲ ದಿಗ್ಗಂತಿಗಳ ಸೇವೆಯೂ ಸಹ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಣಾರ್ಹ. ಅಂತೆಯೇ ಜಯತೀರ್ಥರಂತಹ ಮುತ್ಸರ್ದಿಗಳು 'ಬೋಧಿಸಿದರು ಹಿತಮಾರ್ಗ' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ವೇದವ್ಯಾಸರು ವೇದಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಮಧ್ವರಂತೆ ಇತರ ಮತಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ನಿಶಿತಮತಿಯಿಂದ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ವೇದಾನುಸಾರಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದವರು ಜಯತೀರ್ಥರು. ಇಲ್ಲಿ ಸೂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು 'ನಿಸ್ಸಾಳ' (ಚರ್ಮವಾದ್ಯ)ಕ್ಕೂ, ಮಧ್ವರ, ಜಯತೀರ್ಥರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಂದ 'ತೀವಿದ' (ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ) ವೇದಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕಹಳೆಗೂ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೊಂಬು, ಕಹಳೆ, ಚರ್ಮವಾದ್ಯಗಳಂತಹ ವಾದ್ಯಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿಗೆಡದಂತೆ ಸಮನ್ವಯಗೊಂಡ ತಾಳ, ಲಯಗಳಂತೆ ವೇದಗಳು ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿ ತನ್ಮೂಲಕ ಅವನ್ನು ಸುಶ್ರಾವ್ಯಗೊಳಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಮಧ್ವರು ಹಾಗೂ ಜಯತೀರ್ಥರದು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಜಯತೀರ್ಥರು ಪರಂಪರಾಪ್ರಾಪ್ತ ತಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯದೈವನಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮನ ನಿತ್ಯ ಪೂಜೆಗೈಯುವದರೊಂದಿಗೆ, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಾರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವ ನ್ಯಾಯಸುಧಾದಿಗ್ರಂಥ ರಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರಿಗೂ ನಿತ್ಯಪೂಜಿಸಲ್ಪಿಸಿದರೆಂಬುದನ್ನು 'ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಮಾರ್ಚನೆ

ಯುಂಟು' ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರುವುದು ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವಿಶಾಲ ವ್ಯಾಸತತ್ವಜ್ಞಾನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಾಧಿರಾಜನೆನಿಸಿದವರು ಜಯತೀರ್ಥರು. ಅವರನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಮುನ್ನಡೆಸಿದವಳು 'ಶುದ್ಧಮತಿ' (ಶ್ರೇಷ್ಠಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನ), ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಗೂ ಜ್ಞಾನವಿತ್ತಿರುವ 'ಈ ಶುದ್ಧ ಮತಿಯಮ್ಮ ನಮ್ಮಮ್ಮ ನಿಚ್ಚ ನಮ್ಮನು ಹೊರೆವಳು'.

ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಲಹುವ ತಂದೆಗಿಂತಲೂ ತಾಯಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಿಜ. ಆದರೂ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಜ್ಞಾನ ನೀಡಿ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕವೆನಿಸುವ ಗುರು ಇವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದಿದ್ದಾರೆ ಮಧ್ವರು, ಅಂತೆಯೇ ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ನೀಡಿದ ಜಯತೀರ್ಥರಂತಹ 'ತಾಯಿ - ತಂದೇರ ಹಾಡಿ ದಣಿಯದು ನಮ್ಮ ಮನ' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ದೇವರು ಹಾಗೂ ಗುರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಭಯ-ಭಕ್ತಿ ಇರಬೇಕು ಎಂಬ ಮಾತು ಪ್ರಚಲಿತ. ಅಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ 'ಭಯವು ಅದರಲ್ಲಿರುವುದು' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಭಕ್ತಿಯೇನೋ ಸರಿ ಆದರೆ ಭಯ ಯಾಕೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಾಡಬಹುದು. 'ತಾನು ಮಾಡುವ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಲೋಪವಾದರೆ ದೇವರು ಹಾಗೂ ಗುರುಗಳು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಭಯ ಇದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆ ಸೇವೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ಗಮನಾರ್ಹ. ಅದರಂತೆ ದೇವರ ಹಾಗೂ ಗುರುಗಳ ಅವರ ಮಹಿಮೆಯಂತಹ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳು ನಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ನಿಲುಕುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ 'ಶುಭ ಗುಣ ಬಾಯಿ ಮಾತಿಗೆ ತೀರವು' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಹರಿ-ಗುರು ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಜಯತೀರ್ಥರಂತಹ ಗುರುಗಳು 'ಅಗಮ್ಯ ಮಹಿಮ'ರು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈವರೆಗೆ ಸುಮಾರು (೨೧ ರಿಂದ ೪೧) ೨೦ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಯತೀರ್ಥರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಕೃತಿಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದಂತೆ ಮುಂದೆ (೪೨ ರಿಂದ ೭೮ದವರೆಗೆ) ಸುಮಾರು ೪೦ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ಮತಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅದ್ವೈತದರ್ಶನವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ 'ಬಂದೆವು ಬೀಗರ ಮನೆಗಿಂದೆ ಮುಯ್ಯವ ತಂದೇವು ಬಾಲೇರೊಡಗೂಡಿ' ಎಂದು ಪೀಠಿಕೆ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ. ಉಳಿದ ಮತಾಚಾರ್ಯರ ವಿಚಾರಗಳು ವೇದೋಪನಿಷತ್‌ಗಳಂತಹ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಸಮರ್ಥನೀಯವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು 'ಬೀಗರ ಅಂದವ ಹೇಳಲಳವಲ್ಲ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಸಹಜ ಸರಿಯಾದ ಅರಿವು ಮನದಟ್ಟಾದಾಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಒಗ್ಗೂಡುವುದೂ ಸಹ ಅಷ್ಟೇ ಸಹಜ. ಮುಕ್ತಾಯದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ 'ಬೀಗರು' ಎನ್ನುವುದರಿಂದ ಸೂಚಿಸಿ ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನು ಮೆರೆದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಮುಂದಿನ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ಮತೀಯರನ್ನು ಬೀಗರೆಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ.

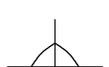

ಪವಿತ್ರ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಬಹಳ ಪುರಾತನವಾದುದು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಅಜ್ಞಾನ - ವಿರುದ್ಧ ಜ್ಞಾನಗಳು, ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ ತೊಡಗಿ ತತ್ವಜ್ಞಾನವು ಮರೆಯಾಗತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಹಿರಿಯರು ಬಹು ಕಾಲದಿಂದ ಸುಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಾ ಬಾಳಿದ್ದ ಈ ಜ್ಞಾನಕ್ಷೇತ್ರವು ವೇದೋಪನಿಷತ್‌ಗಳಂತಹ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹಾಗೂ ವಿರುದ್ಧ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಕಲುಷಿತಗೊಂಡಿತು. ಜ್ಞಾನವು ಬೆಳಕಿನ ಪ್ರತೀಕವಾದಂತೆ ಅಜ್ಞಾನವು ಕತ್ತಲೆಯ ಪ್ರತೀಕ. ಇಂತಹ ಅಜ್ಞಾನ, ವಿಪರೀತ ಜ್ಞಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕಿನ ವಾತಾವರಣವೆಲ್ಲ ಮಸುಕುಗೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು. ಮನೆಗೆ ಭದ್ರತೆ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದಾದರೆ ಮತೀಯ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ವೇದಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ. ಇಂತಹ ಭದ್ರತೆಯೊದಗಿಸುವ ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತ್ಯಾದಿ ಆಧಾರಗಳೆಲ್ಲ ಪರಮತೀಯರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ 'ಬೀಗರಿದ್ದ ಮನೆಯನೆತ್ತೆತ್ತ ನೋಡಲು ಬಾಗಿಲು ಬಯಲು' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ 'ನಮ್ಮ ವಿಚಾರವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ' ಎಂಬ ಬೀಗರ ಕೂಗು ಆಧಾರಗಳ ಕೊರತೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದು 'ಬರೆ ಹುಯಿಲು' ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಎಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡಲಾಗಿದೆ.

'ಸಾಂಖ್ಯಮತಾಚಾರ್ಯ ಮಾವ'ನೆನಿಸಿದಂತೆ ಆತನ ರಾಣಿ ಬೌದ್ಧದೇವಿ 'ಅತ್ತಿ' ಎನಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅದರಂತೆ ಭಾಟ್ಟ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಭಾಕರ ಹಾಗೂ ಚಾರ್ವಾಕ ಮತದವರು ಭಾವ ಮೈದುನರು ಹಾಗೆಯೇ ಅತ್ತಿಗೆ 'ಮಿಥ್ಯಾ', ನಾದಿನಿ 'ಮಾಯೆ' 'ಉಳಿದಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಳಗವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಇದ್ದ ಬಳಗದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲೂ 'ಕಿಣಕಿದರೆ ಮತ್ತೇನಾದರೂ' (ವಿಮರ್ಶಿಸ ಹೊರಟರೆ) 'ಹುರುಳಿಲ್ಲ' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೇಲಿನಂತೆ ವಿವಿಧ ಮತಗಳ ಸುದೀರ್ಘ ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಯುಕ್ತಿಪೂರ್ಣ, ತರ್ಕಬದ್ಧ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮಾಣ ಪುರಸ್ಕೃತ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದಿರದು. ಅಂತೆಯೇ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ನಿಲುಕುವಂತಹುದು ಎಂದೆನ್ನಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇತರ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಈಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳ ಕೊರತೆ ಇರುವುದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಬೀಗರನ್ನು 'ಕಿಣಕಿದರೆ ಮತ್ತೇನಾದರೂ ಹುರುಳಿಲ್ಲ' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ವೇದವ್ಯಾಸರ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ೧. ಭಾರತೀವಿಜಯ, ೨. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ. ೩. ಬ್ರಹ್ಮಘೋಷ. ೪. ಶತಾನಂದ ೫. ಉದ್ಧರ್ತ ೬. ವಿಜಯ ೭ ರುದ್ರಭಟ್ಟ ೮ ವಾಮನ ೯. ಯಾದವ ಪ್ರಕಾಶ ೧೦. ರಾಮಾನುಜ ೧೧. ಭರ್ತೃ ಪ್ರಪಂಚ ೧೨. ದ್ರವಿಡ ೧೩. ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತ ೧೪. ಭಾಸ್ಕರ ೧೫. ಪಿಶಾಚ ೧೬. ವೃತ್ತಿಕಾರ ೧೭. ವಿಜಯ ಭಟ್ಟ ೧೮. ವಿಷ್ಣುಕ್ರಾಂತ ೧೯. ವಾದೀಂದ್ರ ೨೦ ಮಾಧವದಾಸ. ಹಾಗೂ ೨೧. ಶಂಕರ^{೧೧೫} ಈ ಇವತ್ತೊಂದು ಜನರು ಮಧ್ವರಿಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ಭಾಷ್ಯ ಬರೆದಿದ್ದರು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ತಮ್ಮ

೧೧೫ಎ. 'ಏಕವಿಂಶತಿಕುಭಾಷ್ಯದೂಷಕಂ'-ಮಧ್ವವಿಜಯ-ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು (ix-೧೨)
೨೧ ಮತಗಳ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಶ್ಲೋಕದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದೆ.

ನಿಶಿತಮತಿಯಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮಧ್ವರ ಪ್ರತಿಭೆ ಅಗಾಧವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತ ರಹಸ್ಯ, ಸ್ವಾರಸ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲಿದ 'ಪದ ಅಥವಾ ಪದ ಸಮೂಹವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಅರ್ಥೈಸುವ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಹಾಗೂ ಇತರ ದರ್ಶನಗಳನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವ^{೧೧೬} ಇವರ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ ವೈವಿಧ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದಂತೆ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಮಾಯಾವಾದ, ಮಾಯಿಮತಗಳಂತಹ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕ್ರಮ ಪ್ರಸಿದ್ಧ, ರಾಮಾನುಜಾದಿ ಮತಗಳು ಮಾಯಿಮತಗಳೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಮೇಲಿನ ಇಷ್ಟತ್ತೊಂದು ಮತಗಳನ್ನು ಮಾಯಿಮತಗಳೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು^{೧೧೭} ಸಮಂಜಸವೆನಿಸದು.

ಏಕದೇವತಾವಾದ - ಬಹುದೇವತಾವಾದ, ಸಗುಣೋಪಾಸನೆ ನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸನೆ, ಶಿವಪರ - ವಿಷ್ಣುಪರ, ರಾಮಭಕ್ತಿ - ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಹತ್ತು ಹಲವು ರೀತಿಯ ಮತ - ಮಾರ್ಗಗಳಂತೆ ದರ್ಶನ - ದೃಷ್ಟಿಗಳ ವಿವಿಧ (ಭಕ್ತಿ) ಪಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಹಾಗೂ ದ್ವೈತ ಈ ಮತತ್ರಯದ ಪ್ರಭಾವ ತೋರದಿರದು. ಹಾಗಾಗಿ 'ಇವರೆಲ್ಲರ ಕೂಡ ಬಹುಕಾಲ ಕಜ್ಜವು ನಮಗುಂಟು' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಮುಂದಿನ ಆರು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಗರಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಗೆಯವರನ್ನು (ಮಿಥ್ಯಾವಾದವನ್ನು) ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ ರೀತಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಕೆಲ ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ಇಟ್ಟಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಳೆತ ಕುಂಬಳಕಾಯಿಯೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕುಂಬಳಕಾಯಿಯಂತೆ ಕಾಣಿಸುವುದಾದರೂ ಅದು ಒಳಗೆ ಟೊಳ್ಳಾಗಿರುವುದು ಸತ್ಯ. ಅದರಂತೆ 'ಎಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು' ಎಂಬ ವಾದವು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಆಕರ್ಷಕವೆನಿಸುವಂತಿದ್ದರೂ, ಒಳಹೊಕ್ಕು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಅದರ ಟೊಳ್ಳುತನ ಬಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು ಎನ್ನುವುದಾದರೆ, ತಂಗಳು - ತಾಜಾ, ಎಂಜಲು - ಶುದ್ಧ, ಮಂಗಳ- ಅಮಂಗಳ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಗೂ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲವೆನ್ನಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳೆಂದಾಗ ಅತ್ತಿಗೆಯರ ತಿಂಗಳಸ್ನಾನ (ಮಾಸಿಕ)ದಂತಹ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಸುಳ್ಳಾದೀತು ಎಂಬುದನ್ನು 'ಅತ್ತಿಗೆರು ತಿಂಗಳಸ್ನಾನ ಅರಿಯರು' ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ವ್ಯಂಗ್ಯೋಕ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅನುಭವಸಿದ್ಧವಾದುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಾದೀ ತೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಜೀವ- ಜೀವ, ಜಡ - ಜಡ ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೆನ್ನುವ ಅದ್ವೈತದರ್ಶನದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮೇಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಈ ಮೇಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ಉದ್ಭವಗೊಳ್ಳುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

೧೧೬. It is interesting to note that the very first work is a complete index to his great mind, Vast powers of criticism and noble character-wherever he differs, he interprets the word, phrase, or sentence, quotes authorities in support of them and leaves the rest to be supplied by a comparative study with the earlier commentaries" - The cultural heritage of India - Vol. I P. 583.

೧೧೭. ಸಮಗ್ರದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ ೮. ಸಂಪಾದಕರು ಟಿ.ಕೆ. ಇಂದುಬಾಯಿ. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಪು. ೩೪.

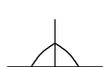

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಕಸವನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಬೂದಿ, ಕಸ ತುಂಬಿದೆ. ಸ್ವಚ್ಛತೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದರೆ, ಬೂದಿ, ಕಸವೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು ಎಂಬ ಮಿಥ್ಯಾವಾದವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಅತ್ತಿಗೆಯು ತನ್ನ ಮೈಗಳ್ಳತನವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಮಿಥ್ಯವಾದದಲಿ ನಮ್ಮತ್ತಿಗೆ ಬಲು ಜಾಣೆ ಭಾವಿ ಅತ್ತೆಯ ಕೆಲಸಕೆ ಮೆಚ್ಚಿದೆವು ನಾವೇನುಡುಗೊರೆಯ ಕೊಡಬೇಕು?' ಎಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯೋಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಅವಳ (ಮಿಥ್ಯಾ) ಬಣ್ಣವನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದರಂತೆ ನಮ್ಮ ಅತ್ತಿಗೆಯು 'ಹೆತ್ತವರೆಲ್ಲ ಹುಸಿ, ಶಿವಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ತಾನೊಬ್ಬಳೇ ಸತ್ಯ' ಎಂಬ ನೆವ ಒಡ್ಡಿ ಆ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನೆನಿಸಿದ ಕುಟುಂಬದ ಇತರ ಸದಸ್ಯರ ಊಟೋಪಚಾರಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಗೃಹಕೃತ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಮಿಥ್ಯಾವಾದದಲಿ ನಮ್ಮತ್ತಿಗೆ ಬಲು ಜಾಣೆ' ಎಂದು 'ಕಟಕಿ'ಯಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮಿಥ್ಯಾವಾದದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮತ್ತಿಗೆ ಬಲುಜಾಣೆ ಎಂಬುದನ್ನು ೫೦ ಹಾಗೂ ೫೧ ಎರಡೂ ನುಡಿಗಳಲ್ಲೂ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಈ ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಮುಂದಿನ ನುಡಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಮಾತನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದಂತಿದೆ.

ಆಗಲೇ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದಂತೆ 'ವಿಶ್ವಮಿಥ್ಯಾ' 'ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ' ಅಂದರೆ, ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು, ನಾನೇ ದೇವರು, ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಸತ್ಯ, ಎಂಬ ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ವಿಚಾರಗಳು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೇ ನಯವಾಗಿ ಅದೂ ಹಾಸ್ಯಲೇಪನದೊಂದಿಗೆ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿ, ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿರುವುದು ದಾಸರ ಹಿರಿಮೆ.

ಬ್ರಹ್ಮ ಒಬ್ಬನೇ ಸತ್ಯ, ಉಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು ಎಂಬ ಈ ವಾದದ ಮುಖ್ಯ ಸಂಗತಿ ಎನಿಸಿದ 'ಮಿಥ್ಯಾ' 'ದೊಡ್ಡಾಕಿ'. ಸರ್ವಾನುಭವ ಸಿದ್ಧವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸುಳ್ಳೆಂದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಂತೆ ವೇದಾದಿವಿರೋಧ ಬರುವುದೆಂದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೇ ಸುಳ್ಳು, ವೇದಾದಿಗಳು ಸುಳ್ಳು ಎಂದೆಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋಚಿದಂತೆ ಮಾರುತ್ತರ ನೀಡುವುದರಿಂದ 'ಈ ಮಿಥ್ಯಾ ವಾದಿನಿಯು 'ಅಡ್ಡಡ್ಡ ನಡೆವಳು' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನಿ ವರೇಣ್ಯರಾದ ವೇದವ್ಯಾಸರು, ಮಧ್ವರು, ಜಯತೀರ್ಥರಂತಹ 'ದೊಡ್ಡವರ ಕಂಡರೆ' ವಾದದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾಗದೆ 'ಓಡೋಳು'. ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ವಿಚಾರವು ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವೆನಿಸಿರುವುದರಿಂದ 'ನಡುಮನೆ ದೊಡ್ಡಿಗೆ ತಾನು ಹಿರಿಯಳು' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ವೇದಾದಿ ಪ್ರಮಾಣವಿರುದ್ಧವೆನಿಸಿದ ಈ ಮಿಥ್ಯಾತ್ವ ಚಿಂತನೆಯು ಗೊಂದಲಗೊಡಾಗಿರುವುದನ್ನು 'ದೊಡ್ಡಿ' ಶಬ್ದದಿಂದ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

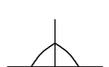
'ಮಿಥ್ಯಾ' ಅತ್ತಿಗೆಯಂತೆ, ನಾದಿನಿ ಎನಿಸಿದ 'ಮಾಯೆ'ಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಆರು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ ರೀತಿಯೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣವಾದಂತೆ, ನವೀನವಾಗಿಯೂ ಗಮನಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ನಡೆಸಿದ ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಮಾಯಾವಾದವು ಸಮರ್ಥನೀಯವಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹುರುಳಿಲ್ಲದ ಚರ್ವಿತ ಚರ್ವಣ ವಿಚಾರ

ಸ್ವಭಾವದ ಈ 'ಮಾಯೆ' 'ಬಾಯಿಬಡಕಿ' 'ಬಹುಭಾಷಿ', ಮಾಯವಾದದ ಅನೇಕ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದರೆ **ವೆಡ್ಡಗೊಂಡ'** (ಮುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ) ನಾಯಿಯ ತೆರದಿ **'ಬಲುಕೋಪಿ'**. ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ 'ಮಾಯೆ'ಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ **'ಮಹಾಥಾಳಿಕೆ'**ಯಾದ ಅವಳು **'ಮಹಾತ್ಮಮರ ಮಟಾಮಾಯೆ ಮಾಡುವಳು'** 'ತನ್ನ ಬದಿಯ ತನ್ನೆರೆಹೊರೆಯವರನು ತನ್ನಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಅಸ್ವಪ್ನಸ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಲು ಬೇಗ ಷಡಸನ್ನ ಹಸ್ತಲಾಘಾವದಿ ಕೆಡಿಸುವಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. 'ಪದಾರ್ಥವನ್ನೆಲ್ಲ ಏಕಾಕಾರ ಮಾಡುವಳು' 'ತನ್ನೂಲಕ ವಿಶ್ವವೇ ಸುಳ್ಳೆಂಬುದನ್ನು 'ಥಾಳಾಗಿ' (ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತೆ) ತೋರಿಸುವಳು. ಆದರೆ ಆ **'ಬುಧರ ಮಾಯೆ'**ಯ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಯಾವ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳೂ ಉಳಿಯದಿರುವುದರಿಂದ ಅವಳು **'ಘನಕ್ಷುದೆ'** ಮಾತ್ರವಲ್ಲ **'ಅಭದ್ರೆ'**ಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಮುಂದಿನ ೬೦ ರಿಂದ ೭೪ ರವರೆಗಿನ ೧೫ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದ ಈ ಅಭೇದವಾದದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಜಡ - ಜಡ ಭೇದ, ಜೀವ- ಜೀವ ಭೇದ, ಜೀವ - ಜಡ ಭೇದ, ಜಡ - ಈಶ ಭೇದ ಹಾಗೂ ಜೀವ - ಈಶ ಭೇದಗಳೆಂಬ ಪಂಚಭೇದಗಳು ಸಮರ್ಥನೆಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬೀಗರ ನಡವಳಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಕೇಳಿದರೆ ಏನಾದರೂ ತಿಳಿದಾರೆಂಬ ಅಳುಕಿನಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಅಂತಹ ವಿಷಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ಹೇಗೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಿಂದಲೋ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅಂತಹ ವಿಚಾರ ಪ್ರಸ್ತಾಪಗೊಳ್ಳದೆ ಉಳಿದುಬಿಡುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅದರಲ್ಲೂ ಹೆಣ್ಣು ಕೇಳಲು ಬಂದಿರುವಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಂತೂ ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ಚಿಂತೆಗೀಡು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಮೆರೆದ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ ತಲೆದೂಗುವಂತಿದೆ. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿರಿಸಿದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಗೋಡೆ, ಕಂಬಗಳು, ಚಿತ್ತಾರದ ಗೊಂಬೆಗಳಂಥವುಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವುದು ಸಹಜ. ಅವನ್ನು ನೋಡಿ **'ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಚಿತ್ತಾರದ ಗೊಂಬೆ ನೋಡೀರೆ'** ಎನ್ನುವುದು ಇನ್ನೂ ಸಹಜ. ಹೀಗೆ ಬೀಗರ ಜೊತೆಗೆ **'ಅಭೇದ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಿದೆ'** ಎಂದು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ನೇರವಾಗಿ, ಖಾರವಾಗಿ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸದೆ ಈ ಮೇಲಿನಂತೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ವಿಷಯ ಪ್ರವೇಶ, ಪ್ರಸ್ತಾಪಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಿದ ಮಾಧ್ವ ಪರಿವಾರದವರ ಜಾಣ್ಮೆಯೂ ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದುದೆ. ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಚಿತ್ತಾರದ ಗೊಂಬೆಗಳ ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದ ಅಂದರೆ ಜಡ - ಜಡಗಳಲ್ಲಿಯ ಭೇದ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ **'ಮತ್ತೆ ಭೇದಗಳು ತಿಳಿಯವು?'** ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ **'ತಿಳಿಯವು'** ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಕು ಸ್ವರದೊಂದಿಗೆ ಓದಿಕೊಂಡಾಗ ಭೇದಗಳು ತಿಳಿಯವು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥ ಸ್ಫುರಿಸುತ್ತದೆ.

ನಗರಗಳು ಇಂದು ಆರ್. ಸಿ.ಸಿ. ಕಾಂಕ್ರೀಟ್ ಕಾಡಾಗುತ್ತಿದ್ದು ತೊಲೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತ ಮೇಲ್ಬಾಗದಲ್ಲಿ ಸರಪಳಿಗಳಂತಹ ಕೆತ್ತನೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕಂಬಗಳಿರುವ ಕೆಲವಾದರೂ ಮನೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಸಮಾಧಾನದ ಸಂಗತಿ. ಇಂತಹ **'ಕಂಬ - ಬೋದು'** (ಕಂಬದ ಮೇಲ್ಬಾಗದ ಮೂಲೆಯ ಜಾಗ)ಗಳೊಂದೆ **'ಕೆಳಮೇಲು**

ಕಟ್ಟು ಒಂದೆ' ಕಂಬದ ಕೆತ್ತನೆಯಲ್ಲಿಯ 'ಅಂಬುಜ - ಮದ್ಭುಗುಣಿಕೊಂದೆ' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜಡ - ಜಡ ಭೇದಗಳಂತೆ 'ತುಲಸಿ - ಕದಂಬ (ಮದ್ಯ ತಯಾರಿಸುವ ಈಚಲು ಗಿಡ)ಗಳೂ ಒಂದೇನೆ' ಎಂದೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಮೂಲಕ ಜೀವ - ಜೀವ ಭೇದವನ್ನೂ ಸಮರ್ಥಿಸಿದ ರೀತಿ ಮನನೀಯವಾಗಿದೆ. ಕರ್ಕಶ ಧ್ವನಿಯ ಕಾಗೆ, ಮಧುರ ಧ್ವನಿಯ ಕೋಗಿಲೆಗಳಂತೆ ನವಿಲು - ಗೋಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೆಯೇ? ಕೇರೆ ಹಾವು - ಹಸಿರುಹಾವು ನಾಗರಹಾವು, ಮುಂತಾದ ಹಾವುಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೆಯೇ? ತಮ್ಮ ಮೈಬಣ್ಣ ಹೊಂಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಚಿಣ್ಣಿಗೂ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ಗಿಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆ? ಗಿಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ 'ಗಿಳಿಹಿಂಡು ಎಂಬ ಪದಪ್ರಯೋಗ ಅಸಂಬಂಧವೆನಿಸಿತು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಜೀವ - ಜೀವರ ಭೇದವನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ನುಡಿಯಲ್ಲೂ 'ಒಂದೆ' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕಾಕು ಸ್ವರದೊಂದಿಗೆ ಓದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಂತೆ ಕುದುರೆ - ಕತ್ತೆಗಳು, ಆನೆ - ಹಂದಿಗಳು, ಹುಲಿ - ನಾಯಿಗಳು ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೆನಿಸಬೇಕಾದೀತು. ಅನುಭವ ವಿರುದ್ಧ ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳಾಡುವ 'ಚದುರೆಯ ಕೈಗೆ ಕಡಗವು' ಎಂಬ ವ್ಯಂಗ್ಯೋಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಅಭೇದವಾದಿಗಳ ಈ ಮೇಲಿನಂತಹ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಟಿಕಿಯಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಗುಣಗಳು' ಎಂಬ ವ್ಯಂಗ್ಯೋಕ್ತಿಯಿಂದ 'ದೋಷಗಳು' ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ 'ಅತ್ತಿಗೆ ನಾದಿನೇರ' (ಮಿಥ್ಯಾ-ಮಾಯೆ ಇವರ) ಚಿತ್ತಾರ ಬಲು ಘನವಾಗಿದ್ದು' ಇವರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯ ದೋಷಗಳು ಅಪಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಅಂದ ಹಾಗೆ 'ಭಾವ ಮೈದುನರೆತ್ತೋಡಿದರು ಸುಳುಹಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಭಾವ (ಭಾಟ್ಟಮತದವರು) ಮೈದುನ (ಚಾರ್ವಾಕ ಮತದವರು) ತಾವಾಗಿಯೇ ಸುಳುಹಿಲ್ಲದಂತೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಂತೆಯೇ ಅವರ ವಿಚಾರಗಳು ಬಹಳ ದುರ್ಬಲ ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಮತಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದ್ವೈತದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನ ಇವೆರಡೂ ಭೇದವಾದ. ಮತ್ತು ಅಭೇದವಾದ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ದ್ವೈತ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿ ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನ. ಅದಕ್ಕಂದೇ ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಮುಂದಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 'ಜಗವೆಲ್ಲ ಸುಳ್ಳು, ನಾನೇ ದೇವರೆಂಬ' ಈ ಚಿಂತನೆ ಗುರುಗಳು, ಹಿರಿಯರು ಎಂಬೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊಸಕಿ ಹಾಕುವುದರಿಂದ 'ಗುರುಗಳ ಭಯವಿಲ್ಲ ಹಿರಿಯರ ಸ್ಮರಣೆಲ್ಲ ಹರಿಯೇ ತಾವೆಂದು ಬೆರೆತರು' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ 'ದಿಂಡೇರಿಗೊರೆವರು ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯ' ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಇಂತಹ ಚಿಂತನೆಯವರು ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತ ವಿವೇಚನಾ ಶೂನ್ಯರೆಂದೂ ಜರೆಯಲಾಗಿದೆ. 'ಲಗಳ' (ಭಾರಹೊರುವಂತಹ ದಪ್ಪಚರ್ಮದ) 'ಕೋಣ'ದ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲಿ. ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಿಂತನೆಗೈಯುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವರ ಸೃಷ್ಟಿಗೈಯುವ ಜಗದೀಶನ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲಿ? ಅಣೋರಣೀಯ ಮತ್ತು ಮಹತೋಮಹೀಯನೆನಿಸಿದ ಸರ್ವೇಶನಲ್ಲಿ? ಅಜ್ಞಾನಿ - ವಿರುದ್ಧಜ್ಞಾನಿ ಎನಿಸಿದ ಜೀವನೆಲ್ಲಿ? ಅಲ್ಪಜ್ಞ - ಅಸಮರ್ಥ ನೆನಿಸಿದ ಜೀವನು

ಸರ್ವಜ್ಞ - ಸರ್ಮಸಮರ್ಥನೆನಿಸಿದ ಭಗವಂತನನ್ನಬಹುದೆ? ಇಂತಹ ಭಾವಂದಿರ (ಚಾರ್ವಾಕಾದಿಗಳ)ಂತೆ ಜೀವ ಬ್ರಹ್ಮರಿಗೆ ಅಭೇದ ಹೇಳುವವರ ವಿಚಾರವೂ ನಗೆಗೀಡಾಯಿ ತೆನ್ನಲಾಗಿದೆ.

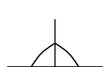
ಜೀವ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮರಿಗೆ ಭೇದವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಾದರೆ ಉತ್ಸವಾದಿ ಮೆರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವನೂ ಮತ್ತೆ ಹೊರುವವನು ಒಬ್ಬನೇ ಆಗಬೇಕಾದೀತು. ಬಿರುದು - ಬಾವಲಿಗಳಿಂದ ಹೊಗಳುವ ಸೇವಕ ಮತ್ತು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವ ಯಜಮಾನರಂಥವರೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಆಗಬೇಕಾದೀತು. ಹಗಲು ಹೊತ್ತು ದೀವಟಿಗೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲದಿರುವಂತೆ ದೇವರೇ ನೀನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುವ ಬಿರುದಾವಳಿಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಹೊಗೆಯುಗುಳುವ ಸಣ್ಣ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅದರಿಂದ ಉಪದ್ರವವೇ ಹೆಚ್ಚು ಅದರಂತೆ ಅಜ್ಞಾನಿ - ವಿರುದ್ಧ ಜ್ಞಾನಿಗಳಂತಹ ಮೈದುನರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

'ಧ್ಯೇಯಃ ಪಂಚಮುಖೋ ರುದ್ರಃ' ಎಂಬ ಮಧ್ವರ ಮಾತಿನಂತೆ, ಪಂಚಮುಖಿಗಳಿರುವ ರುದ್ರದೇವರನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಪಂಚಮುಖಿ' ಎಂಬಲ್ಲಿಯ ಭೇದವು ಗಮನಾರ್ಹ. 'ಇವರ ಲೆಕ್ಕದಲಿ ಹರಿ - ಶಿವನೊಬ್ಬನೆ, ರವಿ - ಗಣನಾಥನೊಬ್ಬನೆ, ದಿವಿ - ದೇವರೊಳಗೆ ಬೇರಿಲ್ಲ' ಹಾಗಾದರೆ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವವ - ಪೂಜೆಗೈಯುವವರಂತೆ, ಅನುಗ್ರಹ ನೀಡುವ ಪಡೆಯುವವರಲ್ಲೂ ಭೇದವಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಪೂಜೆ - ಅನುಗ್ರಹಗಳಂಥವುಗಳಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವೆಂಬ ವಾದಿರಾಜರು ತಮ್ಮ 'ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾ'ದಲ್ಲಿ^{೧೦೮} 'ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ ಯುಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಗೊಂಡಿರುವುದು ಸ್ಮರಣಾರ್ಹ.

ಎಲ್ಲ ಒಂದೆನ್ನುವ ಇವರು 'ಒಂದಾಗಿ ಪಂಚದೇವನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವರು' ಎಂದರೆ, 'ಹಿಂಚು ಮುಂಚುಗಳ ಅರಿಯದೆ ಬರಿದೆ ಪ್ರಪಂಚವ ಬಿಟ್ಟಿವೆನಿಸುವರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ 'ಹಿಂಡು ಬಾಂಧವರು ತಮ್ಮೊಳು ತಾವೆ ಕೊಂಡಾಡಿ ಮಂಡಿಕೆ ಸೂತ್ರ ಹರಕೊಂಡು ಕೊಂಡಾಡಿ ಮಂಡೆಯ ಬಿಟ್ಟು ತಿರುಗೋರು' ಎಂದೆನಿಸುವರು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಬೀಗರ 'ನುಡಿ'ಗಳಂತೆ ಅವರ 'ನಡೆ'ಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ (೭೧ ರಿಂದ ೭೪) ವಿಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಾಧ್ವರಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆಗಿಂತ ಮೊದಲು ಆಹಾರ ಸ್ವೀಕಾರ ನಿಷಿದ್ಧ ನುಗ್ಗಿಕಾಯಿ. ಈರುಳ್ಳಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿಗಳಂತಹ ಕೆಲತರಕಾರಿ ಪದಾರ್ಥಗಳು ನಿಷಿದ್ಧ, ಹೀಗೆ ಮಾಧ್ವ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಧಿ - ನಿಷೇಧಗಳ ಪಟ್ಟಿ ತುಸು ದೀರ್ಘವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಈ ಬೀಗರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಸಿದ 'ವಿಧಿ- ನಿಷಿದ್ಧ-ಗಳಿಲ್ಲ' ಹೇಗಾದರಾಗಲಿ 'ಉದರ ತುಂಬಿದರೆ' ಅದೇ ಸಮದೃಷ್ಟಿ ಜೊತೆಗೆ ಮಾಧ್ವರ

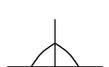
೧೧೮. ಏಕವಾಕ್ಯೇಽಪಿ ಚಾದಿತ್ಯ ಇತ್ಯಾಧಾರತ್ವ ಕೀರ್ತನಾತ್ | ಸ್ವಸ್ವಾಪ್ಯಾಧಾರತ್ಯವೋಕ್ತಾ ಕಿರ್ಮರ್ಕೇಶೋಽರ್ಕಪೂಜಕಃ || - ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾ - ಭೇದಸೌರಭ ಶ್ಲೋ-೧೦೫೧.

ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ಪಡೆದ ಹರಿವ್ರತ (ಏಕಾದಶಿ) ದಿನದಂದು ನಿರಾಹಾರ ಶುದ್ಧ ಉಪವಾಸದ ಆಚರಣೆ ಬೀಗರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು 'ಹರಿವ್ರತ ಮೊದಲಿಗಿಂದಿಗೆ ಸೊಗಸವು' ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ವಿಧಿ - ನಿಷೇಧಗಳ ಆಚರಣೆಯಿಲ್ಲದಿರುವ ಅಭೇದ ಚಿಂತನೆಯ ಬೀಗರಲ್ಲಿ 'ಮಡಿ - ಮೈಲಿಗೆಯು ಒಂದೆ, ಸ್ನಾನ-ಪಾನಗಳೊಂದೆ, ಬಳಿಕ ಹುಡುಗ ಹಿರಿಯರು ಒಂದೆ' ಎಂಬುದು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದು, ಇವರ 'ನಡೆ ಬೇರೆ' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೆ ಎನ್ನುವವರು 'ಶಾಲ್ಯಾನ್ನನುಂಬುವರು ಪುಲ್ಲನಾಕೆ ಮೆದ್ದು ಬದುಕರು' ಅದರಂತೆ 'ಸ್ಥಳಚರರು ಜಲದೊಳು ಚರಿಸಿ ಅಳುವುದ್ಯಾಕೆ' ಈ ಧಾಟಿಯಲ್ಲೇ ಸಾಗುವ ತಿಳಿ ಹಾಸ್ಯ, ಕಟಕಿ ವಿಡಂಬನೆಗಳಿರುವ, ವಾದಿರಾಜರ ಅದ್ವೈತ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟರಿಗೆ ಪ್ರೇರಣಾದಾಯಿ ಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಡೆ-ನುಡಿಗಳು ಒಂದಾಗಲು ಎಡೆಯಿಲ್ಲದಿರುವ ಇವರ ಗೊಡವೆ ಬೇಡವೇ ಬೇಡ ಎಂಬುದನ್ನು 'ಪೋಕರು' ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಗರ ನಡೆಗಳನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿ, ಮುಂದಿನ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ವ ಪರಂಪರೆಯ 'ನಡೆ' ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ 'ನಗೆ'ಯ ಬದಲಾಗಿ 'ನಡೆ' ಎಂಬ ಪಾಠವೇ ಸಮಂಜಸ.

ಜೀವರು ಭಗವಂತನ ಅಧೀನರಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ, ಆನಂದ ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ಲಭ್ಯ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಜೀವರ ಸ್ವರೂಪಾನಂದವೆನಿಸಿದ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖರೂಪದ ಮೋಕ್ಷವೂ ಸಹ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮಾತ್ರ ದೊರೆಯುವಂತಹುದು. ಈ ರೀತಿ ವೇದಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ವಿಚಾರ ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮಧ್ವಮತಾನುಯಾಯಿಗಳಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಉನ್ನತ ಸುಖವಿರುವುದರಿಂದ ತಾವೂ ದ್ವೈತ ದರ್ಶನ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ 'ನಮ್ಮವರಾಗಿ ಸುಖಿಯಾಗಿ' ಎಂದು ಬೀಗರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಹಾರೈಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಪಂಚವು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸತ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವೇದೋಪನಿಷತ್ ಗಳಂತಹ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲರ ಅನುಭವ ಇವೆಲ್ಲ ಆಧಾರವಾಗಿವೆ. 'ದೇವರೇ ಇಲ್ಲ' ಎಂಬ ಬೌದ್ಧರ ವಾದವನ್ನು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿಸಲು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ 'ನಾನೇ ದೇವರು' ಎಂದು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಬಂದೊದಗಿದ ಸಂಗತಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಹೇಳಿಕೆಯ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ವಿಶ್ವವು ಸುಳ್ಳೆಂಬಂತಹ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಂತರ ಅವರು ಪೂರಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆಂಬುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ. ಹೀಗೆ ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ಈ ಚಿಂತನೆ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನದ್ದು. ಅದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಬೀಗರ (ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನದವರ) ಹಿಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ 'ನಿಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಆ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು 'ಸೂರೆಗೊಂಡು' ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳಿದ ವಿಚಾರ ಜನಜನಿತ. ಹೀಗೆ ಬೀಗರಾದ ತಾವೂ

ಹೊರಗಿನವರೇನಲ್ಲ. ತಾವೂ ಆಚಾರ್ಯ ಮಧ್ವರ ವಿಚಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅಜ್ಞಾನ, ವಿರುದ್ಧ ಜ್ಞಾನಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು 'ನಿರ್ಮಳರಾಗಿ ಸುಖಿಯಾಗಿ' ಎಂದು ಬೀಗರಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೂಲಕ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಸುಖ ಹಾರೈಸಲಾಗಿದೆ.

'ಅತ್ತೆ, ಮಾವಂದಿರಲ್ಲಿ' (ಬೌದ್ಧ - ಸಾಂಖ್ಯ ಮತದವರು) ಮತೀಯ ವಿಚಾರಗಳು ಸಮರ್ಥನೆಗೊಳ್ಳದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ 'ಸರಸಿಲ್ಲ, ನಗೆಯಿಲ್ಲ' ಆದರೆ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಚಾರಗಳು ವೇದಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ದ್ವೈತ ಪರಿವಾರದವರು ಬೀಗರೆದುರು 'ವಿಜಯದ ನಗೆ' ಬೀರುವಂತಾಗಿದೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

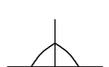
ದ್ವೈತದರ್ಶನವನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ 'ನೀವು ನಿಪುಣೆಂದೆನಿಸುವಿರಿ'. ಅದರಂತೆ ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನದ ಸುದೀರ್ಘ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೊರಬರಲಾರದಂತಹ ತೊಳಲಾಟದಲ್ಲಿ ನೀವು ಸಿಲುಕಿದುದರಿಂದ 'ಚಪಳರೆಂದೆನಿಸುವಿರಿ'. ಅಂತೆಯೇ ಬೀಗರು ಇದಮಿತ್ಥಂ ನಿರ್ಣಯ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ತಡಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ 'ಅಪರಾತ್ರೆ ಆಯಿತು ಬಂದೀಗ ನಮಿಗನ್ನು ಉಪಚಾರ ಉಂಟೋ ಗತಿಯಿಲ್ಲೋ'. ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವ ಸರದಿ ಈಗ ಮಾಧ್ವ ಪರಿವಾರದವರದೆನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಆಗಲೂ ಬೀಗರ ಮೌನ, ಸ್ವಂದಿಸದಿರುವಿಕೆಗಳು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರಮಾಣಸಿದ್ಧ - ಶುದ್ಧವಾದ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಲಾಭ, ತಪ್ಪಿದರೆ ನಷ್ಟ, ಅಪ್ಪಿದರೆ ಇಷ್ಟ - ತಪ್ಪಿದರೆ ಕಷ್ಟ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿ ಹೇಳಿದರೂ ನಿಮಗೆ (ಬೀಗರಿಗೆ) ಇಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ಈ ಮೌನದ ಸಂಕೇತವೆಂದು 'ಮೋರೆ ತೋರದಿದ್ದರೆ' ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತ ಮಾಧ್ವ ಪರಿವಾರದವರು 'ಮನೆಯೊಳಗಿರಿ ನೀವು ಜಾರುತೇವೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೀಗ' ಎಂದು ಬೀಗರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೊರಡಲು ಉದ್ದುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಬೀಗರ ಮೌನದಿಂದ ಬೇಸರಗೊಂಡ ಮಾಧ್ವ ಪರಿವಾರದವರು ಹೊರಡುವ ಮುಂಚೆ ಬೀಗರಿಗೆ 'ನಿಮ್ಮ ಹುಳುಕನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ' ಎಂದು ಹೇಳಲು ಮರೆತಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಬೀಗರು 'ಕೋಪವ ಬಿಟ್ಟು ಈ ಪರಿ ನಾರೇರ ಹಿತವಾದ ನಗೆಗಳ ಕೇಳುತ ಸಮೀಪಕ ಬಂದು ಕೈಯವಿಡಿದರು' ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, 'ರತ್ನಗಂಬಳಿ ಹಾಸಿ ಒಳ್ಳೇರ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಉತ್ತಮಗುಣವ ಕೊಂಡಾಡಿ, ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ 'ಚಿತ್ತಕೆ ಸುಖವ ಕೊಟ್ಟರು. ಮಾತವಲ್ಲ 'ಶ್ರೀಕಾಂತನರಮನೆಯ' ಹೊಂದಿದವರು ನೀವು 'ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತಿ' ಬಲ್ಲವರು (ಮುಕ್ತಿ ಯೋಗ್ಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾತ್ವಿಕರು) ನೀವು, ನಮ್ಮ ನೀವೇ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಿ ದೂರಾಕೆ, ಎಂದು ಬೀಗರು ಮಾಧ್ವ ನಾರಿಯರನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರೆನ್ನಲಾಗಿದೆ.

“ದೇವತಾನುಕ್ರಮಜ್ಞಾಶ್ಚ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮತಾ (ಪಾರಮ್ಯ) ವಿದಃ |

ಏಕಾಂತಿನಸ್ತೇ ವಿಚ್ಛೇಯಾಃ ಯಥಾಕ್ರಮ ಪರಾಸ್ತಥಾ ||

ಅಸ್ಮಾದಸಾವುಚ್ಚ ಇತಿ ಕ್ರಮಸ್ಯಾಂತಗತಂ ಹರಿಂ |
 ಏಕಮೇವ ತು ಯೇ ವಿದ್ಯುಃ ತೇಹ್ಯೇಽ ಕಾಂತಿನ ಈರಿತಾಃ ||
 ಏವಂ ಯಥಾ ಕ್ರಮ ಜ್ಞಾಶ್ಚ ಸದೈಕಾಂತ ಪರಾಯಣಾಃ |
 ಪ್ರವಿಶಂತಿ ಪರಂ ದೇವಂ ನಾರಾಯಣಮನಾಮಯಂ ||
 ಏಕ ಏವ ಅಂತೇ ವರ್ತತೇ ಇತಿ ಏಕಾಂತಃ *

ಎಂಬ ಮಧುರ ಛಾಂದೋಗ್ಯಭಾಷ್ಯದ ಮಾತಿನಂತೆ, ವಿಷ್ಣುಪಾರಮ್ಯ ಹಾಗೂ ತಾರತಮ್ಯ ಇವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದವರೇ ಏಕಾಂತಿಗಳು, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಬೇಡುವ ಭಕ್ತರ ಭಕ್ತಿ 'ಸಾಮಾನ್ಯಭಕ್ತಿ', ಆದರೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬಯಸದೆ ಕೇವಲ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹ ಬಯಸುವಂತಹ 'ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತರ' ಭಕ್ತಿಯೇ ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟ^{೧೧೯}. ಇಂತಹ ಏಕಾಂತಭಕ್ತಿ ಬಲ್ಲವರು ಮಾಧ್ವ ಪರಂಪರೆಯವರು ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಬೀಗರು ಮಾಧ್ವನಾರಿಯರನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದರೆನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಜೀವನು ತನ್ನದಲ್ಲದ ಅಜ್ಞಾನ, ದುಃಖ, ಕಷ್ಟ, ನಷ್ಟಗಳಂತಹ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸುಖಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಹ (ದ್ವೈತ - ದರ್ಶನದ) ಈ 'ಮುಕ್ತಿಯ 'ಸುಖದೂಟ ಸವಿಯನು ಅರಿಯದೆ ಕೆಟ್ಟಿವು' ಆದದ್ದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಗುರು ಆನಂದ ತೀರ್ಥರು ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅವರು ನಮಗಾಗಿ ಕೊಡಮಾಡಿದ ಪರಲೋಕ ಸುಖ (ಮುಕ್ತಿ)ವನ್ನು 'ಸೂರೆಗೊಂಡು ಬದುಕೇವು'. ಇದರಂತೆ ಜೀವ-ಜಡ, ಜೀವ - ಈಶ್ವರ, ಜಡ - ಜಡ, ಜಡ - ಈಶ್ವರ, ಜೀವ - ಜೀವ ಈ 'ಐದು ಭೇದಗಳನರಿತು ನಡೆದೇವು', ಮಾತ್ರವಲ್ಲ 'ನಾವಿಪ್ಪತ್ತೈದು ತತ್ವಗಳ ತಿಳಿದೇವು'. ಇಂತಹ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿದ ಮೇಲೆ 'ಮತ್ತೈದು ಮುಕ್ತಿಯ ಪಡೆದೇವು' ಎಂದು ಬೀಗರು ಮಧ್ವಮತ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದರೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯು ಸಾಲೋಕ್ಯ, ಸಾಮೀಪ್ಯ, ಸಾರೂಪ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾಯುಜ್ಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಹರಿದಾಸರಲ್ಲಿ ೫ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. 'ಸಾಲೋಕ್ಯ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಸಾರೂಪ್ಯ ಸಾಯುಜ್ಯ! ಸಾರಿಷ್ಟ್ಯ ಪುರಂದರ ವಿಠಲನೊಬ್ಬನೆ ಪಂಚವಿಧ ಮುಕ್ತಿದಾಯಕನು' ಎಂದಂತೆ 'ಯೋಗ್ಯಜೀವರಿಗೆ ಆ ಲೋಕದಲ್ಲಿಪ್ಪುದು ಸಾಲೋಕ್ಯವೆಂಬುದು | ಆ ಪಟ್ಟಣ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಪ್ಪುದು ಸಾಮೀಪ್ಯವೆಂಬುದು | ಶಂಖಚಕ್ರ ಗದಾಪದುಮಧರರಾಗಿ ಸರ್ವರೂ ಸಾರೂಪ್ಯವೆಂಬ ಮುಕುತಿಯೆಸೆವುವು| ಹರಿವಾಯುಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಾಯುಜ್ಯವೆಂಬ ಮುಕುತಿಯು ನೋಡಯ್ಯ! ಹರಿಸರ್ವಾಂಗದಿ ಇಪ್ಪುದು ಚತುರ್ಮುಖಿಗೆ ಸಾರಿಷ್ಟ್ಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ದಾಸರೇ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಂತೆ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟರಂಥವರಲ್ಲೂ ಮುಕ್ತಿ ಐದು ವಿಧಗಳೆಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ದೇವತೆಗಳ ೧೧೯. "ಏಕಾಂತಾನಾಂ ನ ಕಸ್ಯಚಿದರ್ಥೇ ನಾರಾಯಣೋ ದೇವಃ ಸರ್ಮಮನ್ಯತದರ್ಥಕಂ"

ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದು. ಆದರೆ 'ಸಾಯುಜ್ಯ ಸಾಲೋಕ್ಯ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಸಾರೂಪ್ಯ ಈಯಂದದಿ ಚತುರ್ವಿಧ ಮುಕ್ತಿ' ಎಂದಿರುವ^{೧೨೦} ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ವಾದಿರಾಜರಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿರುವುದೇ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

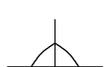
ಮಾಧ್ವರಲ್ಲಿ ಪರಿವಾರದ ಸದಸ್ಯರ ಜೊತೆಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಆಳು-ಕಾಳು, ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಮುದ್ರಾಧಾರಣೆ ವಿಹಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕಿರುವ ಮಹತ್ವ ಅರಿವಾಗದಿರದು. ನೂರಾರು (ರದ್ದಿ) ಕಾಗದಗಳಿಗಿಂತ ರಿಜರ್ವ್‌ಬ್ಯಾಂಕ್ ಗವರ್ನರ್ ಸಹಿ ಇರುವ ನೋಟಿಗೆ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚು. ಅಂತೆಯೇ 'ಮುದ್ರೆ ಇಲ್ಲದ ನಾಣ್ಯ ಶುದ್ಧಲ್ಲ ಜಗದೋಳು' ಅಂತೆಯೇ 'ಮುದ್ರಾಂಕರಾಗಿ ಬದುಕೇವು' ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅವರ ಚೊತೆಬೆರೆತು ಮಲೆತು ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಡೆ-ನುಡಿಗಳನ್ನು ಅರೆದು - ಒರೆದು, ರಕ್ತಗತವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದೊಂದು ದಿನ 'ಅವರ ಗೆದ್ದೇವು ವಾಕ್ಯ ಬಲದಲ್ಲಿ' ಎನ್ನುವ ಬೀಗರ ಮಾತಿನಿಂದ ಈ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತ ಅವರ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವದಂತೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಿದ ಅಪಾರ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. 'ಇಂತೆಂಬ (ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹಾಗೂ ಮನದುಂಬಿದ) ಬೀಗರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಪಾರಾನಂದದಲ್ಲಿ ಕಾಂತೆಯೆರೆಲ್ಲ ಒಂದಾಗಿ ಮನದಿ ವಿಶ್ರಾಂತರಾದರು ತಮತಮಗೆ'

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪೂಜಾದಿ ಮಂಗಳಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮಗಳಂತಹ ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳಂತೆ ಮಾಧ್ವರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನುಡಿ-ನಡೆಗಳಿಗೆ ಗುರುಭಕ್ತಿ - ಹರಿಭಕ್ತಿಗಳು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ 'ಮುಕುಂದ ಭಕ್ತ್ಯೈ ಗುರುಭಕ್ತಿ ಜಾಯೈ' ಎಂಬ ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದಂತೆ ಹರಿಭಕ್ತಿಗಿಂತ ಮೊದಲಿನದು ಗುರುಭಕ್ತಿ^{೧೨೧} ಎಂಬ ಪ್ರಮೇಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮದ ಕಡೆಗೆ 'ಗುರುಭಕ್ತಿ ಅರಿಶಿಣ ಹರಿಭಕ್ತಿ ಕುಂಕುಮ' ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಗಮನಸೆಳೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಗುರುಭಕ್ತಿ ಹರಿಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪರಮಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮುಂದಿನ (೮೮ ರಿಂದ ೯೨ರವರೆಗೆ) ೫ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಗರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ನೀಡುವ ನೆವದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಪಂಚ ಭೇದಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಸಣ್ಣ ಸಸ್ಯಗಳ ಸಾಲುಗಳಂತಹ ಚಿತ್ರವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಬಣ್ಣವೈವಿಧ್ಯಗಳು (ಡಿಜೈನ್) ಇರುವ ಮನಮೆಚ್ಚಿನ ಸೀರೆಯನ್ನು (ಮಿಥ್ಯಾ' ಎಂಬ) ಅತ್ತಿಗೆಯವರಿಗೆ ಹಾಗೂ 'ಭಗವಂತನಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ (ಮಾಯೆಯಲ್ಲ ಸತ್ಯ) ಅಂತೆಯೇ 'ಮಾಧವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಪೇಟೆಯೊಳುದಿಸಿದ ಮಾದಳದ ಹಣ್ಣು ಬಣ್ಣದ' ಸೀರೆಯನ್ನು (ಮಾಯೆ ಎನಿಸಿದ) 'ಜಾಣೆ ನಾದಿನಿಗಿತ್ತರು' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸೀರೆ ಕಾಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚಸತ್ಯ ಪಂಚಭೇದ ನಿತ್ಯ ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸಿರುವುದು

೧೨೦. ವೈಕುಂಠ ವರ್ಣನೆ

೧೨೧. ಗೋವಿಂದನನ್ನು ತೋರುವ ಗುರುವಿಗೆ ಮೊದಲು ನಮಸ್ಕಾರವೆನ್ನುವ ಚಿಂತನ ಕಬೀರದಾಸರಲ್ಲೂ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತದೆ.

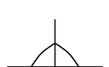

ಗಮನಾರ್ಹ. ಅದರಂತೆ ಭಾವಮೈದುನರಿಗೂ 'ಅಚ್ಚ ಬಂಗಾರದ ಶಂಖ ಚಕ್ರಗಳ ಅಚ್ಚನೆತ್ತಿದ ನಯವಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಚ್ಚಡಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಇತ್ತರು ಎನ್ನುವಾಗಲೂ, "ಬಂಗಾರ - ಕಬ್ಬಿಣ, ಶಂಖ - ಚಕ್ರ ನಯವಾದ ಕೆತ್ತನೆ" ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಚ್ಚಡ ಮುಂತಾದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲೂ, ಜಡ - ಜಡ, ಜಡ - ಜೀವ, ಜಡ - ಈಶ್ವರ, ಜೀವ- ಜೀವ, ಮತ್ತು ಜೀವ - ಈಶ್ವರಗಳೆಂಬ ಈ ಪಂಚಭೇಗಳನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವೇನಲ್ಲ.

ಇದರಂತೆ 'ಭೇದ ಭೇದದ ಬಣ್ಣ ಬಗೆ ಬಗೆ ಚಿತ್ರದ ನಾದ ಸಮುದ್ರದ ಪೇಟೆಯ ವಲ್ಲಿಗಳು ಮೈದುನ ಜಾಣರುಡುಗೋರೆ' ಎಂಬಂತೆ 'ಹಿರಿಯ ಕಿರಿಯರ ನೋಡಿ ಮಾನ್ಯಮಾನ್ಯನ ನೋಡಿ ತರತಮ ಭಾವದುಪಚಾರ ಮಾಡಿದರು ಹರಿಗುರು ಮೆಚ್ಚಿ ನಲಿವಂತೆ' ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಕೆ ನೀಡಿದವರು ಬೇರೆ ಪಡೆದವರು ಬೇರೆ. ಹಿರಿಯ - ಕಿರಿಯ, ಮಾನ್ಯ - ಅಮಾನ್ಯ ಮುಂತಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪಂಚಭೇದ, ತಾರತಮ್ಯಗಳಂತಹ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ಸೂಚಿತವಾಗಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರ, ನಮಸ್ಕಾರಗಳಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಮುಕ್ತಾದಲ್ಲಿ 'ಯಸ್ಮೈ ತ್ಯಾ ಚ ನಾಮೋಕ್ತಾ.... ಮುಂತಾದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣ ಮಸ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಮಾಧ್ವರ ಚಿಂತನೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದಂತೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು' ಎಂದು ಸಮರ್ಪಿಸದಿರುವ ಆ ಫಲವನ್ನು 'ದಾನವರು ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುವರು'^{೧೨೨} ಆದುದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿದ ಈ ಪ್ರಮೇಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ಬೀಗರು ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ 'ಸುಗಂಧ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯವ ಚೆಲ್ಲಾಡಿ ಶ್ರೀಪತಿಗವರರ್ಪಿಸಿ ಮುದದಿಂದ' ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿರುವುದು ಸ್ಮರಣಾರ್ಹ.

ಭಗೀರಥನ ಹಿರಿಯರಾದ ಸಗರ ಮಹಾರಾಜನ ೬೦ ಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳು ಕಪಿಲ ಋಷಿಗೆ ತಾವೇ ಅನ್ಯಾಯವೆಸಗಿ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾದಾಗ ಕಪಿಲ ಮಹರ್ಷಿಯ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಭಗೀರಥನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ದೇವಗಂಗೆಯನ್ನು ಭೂಮಿಗೆ ಕರೆತಂದು ಆ ಬೂದಿಯ ಮೇಲೆ ಹರಿಸಿ ತನ್ನ ಹಿರಿಯನ್ನು ಉದ್ಧಾರಗೊಳಿಸಿದ ಕಥೆ ಭಾಗವತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಇದನ್ನೇ 'ಸುರನದಿ ಮುಟ್ಟಿ ಸಗರರುದ್ಧಾರಾದಂತೆ ಕರಗಿತು ಅವರ ಮನಮೈಲಿಗೆ' ಎಂದು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ತಾಂಬೂಲ ಕೈಕೊಂಡು ಕೈಮುಗಿದು ಆಳವಾಡದಿರಮ್ಮ ನಮ್ಮನು ನೀ ನೀಗ ಏಳಿಲ (ತಿರಸ್ಕಾರ) ಮಾಡಡಿ' ಎಂದು ಬೀಗರು ವಿನಂತಿಸಿದಾಗ 'ಹರಿಹರಿ ಭಾಗವತರೆಲ್ಲ ಧರೆಯೊಳು ನಮ್ಮವರು ಶ್ರೀಗಂಧ ಕರ್ಪೂರಕೆ ಮೈತ್ರವು' ಎಂಬ ಮಾತು ಮಾಧ್ವ ಪರಿವಾರದವರಿಂದ ಸಂತಸದಿಂದ ಎದೆತುಂಬಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ 'ಬಾಂಧವಾ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಾಶ್ಚ ಸ್ವದೇಶೋ ಭುವನತ್ರಯಂ' ಎಂಬ ಮಾಧ್ವರ ಉದಾರ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

೧೨೨. ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ - ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು

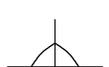

ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿ ಮಧ್ವಮತ ಸೇರ್ಪಡೆಯಂತೆ ಬೀಗರ ಈ 'ಗುಣ ಒಪ್ಪಣೆ' ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ನಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ 'ಹೇಳೇವು' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. 'ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರ ಅಂದರೆ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರ 'ನೈವೇದ್ಯ ತೀರ್ಥವು ಲಭ್ಯವು' ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯವಾದ ಮೇಲಷ್ಟೆ ತೀರ್ಥವು ಲಭ್ಯವೆಂಬ ಮಾಧ್ವರ 'ನಡೆ'ಯ ಬಗೆಗೂ ಸೂಚಿಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. 'ವಿಷ್ಣೋಃ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಂಚ ಸರ್ವದಾ ಪ್ರತಿಪಾದಯ' ಅಂದರೆ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸು ಎಂಬ ಮಧ್ವರ ಸಂದೇಶದಂತೆ 'ಘಲ್ಲನಾಭ (ಪದ್ಮನಾಭ ವಿಷ್ಣು) ವಿನ ಕೀರ್ತಿ ಸೊಲ್ಲು ಸೊಲ್ಲಿಗೆ ಉಗ್ಗಡಿಸುತ (ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತ) ಹಾರುವಾಗ ದ್ವೈತದರ್ಶನ ಒಪ್ಪದಂಥ 'ಕ್ಷುಲ್ಲರ ಮನಕೆ ದಣಿವಾಯ್ತು' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತನಾದವನು 'ಘಲ್ಲಭವ' ನೆನಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿರದೆ ಘಲ್ಲನಾಭ (ಪದ್ಮನಾಭ) ಎನಿಸಿದ ವಿಷ್ಣುವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ 'ಘಲ್ಲಭವ' ಎಂಬುದರ ಬದಲಾಗಿ 'ಘಲ್ಲನಾಭ' ಎಂಬ ಪಾಠವೇ ಸಮಂಜಸವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಬೀಗರು ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದ್ವೈತ ಪರಂಪರೆ ಸೇರಿದುದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿ ಬಂದರು' ಎಂಬುದರ ಬದಲಾಗಿ 'ಮನಮುಟ್ಟಿ ಬಂದರು' ಎನ್ನುವುದೇ ಸೂಕ್ತ.

ದ್ವೈತ ದರ್ಶನ ಗುರುಭಕ್ತಿ - ಹರಿಭಕ್ತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕೊಡ ಮಾಡಿದ ಈ 'ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು 'ಧರೆಯ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆಯ ಸವಿಗಿಂತ ಉರೆಕಾಯ್ತು ಹಾಲ ಕೆನೆಗಿಂತ ಸವಿಯುಂಟು' ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇಹ - ಪರಗಳ ಹಿತವನ್ನು ಇದು ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಡುವುದರಿಂದ 'ಗುರುಭಕ್ತಿ ಉಂಟು ಪರವುಂಟು' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಹರಿ - ಗುರುಗಳ ಮಹಿಮಾ ವರ್ಣನೆ ಗೈಯುವ ಈ ಕೃತಿಯಿಂದ,ಹರಿಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹ ಲಭ್ಯ ವಾಗುವುದರಿಂದ ಇದು 'ಅಲ್ಪ ಕನ್ನಡದ ನುಡಿಯೆಂದು' ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಡಿ ಎಂದು ವಿನಂತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗುರುಮಹಿಮಾವರ್ಣನೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು 'ಘಣಿತಲ್ಪನ ಪ್ರಿಯಗುರುಮಹಿಮೆ ನೋಡುವುದು' ಎಂದು ಗುರುಮಹಿಮಾ ವರ್ಣನೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಉಪಸಂಹಾರಗೊಳಿಸಿದ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರು ಇದನ್ನು ಹಂಸಕ್ಷೀರನ್ಯಾಯದಿಂದ 'ತಪ್ಪನಾರಿಸದೆ ಶಿಷ್ಟರು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು' ಎಂದೂ ಮನವಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾಂತಾಃ ಗುರುವಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಇಷ್ಟಂ ದೈವಂ ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಃ | ಆಚಾರ್ಯಾಃ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಾಃ ಸಂತು ಮೇ ಜನ್ಮಜನ್ಮಿನಿ|| ಅಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿವರೆಗಿನ ದೇವತೆಗಳು ಇಷ್ಟದೈವವಾದ ಸಿರಿಯರಸ ಹಾಗೂ ಗುರುಗಳಾದ ಮಧ್ವರು ಇವರೆಲ್ಲರ ಒಲುಮೆ ನನಗೆ ಜನುಮ ಜನುಮಗಳಲ್ಲಿರಲಿ ಎಂಬ ಮಾಧ್ವರ ನಿತ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು 'ಜನ್ಮ ಜನ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮ ವಾಯೂರೆ ಗುರುಗಳು ರಮ್ಯೆಯರಮಣ ಮನದೈವವಾಗಲಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ನೆನಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಂದೈವಂ ಶ್ರಿಯಪತಿಃ ಎಂಬ ಮೂಲ ಶ್ಲೋಕದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ 'ಮನೆದೈವ' ಎಂಬುದರ ಬದಲಾಗಿ 'ಮನದೈವ' ಎಂಬ ಪಾಠವೇ ಸಮಂಜಸವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸ್ಮರ್ತವ್ಯಃ ಸತತಂ ವಿಷ್ಣುಃ ವಿಸ್ಮರ್ತವ್ಯೋ ನ ಜಾತು ಚಿತ್ | ಸರ್ವೇ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಾಃ
ಸ್ಯುಃ ಏತಯೋರೇವ ಕಿಂಕರಾಃ ಎಂದು ಮುಂತಾದ ^{೧೨೩} ಮಧ್ವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನಗೊಂಡ
ಶ್ರೀಹರಿಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರಗೊಳ್ಳುವವೆಂಬ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು
ಗ್ರಂಥಕಾರರು ತಮ್ಮಕೃತಿಯ ಮುಕ್ತಾಯದಲ್ಲಿ

‘ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟಪತಿ ನಾಮದುಚ್ಚಾರಣೆಯಲಿ

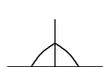
ಅಶುಭಕೋಟಿಗಳು ಉಳುಹಿಲ್ಲ’ ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ ಈ ಕೃತಿಯು
ಅಧ್ಯಯನ, ಶ್ರವಣ, ಪಾರಾಯಣ, ಪ್ರಕಟಣೆ, ಪ್ರಚಾರಗಳಂತಹ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಸುವವರೆಲ್ಲರಿಗೂ
ಕುಶಾಲಾಯುರಾರೋಗ್ಯವಾಹುದು’ ಎಂದು ಫಲಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ, ಸಕಲ ಸಾಕ್ಷಿಕ
ಚೇತನರಿಗೆ ‘ಶುಭಮಸ್ತು’ ಎಂದು ಹಾರೈಸಿದ್ದಾರೆ.

ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಕಾಳಜಿ - ಕಳಕಳಿಯಾಗಿದ್ದ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು
ಪ್ರಚುರಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ದಾಸರು ವಹಿಸಿದ ಪರಿಶ್ರಮವು ಅಪೂರ್ವವಾದುದು.
ದಾಸವಾಚ್ಯಯದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುವ ವಿಚಾರಗಳು ಎರಡು. ‘ಒಂದು -ತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ’
‘ಇನ್ನೊಂದು - ಲೋಕನೀತಿ’. ಅಂತರಂಗ ನಿವೇದನೆ ಭಗವಂತನ ಲೀಲಾವಿನೋದ,
ಭಕ್ತಿಯ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳು ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲವೂ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಕಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.
ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಮೇಲಿನದೂ ಸಹ ಸ್ಥೂಲವಾದ ವಿಭಜನೆ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ಲೋಕನೀತಿಯಂತಹ ಮಾತುಗಳ ಉದ್ದೇಶವೂ ಸಹ ತತ್ವಪ್ರತಿಪಾದನೆಯೇ, ಲೋಕನೀತಿ
ಯಂತಹ ಮಾತುಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಅವನನ್ನು
ಭಗವದ್ಭಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಜೀವನಲ್ಲಿಯ ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನ
ಪರಮಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಚಾರವೆಲ್ಲವೂ
ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತತ್ವಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪರ್ಯವಸಾನಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ದಾಸರು ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅಪ್ಪಿದಂತೆ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದವರು.
ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಸರ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ದಾಸರ ನಡೆ - ನುಡಿ ಎಲ್ಲವೂ
‘ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ಣ’ ತತ್ವಪೂರ್ಣ’ ಹರಿದಾಸ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ದಾಸರು ಹರಿಯು ಸರ್ವೋತ್ತಮ.
‘ಚೇತನರಾಶಿಯು ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅಧೀನ ಮುಂತಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ
ಸ್ವತಃ ಆಚರಿಸಿಯೂ ತೋರಿಸಿದರು.

ರಾಮಾಯಣ - ಮಹಾಭಾರತ - ಭಾಗವತಗಳಂತಹ ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳ
ವಿವರಣೆಯೇ ಆಗಲಿ, ತ್ರಿಕರಣಶುದ್ಧಿ ದಾನ - ಧರ್ಮಗಳಂತಹ ಲೋಕನೀತಿಯ
ನಿರೂಪಣೆಯೇ ಆಗಲಿ ಗೋಪಿ ಚಂದನಧಾರಣ, ಸಂಧ್ಯಾ ವಂದನಗಳಂತಹ ಮತೀಯ

೧೨೩. ನಾಮೋಽಸ್ತಿ ಯಾವತೀ ಶಕ್ತಿಃ ಪಾಪನಿರ್ಹರಣೇ ಹರೇಃ | ತಾವತ್ಕರ್ತುಂ ನ ಶಕ್ನೋತಿ ಪಾತಕಂ
ಪಾತಕೇ ಜನಃ ||

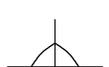
ಆಚರಣೆಗಳಾಗಲಿ ಇಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಭೋಜನ - ಜಲಪಾನಗಳಂತಹ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ದಾಸರಿಂದ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ತತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟರೂ ಹೊರತಲ್ಲ. ಕೀರ್ತನೆ, ಸುಳಾದಿ, ಉಗಾಭೋಗಗಳ ಜೊತೆಗೆ ನಾರದ ಕೊರವಂಜಿ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪಾರಿಜಾತ, ನಾರಾಯಣಪಂಜರ, ಭಾಗವತ, ಭೇದ ಮುಕ್ತಾವಲಿಗಳಂತಹ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತರ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಇವರ ಸಾಧನೆ ಅಪಾರವಾಗಿದೆ.

'ಭೇದ ಮುಕ್ತಾವಲಿ'ಯಲ್ಲಂತೂ ಬೀಗರ ಸಂಭಾಷಣೆಯಂತಹ ನವೀನ ಹಾಗೂ ಪ್ರಭಾವಿ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂಯೋಜನಾ ಚಾತುರ್ಯ, ನಿರೂಪಣಾ ಕೌಶಲಗಳು ತಲೆಗೂಗಿಸುವಂತಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೊಂಡ 'ವೆಡ್ಡ, ಥಾಳಿಕೆ' ಲಗಳಿ, ಏಳಿಲ, ತೀವಿದ ಪೋಕ, ನಿಸ್ಸಾಳ, ಸುಪ್ಪಾಣಿ, ಮಲೆತು, ಉಗ್ಗಡಿಸು, ಹಚ್ಚಡಗಳಂತಹ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಗಳು ಕಾವ್ಯಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಆಕರ್ಷಕಗೊಳಿಸಿದಂತೆ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿರುವುದೂ ಗಮನಾರ್ಹ. ೧೧ ನುಡಿಗಳು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕೃತಿರಚನೆ ಮಾಡುವಂತಹ ಕಲೆ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ. ಇವರ ಇತರ ಕೃತಿಗಳಂತೆ ಭೇದಮುಕ್ತಾವಲಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಓತಪೋತವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಇವರ ವಾಗ್ಗಂಗೆಯ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಮೀಯುವುದೇ ಒಂದು ದಿವ್ಯಾನುಭವ.

ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟರು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಭಕ್ತಿಪಂಥವು ಪಂಥರಪುರವನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು ಸೊಲ್ಲಾಪುರ - ವಿಜಾಪುರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ವೈಷ್ಣವ ಭಕ್ತಿಯ ದಿವ್ಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದ ಆಕ್ರಮಣವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿದರು. ಬಾಲ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟರದೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರ ಮೂಲಕ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಂಸಾರಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಕ್ಕೆ ಹೊರಳಿಸಿಕೊಡುವ ತಂತ್ರ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು. ಮಗುವಿನ ಮುಗ್ಧ ಭಾಷೆ ಬಳಕೆಯಿಂದ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಆಕರ್ಷಕಗೊಂಡು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಯಿತು.

ಹರಿದಾಸರ ಸಾಧನೆ ಧರ್ಮ ಸುಧಾರಕರಾದ ಯಾವ ಮಹಾಪುರುಷರ ಸಾಧನೆಗೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದ್ದು ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೇನಲ್ಲ. ಇಹ-ಪರ ಸಾಧನೆಗೈಯುವ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರದ ಜೊತೆಗೆ ಅವರು ಕಂಡ ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರದ ಕನಸನ್ನು ನನಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡವರು ಹರಿದಾಸರು. ಇಂಥವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟರೂ ಒಬ್ಬರೆಂದಾಗ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದಿರದು.

ಹರಿದಾಸರು ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸರಳಗೊಳಿಸುವುದು ರೊಂದಿಗೆ ಸಂಗೀತ - ನೃತ್ಯಗಳ ಸಂಯೋಜನೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆಯ

ತಂತ್ರ ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿಸಿದರು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು, ದೀರ್ಘ ಹಾಗೂ ಲಘು ಕೃತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ ಮಟ್ಟಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೂಲಕ ದಾಸರು ನೀರಸ ಹಾಗೂ ಜಟಿಲವೆನಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದ ತತ್ವವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಸಹ ವೈವಿಧ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿಸಿ, ಆಕರ್ಷಕಗೊಳಿಸಿ ಸರಳವಾಗಿ, ಅಷ್ಟೇ ಸುಲಭವಾಗಿ ಜನಪರಗೊಳಿಸಿದರು. ದಾಸರ ಈ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ವಿಚಾರಗಳು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯವಾಯಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸಂಗೀತ - ನೃತ್ಯ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಸಹ ದಾಸರಿಂದ ಮಹತ್ತರ ಕೊಡುಗೆ ಸಂದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಸಂಸ್ಕೃತದ ಉಚ್ಚ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕನ್ನಡವನ್ನು ತುಚ್ಛವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ದಿನಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನೆ ರಚನೆಗೈದದ್ದು ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಹಸ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಕೀರ್ತನಕಾರರ ತಂಡವನ್ನೇ ಸಂಘಟಿಸಿ ಕೀರ್ತನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದ ಅಪೂರ್ವ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಶ್ರೀ ಪಾದರಾಜರದೇ. ಮುಂದೆ ವ್ಯಾಸರಾಜರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ದಾಸಕೂಟ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿತು. ಈ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ರಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು, ವ್ಯಾಸರಾಜರು ಹಾಗೂ ವಾದಿರಾಜರಂತಹ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳೇ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಪುರಂದರದಾಸರು, ಕನಕದಾಸರಂಥವರು ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ತ ಬದುಕನ್ನೇ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಸವಿಸಿದರು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರೆನಿಸಿದ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಂಥವರ ನೇತೃತ್ವ ಹಾಗೂ ಪುರಂದರದಾಸರು, ಕನಕದಾಸರು, ಮಹಿಪತಿರಾಯರು, ವಿಜಯ ದಾಸರು, ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರು, ಗೋಪಾಲದಾಸರು, ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಂಥವರ ಸಮರ್ಪಣ ಭಾವದ ಸತತ ತುಡಿತಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ವೈವಿಧ್ಯ ಹಾಗೂ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣ ವಾಯಿತಲ್ಲದೆ ಬಹುಬೇಗ ಜನಪ್ರಿಯವೂ ಆಯಿತು.

ಈ ರೀತಿ ಹರಿದಾಸರು 'ಹರಿಯೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ತಾನು ಅವನ ದಾಸ' ಎಂಬ ನಿತ್ಯ ಸತ್ಯ ತತ್ವವನ್ನು (ಕೆಲವರು) ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಭವಿಸಿದರು. ಹರಿದಾಸ ದೀಕ್ಷಾಬದ್ಧರಾಗಿ, ಪ್ರಪಂಚ ವಿರಕ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹರಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ನುಡಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಡೆಯಿಂದಲೇ ಲೋಕನೀತಿಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ವ್ಯಷ್ಟಿ-ಸಮಷ್ಟಿಗಳ ಅಭ್ಯುದಯ ಸಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಒಟ್ಟು ಸಮಾಜೋನ್ನತಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಹರಿದಾಸರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ಸಾಧನೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧಕರಿಗೊಂದು 'ದಿವ್ಯ ಪ್ರೇರಣೆ'.

* * *

ನಮ್ಮ ಪ್ರಕಾಶನದ ಇತರ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

೧. ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟ ವಿಜಯ” - ಲೇ|| ಶ್ರೀಮತಿ ರೇಖಾ ಕಾಖಂಡಕಿ
(ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಜೀವನ ಆಧಾರಿತ ಕಾದಂಬರಿ)
ಪ್ರಕಟಣೆ ೨೦೧೦, ಬೆಲೆ ರೂ. ೧೨೦
೨. ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಒಳನೋಟ, ಸಂಪುಟ - ೧
ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸಾರ್ಯ ವಿರಚಿತ
“ಸಮಸ್ತನಾಮ ಮಣಿಗಣ ಷಟ್‌ಚರಣ ಪದ್ಯಮಾಲಾ”, (ನಾಮಗಳ ಸಂದರ್ಭ ಸಹಿತ
- ಅರ್ಥವಿವರಣೆ ಈ ಕೃತಿ “ಶ್ರೀಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸಾರ್ಯ ವಿರಚಿತ ಕನ್ನಡದ
ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ”)
ಲೇಖಕರು - ಡಾ. ಪಿ.ಬಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಪ್ರಕಟಣೆ ೨೦೧೧, ಬೆಲೆ ರೂ. ೧೨೦/-
೩. ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಒಳನೋಟ ಸಂಪುಟ -
೨, ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸಾರ್ಯ ವಿರಚಿತ
“ಬಿಡನೋ ನಿನ್ನಂಞೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸ” ಕೃತಿಯ - ಒಳನೋಟ
ಲೆ. ಕೆ. ಅಪ್ಪಣ್ಣಾಚಾರ್ಯ, ಪ್ರಕಟಣೆ ವರ್ಷ : ೨೦೧೧ ಬೆಲೆ ರೂ. ೩೫/-
೪. ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಒಳನೋಟ ಸಂಪುಟ -
೩, ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸಾರ್ಯ ವಿರಚಿತ “ನಾರಾಯಣ ಪಂಜರ” (ಸಂದರ್ಭಿಕ
ಅರ್ಥ ಸಹಿತ) ಲೇ|| ವಿದ್ವಾನ್ ಶ್ರೀನಿವಾಸ. ಸು. ಮಠದ
ಪ್ರಕಟಣೆ ವರ್ಷ : ೨೦೧೨ ಬೆಲೆ ರೂ. ೫೫/-
೫. ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿಗಳು - ಭಾಗ - ೧
(ತಾರತಮ್ಯೋಕ್ತ ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಭಜನಾ ಸಂಗ್ರಹ)
ಸಂಪಾದನೆ : ಡಾ|| ಸುಭಾಸ ಕಾಖಂಡಕಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ರೇಖಾ ಕಾಖಂಡಕಿ
ಪ್ರಕಟಣೆ ವರ್ಷ : ೨೦೧೨
೬. ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಸಮಗ್ರ ಕೃತಿಗಳು - ಭಾಗ - ೨
ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಕೃತಿಗಳು
(ದಾಸರು ತಾಳೆಮರದ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಕೃತಿಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಸಹಿತ) - ಶಂಶೋಧನಾ
ಗ್ರಂಥ ಸಂಶೋಧನೆ - ಸಂಗ್ರಹ - ಶುದ್ಧಪಾಠ : ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ಪಾಟೀಲ
(ಬಿಜಾಪುರ) ಪ್ರಕಟಣೆ ವರ್ಷ - ೨೦೧೨ ಬೆಲೆ ರೂ. ೩೫-೦೦

ವಿ.ಸೂ. : ಶ್ರೀ ಹರಿದಾಸರ ಭಕ್ತರಿಗೆ / ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ಈ ಕೃತಿಗಳು ವಿಷೇಶ
ರಿಯಾಯತಿಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯ. ಪ್ರಕಾಶಕರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ. ಮೊ. 09448011954

ಅವಿಭಜಿತ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರದ ಶ್ರೀ ಆರ್.ಜಿ. ಗುಡಿಯವರು ವ್ಯಾಸ-ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅವರು ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ಕೂಡ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಣಜ ತುಂಬುವಷ್ಟು. ವಿದ್ವಾನ್, ಎಂ.ಎ., ಬಿ.ಇಡಿ., ಎಂ.ಎ., ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಪದವಿ ಪಡೆದ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಐದು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ ಪಡೆದವರು. ಶ್ರೀಪೇಜಾವರ ಶ್ರೀಗಳ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ವಿದ್ಯಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರ, ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರ, ವೇದಾಂತ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ನ್ಯಾಯಸುಧಾಮಂಗಲ ಮುಗಿಸಿದವರು.

ಇವರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ “ಒಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ” ಎಂಬ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ತನ್ನ ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥವಾಗಿರಿಸಿದೆ. ಹೊರರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ವಿಚಾರ ಸಂಕೀರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಉಪನ್ಯಾಸಗಳ ಮೂಲಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಸ್ಮಯದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲೆ 5000 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪುಸ್ತಕ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಪುಟ್ಟ ಗ್ರಂಥಾಲಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು “ತತ್ವವಾದ” ಮುಂತಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸ-ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನೇಕ ವಿಶೇಷ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ದೊರೆತ “ರಾಜವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯ” ಪ್ರಶಸ್ತಿಯು ಸೇರದಂತೆ ವಿವಿಧ ಮತಾಧೀಶರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಅನೇಕ ಗೌರವ, ಸನ್ಮಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ಸಂದಿವೆ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆ “ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಕ ಭೂಷಣ” ಎನ್ನುವ ಗೌರವವೂ ಕೂಡ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಇವರ “ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಒಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ” ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ. ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಹಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಪ್ರಶಂಸೆಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಇವರು ಶ್ರೀಪ್ರಸನ್ನೇಂಟಿಕಟದಾಸರ “ಭೇದಮುಕ್ತಾವಲಿ” ಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ತತ್ವ, ಸಿದ್ಧಾಂತ, ತರ್ಕದ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದ ಒಳಹೊರಣವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶೋಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅವರ ವಿದ್ವತ್ತಿನ ಆಳವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ.

- ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹರಿಕಾರರಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯ ಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ತುಡಿತವು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿ ಭಾವುಕರೂ, ಪರಮವಿರಕ್ತರೂ, ದಾರ್ಶನಿಕರೂ, ಅನುಭಾವಿಗಳೂ ಆದ ಪ್ರಸನ್ನ ವೆಂಕಟದಾಸರು ತಮ್ಮ “ಭೇದಮುಕ್ತಾವಲಿ” ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಜಡ, ಜೀವ, ಪರಮಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಸಂಕೀತ ರೂಪಕಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿನೋದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಡಾ|| ಆರ್.ಜಿ. ಗುಡಿ ಅವರು ಈ ಕೃತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಉತ್ತಮಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡಿರುವರು.

- ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶಲೇಖ್ಯ ಶ್ರೀಪಾದರು, ಪೇಜಾವರ ಮಠ, ಉಡುಪಿ

ಶ್ರೀಪ್ರಸನ್ನವೆಂಕಟದಾಸರ “ಭೇದಮುಕ್ತಾವಲಿ”ಯ ನುಡಿಗಳು ಸುಲಭವಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ವೇದಾಂತದ ಪ್ರಮೇಯಗಳು, ಬೀಗರ ಮುಯ್ಯದ ಹಾಡುಗಳು, ಕುಟುಂಬದ ಜನರ ವಿಡಂಬನೆಗಳು, ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥದ ವಿವರಗಳು, ಗೋಡೆ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದ ಚಿತ್ರದ ವಿಡಂಬನೆಗಳು ತುಂಬ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ. ಈ “ಭೇದಮುಕ್ತಾವಲಿ”ಯ ಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಡಾ|| ಆರ್.ಜಿ. ಗುಡಿಯವರು ದೀರ್ಘವಾದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಬರೆದು ದ್ವೈತವೇದಾಂತದ ಪ್ರಮೇಯಗಳ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಇದೊಂದು ಹರಿದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಅಮೂಲ್ಯ ಕೊಡುಗೆ.

- ಪ್ರೊಫೆಸರ್. ಕೆ.ಟಿ. ಪಾಂಡುರಂಗಿ
ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತ ವಿದ್ವಾಂಸರು

